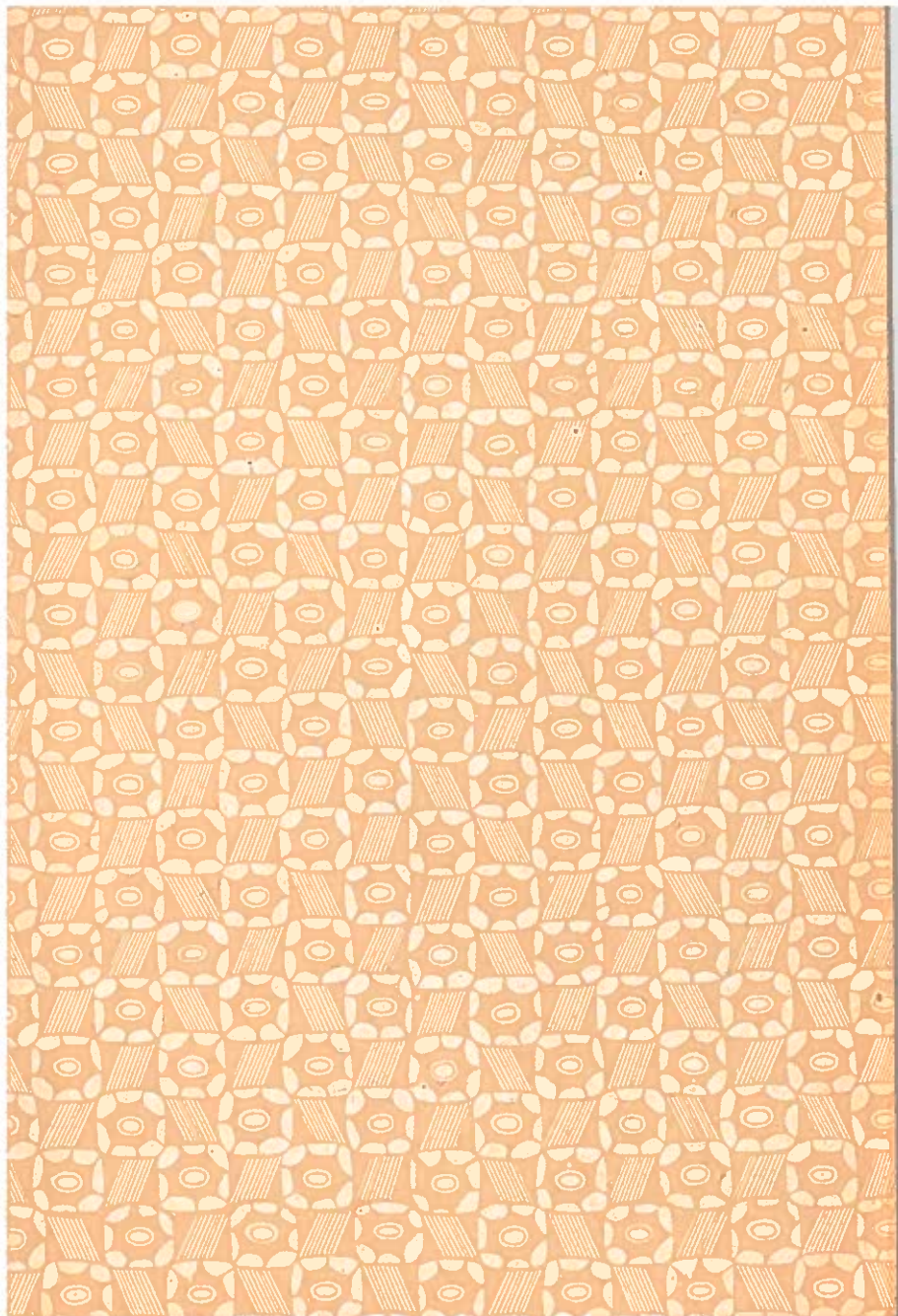
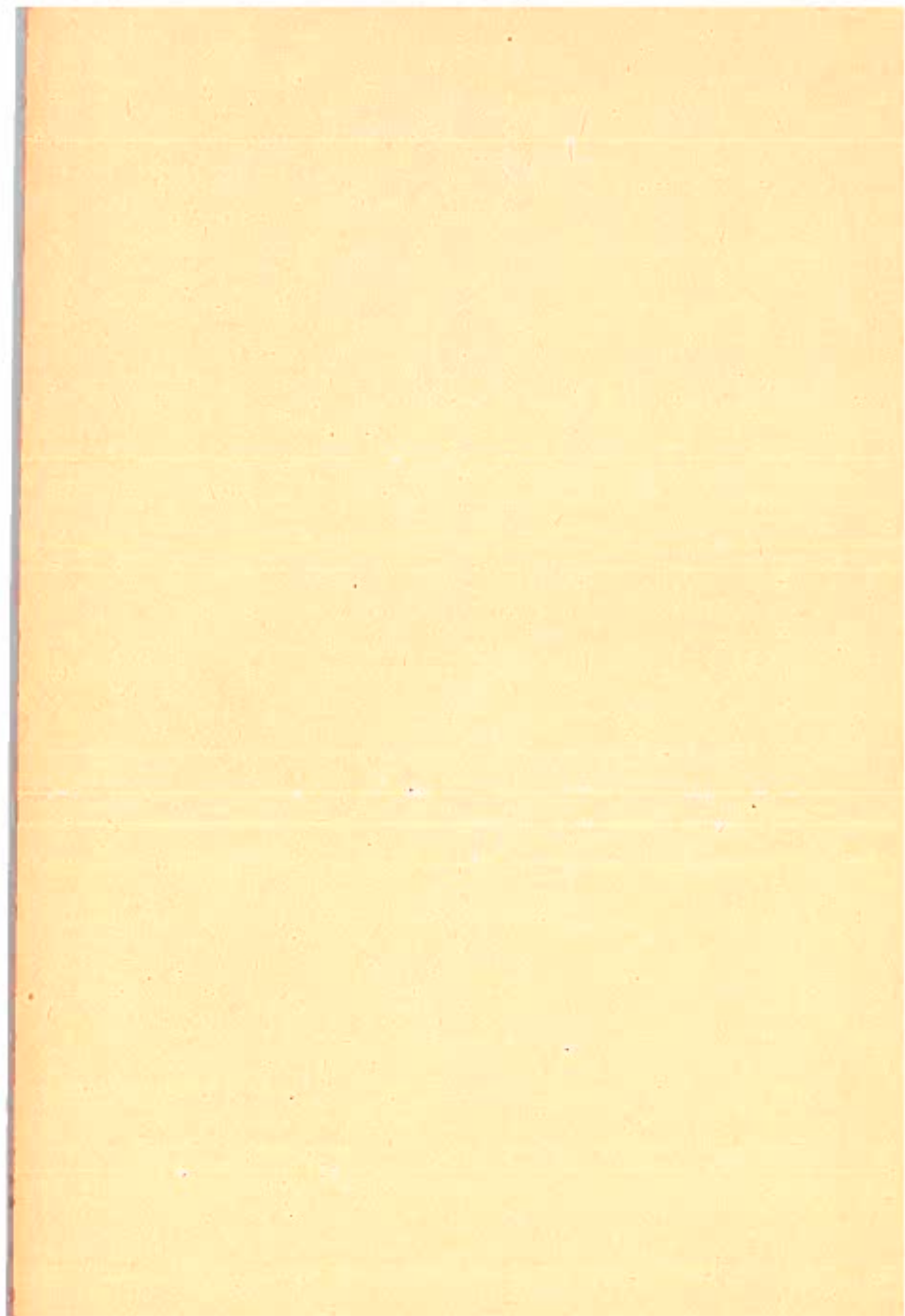

1884

MENIGHETEN

1884

MENIGHETEN

I GUDS ORDS LYS

AV

O. J. ØIE

Dette skriver jeg . . . at du kan vite hvorledes man bør ferdes i Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll. 1. Tim. 3, 14—15.

OSLO 1930

I HOVEDKOMMISSJON HOS NORSK LITTERATURSELSKAP

GUSTAV O. ERIKSENS BOKTRYKKERI — OSLO.

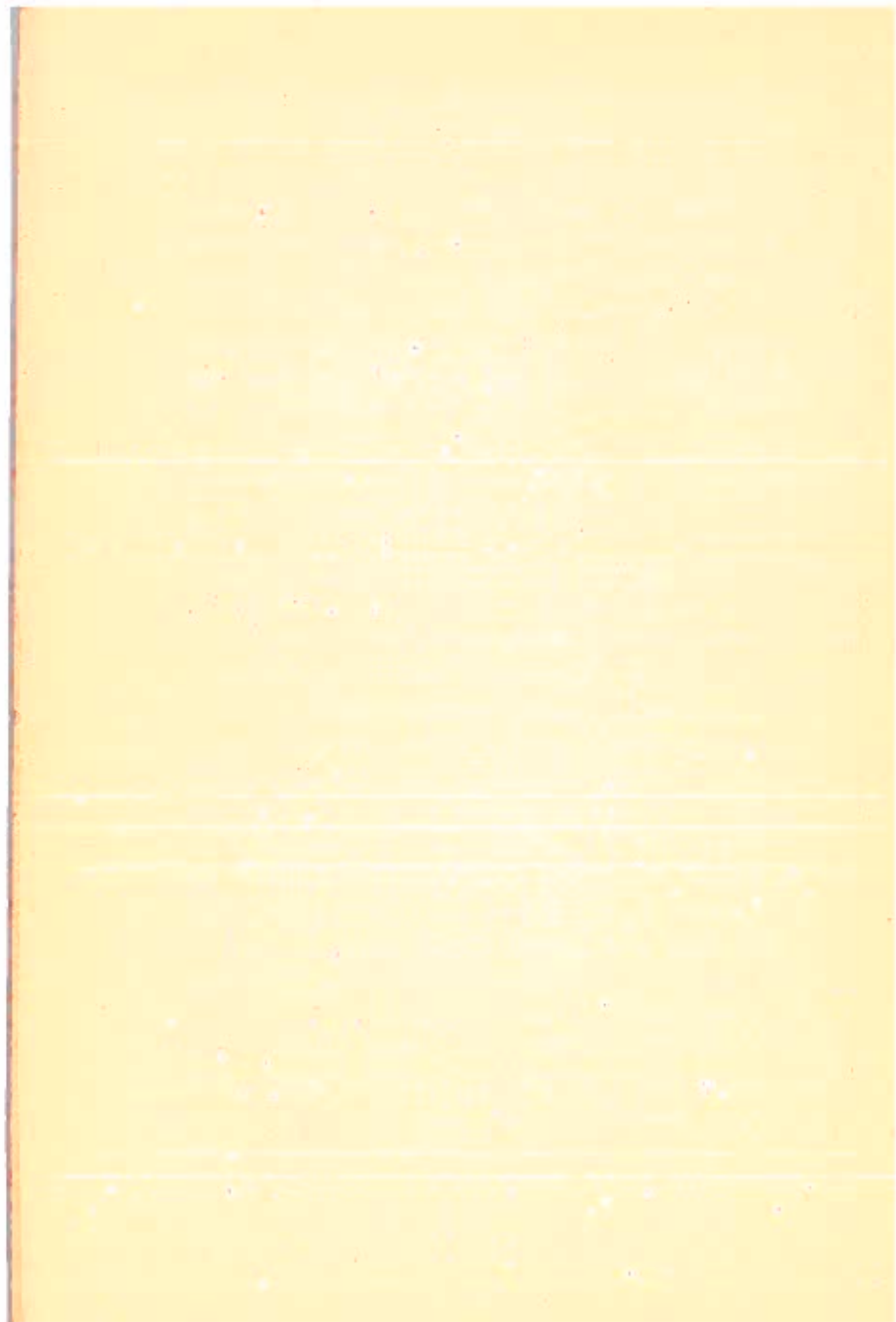
FORORD.

Spørsmålet om menigheten, slik som den er fremstillet for oss i Guds ord, synes å stå svært uklart for mange både innenfor og utenom statskirken. Visstnok har man i de senere år drøftet emnet en hel del både i tale og i skrift, men diskusjonen har gått mere i negativ enn i positiv retning. Med stor kraft har man pekt på manglene ved det bestående, men man har ikke med tilsvarende iver holdt frem de bibelske linjer for menighetens orden og innrettet sig efter dem. Følgen herav har været åndelig forvirring på menighetslivets område. Jeg har derfor trodd at en håndrekning her kunde være påkrevet og bli til hjelp for nogen som i opriktighet søkte efter den guddommelige sannhets vei. Boken er nærmest tenkt som en studiebok, men den passer også som almindelig lesning. Ved utarbeidelsen har jeg benyttet mig av mange hjulpekilder, og på alle viktige punkter har jeg stadfestet mine slutninger med citater fra ledende forfattere. Henvisninger til den benyttede litteratur finnes i teksten. Jeg tør derfor håpe at min fremstilling er i overensstemmelse både med Guds ord og med de ledende forskere på teologiens, filologiens og historiens område, selv om disse ikke alltid drar de samme konsekvenser som jeg gjør. Arbeidet har gitt mig megen glede. Det er godt å nå frem til klare linjer på Guds ords grunn. Boken sendes nu ut med bønn til Gud om at sannhetens ånd må vedkjenne sig den og veilede leseren til hele sannheten.

Lær mig, Herre, din vei! Jeg vil vandre i din sannhet. Giv mig et udelt hjerte til å frykte ditt navn! Salm. 86, 11.

O. J. Øie.

Grefsen pr. Oslo den 22. april 1930.

FØRSTE KAPITEL.

Menighetens grunnlov.

Ethvert rike må ha sin grunnlov, og enhver organisasjon eller forening må ha sine statutter. Uten dette faste grunnlag kommer man lett inn under et eneveldig tyranni eller ut i et håpløst kaos. Grunnloven inneholder almindelig ikke alle detaljerte forskrifter som kreves for et rikes styrelse, men den nedlegger de store grunnprinsipper for styrelsen, og ingen love eller forskrifter som strider mot dens vesen, kan utstedes som gyldige love. Dette er et almindelig anerkjent prinsipp innenfor alle civiliserte folk, riker og land, både når det gjelder den offentlige styrelse i stat og kommune, såvelsom foreninger og organisasjoner av mere privat natur.

Også Guds menighet trenger en sådan grunnlov for å kunne undgå et eneveldig tyranni eller åndelig forvirring og for å kunne være sikker på at man bygger og arbeider etter Herrens vilje. Og denne grunnlov har den fått av Gud selv i Den hellige skrift. Dette vil fremgå av følgende grunne :

1. *Den hellige skrift er gitt oss av Gud som rettesnor for vår tro, lære og liv.* Denne sannhet er mangfoldige ganger betonet i Bibelen. Salmisten sier : „Ditt ord er en lykte for min fot og et lys for min sti.“

Salm. 119, 105. Og Paulus sier: „Den hele skrift er innblest av Gud og nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettledning, til optuktelse i rettfærdighet, forat det Guds menneske kan være fullkomment, duelig til all god gjerning.“ 2. Tim. 3, 16—17. Disse ord er uttalt om Det gamle testamente, men de passer ennu bedre om Det nye testamente; ti dette er åpenbaringens høidepunkt. Jesus lovet disiplene at den Helligånd skulde lære dem alle ting, minne dem om alt det han hadde sagt og veilede dem til hele sannheten. Joh. 14, 26; 16, 13. Og dette løfte blev opfyldt. Apostlene var derfor på en særskilt måte inspirert av Guds ånd og kunde med rette gjøre krav på at deres ord skulde mottas som Herrens eget ord. 1. Kor. 2, 13; Gal. 1, 11—12; 1. Tes. 2, 13; 1. Joh. 4, 6; Ap. 22, 18—19. Vi plikter derfor å fordype oss i Guds ord og gjøre dette til rettesnor for vor tro, lære og liv; ti det er Guds gave til oss, og en dag skal det bli vår dommer. Joh. 12, 48. Med Jesus må vi alltid kunne si: „Der er skrevet“, og: „Der er atter skrevet!“ Matt. 4, 4—10. Se også 5. Mos. 6, 6—9; Josv. 1, 8; Salm. 1, 1—3; 19, 8—12; 119, 4; Luk. 24, 27; Ap. gj. 17, 11; Kol. 3, 16.

Denne sannhet anerkjennes almindelig blandt de kristne når det gjelder troslæren og sedelæren; ti både „den kristelige troslære“ og „den kristelige etikk“ er som regel bygget på Den hellige skrift som hovedkilde. Men den ignoreres ofte når det gjelder menigheten eller „kirken“ (ekkesiologien). Da diskuterer og handler man som om der ikke fantes nogen autoritativ guddommelig åpenbaring. Men dette standpunkt er uholdbart. Først er det inkonsekvent. En-

ten får man gjennomføre Bibelens lære i alle religiøse forhold eller får man helt forkaste den og danne sine egne systemer etter sitt eget hode. Intet annet standpunkt er konsekvent. Dernæst er det skadelig; ti det svekker Guds ords autoritet, ophøier den menneskelige fornuft, leder inn i usikkerhet og strid og fører inn under Guds dom. Mark. 7, 6—13. Bibelen må derfor bli vår rettesnor også for menighetslivet. ✕

2. Menigheten er innstiftet av Gud, og derfor bør vi følge det guddommelige mønster. Jesus hadde sagt til disiplene at han vilde bygge sin menighet (Matt. 16, 18), og dette løfte blev opfylt allerede i den apostoliske tid. Det nye testamente omtaler mange menigheter, og alle disse er ordnet av de inspirerte apostler, eftersom Guds ånd veiledet dem. De står derfor som mønstre for alle tider, likesom de apostoliske forskrifter gjelder til alle tider og på alle steder. Å ignorere dem er å sette Guds ord til side og erstatte dem med menneskepåfund. Men hele Bibelen viser at Gud har været nøie med å håndheve sin vilje. Alle institusjoner i Det gamle testamente var ordnet efter guddommelig forskrift, og Gud sørget for at enhver overtredelse fikk sin tilbørlige straff. Se 2. Mos. 25, 40; 3. Mos. 10, 1—5; 2. Sam. 6, 1—11; 1. Kong. 12, 28—33; 2. Krøn. 26, 16—21. Er ikke Gud den samme også i den nye pakt? Han sier til oss idag: „Om nogen ødelegger Guds tempel, ham skal Gud ødelegge; ti Guds tempel er hellig, og det er I.“ 1. Kor. 3, 17. Det sanne menighetsliv må derfor ordnes efter Guds ord. ✕

3. Kristus er menighetens hode, og derfor må han også være dens lovgiver. Paulus taler rett ofte om

at Kristus er menighetens hode og at menigheten er Kristi legeme. Rom. 12, 4—5; 1. Kor. 12, 12—27; Ef. 1, 22—23; 5, 22—33; Kol. 1, 18. På samme måte som legemet underordner sig under hodet, skal menigheten underordne sig under Kristus. Ef. 5, 24. Hans liv skal gjennemtrengte hele menigheten — hvert enkelt lem, og hans vilje skal være ene rådende. Dette vil også skje, hvis den står i det rette forhold til ham. Hans vilje er åpenbart gjennom Guds ord, og derfor vil alltid den sanne troende søke hen til Herrens ord og ved den Helligånds hjelp finne ut hans vilje og gjøre den av et glad og villig hjerte. Menigheten skal ikke være et flerhodet uhyre — Kristus skal være den eneste — og derfor kan ingen annen autoritet stilles ved siden av ham. ✕

4. At Den hellige skrift er menighetens grunnlov, det er også *det konsekvente protestantiske standpunkt.* Som bekjent hadde reformatorene to grunnprinsipper som de gjorde krav på å følge i kampen mot den katolske kirke og svermerne. Disse betegnes almindelig som de evangeliske trosprinsipper. Det første kalles *det materiale prinsipp* og inneholder læren om rettferdiggjørelsen ved troen alene. Det annet kalles *det formale prinsipp* og går ut på at Den hellige skrift er den eneste norm for tro, lære og liv. Ved hjelp av disse to prinsipper kunde reformatorene ta op kampen mot den katolske kirke og skjære ut en hel del av dens lære, såsom avladshandelen, frelse ved gode gjerninger, helgendyrkelsen, presteveldet, de syv sakramenter, kirkens ufeilbarhet, tradisjonen, skjærsilden o.s.v. De kunde også ta op kampen mot de svermeriske, mystiske og rasjonalistiske retninger som gjorde

krav på å følge det indre lys eller den rene fornuft.¹⁾

Det er imidlertid en bedrøvelig kjensgjerning at de ledende reformatorer ikke gjennomførte disse to utmerkede prinsipper på en konsekvent måte. De stanset halvveis. Og heller ikke har de ledende protestantiske kirkesamfund formådd å gjennomføre dem senere. Især kommer denne mangel tilsyne på kirkeforfatningens område. Istedenfor å danne menigheter etter Det nye testaments forskrift opprettet de statskirker og folkekirker, som i virkeligheten var verdenskirker og som derfor var langt borte fra det nytestamentlige ideal. Men ved således å forlate sine egne prinsipper svekket de sin egen grunnvoll og sviktet den guddommelige sannhet. Den konsekvente protestantisme krever at vi går tilbake til Bibelen og betrakter menigheten i Guds ords lys, så at Den hellige skrift blir dens eneste grunnlov.

5. At Den hellige skrift er menighetens grunnlov, det er *det eneste holdbare standpunkt*. Dette vil bli ganske klart når man ser på hvor de andre opfatninger fører hen. Især har to avvikende retninger gjort sig gjeldende.

a. Nogen påstår at man bør følge den historiske utvikling. I den apostoliske tid — sier man — finnes bare den første spire til en kirkeforfatning, og denne spire har senere i historien utviklet sig ved den Helligånds ledelse til full modenhet. Nogen vil følge denne utvikling til oldtidens avslutning, andre vil følge

¹⁾ Se C. H. Scharling: Dogmatikkens historiske forutsetninger § 15.

den til slutten av middelalderen, atter andre vil følge den like til nutiden.

Hertil må svares : En næiere historisk undersøkelse av kirkens utvikling viser at der var et gradvis frafall fra det nytestamentlige ideal. Istedenfor et åndelig brorskap fikk man med tiden en verdenskirke med sitt prestevelde, sine magisk virkende sakramenter, sin helgendyrkelse, sin avlådshandel, sin frelse ved gjerninger, sin forfølgelsesånd og sine mange menneskebud. Man havner da uundgåelig i den romerske pavekirke. Men denne er så forskjellig i sin art fra de apostoliske menigheter, at man har valget enten — eller. De kan ikke forenes. Skal man følge den historiske utvikling, må man forlate både Guds ord og reformasjonens grunnprinsipper. Men dermed forlater man sannhetens lys og kommer inn i villfarelsens mørke. Den historiske utvikling viser nettop hvor nødvendig det er å holde fast på Den hellige skrift som menighetens grunnlov.

b. Andre påstår at Bibelen ikke gir noen forskrift for menigheten og at man derfor kan rette sig efter forholdene og ordne saken efter beste skjønn.

Til denne opfatning kan svares : Det nye testamente omtaler mange menigheter og inneholder mange forskrifter for dem. Og disse menigheter er overalt ordnet på den samme måte og efter det samme mønster, tross den store forskjell som fantes mellem de forskjellige folkeslag i intellektuell, social, religiøs og politisk henseende. Apostlene fulgte overalt den samme fremgangsmåte og innførte overalt den samme menighetsorden. Man stilte de samme betingelser for medlemsskap, innsatte de samme slags tjeneste-

menn, brukte den samme dåp og nadverd, innskjerpet den samme disiplin og gav dem de samme oppgaver. De apostoliske menigheter beviste sin kraft ved å be-seire verden, og vi har derfor all grunn til å tro at det er den menighetsorden som passer best også idag.

Ifølge den nevnte teori er det også aldeles umulig å avgjøre hvilken menighetsorden eller kirkeforfatning er den riktige. En pavekirke eller en statskirke eller et åndelig anarki er da like rett, hvis man bare tror det passer for stedet. Da teorien fører oss bort fra Bibelen og ut i det største virvar, må vi forkaste den.

Der er således bare en eneste kilde som vi med sikkerhet kan holde oss til, og det er Den hellige skrift. ✕

Om man innvender at Bibelen på denne måte mister sin karakter som „evangeliebok“ og blir „lovbok“, da er denne påstand uriktig. Bibelen er først og fremst evangeliet — det gode budskap om frelsen i Kristus, som bringer oss fred, trøst, kraft og håp. ✕
Men den er også vår rettesnor som viser oss det sanne liv og den sanne gudsdyrkelse, og derfor kalles den med rette for „kánon“ (= regel, rettesnor)

* * *

Når vi i det foregående har slått fast at *Bibelen, hele Bibelen og intet annet enn Bibelen er den eneste rettesnor for tro, lære og liv* — også når det gjelder menighetslivet, da behøver dette standpunkt en litt nærmere forklaring.

1) Bibelen gir oss en gradvis åpenbaring av Guds vilje. Dette er sterkt betonet av Jesus i bergprekenen når han sier: „I har hørt der er sagt til de gamle — — — men jeg sier eder.“ Matt. 5—7. Likeledes

betoner han det i sin tale om ekteskap og skilsmisse i Matt. 19, 3—9. Det samme gjør Paulus i sin sammenligning mellom den gamle og nye pakt i 2. Kor. 3. Og hele Hebreerbrevet har til oppgave å vise den nye pakts fortrin fremfor den gamle. (Se især kap. 8). Da menigheten er en nytestamentlig anordning, er det klart at *alene Det nye testamente kan være den avgjørende autoritet for oss i dette spørsmål.*

2) *Bibelen må leses med åndelig forståelse og fortolkes på en saklig og sann måte.* Apostelen Peter har betonet dette når han sier om Paulus's brev: „I dem er der noget som er svært å skjønne og som de ulærde og ubefestede tyder vrangt, som de og gjør med de andre skrifter, til sin egen undergang.“ 2. Pet. 3, 16.

Først og fremst må vi granske Guds ord ved Guds ånds lys. Vi må stå i en levende og inderlig forbindelse med Herren som gjenfødte mennesker, og så granske hans ord med et oplatt sinn, et bedende hjerte og en villig ånd. Likeledes må vi læse det i sammenheng, sammenligne parallellstedene og se det enkelte sted i lyset av det hele.

Den åndelige sans vil også kunne avgjøre hvad der er temporært og hvad der er permanent, hvad som gjelder bokstavelig til alle tider og hvad som bare kan tas etter ånden. At der også i Det nye testamente finnes ting som bare kan tas etter ånden, det kan der ikke være tvil om. Her kan henvises til Jesu ord til den rike yngling om å selge alt det han eide og gi til de fattige (Matt. 19, 21), fotvaskningen (Joh. 13, 1—15), de første kristnes felleseie (Ap. gj. 2, 44—46), budene om å holde sig fra å spise avguds-

offer, det kvalte og blod (Ap. gj. 15, 29; se Mark. 7, 1—23), den jødiske renselse (Ap. gj. 21, 20—27), cølibatsrådet (1. Kor. 7), jomfrusløret (1. Kor. 11, 5—15), trællestanden (1. Tim. 6, 1) o.s.v. Det er omtrent en universal følelse innenfor kristenheten at disse ting ikke bør tas bokstavelig idag.

Dernæst må vi motta med takk det lys som den videnskabelige forskning kan kaste over Bibelen, såsom filologien, arkæologien, psykologien, historien, geografien o.s.v. Ved dens hjelp kan man bedre slå fast den riktige grunntekst, den riktige oversettelse og den riktige fortolkning — tre spørsmål som enhver bibelgransker mer eller mindre vil møte. Det vil derfor være gagnlig for oss, når vi møter stridsspørsmål, å undersøke hvad de forskjellige bibelfortolkere sier om saken, og følge dem så langt vi finner dem i overensstemmelse med Skriftens lære forøvrig og den kristelige erfaring. Visstnok kan de forskjellige fortolkere ofte motsi hverandre, men man vil dog som regel finne en forbausende enighet om det som er hovedsaken.¹⁾

Spørsmålet blir da: Hvad sier Guds ord om menigheten — dens vesen, dens medlemsskap, dens tjenestemenn, dens styrelse, dens indre liv, dens disiplin, dens dåp og nadverd, dens oppgave o.s.v. Og dette spørsmål skal vi nu forsøke å besvare.

¹⁾ Se Fr. Torm: Hermenevtik.

ANNET KAPITEL.

Menighetens navn i Bibelen.

Enhver opriktig bibelleser vil snart merke at Guds menighet har en stor plass i Det nye testamente. Og især er den meget omtalt i Apostlenes gjerninger, brevene og Åpenbaringsens bok. Dels omtales den likefrem under navn som „menigheten“ eller „menighetene“, „Guds menighet“, „Kristi menigheter“, „menigheten i Jerusalem“, „menigheten i Antiokia“, „menighetene i Galatien“, o.s.v., dels fremstilles den under de skjønneste og mest talende bilder, såsom den Helligånds tempel, Kristi legeme, Guds hjord, sannhetens støtte og grunnvoll o.s.v. Ved å undersøke disse navn vil vi få et godt innblik i menighetens vesen og karaktertrekk.

A. Navnet „menighet“.

Ordet menighet kommer fra det greske ord „*ekklesia*“. Dette ord er sammensatt av to greske ord, nemlig preposisjonen „*ek*“, som betyr ut av, og verket „*kaleo*“, som betyr å kalle. Bokstavelig betyr derfor ordet „*ekklesia*“ de utkalte. Innenfor den greske litteratur forekommer ordet på tre forskjellige områder, nemlig i det klassisk greske sprog, i Septuaginta og i Det

nye testamente — altså i hedensk, jødisk og kristelig betydning. Men ordets grunntanke er alltid den samme.

Blandt de gamle grekere betegnet ordet „*ekklesia*“ en forsamling av frie borgere som var kalt sammen for å drøfte statens anliggender og vedta love for statsstyrelsen. Det var altså en lovgivende forsamling. Herom sier erkebiskop *Trench* (død 1886) i sitt bekjente verk: „*Synonyms of the New Testament*:“

„Vi har ordet „*ekklesia*“ i tre forskjellige betydninger: den hedenske, den jødiske og den kristelige. Hvad den første av disse angår, da vet alle at „*ekklesia*“ var den lovlige forsamling av borgere i en fri gresk by, kommet sammen for å forhandle om de offentlige anliggender. At de var sammenkalt ligger i ordets siste del, at de var kalt ut av den hele befolkning — en utvalgt del av den — og innbefattet hverken folkemassen eller de fremmede eller dem som hadde tapt sin borgerret, det ligger i ordets første del. Både kaldelsen og kaldelsen ut av er begreper som må erindres når ordet brukes i den høiere kristelige betydning; ti deri ligger den vesentlige del av dets særskilte avpassning for dets mere ophøiede bruk.“

I **Septuaginta**, som er den greske oversettelse av Det gamle testamente, fullført i Aleksandria omkring 280—130 f. Kr. brukes ordet „*ekklesia*“ for å betegne Israels folk, både om hele folket og om en spesiell forsamling som er kommet sammen til gudstjeneste.

Som eksempler herpå kan anføres:

5. Mos. 23, 3: „Ingen ammonit eller moabit skal komme i Herrens menighet; enn ikke deres slekt i

tiende ledd skal komme i Herrens menighet evindelig.“
Les vers 1—8.

Esra 2, 64 : „Hele menigheten var tilsammen to og firti tusen, tre hundre og seksti.“ ✓

Her er hele Israels folk kalt en menighet.

1. Kong. 8, 14 : „Og kongen (Salomo) vendte sitt åsyn og velsignet hele Israels menighet, og hele Israels menighet stod.“

2. Krøn. 29, 28 : „Og hele menigheten kastet sig ned og sangen lød og trompetene skingret, alt sammen inntil brennofferet var fullbragt.“

På disse steder omtales ikke Israels folk som et hele, men den store forsamling som var samlet til gudstjeneste under kong Salomo og kong Esekias. Dette er menigheten. Men i begge tilfeller kommer ordets grunnbetydning frem; ti Israels folk er betraktet som Guds utvalgte folk. Gud hadde tatt dem ut fra folkeslagene og gjort dem til sitt folk — sin utvalgte *ekklesia*. Se herom 5. Mos. 7, 6—8.

I Det nye testamente finnes ordet menighet 115 ganger.

(a) På 3 steder er det brukt om en hedensk forsamling i Efesus. Ap. gj. 19, 32. 39. 41. I den norske bibel er det oversatt med „forsamling“ og „tingmøte.“ Her gjør vi vel i å merke at i vers 39 bruker byskriveren ordet i sin egentlige greske betydning om byens rådsforsamling — den lovlige *ekklesia*, i motsetning til den ulovlige i vers 32. Det er mulig at ordet brukes om den sammenstimlede hop i vers 32 og 41, fordi den vilde ta sig av saker som egentlig tilhørte byens lovlige rådsforsamling, men dette erklærer byskriveren for ulovlig og sender dem bort.

(b) På 2 steder er ekklesia brukt om Israels folk i den gamle pakt. Ap. gj. 7, 38 og Heb. 2, 12. Det første av disse to steder refererer sannsynligvis til hele Israels folk idet de er samlet ved Horebs berg for å motta loven, mens det sistnevnte sted refererer til en forsamling som er samlet til gudstjeneste. Her brukes altså ordet på den måte som det er brukt i Septuaginta.

(c) I kristelig betydning forekommer ordet menighet 110 ganger og brukes da på to forskjellige måter :

1. Først og fremst brukes det om den lokale menighet, eller om de Jesu disipler som bor på det samme sted og som har sluttet sig sammen til et åndelig brorskap, for å oppbygges på sin allerhelligste tro, iakttatte Herrens forskrifter og utføre Herrens gjerning i verden. ✓

Alle ledende forskere er enige om at i denne betydning forekommer ordet minst 92 ganger i Det nye testamente.

(1) Om den lokale menighet brukes det alltid når der tales om *en menighet på et bestemt sted*. Som eksempel herpå kan nevnes: menigheten i Jerusalem (Ap. gj. 8, 1), menigheten i Antiokia (Ap. gj. 13, 1), menigheten i Korint (1. Kor. 1, 2), menigheten i Tessalonika (1. Tes. 1, 1), menigheten i Efesus (Åp. 2, 1), menigheten i Smyrna (Åp. 2, 8), menigheten i Pergamum (Åp. 2, 12), menigheten i Tyatira (Åp. 2, 18), menigheten i Sardes (Åp. 3, 1), menigheten i Filadelfia (Åp. 3, 7), menigheten i Laodikea (Åp. 3, 14) o.s.v.

Under denne klasse kommer også de såkalte „husmenigheter“. Uttrykket „menigheten i ditt hus“ finnes

på fire steder (Rom. 16, 5; 1. Kor. 16, 19; Kol. 4, 15; Filem. 2) og betegner visselig at disse ledende hjem som her omtales (nemlig Akvilas, Nymfas og Filemon), var samlingsstedet for menigheten på nevnte plasser, da de kristne ikke så tidlig hadde bygget nogen kirker eller spesielle forsamlingshus. Dette skjedde nemlig først omkring året 200 e. Kr. Et lignende eksempel finnes omtalt i Ap. gj. 12, hvor menigheten i Jerusalem var samlet i Marias hus og bad for Peter.

F. W. Bugge sier over 1. Kor. 16, 19. „Ikke blott hilser han de korintiske kristne fra de efesinske menighetslemmer, der pleiet å ha sine gudstjenestlige sammenkomster i Akvillas's hus, men fra alle brødrene i Efesus“.

Pulpit Commentary sier over Kol. 4, 15: „Denne person (Nymfas) var klarligen et ledende medlem av menigheten i Laodikea, i hvis hus menigheten holdt sine møter.“

J. B. Lightfoot sier: Menigheten i Filemons hus vokser til kirken i Kolossæ (Filem. 2); menigheten i Nymfas's hus blev til kirken i Laodikea (Kol. 4, 15); menigheten i Akvilas og Priskillas hus går over i kirken i Efesus og Rom (1. Kor. 16, 19; Rom. 16, 5)¹⁾.

Den antagelse at Paulus med uttrykket „menigheten i ditt hus“ refererer til en enkelt familie, er almindelig forkastet av de lærde, fordi ordet menighet er ikke brukt i så snever betydning.

(2) Enn videre brukes ordet alltid om den lokale

¹⁾ J. B. Lightfoot: Kommentar over Fil. og Kol. side 10.

menighet når der tales om at menigheten *handler som et hele*. Som eksempel på slike steder kan nevnes:

Matt. 18, 17: „Men hører han ikke på dem, da si det til menigheten; men hører han heller ikke på menigheten, da skal han være for dig som en hedning og en tolder.“

Ap. gj. 5, 11: „Og stor frykt kom over hele menigheten.“

Ap. gj. 12, 5: „Men der blev gjort inderlig bønn til Gud for ham av menigheten.“

Ap. gj. 14, 27: „Da de nu kom dit (til Antiokia), samlet de menigheten og fortalte hvor store ting Gud hadde gjort ved dem.“

Ap. gj. 15, 3: „Menigheten fulgte dem da et stykke på veien.“

Ap. gj. 15, 22: „Da vedtok apostlene og de eldste sammen med hele menigheten å velge nogen menn iblandt sig og sende dem til Antiokia.“

Ap. gj. 20, 17: „Fra Milet sendte han da bud til Efesus og kalte menighetens eldste til sig.“

Rom. 16, 23: „Gajus, min og hele menighetens vert hilser eder.“

3. Joh. 9: „Jeg har skrevet noget til menigheten“.

(3) Endelig brukes ordet alltid om den lokale menighet når det forekommer i *flertal*. Ikke mindre enn 35 ganger forekommer ordet *ekklesia* i flertal i Det nye testamente, så der ikke tales om menigheten, men om menighetene, og da kan der ikke være tvil om at det refererer til de lokale menigheter. La oss bare gi nogen få eksempler:

Ap. gj. 15, 41: „Og han (Paulus) drog gjennem Syrien og Kilikien og styrket menighetene.“

Åp. gj. 16, 5: „Så blev da menighetene styrket i troen og vokste i tall for hver dag.“

Rom. 16, 16: „Alle Kristi menigheter hilser eder“

1. Kor. 7, 17: „Således foreskriver jeg i alle menigheter.“

2. Kor. 11, 8: „Andre menigheter skattla jeg, idet jeg tok lønn av dem for at tjene eder.“

Åp. 1, 4: „Johannes — til de syv menigheter i Asien.“

Åp. 2, 7: „Den som har øre, han høre hvad Ånden sier til menighetene.“

I flertal omtales også menighetene i Galatien (Gal. 1, 2), i Makedonien (2. Kor. 8, 1), i Asien (1. Kor. 16, 19) og i Judæa (1. Tes. 2, 14).

Av disse citater kan man se hvor meningsløst det er å påstå at Bibelen ikke kjenner til nogen lokal menighet. En sådan påstand kan man alene gjøre av sørgelig uvidenhet om Skriftens enkle sannhet eller også av åndelig blindhet som ikke vil se og følge sannheten. Guds ord er så klart og bestemt på dette punkt, at enn ikke dårer behøver fare vill, dersom de vil være lydige mot Herrens sannhet. Enhver ærlig leser må innrømme at en læresetning som har minst 92 tydelige skriftsteder til støtte for sig, den er vel befestet i Guds ord. ✓

2. På noen steder refererer *ekklesia* til den **usynlige og universale menighet**, som består av alle Guds barn, både dem som er på jorden og i himmelen, i tiden og i evigheten — hele den frelste skare. Især er dette tilfellet i Efeserbrevet.

Ef. 5, 25—27: „Kristus elsket menigheten og gav sig selv for den, for å hellige den idet han rensset

den ved vannbadet i ordet, forat han kunde fremstille menigheten for sig i herlighet, uten plett eller rynke eller noget sådant, men at den kunde være hellig og ulastelig.“ ✓

Således muligens også Ef. 1, 22–23; 3, 10; Kol. 1, 18–24; Heb. 12, 23.

Flere ledende fortolkere holder for at ordet *ekklesia* i virkeligheten aldri forekommer i denne utstrakte betydning. Når det tilsynelatende innbefatter alt Guds folk, brukes det kollektivt om menigheten som en klasse, akkurat som man sier at løven er et rovdyr, uten at man dermed mener at alle løver er føiet sammen til én stor løve. Likedan taler man om mannen og kvinnen uten å slå dem sammen i tanken til én stor mann og én stor kvinne som innbefatter alle enkeltindividene. Det forekommer mig imidlertid at denne forklaring er mindre sannsynlig.

Av den tofoldige bruk av ordet *ekklesia* fremgår det, at det er Guds vilje at den lokale menighet her på jorden skal være et sant bilde av den frelste skare hjemme hos Gud, så den blir den universale menighet i miniatyr. Og for at dette kan skje må den lokale menighet legge vinn på å være hellig og ulastelig for Guds åsyn. ✕

Om betydningen av ordet *ekklesia* sier professor S. Odland:

„Hos Paulus finner vi *ekklesia* således overalt i religiøs anvendelse og nærmere bestemt i en tredobbelt betydning: 1. Som betegnelse for samfundet av de på et enkelt sted levende kristne, altså om hvad vi kaller en enkelt menighet eller en stedmenighet (således i 1. Kor. 1, 2; 4, 17; 16, 1. 19 o. fl.); kun

en modifikasjon herav er det visstnok, når apostelen på sine steder taler om „husmenigheter“ (sml. til Rom. 16, 5); 2. som sammenfattende betegnelse for alle kristne i den hele verden, således som de på hvert sted lever samlet i enkeltmenigheter, altså om summen av alle stedmenigheter, den almindelige menighet, den hele kristne kirke (således i 1. Kor. 10, 32; 12, 28; 15, 9 o. fl.); 3. om menighetsforsamlingen eller sammenkomsten av de til en stedmenighet hørende kristne (således 1. Kor. 11, 18; 14, 4. f. 12. 35)¹⁾.

Man kan her merke at den siste betydning er bare en modifikasjon av den første betydning, så vi får i virkeligheten også her en dobbelt anvendelse av ordet, nemlig den lokale og den universale.

B. Billedlige uttrykk om menigheten.

Foruten den direkte omtale av menigheten under navnet *ekklesia* fremstiller Skriften den under de mest forskjellige og talende bilder. Da disse bilder vil kaste lys over menighetens vesen og karaktertrekk, skal vi betrakte dem litt nærmere.

1. **Guds tempel.** 1. Kor. 3, 16—17: „Vet I ikke at I er Guds tempel og at Guds ånd bor I eder? Om nogen ødelegger Guds tempel, ham skal Gud ødelegge; ti Guds tempel er hellig og det er I“. Disse ord er skrevet til „den Guds menighet som er i Korint“, og det er derfor klart at de først og fremst må anvendes på den lokale menighet. Billedet er tatt fra den gamle pakts tempel og dets forløper

¹⁾ Fortolkning over 1. Kor. 1, 2. anm.

tabernaklet. Omtrent den samme tanke finner vi også i Matt. 16, 18; 2. Kor. 6, 16; Ef. 2, 20—22; Heb. 3, 6; 1. Pet. 2, 4—6. Følgende sannheter kommer klart frem:

1) Menigheten må ha en fast grunnvoll. Den må være bygget på Kristus; „ti ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt, det er Jesus Kristus“ (vers 11). Han er ifølge Skriften den faste grunnvoll (2. Tim. 2, 19), den utvalgte og kostelige grunnvoll (1. Pet. 2, 4—6) og den eneste grunnvoll (Ap. gj. 4, 12).

2) Den må bygges med holdbare materialer. I vers 12 nevnes gull, sølv og kostbare stener som holdbare ✓ i motsetning til tre, hø og strå, som er forgjengelige. ✓ Og i 1. Pet. 2, 5 tales der om de troende som levende stener der skal bli bygget op til et åndelig hus. Stenene i denne bygning må altså spren- ges ut av syndens og vantroens klippe, levendegjøres ved gjenfødelsen, renses i Kristi blod, tilhugges med tukdens og lidelsens meisel og cementseres sammen med Kristi kjærlighet. ✓

3) Den må bygges etter tegningen. I den gamle pakt gav Herren Moses nøiaktig beskrivelse av hvorledes tabernaklet skulde være, og da han var ferdig med sin tegning sa han: ✓ Se til at du gjør alt etter det billede derav som er vist dig på berget. ✓ 2. Mos. 25, 40. Den minste overtredelse blev straffet på det strengeste. Se 3. Mos. 10, 1—5; 2. Sam. 6, 1—11. I Det nye testamente har Gud gitt oss en nøiaktig tegning av templet i den nye pakt. Ikke alene finnes der mange forskrifter for menighetene, men der er også mange ferdigbyggede menigheter som ifølge Guds

bestemmelse står som mønstre for menigheten til alle tider.

4) Den er et hellig tempel. Denne hellighet har delvis sin grunn i at templet er bygget av mennesker som er helliget i Kristus Jesus (1. Kor. 1, 2), hvilket betegner at de var kalt ut av synden og verden og innviet til den levende Gud. Men fremfor alt har templets hellighet sin grunn i at det er en bolig for den Helligånd. Da tabernaklet var ferdig, fylte Herrens herlighet huset og gjorde det til sin bolig på jorden (2. Mos. 40, 34—38.) Og det samme skjedde med templet som Salomo bygde. (2. Krøn. 7, 1—4). I den nye pakt er menigheten Guds tempel, og på pinsedagen kom han og tok bolig i den ved den Helligånd. (Ap. gj. 2). Og denne bolig vil Gud ha her på jorden så lenge nådens husholdning varer. ✓

Disse to sider er uadskillelig forenet. Templet kan ikke være hellig uten ved den Helligånd; men den Helligånd kan heller ikke bo i et urent og vanhellig tempel. ✓

Som følge av denne hellighet er det en dødssynd å ødelegge dette tempel, hvilket ifølge Paulus kan skje ved splidaktighet (1. Kor. 3, 1—8), ved åpenbar synd (1. Kor. 5) og ved falsk lære (1. Kor. 15, 12—19; Gal. 1, 6—9.) ✓

2. Kristi legeme. Dette er ett av Paulus's yndlingsbilleder om menigheten og er mest utførlig fremstillet i 1. Kor. 12, 12—27. Men det brukes også i Rom. 12, 4—5; Ef. 1, 22—23; 4, 15—16; Kol. 1, 18; 2, 19. At Kristus er menighetens hode og menigheten er hans legeme, det inneholder mange store sannheter som vi bare i korthet kan referere til. ✓

1) Kristus er menighetens eneste herre og lovgiver. Menigheten kan ikke ha noget annet hode enn Kristus — hverken pave eller biskop eller kirkemøte eller den verdslige stat — og derfor blir han dens autoritet. Dette har vi allerede betonet i det første kapitel.

2) Hvert lem må stå i levende forbindelse med hodet, hvilket beviser nødvendigheten av et gjenfødt medlemskap. (Å ha døde lemmer i menigheten er like så unaturlig og skadelig som å ha døde lemmer på sitt legeme.) ✓

3) Legemets enkelte dele må henge sammen innbyrdes så de danner en levende organisme. Også menighetens medlemmer må være forbundne med hverandre på rette måte, og derfor må der være samhold, orden og organisasjon. Ef. 4, 1—16.

4) Alle legemets lemmer hjelper hverandre og har omsorg for hverandre. På samme måte skal det også være innenfor Guds menighet, så den danner et åndelig brorskap.

5) De syke lemmer må pleies forsiktig, og hvis dette ikke hjelper, må de avskjæres forat det hele legeme kan bli reddet. Innenfor menigheten må der øves forstandig disiplin. ✓

6) Legemet må ha stadig næring og pleie forat det kan være friskt og utføre sin gjerning. På samme måte må Guds menighet til stadighet benytte sig av de åndelige kraftkilder som Gud har gitt den. Se Ap. gj. 2, 42.

7) Legemets oppgave er å være en bolig og et redskap for ånden og på denne måte åpenbare dens virkelighet. Dette er også menighetens oppgave, og der-

for må der være et hellig liv og et trofast arbeide, ledet og drevet av den Helligånd. ✓

8) Legemet skal en dag opstå i uforkrenkelighet og bli delaktig i åndens herlighet og evige liv. Således skal også Kristi åndelige legeme — hans menighet — bli herliggjort med ham i hans tilkommelse. Ef. 5, 27. ✓

3. **Guds husfolk**, Ef. 2, 19: „Så er I da ikke lenger fremmede og utlendinger, men I er de helliges medborgere og Guds husfolk.“ Her bruker Paulus et dobbelt bilde. Først fremstiller han de troende som et borgerskap og dernæst som en familie. Disse ord kan visstnok anvendes på alt Guds folk; men da de er skrevet til en lokal menighet, bør de først og fremst anvendes på den. Og selv om man med flere nyere forskere skulde anse Efeserbrevet for å være en rundskrivelse til flere menigheter, kan man allikevel med rette anvende stedet på den lokale menighet.

Billedet av Guds menighet som en familie er særdeles vakkert og talende. Det fremhever først og fremst at alle medlemmene må være gjenfødt til et levende håp ved troen på Kristus; ti derved blir man et Guds barn. Joh. 1, 12—13. ✓

Men dernæst viser det også at menigheten må danne et åndelig brorskap, så den blir et godt åndelig hjem for de troende. Medlemmene må derfor elske hverandre som brødre og søstre, verne om hverandre, støtte hverandre og hjelpe hverandre timelig og åndelig. Og alle bør bidra til å gjøre hjemmet godt og fylle det med solskinn. De må komme ihu at de er en søskenflokk i det samme hjem, med Gud som husfar. Se 1. Kor. 13.

4. Sannhetens støtte og grunnvoll. 1. Tim. 3, 15. Dette billede viser hvilken betydningsfull plass Guds menighet har i verden. Den skal være støtte og grunnvoll for sannhetens store bygning. Her menes først og fremst evangeliets sannhet, som menigheten skal holde oppe ved sitt liv og sin forkynnelse. Men dernæst betegner det all sannhet; ti Guds menighet skal alltid og under alle forhold stille sig på sannhetens side og være dens beste støtte. Det er også en kjensgjerning at ikke nogen institusjon eller menneskelig innflydelse har hatt den bærende og løftende makt som en gudfryktig, virksom og sann Guds menighet som i sitt liv og sin forkynnelse har været tro mot sin Herre og Frelser. Dens innflydelse har gjort sig mektig gjeldende både i sin nærmeste krets og i verden utad.

Men ordet støtte — *stylos* — kan også betegne en minnestøtte. Også denne betydning passer på menigheten; ti den er en levende og uforgjengelig minnestøtte om de største begivenheter i hele historien, nemlig Guds sønns menneskevorden, hans fullkomne liv, stedfortredende død og seirrike opstandelse såvel som hans himmelfart og åndsutgydelse. Det beste minne om Kristi fullkomne seir er en seirende menighet. ✓

5. Guds hjord. Peter skriver til menighetens eldste: „Vokt den Guds hjord som er hos eder“ 1. Pet. 5, 2. Og Paulus sier til de eldste for menigheten i Efesus: „Så giv da akt på eder selv og på den hele hjord i hvilken den Helligånd satte eder til tilsynsmenn for å vokte Guds menighet, som han vant sig ved sitt eget blod!“ Ap. gj. 20, 28.

Uttrykket „Guds hjord“ viser ialfall tre ting:

1) Menigheten er Guds eiendom. Dette fremgår ikke bare av eieformen „Guds“, men også av den almindelige skikk i Palestina at hjorden tilhørte hyrden. At det er en kostbar eiendom, det viser den pris som han har betalt for den. ✕

2) Menighetens avhengighet av Kristus. Menneskets naturlige tilbøielighet til å gå sig vill sammenlignes ofte i Skriften med fårene. Se Es. 53, 6; Esek. 34, 5; Luk. 15, 4; 1. Pet. 2, 25. Likesom hjorden er avhengig av hyrden for ledelse, beskyttelse, føde og hvile, er menigheten avhengig av Jesus. ✕

3) Kristi omsorg for sin menighet. Skildringen av Herren som den gode hyrde er noget av det skjønneste i Bibelen. Se Salm. 23 og Joh. 10, 1—30.

6. Gull-lysestaker. Ap. 1, 12. 20: „Da jeg vendte mig, så jeg syv lysestaker av gull . . . og de syv lysestaker er syv menigheter.“

Herav lærer vi:

1) Menighetene er kostbare i Guds øine. Han sammenligner dem med gullet som er ett av de de kostbareste metaller. Og hans eget offer for dem og omsorg for dem beviser det samme.

2) De er en prydelse for ham. Gullet brukes jo som prydelse, og det vakreste smykke som Jesus har her på jorden, er et frelst og hellig folk. ✕

3) Menighetenes ekthet fremstilles også; ti gull er et ekte metall. De er derfor en motsetning til verdens riker representert ved Nebukadnesars store bilde, som bestod av gull, sølv, kobber, jern og ler — elementer som aldri kan smelte sammen.

4) Menighetenes holdbarhet og vedvarenhet er inn-

befattet i dette billede. Man kan kaste gullet i den heteste ild uten at det ødelegges. Og menigheten har ofte været i trengselens og lidelsens ild uten å ta skade. Matt. 16, 18. ✕

5) Guds hensikt med menigheten kommer vel sterkest frem. Den skal være lysestaken som holder lyset oppe — fremstille Kristus og evangeliet. ✕

6) Guds tilsyn med sine menigheter er også betonet; ti Kristus var midt imellem lysestakene. Denne sannhet fremgår også av de syv sendebreve. Åp. 2—3.

7. Lammets brud. I Åp. 19, 7 og 21, 2. 9 fremstilles Guds folk i herligheten som Lammets brud. Men bildet er også brukt om den lokale menighet; ti i 2. Kor. 11, 2 sier Paulus: „Jeg trolovet eder jo med én mann for å fremstille en ren jomfru for Kristus.“ Og i Ef. 5, 22—33 hvor Paulus omtaler det rette forhold mellom mann og hustru, sier han i vers 32: „Denne hemmelighet er stor; men jeg tenker hermed på Kristus og på menigheten.“ Da disse ord er skrevet til en lokal menighet, bør de først og fremst anvendes på den.

Gud vil her vise oss følgende :

- (1) Herren har inderlig kjærlighet til sin menighet.
- (2) Han har utvalgt den fremfor noget annet.
- (3) Han forventer renhet og hengivenhet av den.
- (4) Han har en høi hensikt med den; ti den skal delaktiggjøres i hans herlighet og være hans brud gjennom alle evigheter. ✕

C. Beslektede uttrykk.

1. *Menigheten og Guds rike.* Uttrykket „Guds rike“ bør ikke forveksles eller sammenblandes med

Guds menighet — ialfall ikke med den lokale menighet; ti disse to navn svarer ikke til hinannen. Vi har set at menigheten fremtrer som en synlig organisasjon, idet den består av de Jesu disipler som bor på et enkelt sted og som har sluttet sig sammen til et åndelig brorskap for å oppbygges på sin allerhelligste tro, iaktta Herrens forskrifter og utføre hans gjerning i verden. Guds rike i sin helhet fremtrer derimot aldri som en synlig organisasjon på et bestemt sted; ti det består av alle dem som har tatt Jesus som sin frelser, herre og konge uten hensyn til tid eller sted. Uttrykket „Guds rike“ forekommer derfor aldri i flertall, som menigheten gjør; ti der er bare det ene udelelige rike som alle sanne Guds barn tilhører. Guds rike er innen i den troende (Luk. 17, 21) og består i rettferdighet og fred og glede i den Helligånd (Rom. 14, 17). Det kom til jorden i og med Jesus (Matt. 12, 28) og fikk sine første undersåtter da Jesus vant sine første disipler. Det vokser gradvis ved evangeliets forkynnelse (Matt. 13) og skal komme i sin fulle herlighet når Kristus kommer igjen (2. Tim. 4, 1). Herav fremgår det at betydningen av uttrykket „Guds rike“ ligger nær inn til den usynlige og universale menighet, men ikke til den lokale menighet. Og det er den sistnevnte vi i dette studium skal betrakte,

2. *Menigheten og „kirken“.* Ordet „kirke“ forekommer ikke i Bibelen. Det kommer fra det greske ord „kyriakòs“ som betyr å tilhøre Herren og som brukes i Det nye testamente både om Herrens nadverd (1. Kor. 11, 20) og om Herrens dag (Åp. 1, 10). Så langt dets opprinnelse angår er det altså et godt

ord. Det brukes imidlertid i våre dager i høist forskjellige betydninger og har derfor noget ubestemt ved sig. Tildels betegner det alle dem som i navnet tilhører kristendommen idet man da taler om „den kristne kirke.“ Andre tider brukes det om et bestemt kristelig samfund, som f. eks. Den romersk katolske kirke, Den lutherke kirke, Episkopalkirken o.s.v. Eller det kan betegne selve huset hvor man samles til gudstjeneste, som når vi sier: „Han gikk til kirken“, „man bygger en kirke“ o.s.v. Det kan endog brukes om hele den frelste skare, som f. eks. „den triumferende kirke“. Mest passende brukes det vel om forsamlingshuset, når man bare ikke forveksler det med menigheten som tilber sin Gud der.

3. *De geografiske „menigheter“.* Ofte brukes ordet menighet — især i statskirkeprestenes munn — om alt folket som bor innenfor et bestemt område og som sogner til den samme kirkebygning. Det blir da ensbetydende med „kirkesogn“ eller „prestegjeld“. Har man en smule åndelig sans, må man imidlertid forstå at dette er en misbruk av ordet menighet; ti det betegner dem som er kalt ut av synden og verden. Men i et kirkesogn eller prestegjeld er der ofte mange mennesker som er åpenbare fiender av Kristi evangelium og bitre motstandere av Herrens folk, og det er derfor en usannhet å betegne dem som menighet i nytestamentlig betydning. Uklarhet på dette område vil bare bidra til å skape åndelig forvirring og føre sjelene bak lyset. Holder man sig derimot til de bibelske uttrykk i deres virkelige betydning vil der bli klare linjer for enhver som søker sannheten.

TREDJE KAPITEL.

Menighetens grunnleggelse.

Den første gang ordet menighet forekommer i Det nye testamente er i Matt. 16, 18—19. Her sier Jesus til Peter etter at denne har avlagt sin store bekjennelse: „Du er Peter; og på denne klippe vil jeg bygge min menighet, og dødsrikets porter skal ikke få makt over den. Og jeg vil gi dig nøklene til himlenes rike, og hvad du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og hvad du løser på jorden, skal være løst i himmelen.“ ✓

Disse ord inneholder fire store sannheter om menigheten.

1. *Den er grunnlagt av Herren selv i den nye pakt og er hans egen eiendom.* Jesus sier: „Jeg vil bygge min menighet“. Han er altså selv den store byggmester, og bygningen er hans egen eiendom. Og da Jesus er Messias, den levende Guds sønn, er menigheten Guds eget verk. Den har derfor en særstilling i verden og kan ikke stilles i klasse med nogen menneskelig organisasjon. Den har en langt høyere opprinnelse, en edlere hensikt, et større ansvar og en herligere fremtid enn noget menneskelig foretagende. Den skal være Kristi representant i verden og

fortsette hans gjerning. Da han var legemlig tilstede her på jorden, var han selv Guds tempel (Kol. 2, 9); men nu skal menigheten være det. Da han var her, gikk han selv omkring og gjorde Guds gjerning (Ap. gj. 10, 38); men nu skal menigheten gjøre den. Han var selv verdens lys (Joh. 8, 12); men nu vil han lyse gjennom sitt folk. ✕

Eftersom menigheten er Guds verk, må en sann kristen føle sig forpliktet til å innta et annet forhold til den enn han vilde gjøre overfor en almindelig menneskelig institusjon. Han vil innta det samme forhold som Kristus har inntatt til den; elske den, hengi sig for den, verne om den, våke over den, be for den og fremme dens arbeide når dette er i harmoni med Guds vilje. Ef. 5, 25; Ap. 2, 1. Og nettop derfor er også dommen så hård over ødeleggeren; ti det er å forgripe sig på det hellige; det er å ødelegge Guds eiendom og Guds verk. „Om nogen ødelegger Guds tempel, ham skal Gud ødelegge“. 1. Kor. 3, 17. Paulus anså dette som den største av alle synder. Se 1. Tim. 1, 12—16; 1. Kor. 15, 9.

Om tiden for menighetens grunnleggelse finnes der tre teorier. a) Menigheten i den nye pakt er identisk med menigheten i den gamle pakt og tok således sin begynnelse ved Abrahams kall og Israels utvelgelse. b) Den tok sin begynnelse med døperen Johannes eller ved Jesu offentlige fremtreden. c) Den fremstod for første gang på pinsedag.

a. Som støtte for den første opfatning anfører man at navnet „menighet“ brukes også i Det gamle testamente om Israels folk og at begge er grunnet

på en og samme pakt — paktens med Abraham. ¹⁾

Hertil må dog svares:

(1) Navnet „menighet“ brukes også om en hedensk forsamling i Efesus (Se Ap. gj. 19, 32, 39, 41), men derfor er ikke denne identisk med Guds menighet i Det nye testamente. Heller ikke er den gamle pakts „menighet“ det.

(2) Den gamle og nye pakts menighet er av helt forskjellig karakter. Den gamle pakts „menighet“ var national og bygget på naturlig fødsel (1. Mos. 17, 1—14); den nye pakts menighet setter ingen nasjonale grenser og bygger på åndelig fødsel. Rom. 10, 12; Gal. 3, 28; 5, 6; Kol. 3, 11.

(3) Når Jesus omtaler menigheten, bruker han verbet i fremtidsform: „Jeg vil bygge min menighet“. Matt. 16, 18. Disse ord er uttalt ca. åtte måneder før hans død og beviser at han ennå ikke hadde bygget den, men at han vilde gjøre det i fremtiden.

Disse argumenter må ansees avgjørende.

b. For den annen opfatning anfører man at allerede Johannes og hans disipler såvelsom Jesus og hans disipler dannet en ordnet krets og at de som blev vunnet på pinsedag, blev lagt til noget som allerede eksisterte før.

Men også denne opfatning strander uundgåelig på fremtidsformen i Jesu ord i Matt. 16, 18, og desuten kan den ikke forenes med selve begrepet menighet i nytestamentlig betydning. For å utgjøre en menighet i nytestamentlig betydning kreves der minst fire ting:

(1) En flokk av troende og dømte mennesker som

¹⁾ Se S. Wakefield: Kristelig Theologi, side 682. Imot se J. L. Dagg: Church Order, p. 164 fl.

har sluttet sig sammen på et enkelt sted og danner en åndelig enhet.

(2) En viss grad av organisasjon, med innsettelse av de fornødne tjenestemenn, så som forstander og diakoner.

(3) Mere eller mindre regelmessige sammenkomster om Guds ord, for sin egen oppbyggelse og for evangeliets utbredelse.

(4) Iakttagelse av dåp og nadverd og menighetstukt etter Guds ords anvisning.

Materialene til menigheten var delvis samlet før Jesu himmelfart, men bygningen blev ikke opført mens han var legemlig tilstede her på jorden. Dette verk utførte han efter sin bortgang, ved den Helligånd gjennom de inspirerte apostler. Disse kalles derfor også Guds medarbeidere, byggmestre, bygningsmenn. 1. Kor. 3, 9—10.

c. Vi har således bare den tredje opfatning å holde oss til, nemlig at menigheten fremstod på første pinsedag efter Jesu himmelfart. Den er jo bygget på Jesu død og opstandelse, og grunnvollen måtte legges før bygningen kunde opføres. På pinsedag blev den som Kristi legeme gjennemtrent og fylt av den Helligånd, og da fremstod den offentlig for verden og begynte sin verdenserobrende misjon. Og fra den tid ser vi stadig at de troende blev lagt til menigheten, og at den ene menighet efter den annen fremstod eftersom evangeliet skred seirende fremad Ap. gj. 2, 47; 5, 11; 8, 1; 9, 31; 13, 1; 14, 23; 15, 41. Resultatet blir altså følgende: Den lokale menighet begynte sin tilværelse på salen i Jerusalem efter Jesu himmelfart, og på pinsedag fremstod den for første

gang for offentligheten som menighet, så pinsedag kan med rette kalles „den kristne menighets fødselsdag“. Derpå utvikledes den gradvis i sin organisasjon inntil apostlenes død og Bibelens avslutning. Denne utvikling kommer til syne gjennom innsettelse av tjenestemenn, innskjerpelse av menighetstukt og mere detaljerte forskrifter for menighetslivet både fra dets indre og ytre side. Ved apostlenes død er bygningen helt ferdig, og da står den som mønster for alle tider.

Om denne sak sier professor S. Odland i sin for- tolkning til Matt. 16, 18: „Når da Jesus her sier at han vil bygge sin menighet, så mener han dermed at han vil stifte et nytt, ham tilhørende og av ham styret religionssamfund, forskjellig fra og levende selvstendig ved siden av Israels folkemenighet. Og at han derved tenker på samfundet av alle som tror på ham som Guds søn og Messias, fremgår klart derav at denne forutsigelse om menighetens stiftelse utgjør en del av hans svar på Peters bekjennelse. Når denne nye menighet skal trede i tilværelse, sier Jesus her ikke, om det enn synes antydnet at det først vil finne sted etterat han selv er gått bort. Mere bestemt uttaler han sig derom i lignelsen om de onde vingårdsmenn (21, 23 flg.) og navnlig i det til denne lignelse knyttede ord om den av bygningsmennene forkastede sten, som Gud vil gjøre til hjørnestein for sitt rike på jorden. Vi ser derav at det først er efter hans død og opstandelse den nye menighet vil bli grunnnet. I den disippelflokk som Jesus hittil hadde samlet om sig, ser han altså ennu ikke „sin menighet“ opprettet, men bare byggematerialer som i sin

tid skulde anvendes til den nye bygnings opførelse.“

2. Den er bygget på en sikker grunnvoll Blandt fortolkerne er der tre opfatninger angående uttrykket „denne klippe.“ Nogen mener at det peker på Peters person, andre at det refererer til Peters bekjennelse i vers 16, og atter andre at det refererer til Kristus selv. Den første opfatning hyldes av de romersk katolske og av flere nyere protestantiske fortolkere. Men den støter på flere vanskeligheter.

(1) Peters person er altfor skrøpelig til å bygge Guds menighet på. Jesus må irrettesette ham like bakefter (Matt. 16, 22—23); nogen måneder senere fornekter han sin frelser (Matt. 26, 59—75); og nogen år senere igjen hyklet han med en del jødekristerne. (Gal. 2, 11—14). Og selv om han hele tiden hadde været en seirende kristen, var han dog intet mere enn et almindelig menneske som var frelst av Guds nåde.

(2) I grunnteksten går Jesus over fra hankjønnsformen „*Petros*“ (Peter=sten) til hunkjønnsformen „*Petra*“ (klippe), og denne overgang vilde være eiendommelig om begge uttrykk refererer til det samme. Når man sier at Jesus talte det aramæiske sprog og at denne forskjell muligens ikke gjorde sig gjeldende der, da kan vi svare at den greske grunntekst gir oss en korrekt fremstilling av Jesu tale og at vi derfor kan holde oss til den.

(3) På mange andre steder sies det at Jesus er grunnvollen både for den enkelte og for menigheten. 1. Kor. 3, 11; Matt. 7, 24—27; 21, 42—44; Ap. gj. 4, 11; 2. Tim. 2, 19; 1. Pet. 2, 4—8. Dette stemmer også med de mange steder hvor Gud kalles sitt

folks klippe. Salm. 19, 15; 73, 26; 94, 22; Es. 26, 4; 1. Kor. 10, 4.

Hvad man enn måtte mene om betydningen av uttrykket „denne klippe“ i Matt. 16, 18, er det dog klart at i den egentlige og dypeste forstand er Jesus Kristus menighetens grunnvoll — Jesus som Messias, den levende Guds sønn (Matt. 16, 16), som den der døde for våre synder efter skriftene (1. Kor. 15, 1—3) og som den der opstod til vår rettferdiggjørelse (Rom. 4, 25). Denne grunnvoll er utvalgt og kostelig for Gud, selv om den er forkastet av mennesker (1. Pet. 2, 4), og den er urokkelig fast for dem som bygger på den (2. Tim. 2, 19).

Kirkefaderen *Augustin* sier: „Det sies ikke til ham: „Du er klippen“ (Petra), men „du er Peter,“ og klippen var Kristus“. ¹⁾

Kirkefaderen *Chrysostomos* sier: „På denne klippe, det er: på den tro som han bekjente.“

Biskop *Wordsworth* utlegger det således: „Hvad han sier er dette: Jeg selv, som du nu har bekjent å være både Gud og menneske, er menighetens klippe. Dette er grunnvollen som den er bygget på“. ²⁾

3. *Den skal triumfere over alle sine fiender.* „Dødsrikets porter skal ikke få makt over den.“ Dette løfte innbefatter at menigheten vil møte bitre fiender, men at den skal seire over dem alle. Og disse ord er gått i oppfyllelse. Tross Satans snedige anløp (Åp. 12), tross hedenskapets og verdenskirkenes blodige forfølgelse, tross villfarende lærdomsveir, tross ra-

¹⁾ Retractationes I. 21.

²⁾ Se Pulpit Commentary over Matt. 16, 16—19.

sjonalismens og fritenkeriets fornektelse, tross sin egen svakhet og skrøpeligheit, og tross tusener andre farer — er den blitt stående gjennom hele historien og skal bli stående for alltid, inntil dens gjerning her på jorden er fullført og Herren flytter den op til de himmelske pauluner. Selv om den tilsynelatende har tapt i enkelte trefninger og er blitt jaget ut i ørkenen, skjult for menneskene (Åp. 12, 14), er den atter kommet frem som et flammende sannhetsvidne og har utført sin misjon. Dette er et Guds under. „Av Herren er dette gjort og det er underfullt i våre øine.“ Matt. 21, 42.

4. *Den er betrodd nøklene til himlenes rike* (v. 19). Dette løfte er uttalt direkte til Peter, men i Matt. 18, 18 og Joh. 20, 23 er omtrent lignende uttalt til alle apostlene. Først og fremst er løftet gitt til dem, men i videre forstand er det gitt til Guds menighet og til alle sanne Jesu disipler, på ethvert sted og til enhver tid. Visstnok kunde apostlene gjøre bruk av denne gave med større myndighet og ufeilbarhet enn senere tiders kristne har kunnet gjøre det, på grunn av deres ekstraordinære guddommelige inspirasjon som menighetens første bygningsmenn. Men løftet kan ikke innskrenkes til bare å gjelde dem.

Man har desverre mange eksempler på at disse ord er blitt sørgelig misbrukt. Den katolske geistlighet med paven i spissen har tilranet sig dem og benyttet dem på den skjendigste måte, idet man har gjort krav på å kunne åpne og tillukke himlenes rike for hvem som helst. Og den lutherske kirke har gjennom absolusjonen fulgt den katolske kirke et godt

stykke på vei. Dette har været til fordervelse for mange sjeler.

At ikke Jesus mente noget sådant ser vi av den apostoliske fremgangsmåte. Ved evangeliets forkyn- nelse fremstilte apostlene frelsens betingelser, og de som mottok budskapet i tro, fikk også oppleve frelsens virkelighet. Herren vedkjente sig apostlenes budskap og fylte hjertene med rettferdighet og fred og glede i den Helligånd. Rom. 14, 17. Se Ap. gj. 2, 37—41; 8, 5—17. 21. 26—39; 9, 17—19; 10, 43—48; 11, 17 o. s. v. Nøklene til himlenes rike var altså for apostlene selve evangeliet. Og disse evangeliets nøk- ler er alt Guds folk i besittelse av, og de skal bruke dem overalt efter den guddommelige anvisning. Matt. 28, 18—20; Mark. 16, 15—16; Luk. 24, 46—48; Ap. gj. 1, 8; 2, 37—41; 10, 43.

Dr. *John Broadus* sier om dette sted i *An American Commentary*: „Peter og de andre apostler vilde gi adgang eller nekte adgang, likesom de vilde forlate synder eller fastholde dem, ved å forkynne de ånde- lige betingelser for adgang eller forlatelse og ved de- res inspirerte evne til å skjelne og erklære et menne- skes åndelige tilstand, f. eks. Ap. gj. 5, 3; 8, 21; 13, 10“.

*

*

*

Menigheters grunnleggelse idag. Nogen bestemt fremgangsmåte ved opprettelsen av nye menigheter er ikke foreskrevet i Bibelen. Men det kommer inn un- der den store hovedregel: „La alt skje sømmelig og med orden!“ 1. Kor. 14, 40. Følgende kan tjene som veiledning:

1. Først må bygningsmaterialet nøie undersøkes.

Hvor mange er der av samme tro og lære som vil være med og danne menighet på et sted? Hvad slags mennesker er det? Hvorfor ønsker de å danne en ny menighet? Disse tre spørsmål må alltid nøie overveies. Blandt jødene i adspredelsen var det regel å danne en synagoge, hvis der var ti menn på et sted. Så mange bør der ialfall være og helst flere. Antallet er dog ikke hovedsaken, men at de som danner menigheten er helstøpte kristelige karakterer, står godt sammen, har et godt vidnesbyrd i nabolaget, har utsikt til å klare sig som en selvstendig menighet og er drevet av de edleste motiver. Se Matt. 15, 13. En forhastet organisasjon er ofte til skam og skade for Guds sak. ✕

2. På bestemt tid og sted sammenkalles et møte for dem som vil danne menighet. Til dette møte er det best å innkalle også en eller flere av samfundets ledende menn som vil være behjelpelig med organisasjonsarbeidet. Derved vil man få en viss offisiell anerkjennelse fra først av. Møtet åpnes med sang, Guds ords lesning og bønn, hvorefter man gjør rede for møtets hensikt og velger ordfører og sekretær. Ordføreren eller en annen klargjør for det grunnlag hvorpå menigheten skal dannes, så optar man navnefortegnelse, bestemmer menighetens offisielle navn og velger de nødvendige tjenestemenn, såsom forstander, diakoner, sekretær, søndagsskolearbeidere, festkomite o. s. v. og tar bestemmelse om den fremtidige virksomhet på stedet og sitt forhold utad til distriktsforening, hedningemisjon o. l. Det vil passe å avslutte dette private møte med en bønnestund, og dermed er menigheten organisert.

3. En ny menighet pleier almindelig tre frem for offentligheten ved et større møte eller en fest, og til dette møte innbyr man representanter fra andre menigheter og venneprupper i nabolaget. Møtet åpnes med sang, Guds ords lesning og bønn samt en tale over menighetens vesen i lyset av Guds ord. Derpå redegjøres for den nye organisasjon, og medlemmene danner en ring som uttrykk for sin enhet og innvier sig til Herren under bønn og sang. Senere får man hilsen fra de fremmøtte representanter, og best vilde det være om dagen kunde avsluttes med sjeles frelse som i Ap. gj. 2, da den første kristne menighet trätte frem.

*

*

*

På grunn av bortflytning, utroskap, splid, synd eller fremmede lærdomme kan en lysestake bli flyttet (Åp. 2, 5), og den lokale menighet må oppløses. Også da sammenkaller man et møte, og de medlemmer som ennå er tilbake tar offisiell beslutning om å oppløse menigheten, etterat man har ordnet alt med menighetens eiendom og bemyndiget forstander eller sekretær til å utstede de påkrevde medlemsbevis. Etterat menigheten er oppløst, har den ingen lovlig bestemmelsesrett lengere.

FJERDE KAPITEL.

Menighetens medlemskap.

1. Betingelser for medlemskap.

Som materialet er, så blir også bygningen, og som medlemmene er, så blir også menigheten. Denne sannhet er selvvinnlysende. Det er derfor av den største betydning at man bygger menigheten av den rette slags medlemmer. Da Kristus er menighetens eiermann, hode, herre og lovgiver har han også fastslått hvad slags materiale den skal bygges av, og vi har derfor ingen rett til å forandre eller ignorere hans forskrifter. Guds ord setter følgende betingelser for medlemskap i menigheten:

a. En sann omvendelse og tro på den herre Jesus Kristus. Følgende vil vise dette:

1) Menighetens navn. Vi har sett at navnet menighet kommer fra det greske ord *ekklesia* som betyr de utkalte. I dypeste forstand skulde derfor menigheten bestå av dem som er kalt ut av synden og verden og innviet til Kristus, til å tjene den levende og sanne Gud. Endda tydeligere kommer dette frem gjennom de billedlige navn som Det nye testamente bruker om menigheten, såsom Guds tempel, Kristi legeme, Guds husfolk, sannhetens støtte og grunnvoll, Guds hjord,

lysestaken av gull og Lammets brud. Det er umulig å være tro mot betydningen av disse navn uten å hevde et gjenfødt medlemskap. ✕

2) Bibelens beskrivelse av de apostoliske menigheter. Om menigheten i Jerusalem heter det: „Herren la hver dag dem som lot sig frelse, til menigheten“. Se Ap. gj. 2, 41—47; 4, 23—36; 5, 14; 6, 7; 12, 5. Menigheten i Antiokia holdt Gudstjeneste, fastet, bad, utsendte misjonærer og var ledet av den Helligånd. Ap. gj. 13, 1—3. Til menigheten i Rom skriver Paulus: „Til alle Guds elskede, kalte, hellige som er i Rom.“ „Eders tro er navnkundig i hele verden.“ „I var syndens tjenere . . . men nu, da I er frigjort fra synden og er trått i Guds tjeneste, har I eders frukt til helliggjørelse og til utgang et evig liv.“ Rom. 1, 7—8; 6, 20—21. Til Korintierne skriver Paulus: „Til den Guds menighet som er i Korint, helliget i Kristus Jesus, kalte, hellige“ 1. Kor. 1, 2. Her er det også at han mest utførlig skildrer menigheten som Kristi legeme. 1. Kor. 12, 12 fl. Galaterne hadde fått Kristus malet for sine øine som korsfestet, hadde fått den Helligånd og var blitt frigjort ved Kristus. Gal. 3, 1—2; 5, 1. Efeserbrevet er skrevet „til de hellige i Efesus, som tror på Kristus Jesus“ — disse som før var døde i overtredelser og synder, men nu frelst av nåde. Ef. 1, 1; 2, 1—10. Filipperbrevet er skrevet „til alle de hellige i Kristus Jesus, som er i Filippi,“ og hele brevet ånder av deres gudsfrykt og glede i Herren. Fil. 1, 1—11. 27—30. Til Kolossen-serne heter det: „Til de hellige og troende brødre i Kristus i Kolossæ“ — disse som er opreist med Kristus, som har Kristus til sitt liv, og som apostelen

takker Gud for. Kol. 1, 2—14; 3, 1—4. Til tessalonikerne skriver Paulus at han uavladelig minnes deres virksomhet i troen og arbeide i kjærligheten og tålmodighet i håpet og at man allesteds taler om deres tro på Gud. 1. Tes. 1, 2—10. Alt dette vidner om et gjenfødt medlemskap i alle menighetene. ✕

3) Bibelens lære om menighetstukt. Guds ord pålegger menigheten å utelukke de onde og å dra sig tilbake fra dem som vandrer utilbørlig. Matt. 18, 17; Rom. 16, 17; 1. Kor. 5, 1—13; 2. Tes. 3, 6. 14; Tit. 3, 10. Men dette kan alene gjennomføres når man har troende medlemmer i menigheten. For en statskirke og folkekirke vil det være en umulighet.

4) Menighetens oppgave i verden. Menigheten skal være verdens lys og jordens salt. Den skal utbre evangeliet, opfostre de troende og være Kristi representant i verden. Men denne oppgave kan bare gjenfødte og gudfryktige mennesker løse. ✕

Om denne sak sier professor Hallesby: „Med hensyn til *optagelse* i menigheten hører vi at det var „de som lot sig frelse“, „de troende“, som blev optatt i i menigheten. Ap. gj. 2, 47; 5, 14. En praksis som ifølge de apostoliske brever har været den selvfølgelige både på jøde- og hedninge-kristelig grunn. Jeg henviser her til adressen i de forskjellige brev; „til de hellige“, „de i Jesus Kristus helligede“, „de troende brødre“ o.s.v. Videre henvises til 1. Kor. 5. 9—13, hvor Paulus uttrykkelig skiller mellom dem der er innenfor menigheten og dem der er utenfor idet han går ut fra at menighetens lemmer skal være „brødre“. ¹⁾

¹⁾ Den kristelige tros lære II (1921) side 509.

b. *Dåp på personlig bekjennelse av sin tro.*

1) Bibelen viser at dåpen i den apostoliske tid fulgte alltid like etter omvendelsen og troen. Matt. 28, 19; Mark. 16, 15—16; Ap. gj. 2, 41; 8, 12. 35—39; 9, 18; 10, 44—48; 16, 12—15. 25—34; 18, 8; 19, 1—7.

2) De apostoliske menigheter tiltales og omtales på en sådan måte at medlemmene må være døpte troende. Se Rom. 6, 3—6; 1. Kor. 1, 13—16; 12, 13; Gal. 3, 27; Ef. 4, 5; Kol. 2, 12; Hebr. 6, 1—2; 1. Pet. 3, 21.

At dåpen er en nødvendig forutsetning for medlemskap i menigheten, det er praktisk talt alle kristne enige om — dog ut fra sitt eget synspunkt om den rette dåp. Bare kvekerne har konsekvent benektet dette. Enkelte andre troende har også i praksis forlatt dette prinsipp og opprettet unionsmenigheter av døpte og udøpte sammen. Men dette er et uholdbart standpunkt. Enten må man da anerkjenne barne-dåpens gyldighet eller må man benekte at dåpen iheletatt er nogen betingelse for medlemskap. Men begge disse opfatninger kommer i strid med Skriftens lære. Andre igjen vil overlate dette spørsmål til den enkeltes avgjørelse; men heller ikke dette er et holdbart standpunkt. Da menigheten holdes ansvarlig for medlemmenes tro, lære og liv, må den også sette betingelsene for optagelse. Hvis den enkelte person skulde avgjøre om han var skikket som medlem i Guds menighet eller ikke, vilde snart alle skranker rives ned, og man vilde få en verdenskirke. En bibelsk menighet vil her følge Guds ords anvisning og sette både tro og dåp som betingelse for medlemskap.

Herom sier G. Skagestad: „Man regnet altså i den første menighet med to konstituerende faktorer i medlemsforholdet til den sanne menighet: troen og dåpen. Og den ene var en likeså faktisk og praktisk virkelighet som den annen, idet man for troens vedkommende holdt sig til den troendes egen bekjennelse i ord og handling. . . I den eldste menighet var rekkefølgen først tro, så dåp og dermed fullgyldig medlemsrett. Denne rekkefølge er innlysende og klar.“¹⁾

c. *Kristelig vandel.* Det er ikke nok at man bare har munnens bekjennelse. Det nye liv må vise sig i „tro, virksom ved kjærlighet“. Gal. 5, 6. Lyset må settes i staken, så det kan skinne for alle i huset. Matt. 5, 14—16. Dette er den eneste måte hvorpå en kristen kan bli bevart og det nye liv kan få utfolde sig i åndelig vekst. Både Guds ære og menighetens respekt og fremgang krever dette. Og endelig fremgår det av apostlenes mange formaninger til menighetene om å leve et hellig liv og av deres pålegg om å utelukke de onde. Rom. 12, 1—3; 2. Kor. 6, 14—18; Gal. 5, 22—26; Ef. 6, 1—10; Kol. 3, 1—4; 1. Tes. 5, 23; 1. Pet. 1, 14—16.

*

*

*

Imot denne bibelske sannhet — at menigheten skal bestå av troende medlemmer — gjøres der dog fra statskirkelig og folkekirkelig hold en rekke innvendinger.

Først påberoper man sig Jesu misjonsbefaling i Matt. 28, 19 og sier at Jesus har pålagt oss å kristne folkeslagene som sådanne og at kirken derfor bør

¹⁾ Se G. Skagestad: Pastorallære, side 32—34.

omfatte det hele folk uten hensyn til deres åndelige tilstand. ¹⁾

Hertil må svares at denne opfatning hviler på en uriktig fortolkning av det nevnte skriftsted. Om denne sak sier professor S. Odland: „Jeg må, om jeg skal være ganske opriktig, si at jeg nok i tidens løp har støtt på megen enfoldighet (i betydning av mangel på forståelse) i bibeltolkning, men at her synes enfoldigheten mig næsten å ha nådd håpløshetens stadium. I virkeligheten er hele denne folkekirketanke, likesom den er ny og tidligere ukjent, uten all hjemmel i Skriften, ja fullstendig ubibelsk. . . . Meningen av Jesu ord i Matt. 28 er ut fra Jesu forkynnelse ellers ganske åpenbart å forstå derhen, at disiplene skal gå ut til alle folkeslag og søke å vinne så mange som mulig for disippelstanden.“ ²⁾

For det annet henviser man til Jesu lignelser om ugresset i akeren og om noten i Matt. 13 og erklærer at Jesus har forbudt oss å skille de onde fra de gode. Tvertimot, de skal vokse sammen inntil høsten d.v.s. verdens ende.

Men også hertil må svares at denne påstand hviler på en uriktig fortolkning. Jesus har selv forklart lignelsen om ugresset i akeren og sier at „akeren er verden“ (v. 38) — altså ikke menigheten. I verden må de onde og gode vokse sammen inntil Herren skiller dem ad ved døden eller ved verdens ende. Men i menigheten har den åpenbart ugudelige og vantro ingen berettiget plass. 1. Kor. 5, 9—13. Lignelsen om

¹⁾ Se Karl Vold: Vår folkekirke og dens opgaver, side 10 fl. og 52.

²⁾ Foredrag på Bryne, gjengitt i „Dagen“ 16. mai 1923.

noten kan ennu mindre anvendes til forsvar for en folkekirke. Her tales jo om dem som ved evangeliets not er tatt ut av den store masse og fanget inn i himlenes rike. At der blandt disse kan finnes i det skjulte en del „råtne“ fisker, det lærer både Jesus og erfaringen, og det vil visselig evighetens morgen fremvise. Men dette motbeviser ikke Bibelens klare lære, at de åpenbart ugudelige skal skilles ut av menigheten.

For det tredje påberoper man sig at ingen kjenner menneskenes hjerter, og at det derfor vilde være både unyttig og urettferdig å sette et skille mellom menigheten og verden.

Atter må vi svare at Den hellige skrift gir oss to gode kjennetegn som vi med nogenlunde sikkerhet kan følge, nemlig bekjennelsen og livet. Det liv som er født av Gud, vil også legge sig for dagen i hellighet og kjærlighet. (Hvis der ikke er nogen forskjell på den troende og verden, er heller ikke den troende verdens lys og jordens salt.) Da har man sviktet Kristus og sviktet sin opgave. ✕

For det fjerde anfører man at alle forsøk på å få en ren menighet er mislykket, og derfor er det fåfengt å forsøke det.

Som svar på dette burde det være tilstrekkelig å minne om at man heller ikke har sett en fullkommen kristen eller et fullkomment menneske. Allikevel pålegger Bibelen oss å strepe efter fullkommenhet både i kristenlivet og i menighetslivet, og man skal ikke tape motet eller forkaste idealet, om man ikke alltid når op til sitt mål. ✕

Det står altså fast som det eneste riktige ifølge Guds ord, at menigheten prinsipielt skal bestå av be-

kjennende døpte troende som lever et opriktig kristenliv.

2. **Fordele ved å tilhøre en Guds menighet.** Enkelte troende mangler syn for betydningen av å tilhøre en kristen menighet og berøver således både sig selv og andre den velsignelse som menighetslivet fører med sig. Dette er et stort tap. Litt overveielse vil vise at et ordnet og sunt menighetsliv har mange og store fordele.

For det første kommer man inn på Guds ords grunn. Menigheten er grunnlagt av Herren selv, ved den Helligånd, gjennom de inspirerte apostler, og dette burde være tilstrekkelig grunn for den troende til å slutte sig til den og stå solidarisk med den både i medgang og motgang. *For det annet* får man sig et åndelig hjem. At hjemmet har stor betydning — ialfall et godt hjem — det er alle enige om. Men også et godt åndelig hjem har uvurderlig stor betydning for den troendes bevarelse og oppdragelse. Her møter man et åndelig brorskap og får oppmuntring, veiledning, trøst og hjelp. Ved Guds ords forkynnelse, ved omgangen med brødre og søstre i menighetslivet og ved arbeidet for Guds rikes utbredelse vil alle sider av kristenlivet — erkjennelsen, følelsen og viljen — vokse en sund vekst i nåden. Og ikke alene for sin egen skyld, men også for sine barns skyld burde man tilhøre en kristen menighet. Disse vil ellers lett bli hjemløse og rotløse på det åndelige område og drive omkring for mange slags innflydelser. *For det tredje* kan man være til større nytte for Guds sak. Enkeltvis formår man litet, men som en samlet skare kan man utrette meget. „Enighet gjør sterk“. Det er

som de mange dråper der blir til en stor foss, de mange kull der blir til et veldig bål, og de mange soldater der blir til en kraftig hær. Dette er sant om alle grener av virksomheten, både i hjemlandet og ute på hedningemisjonsmarken. Enhver opriktig troende burde derfor — både for sin egen skyld og for Guds saks skyld — stå tilsluttet den menighet som han efter nøie overveielse finner er mest i harmoni med Den hellige skrift.

3. Menighetens plikter overfor sine medlemmer.

Først og fremst plikter menigheten å gi sine medlemmer en god åndelig opdragelse. Dette skjer ved at man omgås dem i kjærlighet og skaffer dem et godt åndelig hjem, setter et verdig eksempel for dem på gudsfrykt, troskap og nidkjærhet, oplærer dem grundig og allsidig i Guds ord, og setter dem i arbeide for å fremme Kristi sak. Hvis man forsømmer denne plikt, vil man i lengden få liten glede av sine medlemmer. Dernæst plikter man å respektere deres individualitet og deres private mening, når denne ikke er uforenlig med et opriktig kristenliv eller til hinder for menighetens velferd. Herhen hører spørsmål om politisk eller social anskuelse, klædedrakt og lignende. Ennvidere plikter man å ta sig av dem som synder, irrettesette dem, formane dem og, om nødvendig, utelukke dem. Dessuten må man opsøke de villfarende og bringe dem tilbake til folden og øve sjelepleie. Endelig plikter man å gi menighetsbevis til dem som flytter bort til et annet sted, og attester til dem som behøver dem. Disse må alltid være i harmoni med sannheten.

4. Medlemmenes plikter overfor menigheten. Ved å slutte sig til en menighet opnår man mange fordele, men man tar også på sig visse forpliktelser. Disse kan oppsummeres i følgende punkter:

1) **Lojalitet mot menigheten.** Denne innbefatter at man viser troskap i arbeidet, besøker møtene etter evne, taler vel om den, gir den sin innflydelse, bøier sig for dens beslutninger, verner dens gode navn og rykte og gjør sitt beste for å fremme dens virksomhet.

2) **En broderlig omgjengelse overfor de andre medlemmer.** Man plikter å legge vinn på broderkjærlighet, hjelpsomhet, overbærenhet, ydmyghet, godhet og fredsommelighet, så menighetslivet kan bli fylt av himmelsk fryd og glede. Derimot må al herskesyke, æresyke, klandresyke, stridssyke og kritikksyke holdes borte. Bare derved kan menigheten danne et godt åndelig brorskap.

3) **En kristelig vandel utad, så menigheten blir representert på en verdig måte overfor de utenforstående.** Medlemmenes vandel vil reflektere tilbake på hele menigheten. Deres dyktighet og troskap i det daglige liv, deres forretningsmoral, deres fornøielse, deres hjemliv, deres klædedrakt og samtaler, og deres opførsel iheletatt vil øve sin innflydelse og må derfor våkes over, så alt blir til Guds ære.

4) **Finansiell støtte etter evne.** Menighetens misjon kan ikke utføres uten finansiell støtte, og derfor plikter ethvert medlem å være med så langt man kan. Denne støtte bør ydes regelmessig og med glede. 1. Kor. 16, 1—2.

5. Medlemmenes optagelse i menigheten. Nye medlemmer kan optas ved dåp, på bekjennelse (om

de er døpt før) eller ved menighetsbevis fra andre menigheter av samme tro og lære. I alle disse tilfeller bør de innvoteres av menigheten selv. Når de blir optatt ved dåp eller på bekjennelse, kommer de frem for menigheten og forteller om sin kristelige erfaring. Etterat man har hatt anledning til å gjøre dem spørsmål, fjerner de sig fra møtet, og voteringen finner sted. Optagelsen bør helst være enstemmig. Hvis nogen i menigheten er imot, bør man undersøke saken og — om nødvendig — utsette optagelsen inn-til forholdet er ordnet. Enkelte predikanter handler her meget på egen hånd, men dette er å krenke menighetens rett og vil forårsake at de eldre medlemmer føler litet ansvar overfor de nye medlemmer. Anderledes stiller saken sig på steder hvor der ikke er nogen menighet. Der får predikanten handle på eget ansvar, som Filip overfor hoffmannen (Ap. gj. 8, 36—39), og senere innrapportere saken for menigheten (Ap. gj. 11, 1—18).

Det er almindelig skikk og bruk at nye medlemmer hilses velkommen i menigheten ved den første nadverdugudstjeneste efter deres optagelse. På enkelte steder skjer dette ved håndspåleggelse og bønn, mens man på enkelte andre steder bruker håndspåleggelse like efter dåpen. Dette er en vakker skikk som kan føres tilbake til Bibelen. Ap. gj. 8, 17; 19, 6. Dog synes det ikke å ha været almindelig fremgangsmåte i Det nye testamente, og er det heller ikke idag. Ap. gj. 2, 41; 8, 38; 10, 48; 16, 15, 33. I alle tilfeller skulde optagelsen og velkomsthilsen være enkel, høitidelig, inntrykksfull og hjertelig.

*

*

*

Utgang av menigheten skjer ved menighetsbevis til en annen menighet av samme tro og lære, ved utelukkelse eller ved død. Hertil kommer også utmeldelse og strykning. De to sistnevnte måter burde aldri forekomme; ti dersom menigheten er bygget efter Guds ord og medlemmene vandrer med Gud, skulde de aldri forlate menigheten uten ved død eller bortflytning. Men livets virkelighet følger ikke alltid lovgikkens love. Man kan komme inn under andres innflydelse og melde sig ut, eller man blir borte i lengere tid uten å stå i rapport med menigheten og må da strykes.

FEMTE KAPITEL.

Menighetens tjenestemenn.

Man pleier ofte kalle disse for „embedsmenn“, men vi foretrekker ordet „tjenestemenn“, fordi det ligger nærmere inn til den bibelske sprogbruk og uttrykker bedre deres gjerning.

I Det nye testamente brukes forskjellige navn. Der tales om apostler, profeter, evangelister, hyrder og lærere (Ef. 4, 11), eldste (Ap. gj. 14, 23), tilsynsmenn (Fil. 1, 1), forstandere (1. Tes. 5, 12), veiledere (egentlig førere, Hebr. 13, 7), engel (Åp. 2—3), menighetstjenere (på gresk diakoner, 1. Tim. 3, 8), menighetstjenerinner (på gresk diakonisser, Rom. 16, 1).

Ved å undersøke disse navn finner vi at nogen av disse arbeidere var felles for menighetene og tildels ekstraordinære, mens andre tjente i den lokale menighet. Til den første klasse hørte apostler, profeter og evangelister; til den sistnevnte klasse de andre.

A. Felles arbeidere.

Navnet *apostel*. I snevrere forstand brukes dette navn bare om de tolv som Jesus utvalgte og om Paulus, men i videre forstand brukes det også om Barnabas og Jakob, Herrens bror, og muligens også om

Andronikus og Junias. (Ap. gj. 14, 14; Gal. 1, 19; Rom. 16, 7). Det sistnevnte sted er dog omtvistet.¹⁾

Betingelsene for apostelembedet i snevrere forstand var:

1. At de var kalt av Kristus selv. Ap. gj. 1, 24; 1. Kor. 12, 28; Gal. 1, 1.

2. At de hadde sett den opstandne Kristus, så de kunde være vidner om hans opstandelse. Ap. gj. 1, 22; 1. Kor. 9, 1.

3. At de hadde mottat sitt evangelium direkte fra Kristus. Ap. gj. 1, 21; Gal 1, 11—20.

4. At de hadde gaven til å utføre mirakler og var banebrytere for evangeliet. Rom. 15, 19; 2. Kor. 12, 12; 1. Kor. 9, 1—3.

Apostelembedet i snevrere forstand måtte derfor nødvendigvis ophøre med de tolv apostler. Bare mormonere og irvingianere og nogen av pinsevevnene har gjort krav på det senere.

Profetene var „Guds munn“. 2. Mos. 4, 15—17; 7, 1. Dette er den korteste og beste definisjon. De mottok sitt budskap direkte fra Herren og talte derfor med guddommelig autoritet om fortid, nutid og fremtid, eftersom Herrens ånd drev dem. 2. Pet. 1, 21. De var nødvendige i den første kristne tid — som bærere av en ny åpenbaring (Ap. gj. 11, 27—30; 21, 10—11), men etterat man fikk det skrevne ord, fikk de mindre betydning. 2. Pet. 1, 16—21. Mange har senere gjort krav på å eie den profetiske gave, men få av disse har kunnet bevise ektheten av sine

¹⁾ Se Olaf Moe: Apostelen Paulus's forkynnelse og lære, side 326—27.

gaver. Her må man være på vakt. 1. Joh. 4, 1. fl.

Evangelisten var en evangelisk arbeider som reiste fra sted til sted, forkynte det gode budskap, styrket menighetene og grunnla nye menigheter. Filip var evangelist (Ap. gj. 21, 8), og Paulus formaner Timoteus til å gjøre en evangelists gjerning. 2. Tim. 4, 5. De sytti som Jesus utsendte var vel også nærmest av denne klasse (Luk. 10). Evangelistene er Guds gave til menighetene (Ef. 4, 11), og derfor burde man i fellesskap be Gud om å drive dem ut i arbeidet (Matt. 9, 37—38), ta vel imot dem og støtte dem med forbønn og offer når de gjør Guds gjerning.

Også i våre dage behøves slike felles arbeidere som kan reise fra sted til sted med evangeliet, styrke menighetene og grunnlegge nye menigheter, såvel som bringe evangeliet utad til hedningene — distriktsarbeidere, landsarbeidere og hedningemisjonærer. Disse kan dog ikke stilles i klasse med de bibelske apostler og profeter.

B. Den lokale menighets tjenestemenn.

Av Fil. 1, 1 og 1. Tim. 3, 1—13 kan vi se at den lokale menighet hadde to faste klasser av tjenestemenn, nemlig tilsynsmenn (forstandere) og menighets-tjenere (diakoner).

1. Forstandergjerningen.

a. *De forskjellige betegnelser.* I den første menighet i Jerusalem var apostlene selvskrevne som ledere. De var valgt av Jesus selv og spesielt utrustet for sin gjerning. Til å fylle Judas's plass blev Mattias valgt. Ap. gj. 1, 15—26. Men etterhvert som evangeliet blev utbredt og menighetenes tall blev forøket, kunde jo

ikke apostlene selv stå som ledere for hver enkelt menighet. De sørget da for at en eller flere ledere blev valgt til å stå i spissen for arbeidet og føre tilsyn med menigheten. Se Ap. gj. 11, 30; 14, 23; 20, 17—38; Fil. 1, 1; 1. Tes. 5, 12—14; 1. Tim. 3, 1—13; 5, 17; Tit. 1, 5—9; Heb. 13, 17; 1. Pet. 5, 1—5; Åp. 2—3. På disse steder forekommer forskjellige navn, såsom eldste, tilsynsmann, forstander, hyrde, lærer, veileder og engel; men det er klart at alle disse navn betegner den samme person og den samme gjerning — bare fra forskjellige sider. Navnet „eldste“ kommer fra det greske ord „presbyteros“ og blev brukt i den jødiske synagoge om dem som hadde ledelsen av og ansvaret for gudstjenesten. 4. Mos. 11, 24; Dom. 11, 5—11; 1. Sam. 16, 4; Matt. 21, 23; Ap. gj. 4, 5. 23; 6, 12. Det betegner ikke så meget alderen som modenhet og verdighet hos dem som har forsetet. Navnet „tilsynsmann“ kommer fra det greske ord „episkopos“ som de gamle grekere brukte om dem som førte tilsyn med bykommunen, og derfra blev det tatt av de gresktalende kristne og brukt om dem som førte tilsynet med menigheten. Derfra kommer ordet „biskop“ som nu ikke lenger finnes i vår bibeloversettelse og som i moderne sprogbruk har en annen og videre betydning enn i Det nye testamente. Ordet „forstander“ fremstiller tilsynsmannen som den der forestår menighetens ledelse og styrelse. Navnet „hyrde“ betoner at forstanderen er den som skal lede, vokte og føde Guds hjord. Derfra kommer det latinske ord „pastor“ som er en passende tittel for dem som fører tilsyn med en menighet og som ofrer sig helt i evangeliets tjeneste. Som „lærer“ skal forstanderen

være duedig til å lære andre (1. Tim. 3, 2). Ordet „veileder“ (fører) uttrykker at forstanderen med sitt eksempel og sine ord skal gå foran menigheten og vise den rette vei. Navnet „engel“ (Åp. 2—3) betegner forstanderen som Herrens sendebud (Se Heb. 1, 14); ti det er en almindelig opfatning blandt fortolkere at uttrykket „engelen for menigheten“ som sendebrevene i Åp. 2—3 er sendt til, refererer til forstanderen. X

At alle disse navn betegner den samme person og den samme gjerning, det er ganske klart av Den hellige skrift. I Ap. gj. 20, 17 heter det at Paulus kalte menighetens eldste til sig fra Efesus til Milet og talte til dem. Men i vers 28 kaller han dem tilsynsmenn, og derfor betegner eldste og tilsynsmann det samme. Om vi leser Tit. 1, 5—9, kommer vi til et lignende resultat; ti de som kalles eldste i vers 5, kalles tilsynsmenn i vers 7. Herom er de ledende fortolkere nogenlunde enige.

S. Odland sier om de eldste: „Det hverv som pålå dem var menighetsledelsen, hvad der allerede sees tydelig nok av de andre betegnelser som i Det nye testamente brukes om dem: „tilsynsmenn“ (på gresk „episkopoi“), „forstandere“ (1. Tes. 5, 12), „hyrder“ (Ef. 4, 11; jfr. Ap. gj. 20, 28 og i vort brev 5, 2) og førere (Hebr. 13, 17)“¹⁾

J. B. Lightfoot sier: „Det er en kjensgjerning som nu almindelig anerkjennes av teologer av alle avskyninger i anskuelse, at i Det nye testamentes sprog kalles den samme embedsmann i kirken uten forskjell

¹⁾ Fortolkning av 1. Pet. 5, 1.

snart biskop (tilsynsmann „episkopos“) og snart eldste („presbyteros“) ¹⁾

Philip Schaff, som tilhørte den presbyterianske kirke, sier: „Navnene „eldste“ og „tilsynsmenn“ betegner i Det nye testamente ett og det samme embede, bare med den forskjell at det første er lånt fra synagogen, det annet fra de greske kommuner, og at det ene uttrykker verdighet, det annet uttrykker plikter. . . . Forskjellen mellom „lærende eldste“ eller de egentlige predikanter og „styrende eldste“ eller leg-eldste, er en bekvem ordning innenfor den presbyterianske kirke, men kan neppe kreve apostolisk sanksjon, da det eneste sted som man bygger på, taler bare om to sider av samme embede. 1. Tim. 5, 17.“ ²⁾

Av Ap. gj. 20, 17 og andre steder fremgår det at hver menighet til en tid hadde flere eldste eller forstandere, men i de senere nytestamentlige skrifter brukes entalsformen. 1. Tim. 1—13; Tit. 1, 7; Åp. 2—3. Her kan også henvises til Klemens i Rom, Ignatius i Antiokia og Polykarp i Smyrna — vel kjente ledere for menigheter etter apostlenes død.

Hvilken tittel man vil bruke for menighetens leder, det blir nærmest en smaks sak, men det forekommer mig at navnet forstander eller pastor er mest passende og mest brukt. Der bør dog være nogenlunde ensartethet innenfor det samme trossamfund.

b. *Forstanderens valg.*

Fremgangsmåten er beskrevet i Ap. gj. 1, 15—26; 6, 1—6. Menigheten selv foretar valget på et godt

¹⁾ Fortolkning av Filippenserne, side 50.

²⁾ History of the Christian Church I, side 491 og 496.

bekjentgjort og forholdsvis tallrikt besøkt menighetsmøte. Valget bør være grundig forberedt ved bønn og overveielse og helst enstemmig eller ialfall med stor majoritet. Da Jesus valgte sine tolv disipler, bad han hele natten forut. Luk. 6, 12—13. Da Mattias blev valgt til apostel i Judas's sted, var man samlet til bønnemøte i ti dager. Ap. gj. 1, 12—26. Menigheten i Jerusalem handlet under megen bønn da den valgte de syv til fattigpleien. Ap. gj. 6, 1—6. Menigheten i Antiokia valgte hedningemisjonærer under gudstjeneste, faste og bønn. Ap. gj. 13, 1 fl. Å velge tjenestemenn i Guds menighet er en overmåte betydningsfull handling, og dersom man mere fulgte det apostoliske eksempel, vilde man ofte få større glede av sine valg.

Paulus skildrer utførlig de intellektuelle, moralske og åndelige egenskaper som menighetens tjenestemenn skal være i besiddelse av. Se 1. Tim 3, 1—13; Tit. 1, 5—9. Bare hos forstanderen regner han op en og tyve forskjellige karaktertrekk. Han skal være ulastelig, én kvinnes mann, edruelig, sindig, verdig, gjestfri, duelig til å lære andre, ikke drikkfeldig, ikke voldsom, men saktmodig, ikke stridslysten, ikke pengekjær, en som styrer vel sitt eget hus og har lydige barn, ikke en nyomvendt, en som har et godt vidnesbyrd av de utenforstående, (og er ifølge Titus) ikke selvgod, men glad i det gode, rettfærdig, hellig, avholdende, en som holder fast ved det troverdige ord efter læren.

Disse egenskaper kan oppsummeres i følgende punkter:

1. En ulastelig karakter.
2. Et rettskaffent og fromt familieliv.

3. Et godt vidnesbyrd av de utenforstående.
4. Åndelig modenhet og en dyp kristelig erfaring.
5. Evnen til å lære og styre.
6. Faste og sunde kristelige prinsipper.
7. En sindig og forstandig opptreden.

At han skal være én kvinnes mann innbefatter ikke nødvendigvis at han skal være gift, skjønt apostelen her forutsetter dette (se 1. Kor. 7). Det betegner enten at han ikke skal ha vært gift mere enn én gang eller at han ikke skal leve i flerkoneri. Her er de beste fortolkere uenige innbyrdes. Professor Olaf Moe turde her treffe det rette når han sier: „I lyset av dette syn på det annet ekteskap (Se 1 Tim. 5, 11—14) er det ganske usansynlig at Paulus i 1. Tim. 3, 2, hvor han krever at en tilsynsmann skal være én kvinnes mann, skulde ville utelukke en mann som har vært gift mere enn én gang, fra tilsynsembedet; det er åpenbart bigamiet eller konkubinaten han nærmest sikter til, det tilfelle at en mann ikke bare står i forhold til én kvinne, derimot ikke det sukcessive monogami. Der er ellers intet i 1. Tim. 3 som tyder på at apostelen vil hevde en særegen klerikermoral. Sml. forøvrig Rom. 7, 2 fl.“¹⁾

Selvfølgelig er hverken en menighetsforstander eller nogen annen fullkommen, men man bør dog stille høie krav til dem som skal stå som ledere for Guds menighet.

Som regel er menighetens forstander også dens predikant. Men dette behøver ikke alltid å være tilfellet. En ung og uerfaren mann kan ofte gjøre et godt ar-

¹⁾ Apostelen Paulus's forkynnelse og lære, side 354.

beide som predikant og evangelist både i og utenom menigheten, hvis han har levende gudsfrykt og god begavelse som taler. Men å føre tilsyn med en menighet krever modenhet, sindighet og innsikt, og man gjør derfor stundom best i å velge en eldre, forstandig og erfaren bror i menigheten til denne stilling, hvis der finnes nogen sådan bror. Dog er det en livsbetingelse at forstander og predikant kan arbeide godt sammen.

Kallet skjer almindelig på ubestemt tid, med tre måneders gjensidig opsigelse. Men det kan også skje på en bestemt tid, f. eks. på ett år eller på seks måneder ad gangen.

c. *Forstanderens innsettelse i sin gjerning.*

Denne handling kalles almindelig for „ordinasjon“. Sproglig sett betyr dette ord innlemmelse i *ordo*, den kirkelige embedsstand. Men forøvrig har uttrykket høist forskjellig innhold innenfor de forskjellige kirkesamfund. Både den romersk katolske og den gresk-katolske kirke har gjort ordinasjonen til ett av sine syv sakramenter, og man kan vel også si det viktigste av dem; ti den som er rettelig ordinert, har fått en uutslettelig karakter og gaven til å forvalte sakramentene med virkekraftig gyldighet. Man ordinerer derfor om igjen alle geistlige som kommer til dem fra andre trossamfund. Den episkopale kirke legger også megen vekt på at ordinasjonen har været foretatt i uavbrutt linje fra apostlenes dage (apostolisk suksesjon), om den enn ikke legger så meget i den som den katolske kirke gjør. De evangeliske kirkesamfund anerkjenner de troendes almindelige prestedømme og legger derfor ikke stor betydning i ordinasjonen. Det er mere

en offentlig innvielse til predikegjerningen og en anerkjennelse av at vedkommende person ansees som skikket til tjenesten.

Betrakter man spørsmålet i Det nye testaments lys, kommer man til følgende resultat:

1. Nogen forskjell mellem geistlighet og legfolk finnes ikke i Det nye testamente; ti alle troende er konger og prester for Gud. Se 1. Pet. 2, 5. 9; Åp. 1, 6; 5, 10; 20, 6. Sml. Matt. 23, 8—10. Visstnok forekommer uttrykket „lege menn“ i Ap. gj. 4. 13; men her brukes det om apostlene i motsetning til de jødiske prester og skriftlærde, og betegner således ikke forskjellige klasser iblandt de troende. Det er derfor klart at en person har rett til å forkynne evangeliet og forvalte dåp og nadverd uten nogen ordinasjon. Paulus hadde forkynt evangeliet i årevis før han blev utsendt ved bønn og håndspåleggelse i Antiokia. Ap. gj. 13, 1—3. Og der er ikke tale om nogen ordinasjon i forbindelse med valget av de eldste i de lilleasiatiske menigheter eller på Kreta. Ap. gj. 14, 23; Tit. 1, 5—9. C. H. Spurgeon blev aldri ordinert — som protest mot den anglikanske kirkes praksis, men allikevel var han en fremgangsfull predikant og et mektigt redskap i Herrens hånd.

2. Av Ap. gj. 13, 1—3; 1. Tim. 4, 14; 2. Tim. 1, 6 fremgår det dog, at det vil være riktig ifølge Guds ord, at en menighet innsetter sine forstandere og predikanter i tjenesten med bønn og håndspåleggelse når de første gang trer inn i denne stilling — ialfall dem som ofrer hele sitt liv i evangeliets tjeneste. Betydningen herav blir ennu mere innlysende når man tar i betraktning hvilken ansvarsfull stilling

disse menn har og hvor nødvendig det er å holde uverdige menn borte. Ved ordinasjonen får man en offentlig anerkjennelse som har stor betydning for personen selv, for menigheten han skal betjene, og for de andre menigheter og samfund som ellers ikke har noget kjennskap til ham.

Fremgangsmåten ved ordinasjonen har variert meget innenfor de forskjellige trossamfund og til de forskjellige tider. Herom sier den engelske lærde, domprost Arthur Stanley :

„Innvielsens eller ordinasjonens form varierte. I de aleksandrinske og abyssinske kirker var det, og er det, ved å ånde paa dem; i Østens kirke ved paa gammel orientalsk vis å løfte sine hender til velsignelse; i den armenske kirke — undertiden ogsaa i den aleksandrinske kirke — ved forgjengerens døde hånd; i den tidlige keltiske kirke skjedde det ved overdragelsen av relikvien eller pastoralstaven; i den latinske kirke ved å berøre hodet, og denne form er overtatt av alle protestantiske kirker. Ingen form var universal. Der eksisterer ingen skreven ordinasjonsformular som er almindelig anerkjent.“¹⁾

Blandt baptistene i den engelsktalende verden er følgende fremgangsmåte ganske almindelig :

1) Retten til å ordinere ligger hos den lokale menighet som vedkommende predikant tilhører og skal betjene. Men da en ordinert predikant som regel også anerkjennes i hele samfundet, er det almindelig å innby nogen representanter fra de andre menigheter av samme tro og lære innenfor et visst distrikt.

¹⁾ Christian Institutions, side 212.

2) Når representantene er kommet sammen til fastsatt tid og sted og har valgt formann og sekretær, hører man på kandidatens fremstilling av sin omvendelse, sitt kall til predikegjerningen og sin opfatning av de kristelige sannheter. Derefter overveier man om vedkommende person kan ansees som skikket og moden som offentlig anerkjent predikant. Her må man være forsiktig og ta til hjerte Paulus's advarsel: „Vær ikke snar til å legge hendene på nogen.“ 1. Tim. 5, 22.

3) Hvis rådslagningsmøtet anbefaler hans ordinasjon foretar man innsettelsen på et offentlig møte, med sang, bønn, skriftlesning, preken, bønn for kandidaten med håndspåleggelse, tale til ham om hans plikter, tale til menigheten om dens plikter overfor sine arbeidere, avslutningsang og velsignelsen ¹⁾

Da ingen fast form er foreskrevet i Det nye testamente, kan den variere eftersom man finner det passende. Hovedsaken er å „la alt skje sømmelig og med orden.“ 1. Kor. 14, 40.

d. *Forstanderens gjerning.*

1. Denne består først og fremst i å forkynne evangeliet. Dette er hans hovedoppgave. Menighetens vekst innad og dens seir utad vil avhenge av den dyktighet, allsidighet, nidkjærhet, troskap og åndelige kraft hvormed han utfører dette hverv. Evangeliet må komme frem i hele sin fylde og kraft, så det blir til belæring, trøst og tukt for de troende, og til vekkelse, omvendelse og frelse for de uomvendte. Han skal både

¹⁾ Se A. H. Strong: Systematic Theology, side 920—926; E. T. Hiscox: The New Directory for Baptist Churches, side 301—310.

føde Guds hjord og være et sendebud i Kristi sted som formaner de ufrelste til å la sig forlike med Gud. Mark. 16, 15—16; 2. Kor. 2, 17; 4, 1—6; 5, 18—21; 2. Tim. 4, 2. Denne oppgave krever megen tid til bønn og studium. ✕

2. Dernæst skal han vokte Guds hjord. 1. Pet. 5, 1—5. Det daglige tilsyn med menigheten hviler i første rekke på predikanten og forstanderen. Han må opsøke dem som blir borte, trøste de sørgende, styrke de svake, rettlede de villfarende og være til størst mulig hjelp for alle. Ved flittige besøk i hjemmene, ved sykeleiene, på arbeidsplassene og andre steder vil han nå mange som han ellers ikke kunde nå. Derved vil han også få dypere forståelse av og inderligere sympati med sitt folk, og således bli fastere knyttet sammen med dem i gjensidig kjærlighet.

3. Ennvidere er det hans gjerning å døpe og lede nadverdmøtene. Skjønt utførelsen av dåp og nadverd ikke avhenger av at der er en predikant tilstede, faller det dog av sig selv at predikanten forestår disse handlinger — ialfall når han er menighetens forstander. Skulde han på grunn av umodenhet, alderdom, sykdom o.s.v. være mindre skikket til dette hverv, kan menigheten velge nogen annen, og handlingen er derfor like gyldig. Paulus grunnla menigheten i Korint, men han hadde allikevel ikke døpt mange av dens medlemmer. Se 1. Kor. 1, 14—16.

4. Han skal også lede menighetens forhandlingsmøter og føre de nødvendige protokoller over medlemsskapet. Forstanderen er i kraft av sin stilling — *ex officio* — selvskreven til å lede alle menighetens offisielle møter. Der kan dog gis tilfeller hvor

det av forskjellige grunne kan være heldigere å velge noen annen til dette hverv. Menigheten er her suveren.

5. Å utføre andre kirkelige handlinger som stats-samfundet godkjenner, såsom ektevielse o.s.v.

Under alt sitt arbeide i menigheten og utad må predikanten forsøke å sette et godt eksempel på sann gudsfrykt. Han må være sann, ren, forstandig, nidkjær, tålmodig, kjærlig og sindig i all sin ferd. „Forbannet være den som gjør Herrens gjerning med løshet.“ Jer. 48, 10. Predikanten skal ta Jesus som den gode hyrde som sitt forbillede. Se Joh. 10, 1—29; 1. Tim. 6, 11; 2. Tim. 1, 7; 2, 24.

e. *Menighetens rette forhold til sin forstander.*

Her gir Guds ord flere anvisninger.

1. Den skal holde ham overmåte høit i kjærlighet for hans gjernings skyld. 1. Tes. 5, 12—13; 1. Kor. 16, 16; Fil. 2, 29; 1. Tim. 5, 17. En sann Guds ords forkynner er Guds gave til menigheten (Ef. 4, 11) og Kristi sendebud (2. Kor. 5, 18—21). Ringeakter man ham, da ringeakter man Gud selv som gir gaven og sender sine sendebud. Matt. 10, 40—42; Joh. 13, 20.

2. Den skal adlyde ham. Heb. 13, 17. Hvis han forkynner sannheten, plikter man å ta imot den, bøie sig for den og handle efter den. Likegyldighet og gjenstridighet overfor ordet, det er synd mot Gud.

3. Den skal be for ham. Ef. 6, 18—20; Kol. 4, 2; 2. Tes. 3, 1. Om denne plikt blev utført i opriktighet og troskap, vilde mange vanskeligheter undgås; ti det er umulig å be for en sak utenat man også støtter den efter evne.

4. Den skal ikke uten videre ta imot klagemål imot ham. 1. Tim. 5, 19. Predikanten har en utsatt stilling, og hans motstandere vil søke å svekke hans innflydelse ved å undergrave hans gode navn og rykte. Dette er Djevelens gjerning. Job. 1, 6 fl.; Sak. 3, 1 fl.; Åp. 12, 10. Kommer slike bakvaskelser, skal man ikke uten videre feste tillid til dem eller tale om dem til andre, men man skal først undersøke dem og deretter handle på dem hvis de finnes å være sanne.

5. Den skal hjelpe ham tilrette hvis der er mangler ved forkynnelsen. Ap. gj. 18, 26. Priskilla og Akvilas's forhold til Apollos er her et vakkert eksempel til efterfølgelse.

6. Den skal støtte ham økonomisk. Hvis en mann er drevet av Guds ånd, vil han ikke slutte med å preke evangeliet, om han ikke får sitt underhold ad denne vei. Den indre trang vil drive ham til å forkynne Kristus så langt han formår. 1. Kor. 9, 16. Under sine misjonsreiser ernærte Paulus sig delvis ved sitt håndverk. (Ap. gj. 18, 1—3; 20, 34; 1. Kor. 4, 12; 1. Tes. 2, 9; 2. Tes. 3, 8) og delvis ved bidrag fra menighetene (2. Kor. 11, 8—9; Fil. 4, 10—19).

Det er imidlertid vanskelig å være delt mellom to gjøremål — ja, næsten umulig hvis man har familie, og derfor „har også Herren fastsat for dem som forkynner evangeliet, at de skal leve av evangeliet.“ 1. Kor. 9, 14. Se vers 7—18 samt Matt. 10, 8—10; Luk. 10, 4—7; 2. Kor. 11, 8—9; 12, 13; Gal. 6, 6; Fil. 4, 15; 1. Tim. 5, 17—18.

Ansvarer for predikantens underhold må falle på den menighet eller forening som har ham i sin tje-

neste. Lønnen bør først og fremst utbetales regelmessig, så han kan møte sine forpliktelser i rett tid og være et eksempel på punktlighet. Dernæst bør den ydes frivillig, etter evne og av et glad hjerte av alle dem som er med i menigheten, så man slipper å gå i gjeld eller å skattlegge medlemmene eller å velte byrdene over på noen få velvillige personer. Ennvidere bør den være så rundhåndet, at han kan klare sig med den uten å lide nød eller måtte leve under alt for usle kår. Og endelig bør den ydes som en skyldighet og ikke som en almisse, da „en arbeider er sin lønn verd.“ 1. Tim. 5, 18.

2. Menighetstjenere (*diakoner*).

Den annen klasse av tjenestemenn som de nytestamentlige menigheter hadde, var diakoner eller tjenere. Ordet „diäkonos“ (diakonia, diakonéo = tjener, tjeneste, å tjene) forekommer ofte i Det nye testamente og brukes (1) om tjeneste ialmindelighet (Ap. gj. 12, 25), (2) om Kristus som tjener (Matt. 20, 28), (3) om den verdslige øvrighet som Guds tjener (Rom. 13, 4), (4) om evangeliets budbærere (1. Kor. 3, 5), og (5) om tjenerembedet i menigheten (Fil. 1, 1; 1. Tim. 3, 8—10). Det er den siste betydning som vi her skal undersøke nærmere.

a. *Embedets opprinnelse.* Det er en almindelig forståelse at diakonatet har sin opprinnelse i Ap. gj. 6, 1—6, hvor der berettes om at menigheten i Jerusalem valgte syv menn til å forestå fattigpleien, så apostlene kunde få hengi sig helt til bønnen og ordets tjeneste. Visstnok forekommer ikke navnet „diakon“ på dette sted — de kalles simpelthen „de syv“ —, men tjeneren er den samme som de senere diakoner

hadde. At der overalt i menighetene var behov for en lignende tjeneste, det er ganske klart, og derfor ser vi også at dette blev en fast tjeneste i menigheten ved siden av forstandergjeringen. Paulus skriver til menigheten (de hellige) i Filippi, tilikemed tilsynsmenn og menighetstjenere. Fil. 1, 1. Og i 1. Tim. 3, 8—10 gir han forskrifter for deres egenskaper og valg. Stillingen er således av guddommelig opprinnelse.

b. *Deres valg og egenskaper.* Av Ap. gj. 6, 1—6. ser vi at valget blev foretatt av „hele disippelskaren“, d. v. s. av den hele menighet, under apostlenes ledelse. Valget foretas altså av menigheten selv på et godt bekjentgjort menighetsmøte — helst ved skriftlig avstemning, og de menn som da blir valgt, innsettes senere i tjenesten ved håndspåleggelse og bønn. Ap. gj. 6, 6. At der alltid skal være syv diakoner i en menighet, det kan ikke være nødvendig. Tallet pleier å variere mellom to og tolv, efter menighetens størrelse og de lokale behov.

Da en person i denne stilling kan bli både til stort gagn og til stor skade for virksomheten, må man vise den største forsiktighet ved valget av menn. Ifølge Ap. gj. 6, 1—6 og 1. Tim. 3, 8—13 skal diakonene ha følgende egenskaper:

- 1) Et godt vidnesbyrd og fulle av tro, Ånd og visdom. Ap. gj. 6, 3—5.
- 2) En verdig optreden og forsiktighet i sin tale, sine livsvaner og sitt forretningsliv. 1. Tim. 3, 8.
- 3) Sunde bibelske prinsipper (v. 9).
- 4) Troskap og dyktighet i tjenesten (v. 10).
- 5) Et rettskaffent familieliv (v. 12).

Disse egenskaper bør man holde fast på i størst mulig utstrekning.

Nogen menigheter velger diakoner på ubegrenset tid, og dette har visstnok før været det mest almindelige. Men da man på denne måte er utsatt for å måtte beholde uskikkede menn, hvis de ikke selv sier op sin stilling, eller flytter bort, eller dør, har noen menigheter valgt dem for kortere tid — almindelig tre år ad gangen, og senere kunde man gjenvelge dem om de var ulastelige. Under enhver omstendighet bør man holde fast på at deres liv og tjeneste skal være ulastelig (1. Tim. 3, 10), og hvis dette ikke er tilfellet, og formaning og forbønn er nytteløse, bør man velge andre. Da diakonatet danner det faste punkt i menigheten, bør man ikke være for snar med å foreta forandring. Også diakonene bør ha menighetens tillid, kjærlighet, aktelse og forbønn i sin gjerning.

c *Deres gjerning.* Diakonene har først og fremst som oppgave å føre tilsyn med menighetens økonomiske side og ta sig av de fattige og syke og dem som er i nød. Det er en beklagelig kjennsgjerning at denne side av deres arbeide — selve hovedsaken — blir ofte forsømt. Dernæst danner de en rådgivende komite som sammen med forstanderen og under hans forsete overveier og rådslår angående menighetens liv og arbeide og legger sakene frem på menighetsmøtene. Ennvidere er det skikk og bruk at de bistår forstanderen ved dåp og brødsbrytelse. Og endelig har de ansvaret for menighetens ledelse under forstanderskifte og når forstanderen er fraværende på reiser eller under sykdom og lignende. To av de første diakoner, nemlig Stefanus og Filip, var også foregangsmenn når

det gjaldt evangeliets utbredelse. Se Ap. gj. 6, 8 fl.; 8, 5 fl.; 21, 8. Diakonene danner altså et slags „menighetsråd.“

*

*

*

I de apostoliske breve omtales også *Menighetstjenerinner* eller *diakonisser*. Føbe var således diakonisse i menigheten i Kenkreæ -- havnebyen til Korint. Rom. 16, 1 Det er mulig at Tryfæna og Tryfosa og Persis hadde en lignende tjeneste (Rom. 16, 12), såvelsom Evodia og Syntyke. Fil. 4, 2. Om det siste sted sier *J. B. Lightfoot*: „Evodia og Syntyke synes å ha været fornemme kvinner eller muligens (likesom Føbe, Rom. 16, 1) diakonisser i den filippensiske menighet.“

Mange fortolkere mener også at „kvinnene“ som Paulus omtaler i 1. Tim. 3, 11, refererer til diakonisser, og ikke til diakonenes hustruer, som mange før har ment. Man finner det nemlig usannsynlig at Paulus skulde sette op regler for diakonenes hustruer, men ikke si ett ord om forstanderens hustru som burde ha en mere ansvarsfull plass å fylle. Allerede Chrysostomos (d. 407) hyldet denne opfatning, og av den nyere tids fortolkere kan nevnes De Wette, Alford, Ellicott, Plumtre, Hofmann, Fr. Torm o s.v. Likeledes mener man at „enkene“ i 1. Tim. 5, 9—10 refererer til en lignende tjeneste, da her er tale om et bestemt valg og om bestemte egenskaper. (Se Fr. Torms fortolkning til stedet.)

At der på mange steder er behov for en slik tjeneste, det er ganske klart, og man gjør derfor rett i å velge nogen til denne stilling. Men det gjelder å få

kvinner som er „verdige, ikke baktalende, edruelige, tro i alle ting.“

Deres gjerning består i å hjelpe til med fattigpleien og de syke, ta sig av kvinnene i og utenom menigheten, være de kvinnelige dåpskandidater behjelpelige og i heletatt „tjene de hellige“.

*

*

*

En menighet trenger også en sekretær, kasserer, sangleder, organist, vaktmester, søndagsskolearbeidere, dørvoktere, og komiteer av forskjellige slags. Nogen detaljerte forskrifter herom finnes ikke i Det nye testamente, men alt dette kommer inn under den store hovedregel: „La alt skje sømmelig og med orden!“

SJETTE KAPITEL.

Menighetens styrelse.

Betrakter man de kristne samfund idag, vil man finne forskjellige slags styremåter, og alle disse bør prøves efter menighetens grunnlov — Guds hellige ord.

1. *Statskirkesystemet.* Ifølge dette system ligger kirkens styrelse i statens hånd, og til gjengjeld betraktes kirkens tjenere som statens embedsmenn og lønnes av staten. Denne ordning tok praktisk talt sin begynnelse under Konstantin den store omkring året 325 e. Kr. og blev fullt gjennomført under Theodosius den store (379—395). Innenfor visse land har den fortsatt inntil vore dage.

Statskirkens gode og dårlige sider er klart og greit fremstillet av professor *O. Hallesby* i hans *Troslære* (1921), side 515 :

„Denne forbindelse med staten har kirken alltid inngått ut fra de edleste motiver. Den ønsket å komme i forbindelse med og øve innflydelse på alle statsamfundets borgere. Og nu mente man å opná dette med ett slag, idet kirken får statens tillatelse til å opta alle landets borgere i kirkesamfundet. Og dette vil igjen si at alle landets borgere blir døpt og opplært i den kristelige tro, at kirken ved statens økono-

miske støtte kan utføre sitt arbeide i hver en krok av landet med forkynnelse, sakramentforvaltning, konfirmasjonsundervisning og sjelesorg. Hertil kom også kirkens direkte innflydelse over statslivet, idet jo statssamfundet antok den kristne religion som sin og dermed forpliktet sig til å innrette sin lov og rett og sed og skikk efter kristelig tro og moral. Endelig kan også nevnes den autoritet, som det kirkelige arbeide uvilkårlig får ved å utføres av statens embedsmenn.

Men tiltross for disse fordele har dog kirken ved denne forbindelse med staten sveket sin egen idé, og er dermed kommet på kant med lovene for Guds rikes vekst.

For det *første* har den sviktet sin idé ved å fraskrive sig sitt selvstyre og legge dette i hendene på et samfund som efter sin idé aldri vil forstå kirkens liv og virke. Sålenge statssamfundet er sammenslutningen av alle borgere vil nemlig statens administrasjon måtte foregå efter *det naturlige menneskes* syn på tingene, enten det gjelder statens administrasjon av sitt eget liv eller av kirkens. Kirken derimot er av Gud kallet til å være det samfund av mennesker, hvor *det gjenfødte menneskes* syn på tingene legges til grunn. Det samfund av mennesker som uavkortet bøier sig for og søker å gjennomføre Guds åpenbarede vilje, uansett av hvordan det bedømmes av det naturlige menneske.

På denne måte har kirken for det *annet* trukket sig unda den Kristi forsmedelse som alltid følger med å innrette sitt liv efter Guds ord. Og det naturlige menneskes syn har fra staten trengt inn også i kirken

i den grad, at man følger statens syn både på optagelsen i og utstøtelse av kirken: Alle optas og ingen utstøtes. Og denne fremgangsmåte ikke bare følges, fordi staten byr det, men den forsvares av kirkens menn som stemmende med kirkens idé.

For det *tredje*: Hermed svikter kirken sin egen *kristelighet*. Staten har jo ingen betingelser for å forstå det spesifikk *kristelige* i kirkens tro og lære. I beste fall vil den lede kirken ut fra et almenreligiøst syn, som i åndsfrihetens navn skaffer plass for alle de religiøse avskygninger, som smykker sig med kristendommens navn.

For det *fjerde*: Hvor dypt dette syn på kirken har trengt inn, ser vi best derav, at så mange av dem som nu kjemper for kirkens frihet, dog vil ha en fri folkekirke. Det er den gamle tanke om at kirke og folk skal ha samme grenser, som her går igjen. Man har ennå ikke tatt konsekvensen av at kirken er samfundet av de troende, og at de troende alltid er i mindretall. Følger man derfor de ovenfor nevnte grunnlinjer for kirkens organisasjon både ved optagelse og utstøtelse, så vil kirken øieblikkelig ophøre og være en *folkekirke* og bli en *mindretalskirke*. I enhver *folkekirke* blir de medlemmer i flertal som kun eier det naturlige menneskes syn på kirkens liv og virke.

For det *femte*: Ved å ta selvstyret fra *lokalmenigheten* tar man både dens initiativ og dens ansvar. Den lutherske kirkes lokalmenigheter er det tydeligste bevis på hvorledes dette underbinder selve menighetslivet. Og det frivillige kristelige arbeide som er vokset frem på tross av, ja ofte under motstand fra denne så mislig organiserte kirke, gir oss en liten anelse

om hvad lokalmenigheten vilde ha maktet, om den hadde været suveren.

Dypest set er det vantro som har fristet kirken til således å svikte sin idé. Den har „holdt kjød for sin arm“ og ikke våget å ta forsmedelsen på sig og innrette sitt liv efter Herrens ord. Den ønsket ved statens hjelp å få en innflydelse over alle borgere, som den først skulde vinne ad indre, åndelig vei. Og hermed kom den på kant med lovene for Guds rikes vekst.“

Så langt Hallesby.

Professor *S. Odland* erklærer at både statskirken og den frie folkekirke — som system betraktet — er ubibelske og hedenskø helt igjennem.“¹⁾ Og det samme syn har mange andre ledende menn innenfor statskirken. En bibelsk kristen må derfor være enig med generalsekretær *Johns. Brandtzæg* når han sier: „Med synet på den veldige majoritet av religiøst likegyldige, av døde vanekristne og av avgjorte Kristus-fiender som den norske statskirke består av, er det umulig for mig å se at den norske statskirke kan være ensbetydende med en Jesu Kristi kirke.“²⁾

2. *Den biskoppelige styrelse.* Ifølge denne styrelsesform ligger all makten i geistlighetens hender, og den lokale menighet og de enkelte medlemmer har litet eller intet å si. Innenfor geistligheten er der forskjellige grader, og de høiere grader har full myndighet over de lavere. Mest konsekvent og mest yder-

¹⁾ Se dagbladet „Dagen“ den 1. juni 1923 og hans foredrag på Bryne, gjengitt i „Dagen“ den 4. 8. 15. og 16. mai 1923.

²⁾ Foredrag på Landsvennesteivnet 1917.

liggående er dette system gjennomført innenfor Den katolske kirke, hvor man har en mengde forskjellige grader med paven på toppen. Men i modifisert form er det gjennomført også innenfor Episkopalkirken og Den biskoppelige metodistkirke.

Også denne styrelsesform er fremmed for Det nye testamente.

3. *Den presbyterianske forfatning.* Denne hyldes av Den presbyterianske kirke og av Den evangelisk lutherske frikirke i Norge. Navnet kommer fra det greske ord „presbyteros“ som betyr eldste. Ifølge denne forfatning styres den lokale menighet av menighetsrådet, som består av forstanderen og de styrende eldste som er valgt av menigheten til denne gjerning. Menighetsrådet optar og disiplinerer medlemmer, sammenkaller menighetsmøter og bestemmer hvilke saker skal behandles der, samt våker over menighetens åndelige og timelige velferd. Dessuten har man diakoner som tar sig av de trengende, fører tilsyn med finansene, kirkehuset o.s.v. Over den lokale menighet står presbyteriet, som består av utsendinger fra menighetsrådene innenfor et bestemt distrikt. Over presbyteriene står synoden, som består av utsendinger fra flere presbyterier. Og over synoden står generalforsamlingen, som består av utsendinger fra alle presbyterier i et land, og som har den høieste lovgivende og dømmende myndighet. Man kan appellere en sak fra den lokale menighet til alle de høiere instanser, og disse kan etter behag anerkjenne eller forkaste den lokale menighets beslutninger og handlinger.

Heller ikke denne styrelsesform er helt i overensstemmelse med Det nye testamente.

4. *Det militære system.* Dette finnes innenfor Jesuiterordenen og Frelsesarmeen. Gjennom mangfoldige grader — likesom i det militære — kommer man tilsist opover til generalen som er på toppen av det hele, og som har uinnskrenket myndighet over hele organisasjonen — ja endog retten til å utnevne sin egen eftermann, hvis ikke ekstraordinære forhold foreligger.

Som kamporganisasjon er dette system kanskje bra nok. Men som menighetsorganisasjon strider det mot Det nye testamente. Det kan også lett fostre en krypende ånd overfor overordnede og et hensynsløst tyrani overfor underordnede.

5. *Enevelde-systemet.* Innenfor de frie kristne hender det at en enkelt person setter sig op som enerherrsker innenfor venneflokken og skalter og valter som han vil uten å rådføre sig med de andre. Apostelen Johannes har felt dommen over dette system i sin omtale av Diotrefes i 3. Joh. 9—11.

6. *Menighetens selvstyre.* Denne menighetsorden går ut på at den lokale menighet selv styrer alle sine anliggender og er selvstendig overfor alle andre menigheter og organisasjoner. Den finnes hos baptistene og kongregasjonalistene og er den eneste styrelsesform som stemmer overens med Det nye testamente. Følgende vil bevise dette:

a. Ifølge Bibelen skal den lokale menighet selv opta, disiplinere og utelukke medlemmer, såvelsom våke over renhet i lære og liv. Jesus sier at man til sist skal føre den feilende bror inn for menigheten. „Men hører han heller ikke på menigheten, da skal han være for dig som en hedning og en tolder.“ Matt.

18, 17. „Menigheten er altså her tenkt som den høieste dømmende instans på jorden blandt Jesu disipler.“ (S. Odland). Paulus pålegger menigheten i Korint å utelukke en grov synder og atter å tilgi ham efter hans omvendelse (1. Kor. 5, 1 fl. og 2. Kor. 2, 4—10), hvis disse to steder angår samme person, hvilket mange fortolkere mener. Også her er den lokale menighet suveren. Se også Rom. 16, 17; 2. Tes. 3, 6. Av de syv sendebrev til menighetene i Lille-Asien fremgår det likeledes at Herren holder den lokale menighet ansvarlig for lære og liv. Åp. 2—3. Det er selvvinnlysende at menigheten ikke kan holdes ansvarlig for lære og liv, hvis den ikke hadde det avgjørende ord ved medlemmenes optagelse.

b. Ifølge Bibelen har menigheten rett til å velge sine tjenestemenn og sendebud. Flere slike valg er omtalt i Den hellige skrift.

1) Mattias's valg til apostel. Ap. gj. 1, 15—26. Beretningen viser at Peter førte ordet, men at valget blev foretatt av forsamlingen som fremstilte to menn, som de vel anså like godt skikket til plassen, og derpå kastet lodd mellom dem. „De stilte da frem to,“ „de bad,“ „de kastet lodd“ — d. v. s. forsamlingen, menigheten.

2) Valget av de syv menn til fattigpleien. Ap. gj. 6, 1—6. Apostlene sammenkalte „hele disippelskaren“, fremstilte saken for dem og påla dem å velge de syv. Menigheten foretok så valget og fremstilte de valgte for apostlene, som derpå innsatte dem i tjenesten med bønn og håndspåleggelse.

3) Valget av Barnabas som utsending til Antiokia.

Ap. gj. 11, 22. Det var menigheten som sådan der utsendte ham.

4) Valget av hedningemisjonærer i Antiokia. Ap. gj. 13, 1—3. Til menigheten sa den Helligånd: „Utta mig dog Barnabas og Saulus til den gjerning som jeg har kalt dem til. Valget blev foretatt av den Helligånd gjennom den lokale menighet.

5) Valget av eldste på de steder hvor Paulus og Barnabas hadde plantet evangeliet. Ap. gj. 14, 23. Her kunde det synes som om valget blev foretatt av de to apostler; men en næiere undersøkelse vil vise at dette neppe var tilfellet. Herom sier professor *Olaf Moe*: „Det av Lukas benyttede uttrykk („cheirotonein“) betyr forøvrig egentlig å velge ved håndsoprekning og synes altså å forutsette menighetens avstemning (sml. 2. Kor. 8, 19). Visstnok kan verbet „cheirotonein“ også ha den mere almindelige betydning å velge eller beskikke (Ap. gj. 10, 41), men i betraktning av den omhu hvormed Apostelhistoriens uttrykk er valgt, er det dog sannsynlig at her er tenkt på ordets oprinnelige betydning, og at altså menighetens medvirkning er forutsatt.“¹⁾ Et lignende standpunkt inntar mange ledende bibelfortolkere.

6) Valget av sendebud til Jerusalem med gaven til de fattige. 1. Kor. 16, 3—4; 2. Kor. 8, 19. Her betoner Paulus at det nettop er dem som menighetene selv velger, som skal reise med deres kjærlighetsgave til Jerusalem.

Historien viser også at menighetene hadde rett til selv å velge sine tjenestemenn i flere hundre år efter den apostoliske tid.

¹⁾ Apostelen Paulus, side 176.

c. Også på alle andre områder har menigheten rett til å styre sine egne anliggender ifølge Den hellige skrift. Apostlene sendte sine breve direkte til menighetene og holdt dem ansvarlige for alt som angikk den lokale virksomhet. Rom. 15, 26; 1. Kor. 16, 1—4; Fil. 4, 10—19.

Menighetens selvstyre var dog ikke til hinder for at den kunde benytte sig av de menn som andre menigheter sendte den (Ap. gj. 11, 22), stå sammen med de andre menigheter for evangeliets utbredelse og søke råd og motta hjelp fra andre menigheter, når den var i vanskeligheter. Se Ap. gj. 15; 11, 20—30; 1. Kor. 16, 1—4. Men derfor blev ikke dens suverenitet krenket.

Det er altså den lokale menighets gudgivne rett å styre sine egne anliggender, og hverken stat eller pave eller biskop eller generalforsamling eller konferanse eller nogen annen myndighet har lov til å krenke denne rett.

Menighetens selvstyre er alene begrenset ved Guds ord og — i visse henseender — ved statens love. Man kan ikke med rette utstede love eller foreta bestemmelser og handlinger som strider mot selve grunnloven — Guds ord. Her må man bøie sig i ubetinget lydighet, ellers gjør man opprør mot menighetens herre og konge — Kristus Jesus selv.

Heller ikke kan man foreta bestemmelser og handlinger som strider mot landets love, dersom disse ikke står i motsetning til Guds ord. Både den enkelte kristen og den kristne menighet skal være lydige mot øvrigheten (Rom. 13, 1—7) undtagen når denne setter sig op imot Gud. (Ap. gj. 4, 19). Man må nøie våke

over at menighetens skrevne og uskrevne regler blir overholdt, ellers kan den forurettede part søke de verdslige domstolars hjelp. Likeledes må man rette sig efter landets love når det gjelder kjøp og salg og forvaltning av eiendomme.

At den lokale menighet ifølge Bibelen skal ha selvstyre, det bevidnes av ledende teologer innenfor alle samfund.

Professor S. Odland sier: „Om en kirke med nogen rettslig myndighet over eller som noget autoritativt høiere enn den enkelte menighet tales der i Det nye testamente aldri. De enkelte menigheter fremtreder meget mere som helt autonome, som selvstendige og selvstyrte samfund, der ingen annen autoritet har over sig enn Gud og hans ånd og ord, og som kun er åndelig forbundne med hverandre ved den felles besiddelse av de av Gud givne nådemidler, den felles tro og den innbyrdes kjærlighet.“¹⁾

Professor O. Hallesby sier: „Det karakteristiske for Skriften derimot er, at den ikke kjenner annen menighetsorganisasjon enn lokalmenighetens. Og dette kaster et klart lys over Skriftens syn på lokalmenigheten. For det første: Lokalmenigheten har alt hvad den behøver for sitt liv og sin gjerning. 1) Samfundet med Herren . . . 2) Åndens gave . . . 3) Nådens midler 4) Og samfundet mellom brødrene For det annet: Som følge av denne stilling og disse gaver var lokalmenigheten helt selvstendig og selvstyrt. Det er menigheten som i samlet møte bestemmer alt For det tredje: Denne

1) Fortolkning til 1. Kor. 1, 2. anm.

lokalmenighetens selvhjulpethet og selvstendighet pålegger den det fulle ansvar. Den er Herrens legeme på det sted.“¹⁾

Professor *Hjalmar Holmquist* sier om den apostoliske tid: „Hver menighet med sine embedsmenn stod fullt selvstendig i forhold til andre menigheter. Nogen almindelig kristen kirke i betydning av en rettslig enhet fantes ikke. Derimot var det ideelle samfundsbånd sterkt.“ Som ideelle bånd nevner han at alle kristne visste sig som Guds folk, øste av den samme hellige skrift og den samme muntlige og snart efter skriftlige tradisjon om Kristus, hadde den samme motstand fra verden og det samme fremtidshåp, samme gudstjenesteformer og embedsordninger. Forbindelsen var livlig ved omreisende karismatiske personer, kristne kjøbmenn og brevveksling.²⁾

Dr. J. M. Pendleton betoner at selvstyre-formen ikke bare stemmer best med Guds ords lære, men den har også følgende fordele:

1) Den passer best under enhver verdslig regjeringsform.

2) Den stemmer best med tidens demokratiske tankegang.

3) Den gir menighetens medlemmer sine fulle rettigheter. Andre styrelsesformer ignorerer dem mere eller mindre.

4) Den er den heldigste form ved innsettelse av tjenestemenn. Menigheten får selv velge etter sitt ønske og må også ta følgene av sitt valg.

¹⁾ Den kristelige troslære II, side 512—13.

²⁾ Kirkehistorie I, side 28.

5) Den er det beste vern mot villfarelse i læren. Villfarelsen kan innskrenkes til en enkelt menighet, og denne kan skjæres av fra de andre menigheter, hvis den ikke renser ut urenheten.

6) Den gjør mulig den beste menighetstukt.

7) Den foster den dypeste ansvarsfølelse hos medlemmene.

(a) **Menighetsmøtet.** Alt som angår den lokale menighet avgjøres av menigheten selv når den er samlet til sitt lovlig bekjendtgjorte menighetsmøte. Man følger de almindelige parlamentariske regler i landet undtagen menigheten selv bestemmer en annen fremgangsmåte. Følgende dagsorden er almindelig:

1) Møtet åpnes med sang, Guds ords lesning og bønn. Der bør herske like så god åndelig og broderlig stemning på et menighetsmøte som på et oppbyggelsesmøte.

2) Protokollen fra forrige møte oopleses og godkjennes, hvis dette ikke allerede er gjort ved forrige møtes avslutning. Ved foreninger som møter sjelden blir alltid protokollen oplest og godkjent før møtet heves.

3) Behandling av foreliggende saker. Først tar man opp dem som ligger over fra forrige møte, og derefter kommer nye saker til behandling.

4) Møtet avsluttes med bønn og sang.

Almindelige regler:

(1) Alle saker som skal behandles på et menighetsmøte bør først grundig forberedes av menighetens styre (forstanderen og diakonene).

(2) Menighetens forstander er selvskreven som ordfører, men menigheten har rett til å velge en annen, hvis ekstraordinære forhold gjør det ønskelig. Ord-

føreren må sørge for at der hersker orden og sømmelighet og at sakene ekspederes på en rettferdig og grei måte. Om nogen forlanger en annen dagsorden eller fremgangsmåte, må forsamlingen avgjøre det.

(3) Alle medlemmer har tale og stemmerett, når de forlanger ordet, taler på saken og i en sømmelig tone. Tar en sak for lang tid, kan talernes tid og antall begrenses av forsamlingen.

(4) Alle spørsmål avgjøres ved simpel majoritet, og i tilfelle av stemmelikhet gjør ordførerens stemme utslaget. Man stemmer almindelig ved akklamasjon („ja“ og „nei“, håndsoprekning, bli sittende eller reise sig), men om nogen forlanger det, må man ta skriftlig avstemning. Ved lovforandringer kreves ofte $\frac{2}{3}$ flertall.

(5) Ethvert forslag må stemmes over, hvis det ikke blir trukket tilbake av forslagsstilleren. Et forslag kan vedtas eller forkastes, utsettes på bestemt eller ubestemt tid, eller overlates til en komite. Hvis flere forslag foreligger samtidig, stemmer man først over det som er mest omfattende, eller også — om de går like langt — det som er først fremsatt. Man kan også bruke alternativ votering. Forslag om å drøfte en sak, eller om å utsette en sak, eller om å heve møtet stemmes på uten diskusjon.

(6) Saker som er avgjort kan optas til fornyet behandling på samme møte, hvis forsamlingen så bestemmer, men dette må skje før majoriteten har besluttet å heve møtet.

(7) Forslag som forkastes protokolleres som regel ikke undtagen forslagsstilleren eller forsamlingen krever det.

(b) **Særskilte vanskeligheter.** Av Ap. gj. 15 ser vi at der kan opstå særskilte vanskeligheter som en menighet ikke så godt kan løse alene. I menigheten i Antiokia i Syrien var der opstått strid om de hedningekristnes forhold til Moseloven, og man besluttet derfor å søke råd og hjelp hos apostlene, de eldste og menigheten i Jerusalem (v. 1—3). Dette var det første kristne rådslagningsmøte (koncilium). Ved en nøiaktig sammenligning mellom Ap. gj. 15 og Gal. 2, 1—10 fremgår det at man først drøftet spørsmålet i et privat møte hvor bare de ledende deltok, og derefter blev saken lagt frem for hele menigheten til offentlig forhandling (v. 4—21). Beslutningen som blev fattet var enkel (v. 20), enstemmig (v. 25) og efter den Helligånds vilje (v. 28), idet man tok hensyn til erfaringen (v. 7—12), den hellige skrift (v. 13—21) og den foreliggende situasjon (v. 21). Forbudet mot det kvalte og blod er tatt av hensyn til jødefolket. Se Mark. 7, 1—23). Derpå sendte de beslutningen skriftlig til menigheten i Antiokia med nogen av de beste menn, og disse blev også til rik velsignelse for menigheten (v. 22—35).¹⁾

Også idag kan der opstå særskilte vanskeligheter i en menighet, såsom alvorlige stridigheter mellom medlemmene innbyrdes eller mellom menighet og predikant, så menigheten trues med å splittes og virksomheten lider skade. Hvis ikke menigheten alene kan ordne denne sak på en rettfærdig og tilfredsstillende måte, bør den søke råd og hjelp hos de andre menigheter og hos samfundets ledende brødre. Følgende fremgangsmåte er da almindelig:

¹⁾ Se Olaf Moe: Apostelen Paulus, side 179-196.

(1) Retten til å sammenkalle et slikt rådslagningsmøte ligger både i menighetens og i den enkeltes hånd. Hvis det er et spørsmål om almindelig disiplin, må dog den enkelte nøie sig med menighetens avgjørelse, da denne er suveren (Matt. 18, 17). Best er det når begge parter kan enes om denne sak og om de menigheter og menn som skal innbydes til møtet. Kan ikke dette opnåes, har den ene part rett til å innkalle til et sådant møte, men det er klart at et sådant „*ex parte concilium*“ vil få mindre betydning, da motparten har vanskelig for å anerkjenne dets beslutninger. Innkallelsen bør spesifisere årsak, tid og sted for møtets avholdelse samt hvem som er innbudt.

(2) Etterat de innbudte representanter er kommet sammen og har organisert sig med formann og sekretær, lar man begge de stridende parter få fremstille sin side av saken og søker å komme til bunns på vanskelighetene. Derefter rådslår man sammen om den rettferdigste og heldigste løsning og legger så skriftlig resultatet frem for dem som det angår. Avgjørelsen må alltid skje innfor Guds åsyn, så man av full overbevisning kan si: „Den Helligånd og vi har besluttet.“

(3) Ifølge prinsippet om menighetens selvstyre kan et koncilium bare være rådgivende og aldri lovgivende. Menigheten eller dem det angår må derfor selv bestemme om man skal godkjenne og følge dette råd eller ikke. At man som regel gjør rettst i å følge et sådant møtes avgjørelse, det er selvsagt, ellers vil man almindelig få både den offentlige mening og de andre menigheter imot sig.

I alle slike tilfeller trenges et særskilt mål av gudsfrykt og visdom, ellers kan man gjøre mere skade enn gagn. Det vil også være ønskelig at nogen av de beste menn kan fortsette arbeidet i nogen tid hos en sådan prøvet menighet og få saken på fast grunn igjen, likesom man gjorde i Antiokia (v. 32—35.)¹⁾

¹⁾ Se E. T. Hiscox : The New Direktory for Baptist Churches (1900), pp. 192-215 ; 311-329.

SYVENDE KAPITEL.

Menighetens rette forhold til andre menigheter og organisasjoner.

Den lokale menighets forhold til andre menigheter og organisasjoner må bestemmes ut fra to prinsipper, nemlig *suverenitetsprinsippet* og *solidaritetsprinsippet*. Det første prinsipp fastslår at menigheten skal ha selvstyre og er suveren i alle sine handlinger. Den kan derfor ikke krenkes eller underkues av nogen annen menighet eller organisasjon av nogen som helst art. Men det annet prinsipp fastslår at den ikke kan isolere sig fra de andre menigheter av samme tro og lære, men må arbeide loyalt sammen med dem for å løse de felles oppgaver, nemlig å utbrede Kristi evangelium og bygge Guds rike på jord. Ved å fastholde disse to prinsipper vil menigheten både bevare sin selvstendighet og løse sin oppgave.

a. *Den lokale menighets rette forhold til andre menigheter av samme tro, lære og praksis.*

1. Menighetene bør verne om hverandres gode navn og rykte. Dette skjer først og fremst ved at hver menighet vandrer i sannhet og renhet for Gud, både hvad lære og liv angår. Den ene menighets liv, lære

og arbeide vil reflektere tilbake på alle de andre menigheter og bli enten til gagn eller til skade for deres anseelse og virksomhet. Dernæst må man forsvare dem når de blir urettferdig angrepet, tale vel om dem og komme dem til hjelp med formaning og veiledning når de avviker fra sannhetens og renhetens vei. Et godt eksempel på dette har vi i Galaterbrevet og i nogen av de syv sendebreve i Åp. 2—3.

2. Menighetene bør respektere hverandres offisielle handlinger. Det er almindelig praksis at en menighet utsteder medlemsbevis til et medlem som flytter til et annet sted hvor der er en menighet av samme tro og lære, og at denne menighet anerkjenner dette bevis og optar personen i full forening. 2. Kor. 3, 1. Likeledes bør en menighets anbefaling av en predikant godkjennes av de andre menigheter. Ap. gj. 18, 27. Men det er selvsagt at man ikke bør anbefale et medlem eller en predikant uten at det kan skje med sannhet. Har en menighet utelukket et medlem, bør ikke en annen menighet opta vedkommende person før saken er undersøkt og ordnet, undtagen man finner at menigheten har handlet urettferdig. Heller ikke bør man uten gyldig grunn trenge inn på en annen menighets virkefelt.

3. Menighetene bør hjelpe hverandre under økonomiske vanskeligheter. Slike vanskeligheter kan gjøre sig gjeldende når der har været uår eller arbeidsløshet på et sted, når man bygger nytt forsamlingshus, og når nogen få og fattige medlemmer skal drive full virksomhet, med utgifter til husleie, lys, brensel, predikantlønn o. s. v. Men nettop derfor danner man et åndelig brorskap, at de sterke skal komme de svake

til hjelp. Denne hjelp bør ydes som en plikt og som et privilegium; den skal mottas med takknemlighet og anvendes med skjønsomhet. En liten menighet kan ikke uten videre gå igang med store og kostbare foretagender og kaste byrden over på de andre menigheter. Ap. gj. 11, 28—30; Rom. 15, 25—28; 1. Kor. 16, 1—3; 2. Kor. 8—9; Gal. 2, 10.

4. Menighetene bør hjelpe hverandre i åndelige vanskeligheter. En menighet kan — likesom i Antiochia og Galatien — komme inn i åndelige vanskeligheter ved at falsk lære sniker sig inn. Se Ap. gj. 15 og Galaterbrevet. Eller der kan av en eller annen grunn true med splittelse — som i Korint. 1. Kor. 1, 10—16; 3, 1—7. Eller verdslighetens ånd kan trenge inn — likesom i nogen av de lilleasiatiske menigheter. Åp. 2—3. Under alle slike vanskeligheter må de andre menigheter komme en sådan menighet til hjelp med råd og formaning, og fortsette dermed inntil seiren er vunnet eller også alt håp er ute. Hvis alt arbeide er forgjeves, bør de andre menigheter trekke sig tilbake fra den feilende menighet og nekte dens representanter å få plass i deres felles sammenkomster.

5. Menighetene bør hjelpe hverandre med å utbrede evangeliet. Dette er menighetenes oppgave utad, og denne oppgave kan best løses ved trofast samarbeide både når det gjelder menn og midler. Menigheten i Jerusalem sendte Barnabas til Antiochia for å komme menigheten der til hjelp. Ap. gj. 11, 19—27. Paulus var utsendt av menigheten i Antiochia (Ap. gj. 13, 1—3), men fikk finansiell støtte også fra andre menigheter. Se 2. Kor. 11, 8; Fil. 4, 10—20.

b. Den lokale *menighets rette forhold til distrikts-, lands- og verdensorganisasjoner.*

For å kunne fremme Guds sak på beste måte har de forskjellige menigheter sluttet sig sammen i distriktsforeninger, landsforbund og verdensforbund. Hvad de enkelte menigheter ikke kan make å utføre hver for sig, det kan de med letthet klare i fellesskap, så en slik større sammenslutning gir forøket styrke både innad og utad. Den er derfor av største betydning for et effektivt arbeide. Hvad er så den lokale menighets rette forhold til en sådan sammenslutning av menigheter?

1. En menighets tilslutning til en distriktsforening, et landsforbund og et verdensforbund er en frivillig sak. Ifølge Guds ord plikter menighetene å støtte hverandre åndelig og finansielt, såvel som å bringe evangeliet utad i sin nærmeste krets og i hele verden. Men måten hvorpå dette arbeide skal utføres, det har hver enkelt menighet rett til å bestemme. Dog plikter man å følge den mest effektive metode for å kunne nå lengst med de midler som er til ens rådighet, og dette er som regel gjennom sammenslutning og loyalt samarbeide. En sådan større sammenslutning har til formål å fremme enhet og broderkjærlighet blandt menighetene, komme de svake menigheter til hjelp, ta op nye misjonsfelter, forkynne evangeliet for verden og iheletatt fremme Guds sak på best mulig måte. Dette formål stemmer overens både med Guds ord og med den enkelte menighets oppgave, og derfor burde hver menighet slutte sig til en sådan fellesorganisasjon og arbeide loyalt sammen med den.

2. En menighet er ikke bundet av de beslutninger

som fattes av en distriktsforening, et landsforbund eller et verdensforbund uten at den selv godkjenner dem. Da menigheten er suveren, kan den ikke ha nogen annen myndighet over sig enn Kristus som er dens rette hode og herre. Den kan sende sine deputerte eller delegater til de forskjellige foreningers årsmøter og forretningsmøter, men disse kan ikke handle på menighetens vegne eller binde menigheten til å godkjenne de beslutninger som er fattet, uten at den selv samtykker deri. For sakens skyld bør dog en menighet så langt det er mulig stille sig loyal og gjøre sitt beste for å fremme de beslutninger som man i fellesskap blir enige om, ellers blir samarbeidet verdiløst.

3. Et distrikts-, lands- og verdensforbund er suveren i alle sine handlinger og beslutninger og kan ikke domineres av nogen lokal menighet. Det velger sine egne tjenestemenn, vedtar sine statutter, bestemmer selv sitt medlemsskap og sin fremgangsmåte og handler helt uavhengig av alle andre organisasjoner. Anser det en menighet eller en deputert uverdigg, kan det nekte dem å delta i sine forhandlinger og avslå alt samarbeide med dem.

c. Menighetens rette forhold til andre trossamfund.

I den apostoliske tid var der bare ett trossamfund blandt de kristne, så da var linjene klare. Overalt hadde man de samme betingelser for medlemsskap, de samme tjenestemenn, den samme dåp og nadverd, den samme forkynnelse og den samme oppgave. De utenforstående var da enten jøder eller hedninger eller vranglærere som vilde forfalske Kristi evangelium, og overfor disse inntok man både en forsvarsstilling for

å hevde sin egen selvstendighet, og en angrepsstilling for å erobre flest mulig av dem for Kristus. Men idag er forholdene anderledes. Nu er kristenheten opdelt i en mengde trossamfund, og disse ligger ofte i innbyrdes krig med hverandre eller også inngår allianser med hverandre.

Hvorledes bør så en bibelsk ordnet menighet stille sig til disse forskjellige retninger? Svaret finnes i Ef. 4, 15: „Sannheten tro i kjærlighet.“ Både sannheten og kjærligheten må komme til sin rett.

1. En bibelsk menighet bør anerkjenne alle troende som brødre i Herren og glede sig over alt det som er sant og godt hos andre trossamfund. De amerikanske baptister har gitt et vakkert uttrykk for dette i følgende erklæring:

„Vi hevder baptistenes eldgamle standpunkt at alle sanne Kristus-troende er gjenfødte og frelste, og det uten nogen mellekomst av predikant, prest, anordning, sakrament eller kirke. Derfor gleder vi oss usigelig over vår åndelige enhet med alle dem som elsker den Herre Jesus Kristus i opriktighet og sannhet. Vi betrakter dem som brødre i Kristi frelse og medarvinger til liv og udødelighet. Vi elsker deres brorskap og hevder at alle sanne troendes åndelige enhet er nu og for alltid vil bli en salig virkelighet. Denne åndelige enhet er ikke avhengig av organisasjoner eller former eller ritualer. Den er dypere, høiere, bredere og fastere enn nogen eller alle organisasjoner. Vi hevder at alle mennesker som i sannhet tror på Kristus som sin personlige frelser er brødre i den felles frelse enten de tilhører den katolske kirke eller de protestantiske kirkesamfund

eller hvilket som helst annet kirkesamfund eller slet intet kirkesamfund.“¹⁾

Man bør også stille sig solidarisk sammen med andre samfund og kjempe side om side med dem i alle spørsmål hvor man kan møtes på nøytral grunn. Dette kan gjelde sociale, moralske og religiøse spørsmål, såsom avholdssaken, fredssaken, søndagens heligholdelse, moralsk renhet og social rettferdighet. Det kan også gjelde felles vekkelsesfelttog, felles bøn- nemøter og alliansemøter av forskjellig slags. Ved omgang med andre troende vil man finne at det som binder de troende sammen, er langt større enn det som skiller dem ad. De store hovedsannheter i evangeliet og den dypere kristelige erfaring har man felles som troende.

2. En menighet må være tro mot det lys Gud har gitt den og bære vidnesbyrd om hele sannheten. Den skal ikke være umyndig å la sig kaste og drive om av ethvert lærdoms veir ved menneskenes spil, ved kløkt i villfarelsens kunster, men den skal være sannheten tro i kjærlighet. Ef. 4, 14—15. Den er „sannhetens støtte og grunnvoll“ (1. Tim. 3, 15) og må derfor holde fast på sannheten, koste hvad det koste vil. Hverken vennskap eller fiendskap må få lov til å bringe den til taushet. Denne troskap gjelder både de felleskristelige sannheter og de ting som særmerker den. Alt Guds råd skal forkynnes (Ap. gj. 20, 27), men hver sak må komme frem i sin rette proporsjon.

¹⁾ The Baptist, April 19, 1930: Report on relations with other religious bodies.

Det følger av sig selv at menigheten ikke kan inngå allianser og foreninger med andre trossamfund, hvis den derved taper sitt særpreg og må fortie sitt budskap. Dette vilde være utroskap mot Gud og derfor selvødeleggende. Jo klarere og kraftigere den kan frembære sitt budskap — også det som særpreger den — desto mere vil Gud velsigne den og skjenke den fremgang i arbeidet.

d. *Menighetens rette forhold til staten.*

Da Jesus sa til Pilatus: „Mitt rike er ikke av denne verden“ (Joh. 18, 36), uttalte han den sannhet at staten og menigheten som representant for Kristi rike, tilhører to forskjellige sfærer. Disse to riker kan ikke blandes sammen uten at det ene av dem lider overlast og mister sin karakter. Og da verdensmenneskene er i majoritet, blir det alltid Guds rike som tar skade. Dette er verdenskirkene — statskirkene og folkekirkene — på alle steder og til alle tider et uimotsigelig vidnesbyrd om. En sann Guds menighet må derfor nødvendigvis være uavhengig og selvstendig overfor staten.

På den annen side har også staten rett til sin selvstendighet overfor kirken. En kirkestat er like så uforenlig med Guds rikes vesen som en statskirke. Begge dele har ført til indre stridigheter og de grusomste forfølgelser som historien kjenner til. Se bare albigenesernes, valdensernes, anabaptistenes og baptistenes historie. Det er en historisk sannhet at kvinnen — verdenskirken — er drukken av de helliges blod og av Jesu vidners blod. Åp. 17, 6. Hvis både menigheten og staten skal få beholde sin fulle rettighet, må der være en fri menighet i en fri stat.

Men Jesus sa også: „Gi da keiseren hvad keiserens er, og Gud hvad Guds er.“ Matt. 22, 21. Disse ord viser at en kristen og en menighet har sine forpliktelser overfor øvrigheten og den verdslige regjering. Som borger i et ordnet samfund nyter man mange rettigheter, såsom hjemstavsrett, eiendomsrett, stemmerett og rett til beskyttelse for liv, ære og eiendom. Paulus påberoper sig gang på gang sin romerske borgerrett. Ap. gj. 16, 35—40; 22, 25—29. Men disse rettigheter fører med sig forskjellige plikter, såsom troskapsplikt, skatteplikt, verneplikt og ombudsplikt. Guds ord betoner især følgende plikter:

1. Lojalitet og lydighet mot øvrighetens love og forskrifter. Dette skal man gjøre for straffens skyld, for samvittighetens skyld og for Herrens skyld — uten hensyn til øvrighetspersonenes karakter og rikets regjeringsform. Se Rom. 13, 1—5; Tit. 3, 1; 1. Pet. 2, 13—15.

Denne lydighet har dog sin begrensning. Hvis øvrigheten gjør oprør imot Gud og vil tvinge en kristen til å gjøre det som han finner er urett for Gud, eller også hindre ham i å gjøre Guds vilje, da skal man lyde Gud mere enn mennesker. Det gjorde de tre menn som blev kastet i ildovnen (Dan. 3, 16—18), det gjorde Daniel (6, 10—11), det gjorde apostlene (Ap. gj. 4, 19; 5, 29), og det har mange av Herrens hellige gjort, selv om det har kostet deres liv. Se martyrernes store skare!

2. Betale skatt og toll, frykt og ære. Matt. 17, 24—27; Rom. 13, 7; 1. Pet. 2, 17. Mange anser det som en dyktig sport å bedra både skattevesenet og tollvesenet. Og når man på den ene side ser de

mange velstående skattesnytere og på den annen side ser de styrendes grenseløse sammel med skattydernes penger, så kan fristelsen ligge nær for mange. En kristen skal være lys og salt, og han kan derfor aldri med vidende og vilje bedra nogen — hverken individ, kommune eller stat. Han har rett til å arbeide for mere ærlighet og bedre styrelse i stat og kommune, men samtidig må han bære sine byrder i troskap og med tålmodighet.

3. Han skal stadig bære øvrigheten frem for Gud i forbønn. 1. Tim. 2, 1—2. En kristen bør være et vern om sitt land og sitt folk ved sin forbønn. Han bør leve slik at Gud kan velsigne landet og folket for hans skyld. 1. Mos. 39, 5.

I denne forbindelse kommer spørsmålet: *Bør en menighet søke anerkjennelse av staten?* Det prinsipielt riktige vilde være at staten og menigheten intet hadde å gjøre med hinanden. En person burde ha full frihet til å innrette sitt religiøse liv etter sin overbevisning uten at staten hadde noget med den sak å gjøre så lenge han ikke overskred moral, orden og sømmelighets grenser. Men som nu forholdene ligger an i vårt land bringer det visse fordele for en menighet å være anerkjent av staten uten at det på nogen-somhelst måte beskjerer dens frihet og selvstendighet. For å bli anerkjent kreves:

1) At forstanderens navn blir anmeldt til øvrigheten og at han lover å være lov og øvrighet lydige i alle ting.

2) At han fører de foreskrevne protokoller, som skal ligge til øvrighetens eftersyn.

De fordele som dette bringer er følgende:

1) En forstander for en anerkjent menighet har rett til å ektevie, når en av eller begge brudefolkene tilhører hans trossamfund.

2) Han har rett og plikt til å utstede attester om ekteskap, fødsler, dødsfall o. l. innenfor menigheten.

3) Han er fritatt for militærtjeneste og vidneplikt i sjælesorgersaker samt å være lagrette- og domsmann.

4) Alle medlemmene er fritatt for kirke- og preste-skatt.

Det er derfor rimelig at en menighet søker å bli anerkjent av staten undtagen den finner det prinsipielt uriktig å ha noget å gjøre med den verdslige øvrighet.

ATTENDE KAPITEL.

Menighetens disiplin.

Jeg foretrekker ordet „disiplin“ for ordet „menighetstukt“, da det klinger mindre hårdt og da det dessuten uttrykker bedre den opdragende virkning som man bør ha for øie ved utøvelsen av denne gjerning. Ordet „disiplin“ kommer fra det latinske ord „*disco*“ som betyr å lære og opdra, og derfra er igjen avledet ordet „*disciplina*“ som betyr undervisning og opdragelse.

I. Disiplinens natur og nødvendighet.

Disiplinen har en tofoldig side. På den ene side innbefatter den medlemmenes opdragelse i et sunt og sant kristen- og menighetsliv formedelst ordets forkynnelse, den private omgang i menigheten og menighetstukten. På den annen side innbefatter den irettesettelse av forseelser og bortfjernelse av det onde.

Neppe nogen gjerning i menighetens arbeide krever mere guddommelig visdom, kjærlighet og troskap enn en rett utøvelse av disiplinen. Her er meget å vinne, men også meget å tape. Historien viser at man til sine tider har været så streng, at man har ødelagt meget av Herrens verk, begått urettferdighet mot sanne troende, splittet dem som burde ha stått sammen og

hindret menighetens fremgang. Dette var tilfellet med montanistene i det 2. årh., mennonitene i det 16. årh. og mange av de eldre baptistmenigheter i alle land hvor de fandtes. Private saker av alle slags blev ofte bragt frem for menigheten og voldte unødige strid.

Men historien viser enda tydeligere at andre har været for slappe. Man har åpnet menighetens dør for den uomvendte verden, og man har latt synden få råde innenfor menigheten, så den tilslutt har utartet til en verdenskirke. Alle statskirker og folkekirker bærer vidnesbyrd om dette. Hvis ikke Guds menighet idag skal miste sitt bibelske preg og svikte sin guddommelige oppgave, må der øves en forstandig og samvittighetsfull disiplin.

Meget av disiplinen kan og bør utøves privat. Først og fremst ved ordets forkyndelse, ved bibellesninger og ved foredrag må man undervise medlemmene om deres plikter mot Gud, mot hverandre, mot menigheten som et hele og mot den døende verden. Dette var hensikten med apostlenes brev til de apostoliske menigheter. Dernæst kan man gjøre meget ved privat sjelepleie. Ved husbesøk og private samtaler kan predikanten fjerne misforståelser, opklare vanskeligheter, opmuntre de mismodige, trøste de bedrøvede, styrke de svake, formane de feilende og opildne de slappe. Man kan aldri legge for stor vekt på denne private side av predikantens arbeide. Forsømmer han denne gjerning, vil menighetslivet komme i ugreie; skjøtter han den i troskap, vil det blomstre til Guds ære. I sin omgang med menigheten må han ha en fars myndighet og en mors kjærlighet; han må eie lægens innsikt i det sunde og syke sjelsliv og lærerens peda-

gogiske dyktighet. Han må være hyrde for hjorden og vekter på Sions mure. 1. Pet. 5, 1-4; Esek. 33, 1-20. Mangen bitter rot kan på denne måte rykkes op før den får utvikle sig, mangen sjel kan reddes for Gud og menigheten, og venneflokken kan spares for mange vanskeligheter.

Den hellige skrift gir tre love for vår omgang i Guds hus, som er den levende Guds menighet (1. Tim. 3, 15), og disse tre love bør ofte betones.

Den første er *kjærlighetens lov* og gjelder alle de troende. Jesus sier til sine disipler: „Et nytt bud gir jeg eder, at I skal elske hverandre; likesom jeg har elsket eder, skal også I elske hverandre. Derpå skal alle kjenne at I er mine disipler, om I har innbyrdes kjærlighet.“ Joh. 13, 34—35. Blev denne lov overholdt, vilde menighetslivet bli fullkomment, og all tukt vilde bli overflødig.

Den annen er *bekjennelsens lov* og gjelder alle overtredere. „Når du bærer ditt offer frem til alteret og der kommer ihu at din bror har noget imot dig, så la ditt offer ligge der foran alteret, og gå først bort og forlik dig med din bror, og kom så og bær ditt offer frem!“ Matt. 5, 23—24. Forat offeret kan være velbehagelig for Gud, må man stå i det rette forhold til sine medmennesker. „Bekjenn derfor eders synder for hverandre og be for hverandre, forat I kan bli lægt.“ Jak. 5, 16. Likesom synderen må bekjenne sin synd for Gud for å kunne få tilgivelse, så må overtrederen bekjenne sin overtredelse for den som han har forurettet, for å kunne komme i det rette forhold til ham. Se Salm. 32.

Den tredje er *tilgivelsens lov* og gjelder den som

er blit forurettet. „Om din bror synder, da irettesett ham ; og om han angrer det, da tilgi ham ! Og om han syv ganger kommer tilbake til dig og sier : 'Jeg angrer det, da skal du tilgi ham.'“ Luk. 17, 3—4. „Forlat os vår skyld som og vi forlater våre skyldnere.“ Matt. 6, 12 ; Se også lignelsen om den ubarmhjertige medtjener i Matt. 18, 21—35.

Alle menighetens medlemmer bør innprentes Paulus's ord i Kol. 3, 12—14 : „Iklæ eder da som Guds utvalgte, hellige og elskede inderlig barmhjertighet, godhet, ydmyghet, sagtmødighet, langmodighet, så I tåler hverandre og tilgir hverandre, om nogen har klage-mål mot nogen ; som Kristus har tilgitt eder, således og I ! Men over alt dette iklæ eder kjærligheten som er fullkommenhetens sambånd.“

Men allikevel kan der komme ting i menighetslivet som må frem til offentlig disiplin. Menighetens renhet, overtredersens frelse og Guds ære krever det. Man må ikke være likegyldig overfor synden eller slapp overfor synderen, men man må handle i troskap mot Gud, hvem det så enn skulde ramme, og selv om det føles smertelig. Vårt motto bør alltid være : I den rette ånd og på den rette måte.

II. Forseelser og synder som krever disiplin.

Å nevne alle de forseelser og synder som krever disiplin i en Guds menighet vilde være umulig. Bibelen gjør det heller ikke. Den nevner visse hovedklasser og nedlegger visse prinsipper som er så omfattende og tydelige, at de ved den Helligånds veiledning vil hjelpe oss i alle tilfeller. Blandt disse kan nevnes:

1. De åndelig døde. At en gren på det frukt-bærende tre og et lem på det levende legeme kan

visne og dø, det lærer erfaringen oss. Det samme kan også skje med et lem på en Guds menighet. Nogen kan gradvis syke hen og dø, nogen kan tape sitt åndelige liv gjennom grovere synder og laster, og nogen kan endog få snike sig inn i menigheten som døde lemmer. Om alle disse gjelder det at de må skjæres av fra menigheten så snart sannheten kommer for lyset. Menigheten skal være en levende organisme og kan derfor ikke under nogen omstændighet beholde vitterlig døde medlemmer innenfor sin midte. Her gjelder Paulus's ord i 2. Kor. 6, 14—18, som krever et klart skille mellom menigheten og verden.

2. Åpenbare laster. Best er denne sak omtalt i 1. Kor. 5, hvor Paulus formaner menigheten til å utelukke en som levet i blodskam. Men han stiller også andre synder i samme klasse idet han sier: „Det jeg skrev til eder, var at I ikke skulle ha omgang med nogen som kalles en bror og er en horkarl eller have-syk eller en avgudsdyrker eller en baktaler eller en dranker eller en røver, så I ikke engang eter sammen med ham. — — Støt dog den onde ut fra eder!“ (v. 11—13). Her stiller han slike synder som have-syke og baktalelse i klasse med horkarle, drankere og røvere, og som sådanne plikter vi å behandle dem. Den samme sannhet kommer også tydelig frem under hans katalog over kjødets gjerninger i Gal. 5, 19—21. Her nevnes også „fiendskap, kiv, avind, vrede, stridigheter, tvedrakt, partier og misunnelse“ sammen med utukt, mord, drikk og svir. Og om alle disse heter det at de som gjør (egentlig efter grunnteksten „praktiserer“) sådant, skal ikke arve Guds rike. Guds ære, menighetens trivsel og den falnes redning krever at

man her går alvorlig til verks og utelukker synderen straks. Brudd på de almindelige moralske love må ikke sees mellom fingre med innenfor en Guds menighet. Beretningen om Ananias og Saffira viser oss Guds nidkjære inngripen i slike tilfeller. Ap. gj. 5.

3. Falsk lære. Gang på gang formaner Guds ord oss til å holde fast ved den sunde lære og å holde oss borte fra falske lærere. Dette er selvvinnlysende; ti læren bestemmer troen og denne igjen i stor utstrekning livsførselen. Se Gal. 1, 8; Tit. 3, 10—11; 2. Joh. 10—11; Åp. 2, 14—15.

Selvfølgelig har de enkelte medlemmer rett til sin private mening angående de forskjellige spørsmål, ialfall innenfor en rimelig grense; men når det gjelder de store hovedsannheter i evangeliet må man holde urokkelig fast på Guds ords lære.

4. Utilbørlig vandel. 2. Tes. 3, 6. Ordet „utilbørlig“ er i grunnteksten et militært uttrykk som betyr å komme ut av takten og falle ut av rekkene. Som utilbørlig vandel regner Paulus først dem som „ikke arbeider, men gir sig av med ting som ikke kommer dem ved“, og dernæst dem som er opsetsige og „ikke lyder vårt ord her i brevet“ (v. 11 og 14). Disse skal man dra sig tilbake fra (v. 6) og ha ingen omgang med (v. 14). Foruten lathet og opsetsighet kan man også ta med dem som farer med sladder og baktalelse (1. Tim. 5, 13), viser overdreven luksus og ødselhet (Luk. 16, 19—31), stifter unødige gjeld (Rom. 13, 8), lider av motegalskap (1. Tim. 2, 9), forbinder sig med den ugudelige verden (2. Kor. 6, 14—18), eller som uten bibelsk grunn har skilsmisse med nytt ekteskap (Matt. 5, 32). Alle disse ting kan gjøres innen-

for den borgerlige lovs ramme, men de strider allikevel mot Guds ord og hindrer menighetens aktelse og fremgang. Selvfølgelig må alle disse ting behandles med skjønnsomhet.

5. Rettergang innbyrdes i menigheten. Denne sak er omtalt i 1. Kor. 6, 1—10. Her går Paulus kraftig irecte med menigheten fordi „bror fører sak mot bror, og det for vantros domstol!“ I heletatt skal de slett ikke ha saker mot hverandre, men heller lide urett. Og skulde der opstå uenighet mellom nogen, skal saken overlates til de helliges avgjørelse, da disse jo skal dømme engler, hvor meget mere da i timelige ting! Hvis nogen ikke vil bøie sig for menighetens avgjørelse, bør han utelukkes fra brodersamfundet. Anderledes stiller saken sig derimot når man blir angrepet av utenforstående; da må det også i mange tilfeller være berettiget å søke rettens hjelp. Det gjorde Paulus.

6. Ringeakt for menigheten. „Hører han heller ikke på menigheten, da skal han være for dig som en hedning og en tolder,“ sier Jesus i Matt. 18, 17. Man ringeakter menigheten ved å vise opsetsighet mot dens beslutninger, holde sig borte i lengere tid og uten tilstrekkelig grunn fra dens møter, klandre predikanten og de andre medlemmer og nekte den sin finansielle, moralske og åndelige støtte. Alt dette vil skade menighetens anseelse og virksomhet og bør derfor ikke tåles.

7. Strid og splid. Rom. 16, 17; 1. Kor. 11, 16; 1. Tim. 6, 3—5; 2. Tim. 2, 14; Tit. 3, 9. Strid, splid og partivesen er stemplet i Skriften som kjødets gjerninger og vil derfor ødelegge et sunt menighetsliv.

8. Gjerrighet. Guds ord erklærer at en havesyk er en avgudsdyrker og har ikke arv i Kristi og Guds rike. Ef. 5, 5. Se også Ef. 4, 19; 5, 3; 1. Tim. 6, 9—10. Den samme sannhet betones også i beretningen om Demas (2. Tim. 4, 10), om den rike bonde (Luk. 12, 16—21), den rike mann og Lasarus (Luk. 16, 19—31) og den rike arbeidsherre som hadde bedratt sine arbeidere (Jak. 5, 1—6).

9. Æresyke og maktsyke. Denne er levende skildret i 3. Joh. 9—10. Diotrefes vil gjerne være førstemann iblandt dem, han baktaler oss med onde ord, han tar ikke selv mot brødrene, og dem som vil det hindrer han og støter dem ut av menigheten. Her har vi æresyken og maktsyken personifisert. Og han har mange etterfølgere endog i våre dager.

10. Også mange andre ting kan kreve oppmerksomhet i en Guds menighet, især forseelser av mere privat natur. Disse bør selvfølgelig mest mulig ordnes privat, men det kan også hende at de utvikler sig slik, at de må frem for menigheten.

III. Den bibelske fremgangsmåte.

Denne er foreskrevet for oss i Matt. 18, 15—17. Visstnok gjelder denne forskrift først og fremst private forseelser, men den bør også såvidt mulig følges når det gjelder forseelser og synder av offentlig natur.

Her er tre skritt foreskrevet for oss :

1. Den forurettede skal gå til synderen og irettesette ham i enrum. Hvor det gjelder offentlige forseelser faller plikten her først og fremst på den som først har fått kjennskap til saken, og dernæst på menighetens tjenestemenn. At man får pålegg om å gå til den feilende bror uten å vente på at han selv skal

komme og gjøre saken op, det er en vis forordning av Herren. Han kan være helt uvidende om at han har forsett sig, eller også kan han være i et sådant sinn, at han slett ikke vil gjøre saken op, og da vilde jo det hele bli uopgjort. Nu derimot krever lydighet mot Herren at saken blir oppgjort. Bagateller skal man selvfølgelig ikke bry sig om. Da hensikten med dette private besøk er å vinne sin feilende bror, må man alltid komme i en ydmyg og forsonlig ånd og i Kristi kjærlighet. Lykkes det å vinne ham, er saken dermed avgjort i alle private forseelser og kan da ikke føres lengere. Er det derimot offentlige laster, må saken frem for menigheten, og en offentlig bekjennelse og omvendelse må finne sted før man kan ta synderen til nåde. Se. Joh. 21, 15—17.

2. Blir dette private besøk uten resultat, må man ta det annet skritt. „Vil han ikke høre, da ta ennu én eller to med dig, forat enhver sak skal stå fast efter to eller tre vidners ord.“ Da disse to skal gjelde både som forlikelsesmenn og som vidner, gjelder det å få menn som er upartiske, pålitelige, gudfryktige og fulle av visdom og den Helligånd. Tre menn vil ha større innflydelse over den feilende bror enn bare én mann kunde ha, og dessuten blir saken derved bedre bevidnet, om den må frem for menigheten. Ingen anstrengelse må spares for å vinne den feilende, så sant det kan skje på et rettferdig grunnlag.

3. Lykkes heller ikke det annet forsøk, må man til sist ta saken frem for menigheten. Dog må det alltid være en hovedregel, at så sant man kan ordne en ubehagelig sak privat, bør den aldri bringes frem

for menigheten. Heller ikke bør den bringes fremder, før de private skritt har været tatt.

Når den er bragt frem for menigheten, er det ikke lenger en privat sak, men noget som angår den hele forsamling. Hvis den anklagede nekter sin skyld og man ikke har avgjørende beviser mot ham, må menigheten innfor Guds åsyn avgjøre om anklageren eller den anklagede har retten på sin side og handle etter beste skjønn. Ofte gjør man rett i å utsette saken, da tiden som regel bringer sannheten for lyset. Hvis den anklagedes skyld er bevist og han ikke vil bekjenne den eller bøie sig for menighetens avgjørelse, må han utelukkes av menigheten. „Hører han heller ikke på menigheten, da skal han være for dig som en hedning og en tolder“ — altså som en utenforstående. Hvis han derimot bekjenner sin synd og omvender sig fra den, må han finne grenseløs tilgivelse. Matt. 18, 21—35; Luk. 17, 3—4.

IV. Disiplinens hensikt og mål.

Disiplinens mål er først og fremst å bevare menighetens renhet og hellighet. Får synden lov til å raade uhindret, vil den spre sig utad inntil menigheten blir besmittet. „Vet I ikke at en liten surdeig syrer hele deigen?“ og derfor må den gamle surdeig renses ut. 1. Kor. 5, 6—13. Paulus skriver også til Timoteus om Hymenæus og Filetus som er farne vill fra sannheten, som går alltid videre i ugudelighet, hvis ord eter om sig som dødt kjøtt, og som nedbryter troen hos nogen. 2. Tim. 2, 16—17. Synden er som en smittsom sykdom der alene kan beseires ved å isolere den besmittede. Salm. 1, 5; Rom. 16, 17;

2. Kor. 6, 14—18; 2. Tes. 3, 6; Tit. 3, 10; Josva 7.

Dernæst har disiplinen til hensikt å redde overtrederen. Mange tror at synderen kan lettere bli frelst ved å bli stående i menigheten; men dette er en feilaktig opfatning. Paulus erklærer uttrykkelig at han skal overgis til Satan til kjødets ødeleggelse, forat hans ånd kan bli frelst på den Herre Jesu dag. 1. Kor. 5, 5. For Paulus er der to riker, nemlig Guds rike som er representert ved menigheten, og Satans rike som er representert ved verden. Ved at den falne støtes ut av menigheten kommer han ut i verden og inn under Satans herredømme og på denne måte overgis til Satan som er denne verdens fyrste. Denne alvorlige optreden fra menighetens side vil bringe ham til syndserkjennelse, vekke hans sløve samvittighet, brenne ut den syndige lyst og drive ham til Guds nåde for opreisning. Dette synes også vitterlig å ha skedd med hin grove synder i Korint, hvis 2. Kor. 2, 5—11 taler om den samme mann, hvilket mange fortolkere hevder.

Hvis disiplinen skal nå sitt mål, må den utøves i den rette ånd. Den må skje i Jesu sindelag, i kjærlighet, visdom, ømhet og upartiskhet; aldri i hårdhet og hevnfølelse. „Brødre, om et menneske blir overlistet av nogen synd, da hjelp ham tilrette, I åndelige, med saktmodighets ånd; men se til dig selv at ikke du og blir fristet.“ Gal. 6, 1.

En annen sak behøver jeg også her å minne om, nemlig vårt ansvar overfor dem som er falne og utelukkede. Har vi ansvar overfor den syndige og døende verden i almindelighet, da har vi det overfor disse i særdeleshet. Ved vårt hellige eksempel, våre forbøn-

ner, våre formaninger og våre kjærlighetsgjerninger må vi forsøke å vinne dem tilbake til Kristus og menigheten, og holde ut så lenge vi tror nådens dør står åpen for dem. Her kan vi minnes den skjønne beretning hos Klemens av Aleksandria om apostelen Johannes som lot sig fange av røvere for å vinne høvdingen som før hadde tilhørt menigheten.

V. Ansvar for disiplinens utøvelse.

Ansvar for disiplinens utøvelse påhviler menighetens tjenestemenn — forstanderen i forbindelse med menighetstjenerne. Det er ethvert medlems plikt å hjelpe den feilende til rette privat, men hvis disse private forsøk mislykkes og saken er av alvorlig natur, må den innrapporteres til forstanderen, som da plikter å føre saken videre, hvis han finner at den kommer inn under Guds ords dom. Den som forsømmer denne plikt pådrar sig ansvar likesom Eli overfor sine ugudelige sønner. 1. Sam. 3, 11—14. All sladder og baktalelse bør irettesettes og stemples som Djevelens verk. (Job 1, 6—12; Sak. 3; Åp. 12, 10); men alle berettigede klager må høres på, undersøkes og behandles efter Guds ord, selv om det medfører smerte for predikanten og menigheten.

I lengden vil man alltid ha fordel av å være tro mot Herrens befalinger. Det er tjenestemennenes plikt å våke over at den guddommelige grunnlov blir overholdt.

„Mine brødre! dersom nogen iblandt eder er faren vill fra sannheten og en omvender ham, han skal vite at den som omvender en synder fra hans villfarende vei, han frelser en sjel fra døden og skjuler en mangfoldighet av synder.“ Jak. 5, 19—20.

NIENDE KAPITEL.

Menighetens opgaver.

Menighetens opgaver er mange og store. La oss betrakte dem under følgende synspunkter:

1. *Menighetens åndelige tempeltjeneste.* I den gamle pakt stod templet som et uttrykk for Guds bolig på jorden, og der var den faste gudstjeneste. Selv om Gud var å finne på ethvert sted (Salm. 139), var dog den regelmessige gudstjeneste av overordentlig stor betydning for Israel. Gud hadde innstiftet den og pålagt folket å oprettholde den til enhver tid.

I den nye pakt er menigheten Guds tempel, og tempeltjenesten er overtatt av Guds folk; ti alle troende er konger og prester for Gud (1. Pet. 2, 9). Herren møter i nåde hver eneste sjel som tilber ham i ånd og sannhet, uten hensyn til tid, sted og omstendigheter. Joh. 4, 21—24. Men han har dog knyttet særskilte løfter til Guds folks sammenkomster. Matt. 18, 20. Det må derfor bli en hovedoppgave for menigheten å oprettholde den regelmessige gudstjeneste paa ethvert sted hvor den bor, saa lyset og kraften fra det høie gjennom evangeliets forkynnelse stadig får stråle frem. Ennvidere må det være en hjertesak at hele gudstjenesten er efter Guds vilje og til hans ære.

Alt annet må samvittighetsfullt skjæres bort. På denne måte vil gudstjenesten bli til velsignelse og øve innflydelse langt utover tilhørernes rekke. „La Kristi ord bo rikelig hos eder.“ Kol. 3, 16.

2. *Menighetens hyrdegjerning.* Ifølge Guds ord skal menigheten være et åndelig hjem for de troende, hvor de finner brodersamfund og beskyttelse og får føde og oppdragelse. Ef. 2, 19. Jesus sa: Vokt mine får! fød mine får! Joh. 21, 15—17. Menigheten må tilfredsstillende samfundstrangen — det sociale instinkt — hos den troende, så vel som møte hans åndelige hunger og gi ham sund og allsidig føde gjennom Guds uforfalskede ord. Og den må gi utløsning for hans virkestrang gjennom arbeidet for Guds rikes fremme i verden. Mange troende er åndelig syke og må få sin spesielle sjelepleie. Der kan være æresyke og maktsyke, tvil, forsakthet og vantro; der kan være verdslighet og selvgodhet, hovmod og egensindighet; der kan være synd og last, falske lærebegreper og åndelige villfarelser. Nogen er som barn og umyndige og løper etter alle ting, især hvis de har nyhetens og det sensasjonelles interesse; andre er dørske og gjenstridige og kan ikke flyttes av flekken. Se Juda 22—23. Her behøves stor visdom og tålmodighet. X

3. *Menighetens evangelistvirksomhet.* „Menneskesønnen er kommet for å søke og frelse det som var fortapt,“ sier Jesus. Luk. 19, 10. Dette var hans oppgave, og denne oppgave søkte han sent og tidlig å løse. Det er altså umulig å være en Kristi efterfølger uten at det blir en hjertesak å vinne de ufrelste for Herren. Hverken en praktfull gudstjeneste eller et godt broder-

forhold innbyrdes eller rike åndelige gaver kan tilfredsstille en sann kristen. Sjele må frelses og legges til menigheten, ellers lider virksomheten av en følelig mangel.

Denne evangelistvirksomhet vil skje både privat og offentlig, både gjennom de enkelte medlemmer og gjennom den samlede menighet. Hver dag vil både predikanten og medlemmene søke å vinne sjele for Herren, hver offentlig gudstjeneste vil være mere eller mindre evangelistisk innstillet, og rett ofte vil man arrangere vekkelsesfelttog hvor man søker å nå masser av mennesker med evangeliets frelsende budskap. Se Joh. 1, 35—52; 4, 1—42; Ap. gj. 2; 8, 5—12. 26—40; 10, 44—48; 13, 48—49; 14, 21—23.

Dette arbeide er nødvendig ikke bare fordi Kristus og apostlene gjorde det. Menighetens fremgang og åndelige sundhet krever det også. Medlemmene dør eller flytter bort til andre steder, og hvis ikke nye medlemmer kommer til flokken, vil den før eller senere forsvinne. Når man er optatt med arbeidet for sjeles frelse, vil det onde holdes borte, og forholdet i menigheten vil bli sunt og godt. Det stadig rinnende vann holder sig friskt.

Evangelistarbeidet må drives i menighetens nærmeste kreds og omfatte alle de uomvendte på stedet. Men det må også strekke sig utad til de mørke avkrokker inntil hele landet er under evangeliets innflydelse. Mark. 1, 35—39; Ap. gj. 20, 24; Rom. 9, 1—5.

Man må også ha til opgave å få de nyfrelste inn i menigheten eller dannet til nye menigheter på apostolisk grunnlag. Ap. gj. 2, 47; 14, 23; 15, 41.

4. *Menighetens barne-, ungdoms- og skolearbeide.*

Både det gamle Israel og de første kristne tok sig flittig av sine barns religiøse opdragelse. Se 2. Mos. 13, 8—14; 5. Mos. 6, 6—9; Josv. 4, 21; Mark. 10, 14; Ef. 6, 4; 1. Tim. 3, 4—12. Og det samme må Guds menighet gjøre idag. Barna er Guds gave til menigheten, og hvis den forsømmer dem, svikter den sin oppgave og undergraver sin fremtid. Her har den sitt beste misjonsfelt og sine rikeste muligheter. Intet religiøst arbeide er mere omfattende, mere forhåpningsfullt og mere langtrekkende i sin innflydelse enn arbeidet blandt barn og ungdom.

Dette arbeide må begynne i hjemmet. Foreldre og foresatte må kjenne sitt ansvar, så de setter et godt eksempel for sine barn og fostrer dem op i Herrens tukt og formaning. Hjemmet må fylles med sannhet og renhet og kjærlighet og glede, og barnet må lære å respektere ærlig arbeide, nøisomhet og gudsfrykt. Foreldrenes eksempel, undervisning, formaning, tukt og forbønn vil her være avgjørende.

Dernæst må det utfylles gjennom søndagsskolen. Selv om barnet er opdratt i et godt kristent hjem, har søndagsskolen stor betydning for det, idet den bidrar til å utfylle og levendegjøre hjemmets undervisning. Og hvor langt mere da når barnet kommer fra et verdslig og dårlig hjem! Søndagsskolen har til oppgave å fylle barnets hjerte med Guds ord, føre det til Kristus som frelser, gi det det høieste livsideal og stålsette dets kristelige karakter i kampen mot det onde. Og dette høie og edle formål har den ofte nådd. Enhver menighet bør derfor ha et kraftig søndagsskolearbeide. ✕

Men undervisningen i hjemmet og søndagsskolen

må suppleres med religionsskolen. Her får barnet en grundigere, mere omfattende og mere systematisk undervisning i Guds ords lærebegreper, ved siden av den direkte kristelige påvirkning gjennom Guds ord og lærerens personlighet. At denne undervisning og påvirkning skjer i overgangsalderen, det gjør den ennå mere verdifull.

Enn videre har man den kristelige ungdomsskole. Denne gir undervisning både i religiøse fag og i almen-dannende fag, og arbeidet utføres av kristelige lærere og i en kristelig ånd. Enhver menighet bør støtte dette arbeide, samt gjøre sitt beste for at flest mulig av dens unge menn og kvinner får nytte godt av denne undervisning og kristelige påvirkning.

Endelig kommer den høiere skole. En kristen bør interessere sig for alt det som løfter menneskene opad og istandsetter dem for sin livsoppgave. Kan ikke menighetene i fellesskap oprette høiere skoler, bør de ialfall omslutte dem i sine forbønner og opmuntre de unge menn og kvinner til å søke høiere utdanning. Derved vil disse kunne innta ledende stillinger i samfundet og øve kristelig innflydelse i videre kredse. Og især må vi betone nødvendigheten av høiere utdanning for de kristelige arbeidere.

5. *Menighetens sociale arbeide.* At det er nødvendig for en kristen og en Guds menighet å øve barmhjertighetsgjerninger, det fremgår av Jesu ord og eksempel, av hele Bibelens ånd og innhold, av selve kristenlivets dypeste vesen og av det store behov som finnes i verden idag. Jesus sa: Salige er de barmhjertige; ti de skal finne barmhjertighet. Matt. 5, 7. I fortellingen om den rike bonde (Luk. 12, 16—21) og

om den rike mann og Lasarus (Luk. 16, 19—31) har han gitt et rystende bilde av dem som lever for sig selv og forsømmer sine plikter mot sin næste. Og i skildringen av den ytterste dom har han malt for oss velsignelsen av å øve kjærlighetsgjerninger og forbannelsen av å forsømme dem. Matt. 25, 31—46. Det samme betoner han også i beretningen om den barmhjertige samaritan. Luk. 10, 25—37.

Men den aller kraftigste tilskyndelse finnes i hans eget liv. Alltid la han vekt på to ting: å forkynne evangeliet om Guds rike, og å lindre den timelige nød. Dette gikk inn i hans livsprogram (Luk. 4, 16—30) og var tegnet på hans guddommelige sendelse (Matt. 11, 2—6). Alle hans helbredelsesundere var uttrykk for den guddommelige barmhjertighet som fylte hele hans liv, og derfor kan Peter si at han „gikk omkring og gjorde vel.“ Ap. gj. 10, 38.

Videre fremgår det av hele Bibelens innhold og ånd. Hele Moseloven kan oppsummeres i det ene bud: kjærlighetsbudet — kjærlighet til Gud og næsten. Matt. 22, 34—40; Rom. 13, 9; Gal. 5, 14. Likeledes påpeker profetene med gripende kraft at offer og faste og høitider og alle andre former av gudsdyrkelse er verdiløse, hvis de ikke er ledsaget av rettferdighet, kjærlighet og ydmyghet for Gud. Mik. 6, 8; Es. 1, 2—17; 58, 7; Amos 2, 6—16. Ennu kraftigere kommer dette frem i Det nye testamente — især i Jakobs brev og det første Johannes' brev. Jak. 1, 27; 4, 17; 1. Joh. 3, 17; Åp. 19, 7—8.

Kristenlivets dypeste vesen er kjærlighet (Gal. 5, 6; 1. Kor. 13), og denne kjærlighet må få sitt uttrykk gjennom praktisk barmhjertighetsarbeide. Derved vil

den vokse, og hele kristenlivet vil fostres, styrkes og utvides og fylles med himmelsk salighet. Forsømmes dette arbeide vil kristenlivet forkrøbles og kjærligheten forsumpe til egenkjærlighet.

I den etterapostoliske tid drev man et omfattende barmhjertighetsarbeide, og derved beseiret man den hedenske verden. Da den romerske diakon Laurentius fikk befaling av dommeren om å utlevere menighetens skatte til den hedenske øvrighet, bragte han hen til rettssalen en mengde fattige, blinde, krøplinger og syke, pekte på dem og sa: „Dette er våre skatte!“ Han blev da langsomt stekt til døde, året 258. Under pesten i Kartago, året 252, var det de kristne som under ledelse av Cyprian tok sig av de syke og nødlidende og begrov de døde. Det samme var tilfellet under pesten i Aleksandria i biskop Dionysios den stores dage, året 263. Menigheten i Antiokia hadde i slutten av det fjerde århundre 3000 enker og jomfruer å forsørge foruten mange andre fattige. Og som erkebiskop i Konstantinopel understøttet Chrysostomos til stadighet 7700 fattige.

At der er behov for et sådant arbeide også idag det er ganske klart. Nøden stirrer oss imøte fra alle kanter. Der er mange foreldreløse barn og mange hjelpeløse gamle, der er fattige og syke og forkomne av mange slags. Det er sant at meget av nøden er selvforskyldt og at der er mange uverdige trengende som tar fordel av sine medmenneskers godgjørighet. Det er også sant at statens og kommunens fattigpleie i våre dage er organisert på en ganske anderledes effektiv måte enn i gamle dager. Men allikevel kan det ikke være rett for en Guds menighet å overlate

alt kjærlighetsarbeide til statens og kommunens hårde og kolde hånd.

Her må menigheten gripe inn både i det private og stille så vel som ved opprettelse av barnehjem, gamle-hjem, sykehjem, redningshjem o.s.v. Hovedsaken er ikke bare å avhjelpe den øieblikkelige nød, men å forebygge nøden, opreise de falne og hjelpe opad dem som ligger på livets skyggeside, så de kan bli selvhjulpne og karaktersterke og føre en verdig tilværelse.

I dette arbeide må hver enkelt kristen ha sin del. Den enkelte må kjende sitt ansvar. Dernæst må den hele menighet ta fatt i fellesskap. Men heller ikke dette er nok. De store oppgaver kan bare løses av menighetene i fellesskap, som distriktsorganisasjoner, landsorganisasjoner og verdensorganisasjon. Enighet gir styrke.

6. *Menigheten som lys og salt i samfundslivet.* Menighetens innflydelse bør føles overalt. Som verdens lys må den åpenbare både det gode og det onde i samfundslivet, og som jordens salt må den bidra til å bevare det sunde, men også få sårene til å svi. Den må skånselsløst angripe synden både hos individet og i samfundet, likesom Natan mot David, Elias mot Akab, døperen Johannes mot Herodes og profetene mot Israels folk. Den må også utrettelig forkynde omvendelse og frukt som er omvendelsen verdig, og holde idealets fane høit.

Den sociale kamp burde i menigheten finne sin prinsipielle løsning gjennom tanken om Guds faderskap og menneskenes brorskap. „*Kjærlighetens rettfærdighet*“ må få råde i alle sociale forhold. Matt. 7, 12.

Fredssaken må i menigheten få sin varme talsmann.

Den er sendt med evangeliet som er fredens budskap (Luk. 2, 14), og den skal levendegjøre Jesu ånd — han som sa: „Elsk eders fiender“. Matt. 5, 44.

Likeledes må avholdssaken finne sin beste støtte i Guds menighet — både redningsarbeidet og det forebyggende arbeide. Drankeren må reddes ut av drikkens forbannelse, og drikkens fallgruper må ryddes bort.

Menigheten må kjempe for social renhet. Den må være kommunens og statens våkne samvittighet, som gir sitt bifall til det gode og fordømmer det onde.

Og under alt dette må den ikke glemme sin hovedoppgave: å redde sjele og bygge op en sann kristelig karakter hos hver enkelt troende.

7. *Menigheten og hedningemisjonen.* Gud vil at alle mennesker skal bli frelst og komme til sannhetens erkjennelse (1. Tim. 2, 4), og derfor har han også bestemt at frelsens budskap — evangeliet — skal bringes utad til alle folk. Og denne oppgave har han lagt i menighetens hånd. Det er derfor både en plikt og et privilegium for enhver kristen og enhver menighet å være med i arbeidet for hedningenes frelse. Dette vil fremgå av følgende grunne:

Først har vi Jesu misjonsbefaling. Jesus har sagt: Gå ut i all verden og forkynn evangeliet for all skapningen! Mark. 16, 15. Se Matt. 28, 18—20; Luk. 24, 47; Ap. gj. 1, 8. Dette var Jesu siste befaling til sine disipler, og han lovet også å gi dem kraft til tjenesten og være med dem under arbeidet. Befalingen er så klar og bestemt, at man umulig kan misforstå sin oppgave. Og den står ikke alene, men finner

støtte i en mengde andre utsagn fra Jesu munn. Matt. 5, 13—16; 8, 11; 13, 38; 24, 14.

Dernæst har vi det apostoliske eksempel. Apostlene var grepet av Kristus og fylt av den Helligånd. De kjente sin herres vilje, og de adlød den. Først forblev de i Jerusalem inntil de på pinsedagen blev iført kraft fra det høie. Så begynte de å vinne jødefolket for Kristus. Og derefter tok de fatt på hedningemisjonen. Især blev der kraft i dette arbeide efterat Paulus var kommet med. Allerede før århundrets slutning var evangeliet forkynt rundt om i hele det romerske verdensrike, og menigheter var plantet fra Persien i øst til Atlanterhavet i vest. Det var en veldig kamp og en herlig seir. Og det slår aldri feil at den menighet som er besjelet av den apostoliske ånd, vil følge det apostoliske eksempel i misjonsarbeidet og strekke sig utad til alle folkeslag.

Enn videre er det klart at alle mennesker trenger evangeliet: Vår egen erfaring som troende har lært oss at bare frelsen i Kristus kan tilfredsstille vår sjel og omskape vårt liv. Og det samme er tilfellet med hedningene. Rom. 1, 14; Ef. 2, 12.

Legg også merke til de rike frukter som evangeliet har båret. Det har beseiret den bitreste motstand, trosset de grusomste forfølgelser, nedbrutt de verste hindringer og lagt det ene land under sig efter det annet. Det har omskapt menneskelivet, hjemmet og samfundet. Det har rensset ut urenheter og fiendskap, og fylt hjertene med fred, glede, kjærlighet og håp. Ikke minst har seiren været herlig gjennom det siste hundre år. Og inn i rekkene av denne kjempende

og seirende skare vil enhver sann Guds menighet fylke sig.

Og endelig bør vi huske på at hedningemisjonen har en velsignet virkning på kristenlivet i hjemlandet. Den driver oss nær til Gud i bønn og tro, den utvider vårt syn på våre medmennesker og på Guds rikes storhet, den opvarmer våre hjerter med Kristi kjærlighet, og den fører oss sammen med andre troende og gjør oss rikere på broderkjærlighet. Det slår derfor aldri feil at de som ofrer meget til hedningemisjonen, er også mest offervillige når det gjelder misjonen i hjemlandet og i sin nærmeste krets. Det er loven om sæd og høst som gjør sig gjeldende. Gud sørger alltid for at „hvad et menneske sår, det skal han og høste.“ Gal. 6, 7.

Dette er i sannhet mange og store oppgaver. Men allikevel må Guds menighet forsøke å løse dem, fordi den har fått dem av Herren selv. Og den kan også nå langt i dette arbeide, hvis Guds ånd får fylle den og virke igjennom den til sitt velbehag. Den kan da bli som skibets ror der bestemmer kursen og som skibets propell der driver det fremad. De tre første århundres kirkehistorie viser også at en fri menighet kan klare disse oppgaver langt bedre enn en statskirke og en folkekirke makter å gjøre det.

TIENDE KAPITEL.

Menighetens finanser.

Mange menigheter — likesom mange individer og familier — har et dårlig finansielt styre. Den finansielle byrde hviler ofte på nogen få trofaste medlemmer, pengene kommer uregelmessig inn, byrdene blir for tunge, regningene hoper sig op, og man går i gjeld uten å kunne betale den i rimelig tid. Ved en slik skjødesløs fremgangsmåte bryter man Herrens ord som sier: „Bliv ingen noget skyldige, uten det å elske hverandre!“ Rom. 13, 8. Menigheten mister sin tillit blandt sine omgivelser, dens misjon blir hindret, og Guds navn blir vanæret.

Årsaken til dette vanstyre er vel oftest den at medlemmene har fått en mangelfull opdragelse i menighetslivet. Man har leilighetsvis appellert til deres offersinn når det gjaldt en innsamling til dette eller hint formål, og hvis man da har været istand til å bevege deres følelser, har man fått et godt offer, men ellers ikke.

At der behøves midler for å drive et kraftig misjonsarbeide, det burde ethvert tenkende menneske kunne innse. Den lokale virksomhet, fattigpleien, de felles misjonsforetagender i landet og hedningemisjonen krever det. Men det store spørsmål blir da: Hvorfra skal pengene komme?

For statskirken er dette ikke noget problem. Der får man jo alle utgifter til prestenes utdanning og underhold, til kirkebygninger og til gudstjenestens oprettholdelse fra statskassen og kommunekassen. De tas ut av folkets skatter enten man vil eller ikke.

Andre tar sin tilflukt til basarer og tilstelninger av forskjellige slags for å få penger til misjonen. Å fordømme alt dette med ett slag, det kan vi ikke gjøre. Det viser at man er villig å streve og arbeide for en god sak og kan derfor legge for dagen et godt hjertelag. Dog kan der neppe være tvil om at overfor mange av disse ting vilde Jesus optrede på lignende måte som han gjorde overfor handelen i templet i Jerusalem. Joh. 2, 13—22.

Atter andre flyter på et grenseløst tiggeri. Det er penger, penger og atter penger, som om dette var hovedformålet for deres arbeide.

Går man til Herrens ord, vil man finne at det er Guds barns plikt og privilegium å yde av sine midler til Guds sak. Misjonsarbeidet skal bæres frem ved frivillige ofre, drevet av Kristi kjærlighet. Om denne sak kan der ikke være delte meninger. Der har imidlertid været forskjellige opfatninger angående den beste, mest bibelske og mest praktiske metode. No-gen har kjempet for å innføre tiendesystemet blandt Guds folk, andre har krevet felleseie og andre igjen har villet gjennomføre tanken om at man er en Guds husholder.

1. Tiendesystemet. Dette er av eldgammel dato. Abraham gav tiende til Melkisedek efter seiren over kongene fra Østen. 1. Mos. 14, 18—20; Heb. 7, 1—10. Jakob lovet å gi Herren tiende da han var i

Betel på flukt for Esau. 1. Mos. 28,10—22 I Mose-loven var det foreskrevet at folket skulde gi tiende til levittene, da Levi stamme ikke fikk nogen fast jordlodd. Av denne tiende skulde levittene igjen gi tiende til prestene. Se 3. Mos. 27, 30—33; 4. Mos. 18, 20—32. Mange fortolkere finner også en annen tiende som skulde ydes til festene (5. Mos. 12, 5—18; 14, 22—29) og en tredje tiende som skulde ydes hvert tredje år til de fattige (5. Mos. 26, 12—14). Andre fortolkere mener derimot at de hører sammen.

Foruten tienden skulde Israel bringe førstegrøden av bygg, hvete, druer, fikener, granatepler, olivenolje og honning. Det førstefødte av alle rene dyr tilhørte Herren som offer, mens det førstefødte av mennesker og av urene dyr skulde løses med penger. 4. Mos. 18, 15—17. Hertil kom mange forskjellige slags ofre samt en halv sekel (ca. kr. 1,50) som tempelskatt for hver voksne mann i Israel. 2. Mos. 30, 12—16; Matt. 17, 24—27.

Ved siden av disse utgifter til Herrens sak hadde man betydelig skatt og toll til den verdslige regjering. Kong Herodes den store hadde på denne måte en årlig inntekt av over 900 talenter (ca. 3 millioner kroner). På grunn av pengenes høie verdi i de dage var dette en betraktelig sum.¹⁾

Det var således en ganske tung byrde som hvilte på folket. Det er imidlertid en kjensgjerning at tro-skap mot Herren i finansiell henseende bragte dem både timelig og åndelig velsignelse. Utruskap derimot bragte dem forbannelse. Mal. 3, 8—10. Gudfryktige menn som

¹⁾ Se Hastings : A Dictionary of the Bible, Ext. Vol. p. 51.

Esekias og Nehemias innskjerpet loven om tienden. 2. Krøn. 31, 5—19; Neh. 12, 44.

I Det nye testamente omtales tienden bare på fire steder. I Matt. 23, 23 og parallellstedet Luk. 11, 42 roper Jesus ve over folkets ledere fordi de er pinlig nøiaktige med å gi tiende av småting, men enser ikke det som veier tyngre i loven: rett og barmhjertighet og trofasthet! Dette burde gjøres, og det annet ikke lates ugjort. Jesus anerkjenner det som rett for en jøde å gi tiende, men det er dog ikke hovedsaken. Det tredje sted er Luk. 18, 12, hvor fariseeren i templet roser sig av å gi tiende av all sin inntekt. Det fjerde sted er Heb. 7, 1—10 hvor Abraham og Melkisedek omtales.

Tiendesystemet hviler altså helt og fullt på Det gamle testamente, og man kan derfor ikke med full rett innskjerpe det blandt Guds folk i den nye pakt. Det kommer i klasse med omskjærelsen, ofrene, renselsen, spiselovene og de jødiske høitider — altså de ting som svant. 2. Kor. 3, 4—18. Paulus hentyder aldri til det i sine breve til menighetene, skjønt han taler meget om penger og foretar en stor innsamling. 2. Kor. 8—9.

2. Felleseie. På grunnlag av Ap. gj. 2, 44—45 og 4, 32—36 har enkelte religiøse ledere krevet felles eie som det eneste rette efter Guds ord. Munkene i oldtiden praktiserte dette med hell, da de som ugifte bodde sammen og dannet én stor familie. Likeledes blev det praktisert av forskjellige religiøse ordener i middelalderen, såsom begharderne og beghinerne, brødrene av det felles liv, til dels også av valdenserne, taboriterne og de bøhmiske brødre. På reformasjons-

tiden blev det forsøkt av flere grupper av troende. Mest bekjent er måskje Tomas Münzers arbeide i den retning ca. 1523, og det sørgelig berømte „gudsrike“ i Münster 1535. Også i de senere år har dette system været forsøkt av mange grupper især i Amerika. ¹⁾

Med hensyn til felleseie kan bemerkes:

a. Det blev praktisert bare en tid i menigheten i Jerusalem og var da en frivillig sak. Paulus hentyder aldri i sine breve til dette spørsmål, skjønt han gir detaljerte forskrifter om de mest forskjellige ting. Vi har intet vidnesbyrd om at man praktiserte felleseie utenom Jerusalem. Heller ikke der var det en tvungen sak. Mens kommunistene idag sier: „Alt ditt er mitt“ og vil ta de andres eiendom med makt, sa de kristne i den apostoliske tid: „Alt mitt er ditt“ og gav det av ren kjærlighet. Av Ap. gj. 12, 12 kan vi se at Maria, Markus's mor, eiet et hus i Jerusalem. Dette er ca. 8 år efterat felleseiet omtales i Ap. gj. 4, 34. Enten har da denne ordning ikke været konsekvent gjennomført i menigheten eller har man gitt den op. Ett av to.

Når man til støtte for felleseie påberoper sig Jesu ord til den rike yngling i Mark. 10, 21: „Gå bort, selg alt det du har, og gi det til de fattige,“ bør vi komme ihu at rigdommen stod mellem ham og hans Gud og hindret hans frelse. Han var en mammonsdyrker og derfor en avgudsdyrker, idet han elsket skapningen over Skaperen. Jesus krevet ikke dette av de andre som søkte frelse.

¹⁾ Se James Hastings: Encyclopædia of Religion and Ethics, art.: Communism.

Heller ikke blev Ananias og Saffira straffet fordi de beholdt en del av eiendommen, men fordi de for med løgn. Ap. gj. 5, 1—11. Det bibelske grunnlag for et tvungent felleseie mangler fullstendig.

b. Denne ordning viste sig å være upraktisk. Først førte den til misnøie (Ap. gj. 6, 1) og dernæst til fattigdom (Ap. gj. 11, 27—30). Det samme resultat har gjentatt sig praktisk talt over alt.

Av de første kristnes felleseie bør vi dog lære følgende:

- (1) Vi må være løst fra verden og alt som tilhører verden.
- (2) Vi må tjene Herren med vårt gods.
- (3) Vi må ha omsorg for de fattige, så hjelpen kommer i rett tid, er tilstrekkelig og blir kontrollert.
- (4) Alt vårt arbeide må være drevet av Kristi kjærlighet.

Hverken tiendesystemet eller et tvungent felleseie kan forsvares for Guds menigheter, fra et nyttestamentlig synspunkt.

3. Guds husholdere. Den hellige skrift lærer tydelig at jorden og dens fylde tilhører Herren og at mennesket er en Guds husholder. Alt hvad vi er og har tilhører Herren — våre evner, vår tid, vårt gods, våre anledninger, ja selve livet. Han eier oss både fordi han har skapt oss og fordi han har gjenløst oss. Vi har ikke eiendomsretten; vi har bare en begrenset bruksrett til de timelige goder.

Denne sannhet kommer allerede frem ved skapelsen. 1. Mos. 1, 27—31. Den er det bærende grunnlag for Moseloven. 2. Mos. 19, 5; 5. Mos. 7, 6—8;

10, 14. Den gjennomtrenger Salmene og profetene. Salm. 24, 1; 50, 12; 100, 3; Dan. 4, 30—32; Hag. 2, 8. Og den går igjennom hele Det nye testamente. Matt. 25, 14—30; Luk. 16, 1—13; 19, 12—27; 1. Kor. 6, 19—20; Jak. 1, 17.

Som kristne har vi anerkjent denne sannhet idet vi overgav oss til Gud, og Herren satte sitt stempel på den idet han frelste oss og gav oss Åndens vidnesbyrd. Men vi plikter også å føre den ut i det daglige liv når det gjelder menighetens finanser. Det nye testamente gir oss fire klare regler som konsekvent bør gjennomføres i enhver Guds menighet. Disse finnes i 1. Kor. 16, 1—2 og 2. Kor. 8—9.

§ 1. *Enhver* skal være med å yde til Guds sak. Paulus sier uttrykkelig: „Enhver av eder.“ Ved en slik ordning vil byrdene bli fordelt på alle medlemmene og derved falle langt lettere, alle vil opdrages til ansvarsfølelse; alle vil høste en rikere Guds velsignelse, og man vil nå lengere i sitt kristelige arbeide. Selv de fattige skal være med å yde sin skjerv likesom den fattige enke i Mark. 12, 41—44, og de som selv mottar støtte, skal gi tilbake noget likesom levitene gav tiende av tienden. 4. Mos. 18, 26. Man må hellig beklage at denne gode og bibelske forskrift er så litet innskjerpet og påaktet i mange av Guds menigheter idag, og derfor er stillingen som den er på mange steder. Man sår intet og høster intet. Man bedrar Gud med sine midler og høster forbannelse. Mal. 3, 8—12.

§ 2. *Enhver* skal være med *efter evne*. Paulus bruker uttrykket: „Hvad han får lykke til“ og „efter evne.“ Evnen vil variere efter formue, inntekter og

nødvendige utgifter. Den som har mange å forsørge kan yde mindre enn den som har få eller ingen å forsørge. Herren krever mere av den rike enn av den fattige. Bibelen har gitt oss flere rystende skilddringer av rike menn som misbrukte sin rigdom f. eks. den rike bonde som var en dåre (Luk. 12, 16—21), den rike mann som endte i den evige pine (Luk. 16, 19—31) og den rike arbeidsherre som hadde bedratt sine arbeidere. Jak. 5, 1—6. Den stiller også den havesyke i klasse med horkarle, drankere og røvere. 1. Kor. 5, 9—13. Og den sier til evangeliets tjenerne: „By dem som er rike i den nuværende verden, at de ikke skal være overmodige eller sette sitt håp til den uvisse rigdom, men til Gud som gir oss rikelig av alle ting å nyte, at de skal gjøre godt, være rike på gode gjerninger, gavmilde, godgjørende, så de legger sig op en god grunnvoll for den kommende tid, at de kan gripe det sanne liv.“ 1. Tim. 6, 17—19. Men Skriften advarer også mot den fattiges bekymring, misunnelse, mangel på foretaksomhet og utroskap. Det var han som hadde fått den ene talent og det ene pund, som grov pengene ned i jorden. Matt. 25, 14—30; Luk. 19, 12—27. Rigdommen i og for sig er ikke en synd; den kan endog være en Guds velsignelse. 1. Mos. 13, 2. Heller ikke er fattigdommen alltid en dyd; den kan være en Guds straffedom. Hag. 1, 5—11. Gud krever troskap av alle.

Hvor stor del av sine midler skal da den troende yde til Herrens sak? Dette spørsmål må enhver avgjøre innfor Guds åsyn. 2. Kor. 9, 6. Men når en gammel jøde kunde gi tiende foruten førstegrøden,

ofrene, tempelskatten og mange andre utgifter, burde et Guds barn i den nye pakt gi regelmessig minst tiendedelen av sine bruttoinntekter til misjonen. Betrakter man Kristus som ofret alt, ser man på de første kristne som også gav alt hvad de eiet, og kommer man ihu den rike åndelige velsignelse som man har mottatt av Herren, kan man ikke med god samvittighet slå sig til ro med noget mindre enn tiende. Dette er minimum mens alt er maksimum, og et sted mellom disse to punkter bør linjen drages. „Den som karrig sår, skal karrig høste, og den som sår med velsignelse, skal høste med velsignelse.“ 2. Kor. 9, 6.

§ 3. Bidragene skal ydes *regelmessig*. Paulus sier: „På den første dag i uken.“ Ved en slik regelmessig innbetaling har man en dobbel fordel. Først går det meget lettere og sikrere for giveren, og dernæst møter det langt bedre det daglige behov i misjonsarbeidet.

§ 4. Enhver skal gi *med glede*. Paulus sier at „Gud elsker en glad giver.“ 2. Kor. 9, 7. Man skal glede sig over Guds store gave til oss — sin egen sønn. Man skal glede sig over at man har fått del i denne gave og er blitt frelst. Man skal glede sig over at Guds velsignelse er så rik i timelig henseende, at man kan være med å yde til Guds sak. Og man skal glede sig over de rike frukter som offeret vil bringe i form av frelste sjele, takknemlige hjerter og Guds velbehag. Les nøie 2. Kor. 8—9.

Her er Bibelens fire regler for vår ydelse til Guds sak i den nye pakt, og disse burde konsekvent gjennomføres hos de enkelte kristne og i Guds menigheter. Blev dette gjort, vilde det være nok av midler i Herrens skattkammer, og saken vilde blomstre.

Foruten denne pliktmessige ydelse burde man av ren kjærlighet og takknemlighet leilighetsvis gi en større ekstragave til de forskjellige misjonsforetagender såvelsom testamentere sine midler til Herrens sak. Dette har mange gjort — især i England og Amerika — og derved satt sitt samfund istand til å bygge store kristelige skoler og sykehuse, gamlehjem og barnehjem, og utsende mange misjonærer både hjemme og ute. En bedre anvendelse av pengene kan man aldri tenke sig.

Til slutning vil vi minne om følgende :

(1) Enhver menighet plikter å gi sine medlemmer grundig, saklig og bibelsk undervisning om denne sak. Det er en sannhet som behøver å betones like så klart som sannheten om omvendelse, dåp, nadverd, menighetsmedlemskap og det kristelige liv. Denne undervisning bør ske både i tale og i skrift.

(2) Å yde til Guds sak er en del av vår gudstjeneste. Det var ofrene i den gamle pakt. Til Israel lød det: „Ingen skal la sig se tomhendt for Herrens åsyn.“ 5. Mos. 16, 16—17. Jesus anerkjente den fattige enkes gave til templet (Mark. 12, 41—44), og i Luk. 8, 1—3 leser vi om at mange kvinner tjente ham og hans disipler med hvad de eiet. Paulus kaller filippernes gave, „en yndig duft, et offer til glede og velbehag for Gud.“ Fil. 4, 18.

(3) Vårt offer bør alltid ledsages av megen bønn om Guds velsignelse over det. Ved dette middel vil offeret bli mangfoldiggjort i sin virkning. Jesus nedbad Guds velsignelse over de fem brød og de to fiske da han mettet de 5000, og det blev nok for dem alle. Ved hjelp av bønnen fikk Hudson Taylor menn og

midler i massevis til Kina Inland Misjonen, og ved det samme middel kunde Geo. Müller alltid møte de daglige behov ved sitt store barnehjem i Bristol.

(4) Ved en rett bruk av sine midler høster man ikke alene velsignelse i dette liv, men man kan også legge sig op en skatt i himmelen. Man kan ikke ta en krone med sig inn i den annen verden, men man kan veksle sine penger her på jorden i himmelsk mynt. Se Matt. 6, 19—34; 25, 31—46; Luk. 6, 35—38; 16, 1—13; Ap. gj. 20, 35; Fil. 4, 15—20.

(5) Ethvert menneske skal en dag avlegge Gud regnskap for sin husholdning og vil få belønning eller straf i forhold til sin troskap eller utroskap. Se Matt. 25, 14—30; Luk. 12, 42—46; 19, 11—27. Må Herren hjelpe oss å være tro husholdere!

ELLEVTE KAPITEL.

Menighetens indre liv.

Hvis menigheten skal kunne utføre den oppgave som den har fått av Herren, må dens indre liv være i orden. Organisasjon er bra nok så langt den går, men den er dog bare det døde legeme, hvis ikke den Helligånd gjennomtrenger den med sitt vesen og virker igjennom den etter sin vilje. Et folks seir i krig avhenger mere av de indre linjer — selve folkesjelen — enn av de ytre. Og slik er det også med Guds menighet. De apostoliske menigheter står som mønstre for alle tiders menighetsliv, både i sin form og i sin ånd, og vi gjør derfor rett i å fordype oss i Apostlenes gjerninger og brevene og betrakte deres indre liv.

1. *De benyttet sig flittig av kraftkildene.* Like efter første pinsedag heter det: „De holdt trolig fast ved apostlenes lære og ved samfundet, ved brødsbrytelsen og ved bønnene.“ Ap. gj. 2, 42. Her er fire kraftkilder omtalt.

a. *Apostlenes lære.* Jesus la megen vekt på den læreressige side ved forkynnelsen, og han befalte sine disipler å lære de nyomvendte å holde alt det han hadde befalt dem. Se Matt. 4, 23; 5, 2; 7, 29; 11, 1; 13, 54; 21, 23; 22, 16; 26, 55; 28, 20. Og apostlene fulgte her i Mesterens fotspor. Ved sin offentlige

forkynnelse i templet og i det frie, ved sin private undervisning i husene (Ap. gj 5, 42) og ved sine breve søkte de stadig å grunnfeste de troende i sannheten. Og de formante dem til å la Kristi ord bo rikelig hos sig. Kol. 3, 16; Salm. 1, 1—3; 119, 11; Åp. 1, 3.

Den apostoliske lære finner vi idag i de hellige skrifter, og det må derfor bli en hovedsak for menighetens ledere å føre de troende inn i Guds ords sannheter. Ved preken, foredrag, samtalemøter, bibelklasser og husbesøk kan man komme langt i denne retning. Dessuten må nødvendigheten av regelmessig husandakt i hjemmet og systematisk privat bibellesning sterkt betones. Den menighet som er godt grunnfestet i Guds ord vil bære rik frukt for Gud og vil stå fast i fristelsens og villfarelsens storme. Bibelen er den beste kraftkilde.

b. *Samfundet*. Også brodersamfundet — „de helliges samfund“ — er en utømmelig kilde for åndelig velsignelse. David skildrer dette i Salme 133: „Se, hvor godt og hvor liflig det er at brødre også bor sammen! — — Ti der har Herren satt velsignelsen, liv inntil evig tid.“ Jesus lover at hvor to eller tre er samlet i hans navn, der er han midt iblandt dem. Matt. 18, 20. Og Paulus legger stor vekt på denne side av kristenlivet. Så snart han blev frelst, tok han sin plass blandt Guds folk — disse som han før hatet av hele sin sjel og vilde utrydde. Ap. gj. 9, 19. Da han kom til Jerusalem, søkte han straks op disiplene, og selv om han i begynnelsen blev møtt med mistillit, holdt han sig til dem og beviste sin opriktighet. Ap. gj. 9, 26—30. Han forteller i sine breve hvorledes han lenges efter å komme sammen med menighetene.

Rom. 1, 8—17; Fil. 1, 8. Og da han nærmet sig Rom og så brødrene, takket han Gud og fattet mot. Ap. gj. 28, 15. Også de gamle haugianere i Norge la stor vekt på brodersamfundet og kunde foreta lange reiser for å kunne være sammen i nogen tid. Den som holder trolig fast ved brodersamfundet får oppmuntring, belæring, trøst og styrke, og man må derfor betone nødvendigheten av å komme flittig og regelmessig sammen til møtene, såvelsom opsøke dem som blir bortø.

c. *Brødsbrytelsen*. Så høit satte de første kristne denne kraftkilde at de synes i begynnelsen å ha øst av den hver dag. Ap. gj. 2, 46. Da Paulus var i Troas, var de samlet på den første dag i uken for å bryte brødet (Ap. gj. 20, 7), og da denne dag er nevnt, er det klart at de ikke hadde brødsbrytelse også i uken. Likeledes omtales brødsbrytelsen i 1. Kor. 11, 23—29, men der gives ingen bestemt regel om hvor ofte man skal ha den. Så meget er ialfall klart at man må holde trolig fast ved den også idag og benytte den ofte for å hente kraft til liv og tjeneste for Herren.

d. *Bønnene*. Intet kan være gagnligere enn å fordype sig i de første kristnes bønneliv. De bad bokstavelig talt uten avladelse. 1. Tes. 5, 17. Ved Jesu eksemplariske bønneliv, ved hans formaning til bønn og ved hans løfter om bønnehørelse var de ført inn i bønnelivet, og dette var enn ytterligere styrket ved deres åndelige opplevelser. De trodde på bønn, og de praktiserte bønn. Av så stor betydning fant apostlene denne sak, at de måtte hengi sig helt til bønnen og ordets tjeneste, og overlate fattigpleien og de øvrige

ting til de andre medlemmer. Ap. gj. 6, 4. Men hele menigheten holdt trolig fast ved bønner, forbønner og takksigelsen. Se nøie over Ap. gj. 1, 14; 2, 42; 3, 1 fl.; 4, 24—31; 8, 15; 10, 9 fl.; 12, 5; 13, 1—3; 16, 25; 20, 36; 21, 5; Rom. 12, 12; Ef. 6, 18; Fil. 4, 6; Kol. 1, 9—14; 1 Tim. 2, 1—4; Åp. 5, 8. Hele historien bevidner, at alle sanne vekkelser har hat sin rot i bønner. Den menighet som er gjennomtrengt av bønnens ånd er en seirende menighet, og det er derfor en livssak for enhver kristen og enhver menighet at øse flittig av bønnens utømmelige kraftkilde. ✕

2. *Der var broderkjærlighet og enhet.* Hver menighet utgjorde et åndelig brorskap, og innenfor dette brorskap var der likhet og samdrektighet, overbærenhet og hjelpsomhet. Jesus hadde sagt: „I er alle brødre“ (Matt. 23, 8), og Paulus erklærer: „Her er ikke jøde eller greker, her er ikke træl eller fri, her er ikke mann eller kvinne; ti I er alle én i Kristus Jesus.“ Gal. 3, 28. Det åndelige slektskapsforhold tar bort nasjonal forskjell, social forskjell og kjønnsforskjell. Paulus kaller både den rike Filemon og den bortløpne slave Onesimus for „bror“ (se Filemon v. 7 og 16), og dette er en titel som han ofte bruker både til og om de troende av alle klasser. Det samme gjorde også de andre. Ap. gj. 22, 13; Rom. 14, 15; Gal. 6, 1; Åp. 1, 9.

Denne broderkjærlighet fant også sitt uttrykk gjennom deres opofrelse for hverandre og omsorg for hverandre. „Sine eiendele og sitt gods solgte de og delte det ut til alle, eftersom nogen hadde trang til.“ Ap. gj. 2, 45; 4, 32—35; 1. Joh. 3, 14—19; Jak. 2, 15—16.

Enn videre fant den sitt uttrykk gjennom kjærlighets-

måltidet. Ved siden av brødsbrytelsen og visstnok som regel i forbindelse med den hadde de første kristne sitt kjærlighetsmåltid. Se Ap. gj. 2, 46; 1. Kor 11, 20—29; Jud. 12.

Som brødre følte de sig som ett i Herren og ett med hverandre. Ap. gj. 2, 44; 4, 32. Da denne enhetsfølelse holdt på å sprenges i Korint og parti- ivesenet begynte å florere innenfor menigheten, gri- per Paulus fatt på saken og formaner dem inntren- gende til å holde fred innbyrdes. Se 1. Kor. 1, 10 —13; 3, 1—17. I Efeserbrevet 4, 1—6 påpeker han syv bånd som binder dem sammen. De tilhører alle det ene og samme *legeme*, som er Kristi åndelige legeme. 1. Kor. 12, 12—27. De er alle gjennom- trent og levendegjort av den ene og samme *ånd*, som er Guds hellige ånd. De er alle fylt av det ene og samme *håp* — håpet om Guds herlighet. De tilhører, tilber og tjener alle den ene og samme *herre* — den herre Jesus Kristus. De er alle i besiddelse av den ene og samme *tro* — troen på den treenige Gud, den tro som bragte dem frelse. De blev alle døpt med den ene og samme *dåp* — begravelsen med Kristus på bekjennelse av sin tro. Og de anerkjenner, tilhører, tilber og tjener alle den ene og samme *Gud* — han som er vår herre Jesu Kristi far.

Denne åndelige broderfølelse og broderkjærlighet må man på alle måter søke å fremelske, bevare og utdype innenfor menighetene også idag, så den kan brenne bort alt klikkvesen, partivesen, æresyke og maktskyke som så let vil ødelegge det gode broderforhold.

3. *De utnyttet nådegavene på en skjønnsom måte.* Hele frelsen i sin begynnelse, fortsettelse og full-

endelse var en Guds nådegave. Ef. 2, 8. Ved nåde blev de frelst, helliggjort, istand til å arbeide, istand til å bære lidelser og til å vandre her fra. Se Tit. 2, 11—13; 1. Kor. 15, 10; 2. Kor. 12, 9; 1. Pet. 1, 13. Men med nådegavene mener vi her særskilt de ekstraordinære gaver som Apostlenes gjerninger og brevene omtaler. Mest utførlig er disse skildret i 1. Kor. 12—14. Ved å fordype oss i dette og andre skriftsteder finner vi følgende:

(1) De er av forskjellig slags. Paulus omtaler ikke mindre enn elleve forskjellig slags nådegaver i kap. 12, 8—10 og v. 28, nemlig visdoms tale, kunnskaps tale, tro, gaven til å helbrede, gaven til å gjøre undergjerninger, profetisk gave, evnen til å prøve ånder, tungetalen, tydning av tunger, gaven til å hjelpe, gaven til å styre. Alle disse gaver kan være fra Gud og bør derfor fullt ut anerkjennes, når de er ekte og brukes efter Guds ords anvisning.

(2) Ikke alle troende har de samme gaver. Dette belyser Paulus ved å henvise til legemet med sine forskjellige lemmer. Menigheten som et hele er legemet, men de enkelte lemmer på legemet er de troende enkeltvis. Likesom lemmene på legemet er forskjellige, således er også de troende forskjellige. Det er derfor en villfarelse når man vil kreve at alle åndsfulle troende skal ha den samme nådegave. Se Rom. 12, 6—8; 1. Kor. 12, 29—30.

(3) Det er den Helligånd som utdeler nådegavene ettersom han vil (v. 11.) Det står derfor ikke i noget menneskes makt å bestemme hvilken nådegave denne eller hin skal ha eller hvilke nådegaver skal være rådende i menigheten.

(4) Alle nådegavene har et praktisk formål. „Åndens åpenbarelse gis enhver til det som er gagnlig“ (v. 7). Og formålet er den enkeltes oppbyggelse privat, men menighetens oppbyggelse når man er samlet. 1. Kor. 14, 1—4. 12—19.

(5) Alle nådegavene skal prøves og bedømmes. 1. Kor. 14, 23—29; 1. Joh. 4, 1—3; Matt. 7, 15—23; 24, 4—5. 11. De må prøves etter Guds ord, etter den troendes åndelige sans og etter deres virkning. „På deres frukter skal I kjenne dem.“

(6) Den ypperste gave er kjærligheten. 1. Kor. 13, 1—3; Joh. 13, 34—35. Dette fremgår også av den kjensgjerning at de apostoliske breve taler litet eller intet om de ekstraordinære nådegaver utenom 1. Kor. 12—14, mens de overalt betoner kjærligheten. Især burde man fordype sig i Rom 12 og 1. Kor 13.

4. *Der var en uimotståelig erobringstrang.* Peter og Johannes uttrykker den felles følelse når de sier til det høie råd: „Vi kan ikke la være å tale om hvad vi har sett og hørt“ (Ap. gj 4, 20). Og Paulus sier: „Ve mig om jeg ikke forkynner evangeliet“ (1 Kor 9, 16). Derfor grep de også enhver anledning, både privat og offentlig, til å vidne om sin frelser og for å erobre verden for Kristus. Da folket av nysgjerrighet strømmet sammen på pinsedag, grep Peter øieblikkelig anledningen og talte slik at 3000 blev frelst, døpt og lagt til menigheten. Likeledes grep han anledningen da folket strømmet sammen om dem efter helbredelsen av den vanføre (Ap. gj. 3, 12 fl.), og da han blev stillet for det høie råd (Ap. gj. 4, 8 fl.). Stefanus optok kampen mot jødefolket med slik kraft og visdom, at de ikke kunde stå sig mot ham. (Ap. gj.

6, 10.) Da forfølgelsen drev de troende bort fra Jerusalem, drog de omkring og forkynte evangeliets ord. (Ap. gj. 8, 4.) Diakonen Filip drog ned til en by i Samaria og forkynte Kristus for dem, og der blev en stor vekkelse. (Ap. gj. 8, 5 fl.) Peter bragte evangeliet til hedningen Kornelius (Ap. gj. 10.), og de adspredde troende bragte det til Fønikien, Kypem og Antiokia (Ap. gj. 11, 19—30). Paulus og hans ledsagere bragte evangeliet til Lilleasien, Makedonien og Grekenland. Og før Bibelen avslutter, har man plantet kristne menigheter næsten overalt rundt Middelhavet og østover til Syrien.

Denne erobringstrang var en følge av deres opplevelse av evangeliets frelsende og omskapende makt, deres urokkelige tro på dets guddommelige karakter, deres kjærlighet til Kristus og til den døende verden og deres fylde av den Helligånd. Den blev næret og glødet ved deres inderlige bønneliv og ved brodersamfundet, og den var så sterk, at ingen motstand eller forfølgelse formådde å dempe den. „Men for mig selv akter jeg ikke mitt liv et ord verd, når jeg bare kan fullende mitt løp og den tjeneste som jeg fikk av den herre Jesus: å vidne om Guds nådes evangelium,“ det var deres vidnesbyrd. Ap. gj. 20, 24. Denne erobringstrang må bli mere følbare og synbare i de kristne menigheter idag.

5. *Der var stor glede.* „De lovet Gud og hadde yndest hos hele folket.“ Ap. gj. 2, 47. De gledet sig over selve frelsen i Kristus, at deres navn var skrevet i himmelen (Luk. 10, 20), de gledet sig over evangeliets seier (Ap. gj. 15, 3; 2. Kor. 2, 14), de gledet sig over sine trengsler for Kristi skyld (Matt. 5, 10—

12; Ap. gj. 5, 41; Kol. 1, 24), og de gledet sig til Jesu gjenkomst og den tilkommende herlighet (1. Pet. 1, 3—9). Denne glede hadde sin kilde i Gud, den var Åndens frukt i deres hjerter (Ap. gj. 13, 52; Gal. 5, 22), og den var derfor uavhengig av jordlivets omskiftelser, den var ren, fullkommen og stedsevarende. Fil. 4, 4. Alle verdens gleder var for dem bare tomt bedrag; de hadde nok i sin Gud. Denne dype, rene, himmelske glede må der bli mere av i de kristne menigheter idag; ti da vil det falle lett og naturlig å seire over verden og å ofre og kjempe for Kristi skyld.

6. *Kristus var deres midtpunkt.* Han var dem nærmere og mere virkelig enn deres fortroligste venner og nærmeste slektninger. Han var deres ett og alt. Ham forkynte de, ham tilbad de, ham lovpriste de, ham led de for. Han var selve livet for dem. Fil. 1, 21. Det var derfor ganske naturlig at folket kalte dem „kristne“ (Ap. gj. 11, 26); ti de tilhørte Kristus, var fylt av ham, centralisert om ham, og levde hans liv utad for verden. Han var menighetens hode, dens konge, lovgiver, fører og hersker. Lojalitet mot ham og lydighet mot ham var deres høieste kristenplikt. Denne høie plass må Kristus ha i en hver kristen menighet, hvis den skal svare til sin hensikt og løse sin oppgave. Hans vilje og hans ære må være alt.

Slik var de apostoliske menigheters indre liv. Det var et åndsfylt liv, og det er mønstret for alle tider senere. Det må derfor bli en alvorssak både for ledere og medlemmer å virkeliggjøre dette liv i størst mulig utstrekning.

TOLVTE KAPITEL.

Dåpen i Det nye testamente.

Ifølge Guds ord skulde dåpen være et samlingsmerke for de kristne og et „fredens sambånd“ mellem dem. Ef. 4, 1—6. Men både historien og erfaringen viser at den dessverre er blitt et adskillelsens tegn og et stridsspørsmål. Og striden dreier sig om tre forskjellige ting: — hvem som bør døpes, dåpsmåten og dåpens betydning. Nogen lærer at bare omvendte og troende mennesker bør døpes, mens andre påstår at også spedbarn skal døpes. Nogen hevder at en gyldig dåp krever hele legemets neddukning i vannet, mens andre nøier sig med å øse litt vann over dåpskandidatens hode. Nogen erklærer at dåpen er symbolsk i sin natur, idet den fremstiller den troendes død, begravelse og opstandelse med Kristus i åndelig henseende, mens andre mener at den skjenker syndernes forlatelse, gjenfødelse og evig liv. Her står altså opfatningerne stikk imot hverandre, og der er så stor forskjell på den troendes begravelse med Kristus i dåpen og på barnebestenkelsen, at hvis den ene er riktig og gyldig, må den annen nødvendigvis være uriktig og ugyldig. Her er ikke et både — og, men et enten — eller. Da dåpen er innstiftet av Gud og klart beskrevet i Guds ord, må Den hellige skrift bli

den avgjørende autoritet for oss i dette spørsmål, og enhver opriktig kristen vil derfor gå til den for å finne sannheten om denne sak. Hva sier Guds ord om dåpskandidaten, dåpsmåten og dåpens betydning?

* * *

A. Dåpen i Evangelierne: Den guddommelige befaling.

Når vi skal undersøke spørsmålet om den kristne dåp, må vi gå igjennom alle de steder i Bibelen som omtaler dette emne. Og vi må da begynne med

1. Johannes-dåpen.

Se Matt. 3, 1—12; Mark. 1, 1—8; Luk. 3, 1—20; Joh. 1, 19—34; 3, 22—36.

Om denne merker vi følgende:

1) Den var direkte innstiftet av Gud. Johannes var utsendt av Gud (Joh. 1, 6), han erklærte selv at Gud hadde sendt ham for å døpe (Joh. 1, 33), og Jesus stadfester dette både med sine ord (Luk. 7, 29—30; Matt. 21, 23—27) og ved å la sig døpe av Johannes (Matt. 3, 13—17).

Som historisk bakgrunn hadde Johannes-dåpen forbilleder i Det gamle testamente, de levitiske renselser og muligens den såkalte proselyttåd.

Nogen direkte profeti om dåpen finnes ikke i den gamle pakt, men der er to historiske begivenheter som ifølge Det nye testamente står som forbilleder på dåpen, nemlig syndfloden (1. Pet. 3, 18—21) og overgangen over Det røde hav (1. Kor. 10, 1—4). De gamle kirkefedre fant profetier om og forbilleder på dåpen næsten overalt i Det gamle testamente hvor

der er tale om vann, men dette berodde på en alt for livlig fantasi og har alle nøkterne fortolkere idag imot sig.

At de levitiske renselser danner bakgrunn for Johannes-dåpen synes ganske rimelig, selv om de ikke står som forbilleder på den (Se 3. Mos. 14—15; 4. Mos. 19). Der var dog den store forskjell at mens renselserne fant sted gang på gang og hadde bare med det ytre å gjøre, skjedde dåpen bare én gang og var symbol på en åndelig opplevelse, nemlig omvendelse og syndsforlatelse.

Proselyttedåpen gjaldt de hedninger som antok jødedommen. For at en hedning kunde bli optatt blandt jøderne krevdes der tre ting, nemlig omskjærelse, dåp og offer. Hvor langt proselyttedåpen går tilbake i historien er vanskelig å avgjøre. Der finnes ingen hentydning til den før i det 2. årh. e. Kr., og derfor mener mange forskere at den må være yngre enn den kristne dåp. Andre derimot finner det usannsynlig at jødefolket vilde ha innført denne ritus, hvis den allerede var brukt blandt de kristne, på grunn av det fiendskap som hersket mellom dem. Nogen større betydning har dette spørsmåal ikke for oss. Hvorledes denne handling blev utført skildrer den engelske lærde, professor *Alfred Plummer* på følgende måte: „Tre av dem som hadde undervist den fremmede i loven, blev hans „faddere“ og tok ham til dammen, hvor han stod inntil halsen i vann mens lovens store bud blev gjentatt for ham. Disse bud lovet han å holde. Derpå uttalte man en velsignelse, og han dukket sig under vannet, idet han passet nøie på at han kom helt under.“¹⁾

¹⁾ Hastings: Dictionary of the Bible, art.: Baptism.

2) Den krevet omvendelse og tro som forutsetning. Johannes preket og sa: „Omvend eder, ti himlenes rike er kommet nær“, og de som tok imot hans forkynnelse „blev døpt av ham i elven Jordan, idet de bekjente sine synder.“ Matt. 3, 2—6. Johannes-dåpen kalles også gang på gang „omvendelses dåp til syndernes forlatelse.“ Se Mark. 1, 4; Luk. 3, 3; Ap. gj. 13, 24.

Men han forkynte også tro på Kristus. Paulus sier: „Johannes, han døyte med omvendelses dåp, idet han sa til folket at de skulde tro på den som kom efter ham, det er på Jesus.“ Ap. gj. 19, 4. Han forkynte Jesus som forsoneren — Guds lam som bærer verdens synd (Joh. 1, 29), som den som doyer med den Helligånd (Matt. 3, 11), som dommeren og renseren (Matt. 3, 12), som Guds søn (Joh. 1, 34), og som brudgommen (Joh. 3, 29). Der står også uttrykkelig at han forkynte dem evangeliet. Luk. 3, 18.

Av denne kjensgjerning fremgår det at Johannes ikke døyte ifleng hvemsomhelst. To klasser var ialfall utelukket: (1) De som ikke vilde bekjenne sine synder og omvende sig fra dem. Dette var mange av fariseerne og saddukeerne. Se Matt. 3, 7—12; Luk. 7, 30. (2) De som ikke var kommet så pass til skjels år og alder, at de kunde komme til ham og avlegge denne bekjennelse. Barnedåpen strider helt mot Johannes-dåpens forutsetning.

3) Den skjedde ved legemets neddukning i vannet. Dette fremgår av det greske ord „*baptizo*“ som alltid brukes om dåpen og som ifølge de ledende greske ordbøker betyr neddukning. Dernæst fremgår det av omstendighetene i forbindelse med Johannes-dåpen.

Han døypte dem i elven Jordan (Matt. 3, 6), de som blev døypt „steg op av vannet“ (Mark. 1, 10), og han døypte „i Ænon nær ved Salim fordi der var meget vann“ (Joh. 3, 23). Ennvidere fremgår det av dåpens symbolske natur. Den symboliserte omvendelse fra synden og et nytt liv for Gud, og disse sannheter kan alene fremstilles ved full neddukning i vann — altså både begravelse og opstandelse. Herom sier professor S. Odland: „Selve dåpens form — neddukingen i vannet som billede på et nytt til Gud vidd livs begynnelse — var den synlige fremstilling av den omvendelse som utgjorde hovedinnholdet av hans forkyndelse“. ¹⁾

4) Den skulde efterfølges av et hellig og fruktberende liv „Men da han så mange av fariseerne og Saddukeerne komme til hans dåp, sa han til dem: Ormeyngel! Hvem lærte eder å fly for den kommende vrede: Bær derfor frukt som er omvendelsen verdig.“ Matt. 3, 7—8. Disse frukter er nærmere spesifisert hos Lukas. Til folket sa han: „Den som har to kjortler, dele med den som ingen har, og den som har mat gjøre likeså!“ Til tolderne sa han: „Krev ikke mere enn hvad eder er foreskrevet!“ Og til krigsfolket sa han: „Press ikke penger ut av nogen ved vold eller ved svik, og la eder nøie med eders lønn!“ Luk. 3, 10—14. Barmhjertighet og rettfærdighet og selvfornektende kjærlighet måtte komme frem i deres daglige liv, ellers var deres bekjennelse ikke ekte og dåpen gagnet dem intet.

5) Den kristne dåp er en fortsettelse og utfoldelse av Johannes-dåpen. Dette fremgår av følgende:

¹⁾ Fortolkning av Matt. 3, 11.

(1) Den evangeliske husholdning, hvori dåpen er et fast ledd, begynte med døperen. Mark. 1, 1; Luk. 3, 18. (2) Både Johannes-dåpen og den kristne dåp krevde omvendelse og tro som forutsetning. (3) Begge skjedde ved legemets neddukning i vannet. (4) Begge symboliserte adskillelse fra synden og et nytt liv for Gud. (5) Begge skjedde samtidig uten at den ene underkjente den annen. Joh. 3, 22—23; 4, 1—3. De var derfor praktisk talt identiske. Forskjellen er vesentlig den, at Johannes døyte til den Frelser som skulde komme (Ap. gj. 19, 4), mens man etter pinsedagen døyte til den Frelser som var kommet. Den kristne dåp innbefatter fra pinsedag av en større fylde i sin symbolikk, idet den også fremstiller Kristi død og opstandelse og vår død og opstandelse med ham i åndelig betydning (Rom. 6, 3—6), såvelsom skjer til den treenige Guds navn. Matt. 28, 19.

For den opfatning at Johannes-dåpen var forkjellig i sin art fra den kristne dåp, anfører man i almindelighet at Johannes selv stiller sin vanddåp i motsetning til den åndsdaap som Messias skulde bringe. Hertil kan dog bemerkes at Johannes's ord om Messias's åndsdaap refererer ikke til dåpen i vann, men til den Helligånds komme på pinsedag, ifølge Jesu ord i Ap. gj. 1, 4—5, og har således intet direkte å gjøre med den kristne dåp.

Det evangelium og den dåp som Johannes forkynte og som han hadde fått fra Gud, blev fullkommengjort og ført videre av Jesus og de inspirerte apostler og er den sanne kristne dåp idag og det sanne kristne evangelium.

2. Jesu dåp.

Matt. 3, 13—17; Mark. 1, 9—11; Luk. 3, 21—22; Joh. 1, 25—34.

1) Hvilken betydning hadde Jesu dåp? Svaret herpå har været forskjellig ned igjennem historien. En del av de gamle gnostikere i det 2. årh. lærte således at den himmelske Kristus forente sig med mennesket Jesus i dåpen og bodde i ham inntil like før korsfestelsen. Denne fantastiske opfatning behøver ingen gjendrivelse idag. Andre mener at Jesus i dåpen fikk sin messianske bevissthet. Men heller ikke denne tanke kan være helt korrekt i lyset av Jesu ord som tolv år gammel i templet.

Fordyper vi oss i den bibelske beretning, vil vi finne at den for det første var en lydighetshandling. Dette kommer klart frem av hans ord til døperen Johannes: „La det nu skje! Ti således sømmer det sig for oss å fullbyrde all rettferdighet.“ For Jesus var dåpen innstiftet av Gud og tilhørte rettferdighetens vei — Guds vei. For å kunne være lydig mot sin himmelske far og fullkomme alt Guds råd, måtte han også foreta denne handling. Hemmeligheten ved hele Jesu liv var nettop hans ubetingede lydighet mot sin himmelske far, hans fullkomne overensstemmelse med Guds vilje. Se Joh. 4, 34; 5, 30; 6, 38; Fil. 2, 8; Hebr. 10, 7; Matt. 26, 39.

For det annet ser vi at han i nær forbindelse med dåpen fikk en særskilt utrustning for sin livsgjerning. Der står jo at „himmelen åpnet sig for ham, og han så Guds ånd fare ned som en due og komme over ham.“ Det er denne begivenhet Pe-

ter refererer til i Kornelius's hus når han sier: „Gud sølvet Jesus fra Nasaret med den Helligånd og kraft.“ Ap. gj. 10, 38. Se også 5, 32. Derfor kan også Lukas fortelle at „Jesus vendte tilbake fra Jordan full av den Helligånd.“ Luk. 4, 1.

For det tredje fikk Jesus ved dåpen en stadfestelse av sitt barneforhold hos Gud og av sitt messianske kall. Røsten fra himmelen som sa: „Dette er min sønn, den elskede, i hvem jeg har velbehag,“ går tilbake til Salm. 2, 7 og Es. 42, 1, hvor Messias er fremstillet som sønn og tjener hvem Herren finner behag i. Når disse to messianske steder i Det gamle testamente av Gud selv blev anvendt på Sønnen, måtte det uvilkarlig stadfeste hans sønneforhold hos Gud og hans messianske kall. Dåpen var altså for Jesus en lydighetshandling som bragte ham rik velsignelse.

2) Om dåpsmåten hersker der nogenlunde enighet blandt forskerne, idet omtrent alle ledende menn erkjenner at Jesus blev døpt ved neddukning. Dette fremgår av ordet „*baptizo*“ som betyr å neddukke, av Johannes-dåpen som vi allerede har sett skjedde ved neddukning, og av selve beskrivelsen av Jesu dåp, især hos Mark. (kap. 1, 9—10), hvor det heter at Jesus blev døpt „i Jordan“ og at han „steg op av vannet“. Herom skriver professor Ezra P. Gould (episkopalkirken) i *The International Critical Commentary* følgende over Mark. 1, 9: „I Jordan. Preposisjonen stemmer her overens med den riktige betydning av verbet og tilkjennegir at dåpens form var neddukning i floden. Preposisjonen „*ek*“ (op av) i det næste vers — steg op av vannet — innbefatter det samme.“

Jordans flod er fra 90 til 100 fot bred og fra 3 til 12 fot dyp og har mange vadesteder. I regntiden er den betydelig større. ¹⁾

3) Jesu dåp bringer oss visse lærdomme.

Først viser den oss at dåpen ikke omskapte ham til et Guds barn. Tvertimot. Han foretok denne handling fordi han allerede var et Guds barn. I en moden alder og av egen indre drift kom han derfor som et Guds barn til Jordan, til Johannes, for å avlegge den offentlige bekjennelse at han vilde gå rettferdighetens vei og være lydige mot sin himmelske far. Dette er hvad dåpen alltid egentlig er — ikke et frelsesmiddel, men den frelstes offentlige bekjennelse av sin Herre og lydige efterfølgelse av Kristus.

For det annet viser den oss at dåpen ikke er overflødig. Hvis den hadde så stor betydning for Jesus, at han gikk den lange vei fra Nasaret til Jordan for å bli døpt av Johannes, og ikke lot sig overtale av den store Guds profet da denne stilte sig hindrende iveien for ham, bør ethvert ærlig Guds barn ta det samme skritt. Hverken veiens besværlighet, eller tap av jordiske fordele, eller utsikt til forfølgelse, eller personlig venskap, eller store Guds menns overtalelse, bør få lov til å holde en sann kristen borte fra å gå lydighetens vei og følge Kristus i dåpen.

Bare én gang i Jesu liv — og forresten i hele historien — har vi hele treenigheten representert her på jorden på en synlig og hørlig måte, og det er ved Jesu dåp. Sønnen står ute i Jordans vanne og ber

¹⁾ Se G. A. Smith: The Historical Geography of the Holy Land, 15. utgave, side 486.

(Luk. 3, 21), den Helligånd daler ned over ham i en dues skikkelse, og Faderen lar sin røst høre og bevidner Sønnen sitt velbehag. Hvilket ophøiet øieblikk!

3. Dåpen under Jesu offentlige virksomhet.

Joh. 3, 22—23; 4, 1—3.

Følgende er her klart:

1) Jesus vant først disipler, og derefter døpte han dem. I 4, 1 gjøres der bestemt forskjell på disse to ting, hvilket viser at dåpen ikke var det middel som Jesus brukte for å vinne disipler, og heller ikke døpte han dem som på grunn av sin spedte alder eller sin motstandsånd ikke allerede var hans disipler. Barnedåpen er her helt utelukket.

Når det opplyses i vers 2 at Jesus selv ikke døpte, men hans disipler, valgte han nok denne metode for å hindre at noen skulde sette sin tillit til dåpen, fordi den var utført av Jesus selv, og således komme inn i åndelig hovmod.

2) Døpsmåten kommer her klart frem, idet vi leser i 3, 23 at „Johannes døpte, i Ænon, nær ved Salim, fordi der var meget vann.“ Dåpen krevet meget vann, og derfor skjedde den ved neddukning.

Når enkelte har villet bortforklare dette vidnesbyrd ved å påstå at han valgte dette sted for at folkemengden kunde ha nok vann til å drikke og vaske sig med, da strider dette mot selve stedet. Der står uttrykkelig at han *døpte* der, fordi der var meget vann.

Andre har villet avsvække det ved å oversette uttrykket „meget vann“ (gresk „*hydata polla*“) med „mange vanne“, og tenkt sig da mange småbekker. Det samme uttrykk finnes bare på fire andre steder i

Det nye testamente, nemlig Åp. 1, 15; 14, 2; 17, 1; 19, 6, og betegner havets mektige vanne.

Om Ænons beliggenhet hersker der delte meninger blandt forskerne. Sannsynligvis lå det nordøst for Jerusalem i nærheten av Jordan, hvor der på flere steder er rike vannkilder som vilde passe til beskrivelsen.¹⁾

4. Jesu misjonsbefaling.

Matt. 28, 18—20.

Professor Lyder Brun oversetter Jesu misjonsbefaling således: *Gå hen og vinn disipler blandt alle folkeslagene, döp dem til faderens og sønnens og den bellige ånds navn, lær dem å holde alt hvad jeg har befalt eder.*²⁾

I den eldre norske oversettelse stod der: Gå derfor hen og lær alle folk, og döp dem o. s. v.

I den nye oversettelse (1904) heter det: Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler, idet I döper dem o. s. v.

* * *

Som man vil se er der så stor forskjell på disse oversettelser, at de kan ikke alle være riktige.

Den gamle oversettelse var fullstendig korrekt for så vidt at den satte undervisning før dåpen, men grunnteksten viser også hvor lang denne undervisning skal være, nemlig at man skal føres inn i et sant disippelforhold til Jesus før dåpen finner sted. Dette

¹⁾ Se Hastings: Dictionary of the Bible, art.: Salim (3).

²⁾ Lyder Brun: Jesu Evangelium (1917), side 599. Omtrent således også Sigurd Normann i Pontoppidan: Sannhet til Gudfrygtighet, spørsmål 647.

kom ikke klart nok frem, og for så vidt var den mangelfull.

Vår nuværende norske oversettelse er saklig uriktig, idet den tilsynelatende gjør dåpen til selve frelsesmidlet, mens den i grunnteksten følger efter disippelforholdet. Visstnok kan ordene „idet I døper dem“ uttrykke en ledsagende omstendighet og ikke selve midlet, som f. eks. i Matt. 3, 6 og andre steder. Men det er klart at man i almindelighet utlegger stedet som om der stod „ved å døpe dem“.

Striden dreier sig her om oversettelsen av partisippet „døpende“ (gresk „*baptizantes*“). Ifølge den greske grammatikk kan et appositivt partisipp — som vi har her — oversettes med et almindelig verbum som sideordnes med hoved verbet, eller også med en adverbial bisetning. Herom sier *Hadley* og *Allens* anerkjente og utførlige greske grammatikk: „Mest almindelig uttrykker det appositive partisipp bare en ledsagende omstendighet. Men det kan også innbefatte middel, måte, årsak, hensikt, betingelse eller innrømmelse.“¹⁾

Ved oversettelsen av et sådant partisipp har man altså flere måter man kan velge i mellom, og det er sammenhengen og sakens natur i sin almindelighet som må avgjøre hvilken metode man skal følge.

At det meget godt kan oversettes som en ledsagende omstendighet, det viser vår nye norske oversettelse på mangfoldige steder. Se f. eks. Matt. 2, 19; 8, 5; 9, 35; 12, 46; 20, 20; 27, 55 o. s. v., o. s. v.

Hvis stedets sammenheng eller sakens natur krevet

¹⁾ Greek grammar § 969.

det, kunde man oversette partisippet „døpende“ med „idet I døper dem“ eller „ved å døpe dem“. Men som dette partisipp står i grunnteksten blir det helt uriktig og misvisende, hvilket vil fremgå av følgende grunne.

1) *Selve den greske konstruksjon.* Betrakter vi næiere sammenhengen, vil vi finne følgende:

a. Ordet „*Mathetevsate*“ (gjøre til disipler) betyr å gjøre til disipler ved undervisning. *Thayers* udmerkede *Greek — English Lexicon* definerer ordet således: 1. Intransitivt, å være nogens disippel, å følge hans forskrifter og undervisning. Matt. 27, 57. — 2. Transitivt, å gjøre til disippel, å lære, undervise. Matt. 28, 19; Ap. gj. 14, 21; Matt. 13, 52

Slår man op disse fire steder hvor ordet „*Mathe-tevo*“ forekommer i Det nye testamente, vil man se at der overalt er tale om undervisning. Hvilketsomhelst ledende gresk leksikon vil stadfeste dette. Den latinske oversettelse Vulgata (fra 390—405) bruker ordet „*docete*“ som betyr å lære, undervise, og på lignende måte oversetter Luther det. Det middel som skal brukes ligger altså i selve hovedverbet, og det blir da uriktig å legge et annet middel inn i partisippet.

b. Pronomenet „dem“ (gresk „*avtous*“), som står som objekt for døper, viser at det ikke er folkeslagene som skal døpes, men dem som først er gjort til disipler. Ifølge den greske grammatikk skal nemlig pronomenet rette sig i kjønn og tall efter det ord som det peker tilbake på. I grunnteksten står „dem“ i felleskjønn og går derfor ikke tilbake til folkeslagene („*ta ethne*“) som står i intetkjønn. Selv om en sådan bruk undtagelsesvis kan forekomme i den greske litteratur, er der ingen grunn til å bryte med grammatik-

kens hovedregel i dette tilfelle. Dette erkjennes også av professor *Odland* idet han skriver: „Uten all tvil er derfor meningen her den, at alle folkeslag skal bli gjort til gjenstand for en disippelvinnende virksomhet, eller, hvad der vesentlig blir det samme, at apostlene (og menigheten) skal søke å vinne så mange disipler som mulig blandt alle folkeslag. Og at det således virkelig er de enkelte Jesus har for øie som sine vordende disipler, erkjennes til overflod ganske tydelig av at pronomenet „dem“, som står som objekt for døper, ifølge grunnteksten nettop betegner de enkelte og ikke går tilbake på uttrykket „alle folkeslag“, likesom det jo selvfølgelig heller ikke er folkeslagene som sådanne der døpes, men kun de enkelte individer. — — — Og dermed er altså her sagt, at det er dem som tror og bekjenner sin tro på Gud, som skal døpes. — — — Meningen er at dåpen forutsetter og utføres på grunnlag av dåpskandidatens bekjennelse av sin tro på Jesus.“¹⁾

c. Uttrykket „lærende dem å holde alt“ o.s.v. forutsetter også en forutgående forkynnelse av frelsens vei. Her er ikke tale om den elementære undervisning i frelsens begynnelsesgrunne, men om den videre undervisning for dem som allerede er blitt disipler og derpå døpt.

Om dette sted sier professor *Lyder Brun*: „Det besynderlige uttrykk: „Gjør alle folkeslag til disipler“ er ogsaa saklig uriktig; den tanke om en evangelisering av folkene som folk, som gjerne innlegges i det, ligger ikke i grunntekstens mening. Og de to parti-

¹⁾ Fortolkning av Matt 28, 19. En lignende fremstilling har professor Joh. Lindblom i sin bok: *Jesu Missions- och Dopbefallning*, Uppsala 1919.

sipper som i oversettelsen er gjengitt med: „Idet I døper — — og lærer“, nevner i virkeligheten ikke et dobbelt middel hvorved disiplene skal vinnes, men sier at de kunne disipler 1. skal døpes, 2. lære å holde alt hvad Jesus har sagt.“¹⁾

Vi ser således at den greske konstruksjon taler avgjørende imot riktigheten av vår nuværende norske oversettelse, og at dette erkjennes av ledende lutherske teologer.

2) *Bibelens øvrige lære.* En riktig oversettelse må også stemme overens med Bibelens øvrige lære; ti Den hellige skrift kan ikke motsi sig selv.

a. Her må først og fremst parallelstedene hos de andre evangelister komme i betraktning. Hos Markus lyder misjonsbefalingen: „Gå ut i all verden og forkyynn evangeliet for all skapningen! Den som tror og blir døpt skal bli frelst; men den som ikke tror skal bli fordømt.“ Mark. 16, 15—16.

Som vår oversettelse nu lyder er der en skrikende uoverensstemmelse mellom Matteus og Markus; men korrekt oversatt blir der fullkommen harmoni. De som Matteus kaller disipler, kaller Markus troende; „alle folkeslag“ svarer til „all verden“ og „all skapningen“; „gjøre til disipler“ svarer til „forkynn evangeliet“ og „den som tror.“ Hos begge evangelister er det evangeliets forkynnelse som skal være midlet, og på begge steder kommer dåpen etter forkynnelsen og troen. Her blir altså den skjønneste harmoni.

Selv om Mark. 16, 9—20 ikke skulde være skrevet av Markus — hvilket mange tekstkritikere mener — kan

¹⁾ Norsk Kirkeblad nr. 6, 1918.

der dog neppe være tvil om at dette avsnit går tilbake til den apostoliske tid og gir et korrekt bilde av Jesu avskjedsord til disiplene.

Hos de andre forfattere nevnes endog ikke dåpen i forbindelse med misjonsbefalingen, men bare evangeliets forkynnelse. Se Luk. 24, 44—49; Joh. 20, 21—23; Ap. gj. 1, 8. Denne taushet vilde være påfallende, hvis dåpen skulde være selve frelsesmidlet, som den nye oversettelse av Matt. 28, 19 uriktig synes å lære.

b. Dernæst må vi legge merke til hvad det ifølge Jesu lære innbefatter å være hans disippel. Se Luk. 14, 26—33; Joh. 8, 31—32; 13, 35; 15, 8 o. s. v. Jesu disipler må være villige til å forsake alt for hans skyld; de må ta opp sitt kors og følge ham; de må forbli i hans ord; de må ha innbyrdes kjærlighet, og de må bære megen frukt.

Hvorledes man blir en Jesu disippel er også klart lært. Joh. 1, 11—13; 3, 16. 36; 6, 47; Rom. 10, 8—15; 1. Kor. 4, 15; Gal. 3, 26; Ef. 2, 8—9; Jak. 1, 18; 1. Pet. 1, 23. Guds ånd skaper det nye liv ved Guds ord, idet mennesket omvender sig og tar imot Kristus ved troen. Men dåpen kan ikke utrette dette.

c. Paulus's ord i 1. Kor. 1, 17: „Kristus har ikke utsendt mig for å døpe, men for å forkynne evangeliet,“ kan heller ikke forlikes med den nye oversettelse av Matt. 28, 19. Ingen kan tvile på at Kristus hadde utsendt ham for å vinne disipler, men han erklærer at dåpen er ikke det rette middel, men evangeliets forkynnelse. Hele Bibelens øvrige lære er avgjort imot riktigheten av vår nuværende oversettelse.

3) *Jesu og apostlenes fremgangsmåte.* Den beste fortolkning til Jesu ord er hans egen handlemåte. Etterfølger vi Jesus og de inspirerte apostler, da er vi på sikker grunn. Av den bibelske beretning fremgår det imidlertid med all ønskelig klarhet, at man først forkynte evangeliet og derefter døyte dem som kom til troen. Se Joh. 4, 1—2; Ap. gj. 2, 41; 8, 12. 35—39; 9, 18; 10, 44—48.

Såvidt vi kan se var dette alltid fremgangsmåten i den apostoliske tid. Denne praksis stemmer fullstendig overens med en korrekt oversettelse av Matt. 28, 19, men den strider mot den nuværende oversettelse, slik som den almindelig opfattes, og derfor er denne uriktig; ti Bibelen kan ikke motsi sig selv.

4) *Den kristelige erfaring.* Ifølge den norske oversettelse skal alle folk gjøres til disipler først og fremst ved dåp. Å forkynne evangeliet for udøyte mennesker f. eks. hedningene, det strider mot Jesu misjonsbefaling; ti dåpen skal være det første middel for alle folk. Men ikke engang den lutherske kirkes egne folk tror på en slik oversettelse, hvis man måler deres tro etter deres fremgangsmåte på misjonsmarken; ti også de forkynner først evangeliet — ialfall for de voksne hedninger, og derefter døver dem som bekjenner sin tro. Men herved kommer de i strid med sig selv.

En annen logisk følge er den, at alle de døyte må være Jesu disipler, hvis de da ikke er forfalne. Men dette strider mot beretningen om trollmannen Simon (Ap. gj. 8, 9—24); ti også han var blitt døpt, men allikevel var han fremmed for Gud. Og hvad viser virkeligheten idag? Praktisk talt alle i de såkalte kristne land er „døpt“ i barndommen, men hos den store

masse finnes der ikke tegn til åndelig liv. De bærer kristenavnet, men forneker kristenlivet. Heller ikke kan man opdage nogen forskjell på et „døpt“ og et udøpt barn, hverken i barndommen eller senere, og dette vilde være ufattelig, hvis dåpen gjorde dem til Jesu disipler. All kristelig erfaring og alle kjensgjerninger omkring oss stempler den norske oversettelse som uriktig.

* * *

Grunntekstens tanke kommer nøiaktig frem i professor Lyder Bruns oversettelse. Denne stemmer overens med den greske konstruksjon, Bibelens øvrige lære, Jesu og apostlenes fremgangsmåte, og den kristelige erfaring. Den er også — såvidt jeg vet — i harmoni med hver eneste autorisert oversettelse i hele verden, undtagen den norske og danske. Rett forstått inneholder misjonsbefalingen tre ledd:

(1). Ved evangeliets forkynnelse skal Herrens vidner vinne disipler blandt alle folkeslag.

(2). De som er blitt Jesu disipler, skal døpes til den treenige Guds navn, d. v. s. ved dåpen innvies til den treenige Gud.

(3). De dømte disipler skal opplæres videre til å holde alt det som Jesus har befalt.

Riktig oversatt og fortolket utelukker Jesu misjonsbefaling både barnedåpen og læren om frelse i dåpen.

B. Dåpen i Apostlenes gjerninger:

Den apostoliske praksis.

1. Dåpen på pinsedagen. Ap. gj. 2, 37—42.

To spørsmål gjør sig her gjeldende, nemlig hvem som blev døpt og hvorledes de blev døpt.

1) Hvem blev døpt på pinsedag? Dette spørsmål er klart besvart i v. 41: „De som nu tok imot hans ord blev døpt.“ Begivenhetenes gang er tydelig tegnet for oss: (1) Bønnemøte på salen, (2) Den Helligånds utgydelse, (3) Peters pinsetale, (4) Folkets syndserkjennelse og omvendelse, (5) Dåpen, (6) Menighetslivet. Her kan man se den nøiaktige oppfyllelse av Jesu misjonsbefaling i Matt. 28, 18—20.

Når enkelte har villet finne støtte for barnedåp i v. 39: „Ti løftet hører eder til og eders barn“ o. s. v., da er dette uholdbart. Sammenhengen viser at ordet „barn“ (på gresk „*tois teknois*“) betyr ikke her spebarn, men efterkommere — en betydning som dette ord ofte har i Den hellige skrift. Se Matt. 23, 37; 27, 25; Luk. 19, 44; Joh. 8, 39; 11, 52; Ap. gj. 13, 32 o. s. v. Uttrykket „Israels barn“ forekommer ofte i Skriften, men det betyr vel ikke at jødefolket var en nasjon av spebarn! Likeledes bør vi merke at „løftet“ her gjelder den Helligånds gave, som Peter har talt om i vers 16—21 og som Joel (kap. 3) hadde profetert om skulde komme over deres sønner og døtre i form av profetisk tale. Men dette passer aldeles ikke på spebarn.

2) Hvorledes blev dåpen utført? Imot den bibelske dåpsmåte som neddukning har man gjort to innvendinger, nemlig at man manglet tid og at man manglet vann.

Hvad tiden angår, da har den nyere misjonshistorie for alltid besvart denne innvending. Den 3. juli, 1878, dømte baptistmisjonærene i Ongole, India, 2222 omvendte teluguere på én dag. Dåpen blev utført med all tilbørlig høitidelighet av seks predikanter — men

bare to døpte samtidig — og varte i ni timer. Hadde alle seks døpt samtidig, vilde hele handlingen ha vært utført på tre timer.¹⁾ På pinsedag begynte Peter sin tale kl. 9 form. ifølge v. 15. Om han talte og samtalte med dem i tre timer, hadde man enda seks timer igjen av dagen til dåpen. Ovenstående eksempel viser at dåpen av de 3000 vilde ta ca. 2 timer, hvis bare de 12 apostler døpte, og hvis andre — f. eks. de 70 disipler som er omtalt i Luk. 10 — deltok, vilde det ta så meget kortere tid.

Den annen innvending går ut på at man manglet vann i Jerusalem til å neddukke så mange. Men heller ikke denne innvending tåler sannhetens lys. De nyere undersøkelser har godtgjort at der var tilstrekkelig med vann. Den gamle greske forfatter *Strabo*, som levde på Jesu tid, beskriver Jerusalem som „en klippefull, vel innelukket festning; innenfor vel forsynet med vann, utenfor aldeles tør.“ Det er en merkelig kjensgjerning at selv om byen ofte har vært beleiret i lange tider og hungersnøden har vært fryktelig, har man dog aldri manglet vann. *Josefus* forteller at beleirerne en gang manglet vann, men ikke byens egne folk. Likeledes bør vi huske at på de store høitider var der tusenvis av fremmede som måtte foreta sine ceremonielle renselser for å kunne delta i gudstjenesten, så også for deres skyld måtte byens vannforsyning være i god orden. Dette stemmer også overens med *Dr. Robinsons* beskrivelse av Jerusalem i sitt bekjente verk: „*Researches in Palestine*“. Etter å ha beskrevet de „uhyre store vannbeholdere som

¹⁾ Se H. Vedder: Baptistenes historie, side 141.

fra gammel tid finnes innenfor templets areal", tilføier han at foruten disse hadde næsten ethvert hus en eller flere vannbeholdere som var hugget ut i den bløte kalkstensklippe. Bare i det hus hvor han bodde hadde man fire sådanne, av følgende størrelse:

	Lengde	bre d d e	d y b d e
I.	15 fot	8 fot	12 fot
II.	8 —	4 —	15 —
III.	10 —	10 —	15 —
IV.	30 —	30 —	20 —

Foruten disse private vannbeholdere hadde man de store offentlige damme, som også Bibelen omtaler, og som Robinson sier hadde følgende størrelse:

	Lengde	bre d d e	d y b d e
Betesda dam	360 fot	130 fot	75 fot
Øvre Gihon	316 —	200—218 fot	18 —
Nedre Gihon	592 —	245—275 —	35 —
Esekias's dam	240 —	144 —	
Siloas dam	53 —	18 —	19 —
Kongenes dam	15 —	6 —	

At folket hadde adgang til disse dammer ser vi av beretningene i Joh. 5, 1 fl. og 9, 1 fl. Den amerikanske lærde, professor J. A. Broadus sier at hvad der særlig tildrog sig hans oppmerksomhet da han besøkte Nedre Gihon, var dette at dammens sider med sine terrasser egnede sig fortrinlig til utførelse av dåp. På en flere fot bred terrasse kunde man alltid finne udmerket plass og passende dybde til å døpe i.

Heller ikke vilde spørsmålet om klær volde noget besvær, da den østerlandske drakt bestod bare av to

stykker — kjortelen og kappen, holdt sammen med et belte — og var således meget letvint. På reiser hadde man almindelig skifte med sig, og dessuten var det midt på hørsommeren.

Dåpen skjedde like etter omvendelsen, da faren for bedrag ikke var så stor, på grunn av apostlenes guddommelige innsikt og jødernes bitre motstand mot kristendommen. En sann omvendelse bør også idag føre til dåpen, og denne sannhet bør alvorlig betones.

Omvendelse og dåp førte inn i menigheten. „Og Herren la hver dag dem som lot sig frelse, til menigheten.“ Ap. gj. 2, 47. ¹⁾

2. Dåpen i Samaria. Ap. gj. 8, 5—25.

Beretningen om samaritanernes dåp begynner med at Filip drog ned til Samaria og forkynte Kristus for dem. Folket gav sandrektig akt på det som blev sagt av Filip, idet de hørte og så de tegn som han gjorde. Og der blev stor glede der i byen. Videre leser vi i vers 12: „Men da de nu trodde Filip, som forkynte dem evangeliet om Guds rike og Jesu Kristi navn, så lot de sig døpe, både menn og kvinner,“ Her kommer først evangeliets forkynnelse, vekkelse, omvendelse og tro; derefter følger dåpen for dem som ved troen tok imot evangeliet. Både menn og kvinner er omtalt i forbindelse med dåpen, men ikke barn. Ved andre anledninger er også barna omtalt (Se Matt. 14, 21; 15, 38; 18, 25; Ap. gj. 21, 5). Her ser vi altså at spebarns dåp er utelukket.

Enn videre ser vi dåpens virkning. Også trollmån-

¹⁾ Se E. T. Hiscox: The New Directory for Baptist Churches, p. 430 fl.

nen Simon blev døpt, men bakefter erklærer Peter at hans hjerte ikke var rett for Gud, og lyser forbannelsen over ham. Dåpen kunde altså ikke omskape Simons hjerte, selv om den var foretatt i den apostoliske tid, og det er derfor en sørgelig villfarelse å lære at dåpen omskaper et menneske og gjør det til et Guds barn. Den er en lydighetshandling som skal følge efter omvendelsen og som skal åpenbare det nye liv som Gud har skapt i sjelen ved troen på Kristus.

3. Hoffmannens dåp. Ap. gj. 8, 26—40.

Både betingelsen for dåpen og dåpsmåten kommer her klart frem. Hoffmannen var en høi embedsmann hos dronning Kandake i Etiopia og var sannsynligvis en jødisk proselytt. Nu var han på hjemvelen fra Jerusalem og satt på sin vogn og leste profeten Esaias. Med Es. 53 som utgangspunkt forkynte Filip ham evangeliet om Jesus, og av vers 36 kan vi se at denne forkynnelse innbefattet også dåpen. Som svar på hoffmannens bønn om å bli døpt, sier Filip: „Tror du av hele ditt hjerte, så kan det skje.“ Hoffmannen bekjenner da: „Jeg tror at Jesus Kristus er Guds sønn.“ Betingelsen for dåpen var altså bekjennelse av troen på Kristus — en tro som var skapt av Guds ånd ved forkynnelsen av evangeliet. Den som ikke kan bekjenne denne tro, enten fordi man er et spebarn eller fordi man har et ondt og vantro hjerte, har derfor ingen rett til dåpen. Visstnok mangler v. 37 i en del av de eldste håndskrifter, men det er citert av Irenæus (død 202) og Cyprian (død 258), og går derfor tilbake til oldtiden. Det stemmer også overens med Jesu misjonsbefaling og med den apostoliske

fremgangsmåte, og gir derfor et korrekt uttrykk for dåpens betingelse.

Enn videre har vi her en nøiaktig skildring av den bibelske dåpsmåte. Tre skritt er omtalt: 1. De steg begge ned i vannet, både Filip og hoffmannen (v. 38); 2. Han døpte ham (v. 38); 3. De steg op av vannet (v. 39). Tydeligere kunde ikke ord uttrykke at dåpen skjedde ved neddukning, især når man tar i betraktning at betydningen av „*baptizo*“ er å neddukke. Hadde en overøsning været nok, behøvde de ikke å ha ventet inntil de „kom til et sted hvor der var vann,“ men kunde ha brukt drikkevannet som man visselig hadde med sig i vognen. Heller ikke behøvde de å ha gått ut av vognen eller steget ned i vannet. Både ordets betydning og omstendighetene vidner om at dåpen skjedde ved neddukning.

Når man søker å bortforklare denne sannhet ved å henvise til at preposisjonene „*eis*“ (i) og „*ek*“ (ut av) kan også leilighetsvis betegne „hen til“ og „bort fra“, kan hertil bemerkes: Grunnbetydningen av „*eis*“ er „inn i“ og av „*ek*“ „ut av“, og denne betydning er yderligere forsterket ved de to preposisjoner „*kata*“ og „*ana*“ som er tilføiet verbene — stige ned og stige op. Her er ingen grunn til å forlate ordenes første og almindelige betydning i dette tilfelle, og derfor er det vår plikt å holde fast på den, ellers vil all sund eksegese være umulig. Nekter man av sproglige grunne at de steg ned i vannet og op av vannet, må man også nekte at de vise gikk inn i huset eller reiste tilbake til sitt land (Matt. 2, 11—12), at Josef med Maria og barnet drog ned til Egypten og senere kom tilbake til sitt land (Matt. 2, 13—21), at de onde

änder for inn i svinene og at svinene styrtet sig i sjøen (Matt. 8, 32), at de ugudelige skal gå bort i evig pine og de rettferdige til evig liv (Matt. 25, 46) o. s. v. Heller ikke behøver den nye vin fylles i de gamle skinnsekke, for at de skal revne (Matt. 9, 17). På alle disse steder brukes „eis“, og kan ikke bety annet enn „i“, ellers blir de meningsløse.

Tre veier fører ned fra Jerusalem til Gasa, og to av disse synes å passe like godt til beretningen. Den ene vei går gjennom Betlehem og Hebron og passerer flere bekker og dammer. Ved *Bet-Sur*, ca. 30 km. syd for Jerusalem, finnes en stor kilde, hvor tradisjonen sier at hoffmannen blev døpt. En annen vei gikk lengere i vest ned over til Gasa, og i nærheten av *Tell-el-Hazy* finnes vann i rikelig mengde. Her mener dr. *Robinson* var det mest passende sted („*Researches in Palestine*“). Dr. *Thomson* („*The Land and the Book*“) velger et sted sydvest for Latron. „Der er en vakker vannstrøm, kalt Marubah, dyp nok på nogen steder endog i juni til å tilfredsstille våre baptistvenners mest omfattende ønsker“. ¹⁾

4. Paulus's dåp. Ap. gj. 9, 18; 22, 16.

Der finnes to beretninger i Apostlenes gjerninger om Paulus's dåp. Først forteller Lukas om den i 9, 18 i forbindelse med beretningen om Paulus's omvendelse, og ca. 24 år senere forteller han selv om den i sin tale på festningstrappen i Jerusalem. Se 22, 16. Disse to beretninger utfyller hinannen.

Forut for dåpen gikk hans omvendelse: — hans

*) Se Buhl: *Palestina*, side 74 fl. samt *American Commentary* over Ap. gj. 8, 36.

møte med den opstandne og herliggjorte frelser utenfor Damaskus (v. 3), hans fullstendige sammenbrudd (v. 4), hans sjelskamp i tre dager i Judas's hus i Damaskus (v. 9), hans bønn (v. 11), hans syn (v. 12), hans samtale med Ananias og dennes håndspåleggelse (v. 17), og hans helbredelse fra sin blindhet (v. 18). Etter at der var skjedd en hel hjerteforandring hos ham, så Ananias kan kalde ham „bror“, „stod han op og blev døpt.“ Dåpen fulgte her like etter omvendelsen.

I 22, 16 forteller Paulus at Ananias sa til ham: „Og nu, hvad bier du efter? stå op og la dig døpe og få avtvettet dine synder, idet du påkaller hans navn!“ Av disse ord ser vi tre ting: (1.) Der bør være en nær forbindelse mellem omvendelsen og dåpen. (2.) Der er en nær forbindelse mellem dåpen og syndens avtvetning. Stedet svarer nøiaktig til Jesu misjonsbefaling i Mark. 16, 16 og til Peters tale på pinsedagen i Ap. gj. 2, 38. Hjertet renses ved troen (Ap. gj. 15. 9), og denne renselse får sitt ytre uttrykk gjennom dåpen.

„Dåpen vilde sannsynligvis“ — sier *Ellicott's Commentary* over Ap. gj. 9, 18 — „bli utført i en eller annen av de floder som Na'amans historie har gjort berømt, og således blev nu vannene i Abana og Parpar, Damaskus' floder (2. Kong. 5, 12), ikke mindre helliget enn Jordans vanne, for den mystiske avtvetning av synden.“

5. **Døpt med hele sitt hus.** Barsedåpens forsvarere legger som regel stor vekt på de steder som omtaler dåp av hele hus, og det er derfor nødvendig å betrakte hvert enkelt av disse steder. Bibelen forteller om fem slike tilfeller.

a. *Kornelius og hans venners dåp.* Ap. gj. 10, 44—48. Ved å lese igjennom Ap. gj. 10 og 11 finner vi følgende:

1) Kornelius var en from mann som fryktet Gud med hele sitt hus (v. 2). Altså var husets medlemmer store nok til å legge sin gudsfrykt for dagen.

2) Forsamlingen som Peter talte til, bestod også av Kornelius's frender og nærmeste venner (v. 24), og alle var samlet for å høre Herrens budskap gjennom Peter (v. 33).

3) Mens Peter talte falt den Helligånd på alle dem som hørte ordet (v. 44), og man hørte dem tale i tunger og høilig prise Gud (v. 46), da de var kommet til troen på den Herre Jesus Kristus (kap. 11, 17).

4) De som fikk den Helligånd likesom apostlene, blev på Peters befaling døpt i Jesu navn (v. 47—48).

5) Kornelius og hele hans hus blev frelst ved Peters ord (kap. 11, 14).

Beretningen viser at der ikke var spebarn tilstede; ti alle fryktet Gud, alle var samlet for Guds åsyn for å høre ordet, alle kom til troen, alle fikk den Helligånd's gave og priste Gud. Dernæst viser den at dåpen ikke virket gjenfødelse og frelse, men at den fulgte efter selve frelsesoplevelsen.

b. *Lydias dåp.* Ap. gj. 16, 12—15. Om Lydia merker vi:

1). Hun var en purpur-kremmerske fra byen Tyatira i Lilleasia — altså en forretningskvinne fra et langt bortliggende land. Tyatira ligger ca. 500 km. fra Filippi, hvor hun nu hadde slått sig ned og hadde et hus (v. 14. 15. 40).

2). Hun var en jødisk proselytt som dyrket Gud

sammen med en del andre gudfryktige kvinner. Samlingsstedet var en elv utenfor byen (v. 13. 14).

3). Herren oplot hennes hjerte, så hun gav akt på det som blev talt av Paulus, og kom til troen på Herren (v. 14. 15).

4). Hun og hennes hus blev døpt. At der var spebarn med i dette „hus“ er omtrent utelukket. Der hentydes iheletatt ikke til at hun var gift eller hadde barn, langt mindre at der var spebarn. Når man tar dette i betraktning, såvelsom hennes lange reise og hennes beskjeftigelse, ligger det langt nærmere å slutte at „hennes hus“ bestod av tjenere og tjenestekvinner som hjalp henne i hennes forretning. Den lutherske teolog, dr. *Olshausen*, sier om dette sted: „Det er i høyeste grad usannsynlig at med „hennes hus“ bør forstås mindreårige barn; de som blev døpt med henne var slektninger, tjenere og voksne barn. Vi har i virkeligheten ikke en eneste sikker tekst som beviser barnedåpen i den apostoliske tid, og dens nødvendighet kan ikke utledes fra dåpens idé.“¹⁾

Professor *Olaf Moe* mener at Lydia var enke, siden hun selv hadde rådighet over sitt hus.²⁾ Men da kommer spørsmålet: Hvor lenge hadde hun været enke? Hadde hun hat barn i sitt ekteskap? Hvis hun hadde barn, hvor gamle var så disse? At der var spebarn tilstede, det har all sannsynlighet imot sig.

c. *Fangevokterens dåp*. Ap. gj. 16, 22—34. Der er tre skritt i forbindelse med fangevokterens dåp i Filippi:

1). Fangevokteren, som er overveldet av det store

¹⁾ Se *An American Commentary* over Ap. gj. 16, 15.

²⁾ Apostelen Paulus, side 213.

under, fører Paulus og Silas ut av fengslet og hen til et sted — muligens hans eget hus, hvor de taler Herrens ord til ham og til alle som var i hans hus (v. 29—32).

2). Han tar dem til et sted hvor der er vann, og vasker dem etter slagene, og blir straks døpt med alle sine (v. 33).

3). Han fører dem op i sitt hus og setter et bord for dem, og fryder sig, efter at han med hele sitt hus er kommet til troen på Gud (v. 34).

Ingen kan for alvor tro at her kan være tale om spebarn; ti alle fikk løfte om frelse, alle blev ordet talt til, alle kom til troen på Gud, og alle blev døpt. Dette passer utelukkende på mennesker som var kommet til skjels år og alder.

Som vi har sett i forbindelse med dåpen på pinse-dag var husene i oldtiden vel forsynt med vannbeholdere, og desuten hadde man elven like utenfor byen (v. 13), så der var nok av vann. Hvis fangevokteren vovet å ta dem ut av fengslet, vilde han også vove å føre dem hen til floden for å bli døpt.

d. *Krispus's dåp*. Ap. gj. 18, 8. Denne tildragelse fant sted i Korint, hvortil Paulus er kommet på sin annen misjonsreise. Beretningen forteller først om at Paulus holdt hver sabbat samtaler i synagogen og overtudet jøder og grekere om at Jesus er Messias (v. 4—5). Så heter det videre i v. 8: „Men synagoge-forstanderen Krispus kom til troen på Herren med hele sitt hus, og mange av korintierne som hørte ham, kom til troen og lot sig døpe“. Med klare ord er det her fortalt at både Krispus med hele sitt hus og korintierne kom først til troen på Herren, og derpå blev de døpt.

e. *Stefanas's hus*. 1. Kor. 1, 16. Dette er det femte og siste eksempel i Skriften på den såkalte „husdåp“. Men også her er det klart at det bare var voksne personer; ti i 1. Kor. 16, 15 sier Paulus om dem „at de har stillet sig til tjeneste for de hellige.“

* * *

Ingen av disse fem eksempler på dåp av hele hus gir nogensomhelst støtte for barnedåpens berettigelse. Beretningene selv så vel som omstendighetene i hele tatt taler avgjort imot den opfatning at der var spebarn som blev døpt. Forresten hender det ikke sjelden idag også at hele familier blir døpt av baptistpredikanter både i hjemlandet og ute på hedningemisjonsmarken. De amerikanske baptister kan berette om mange slike eksempler. På hedningemisjonsmarken hender det omtrent like så ofte som det skjer at hele familier kommer til troen på Herren ved baptistenes virksomhet.

At man i heletatt ikke dømte spebarn i den apostoliske tid fremgår klart av 1. Kor. 7, 14. Her taler Paulus om forholdet mellom en troende og en vantro ektefelle. I Korint synes spørsmålet å ha gjort sig gjeldende, om en troende kunde leve sammen med en vantro ektefelle uten å bli uren, eller om man måtte skilles fra hverandre. Den samme tanke kommer også frem i Ap. gj. 10, 28, da Peter skulde gå inn til hedningen Kornelius, og i Gal. 2, 11—14 da Peter var i Antiokia. Paulus sier til korintierne at den troende blir ikke uren ved å bo sammen med den vantro, ellers blev man jo også uren ved å bo sammen med sine barn. Der går tvertimot en helligende innflydelse

ut fra den troende både til den vantro ektefelle og til barna. Herav ser vi at barna er stillet i klasse med den vantro ektefelle, og derfor står de utenom menigheteten. Hadde de været døpt, vilde Paulus ha begrunnet deres renhet ved denne handling og ikke ved deres forhold til deres troende foreldre. Legg merke til at han ikke sier „deres barn“, nemlig bare barna til den troende og den vantro, som han skriver om; men han sier „eders barn“, nemlig hele menighetens, som han skriver til. Alle menighetens barn står altså i samme klasse og er utenom menigheteten.

Om dette sted sier den lutherske fortolker *De Wette*: „uttrykket „eders barn“ refererer til alle de korintiske kristne. De kristnes barn var ennå ikke egentlig opptatt i et kristent samfund — var ennå ikke døpt — og tok ikke del i menighetens oppbyggelsesmøter og kjærlighetsmåltider. Som følge herav kunde man med like så god grunn ha betraktet dem som urene, som de vantro ektefeller kunde bli betraktet på den måte. På dette sted har vi derfor et bevis for at man ikke var begynt med å døpe barn i den apostoliske tid.“¹⁾

6. De tolv disipler dåp i Efesus. Ap. gj. 19, 1—7. Her har vi et eksempel på bibelsk „gjendåp“. Disse tolv disipler var før døpt med Johannes's dåp (v. 3), men nu blev de døpt til den herre Jesu navn (v. 5).

Hvorfor blev disse menn døpt om igjen?

Der kan bare være to muligheter: Enten var det fordi de manglet den nødvendige undervisning før dåpen — de hadde ikke engang hørt om at den Helligånd var kommet (v. 2) — eller var det på grunn av

¹⁾ Se også *An American Commentary* over Ap. gj. 16, 15.

at Paulus ikke anerkjente Johannes-dåpens gyldighet.

Den siste mulighet er utelukket ved beretningen om Apollos i Ap. gj. 18, 24—28; ti også han kjente bare Johannes's dåp (v. 25), men der er ingen hentydning til at han blev døpt om igjen. Hvis ikke Johannes-dåpen var gyldig, da var heller ikke Jesu dåp gyldig, og da måtte alle de som blev døpt av Johannes, døpes om igjen senere. Men det berettes der intet om i Den hellige skrift.

Vi drives således over til den første grunn, at disse tolv disipler blev døpt om igjen fordi de manglet den nødvendige forutsetning for dåpen.

Magister A. Wiberg finner det usannsynlig at disse menn var døpt av Johannes selv, da denne forkynte om den Helligånd, da de bodde ca. 1500 km. borte fra det sted hvor Johannes virket, og da dette skjedde over 20 år efterat Johannes's virksomhet var ophørt. Han mener derfor at de måtte være døpt av en av Johannes's disipler, som ikke hadde nogen guddommelig befaling til å døpe, ialfall ikke efterat Johannes's embede var ophørt og Jesus hadde befalt sine apostler å døpe i den treenige Guds navn. De blev døpt om igjen, fordi deres dåp (1) var meddelt uten nogen guddommelig befaling og (2) skjedde uten at de hadde nogen virkelig kunnskap om Gud. Av de samme grunne forkaster vi barnedåpen idag.¹⁾

C. Dåpen i de apostoliske breve: Den apostoliske lære.

1. Rom. 6, 3—6: *Begravet med Kristus.*

Ved dåpen erklærer den troende at han er ett med

¹⁾ A. Wiberg: Det kristliga Dopet, side 82—86.

Kristus i hans død, begravelse, opstandelse og nye liv. Men skal denne sannhet komme frem i dåpen, må den skje ved neddukning, og omtrent alle fortolkere er enige om at Paulus her hentyder til denne dåpsmåte. *The International Critical Commentary* (professor W. Sanday og biskop A. Headlam) tolker stedet på følgende treffende måte: „Da vi steg ned i dåpsvannet, betød det at vi døde med Kristus — fra synden. Da vannet lukket sig over vårt hode, betød det at vi lå begravet med ham, som bevis på at vår død fra synden, likesom hans død, var virkelig. Men dette fører med sig det tredje skritt i denne prosess. Som Kristus blev opreist fra de døde ved en veldig utøvelse av den guddommelige kraft, så må også vi fra nu av leve som mennesker der har fått et nytt livsprinsipp plantet inn i sig.“

Spørsmålet blir her om dåpen bevirker denne store forandring eller om den bare fremstiller (symboliserer) den? At den ikke er den virkende årsak — selve midlet — det kan vi se av andre steder i Guds ord. Det er alltid troen på Kristus som er det avgjørende. Mark. 16, 16; Joh. 3, 36; Ap. gj. 10, 43. Det har også Paulus klargjort for sine lesere i den første del av Romerbrevet. Se 1, 16—17; 3, 21—31; 4, 1—25; 5, 1 fl. Her er ingen misforståelse mulig.

2. 1. Kor. 1, 10—17: *Dåpen i Korint.*

I Korint florerte partiuvesenet. Der var tretter iblandt dem, og enhver sa: „Jeg holder mig til Paulus; jeg til Apollos; jeg til Kefas; Jeg til Kristus.“ Først revser Paulus dem for dette og spør om Kristus er delt, om Paulus er korsfestet for dem, eller om de blev døpt til Paulus's navn. Han vil ikke ha no-

get parti som bærer hans navn. Det er Kristus alene som er de troendes samlingsmerke. Dernæst takker han Gud fordi han ikke har døpt nogen av dem, uten Krispus og Gajus og Stefanus's hus. Endelig erklærer han at Kristus har ikke utsendt ham for å døpe, men for å forkynne evangeliet.

At der ikke var barn i Stefanus's hus, det har vi sett av 1. Kor. 16, 15 og av 7, 14. Hvis Paulus hadde betraktet dåpen som selve frelsesmidlet, kunde han ikke ha takket Gud, at han ikke hadde døpt nogen av dem, og heller ikke kunde han si at Kristus ikke hadde utsendt ham for å døpe; ti Kristus hadde utsendt ham for å føre menneskene inn på frelsens vei (Ap. gj. 26, 16—18). Evangeliet forkynt i den Helligånds kraft og mottatt i tro, det var for ham det eneste frelsesmiddel (Rom. 1, 16.)

3. 1. Kor. 10, 1—2: *Døpt til Moses*. Dette sted omtaler ikke den kristne dåp, men israelittenes „dåp“ til Moses, d. v. s. deres innvielse til ham som leder. Den skjedde „i skyen og i havet.“ Beretningen finnes i 2. Mos. 14. „Vannet var dem en mur på deres høire og på deres venstre side“ (v. 22), og „han bredde ut en sky til dekke“ (Salm. 105, 39). Med vannet som en mur på begge sider og med skyen over sig, var de helt innhyllet i det våte element. Billedlig talt passer dette godt med dåp som neddukning i vannet.

Når nogen mener at dette er et argument for barne-dåpen — de „blev alle døpt“ —, da kan hertil bemerkes at det følgende vers er et likeså godt argument for spebarns nadverd („de åt alle av den samme åndelige mat“). Enhver forstandig leser vil skjønne at dette sted ikke kan tas bokstavelig, men bare

billedlig. Likesom Israels folk blev adskilt fra Egypten ved vannet i Det røde hav, så er de troende adskilt fra verden ved dåpen. Men likesom denne erfaring — herlig som den var — ikke fritok Israel for Guds straff da de senere syndet, vil heller ikke dåpen frita oss for Guds straff, om vi faller i ulydighet og synd. Derfor gjelder det alltid å våke overfor synden i alle dens former.

4. 1. Kor. 12, 13: *Døpt med én ånd.*

„Vi er jo alle døpt med én ånd til å være ett legeme.“ Blandt fortolkerne er der delte meninger om hvorvidt dette sted refererer til dåpen i vann eller til åndsdaåpen. I ethvert tilfelle er her ingen støtte for barnedaåpen, da „vi“ må referere til Paulus og dem han skrev til, nemlig de „helligede i Kristus Jesus, kalte, hellige, tillikemed alle dem som på ethvert sted påkaller vår herre Jesu Kristi navn.“ 1. Kor. 1, 2. Daåpen til Kristus var tegnet på at de tilhørte det ene legeme, nemlig Kristi åndelige legeme — hans frelste skare, — hvilken nasjon eller samfundsklasse de enn tilhørte. Men selve frelsesmidlet var Kristi evangelium som Paulus forkynte i den Helligånds kraft og som korintierne hadde mottatt i tro. Se Ap. gj. 18, 4—8; 1. Kor. 1, 18—24; 15, 1 flg.

5. 1 Kor. 15, 29: *Dåp for de døde.*

Dåp for de døde, som her omtales, har gitt anledning til mange slags spekulasjoner. Den rimeligste forklaring synes å være den, at Paulus her må hentyde til at nogen av menigheten i Korint lot sig døpe for dem som allerede var døde (muligens i tro på Kristus), men som ikke var døpt. Da dåpen også fremstiller opstandelsen, var denne handling menings-

løs, hvis de døde overhode ikke opstod. Paulus behøvde ikke å anerkjenne denne fremgangsmåte, men bare bruke den som et argument for troen på opstandelsen. Visstnok vet vi ikke om at en sådan skikk eksisterte så tidlig — senere finnes der nok av eksempler — men alle andre forklaringer synes kunstige. Stedet gir ingen støtte for barnedåpen, da denne „dåp“ som her omtales, blev foretatt med fritt overlegg, og var forøvrig en villfarelse som stred mot Jesu misjonsbefaling og den apostoliske praksis.

6. Gal. 3, 27: *De døpte har iklædd sig Kristus.*

I det foregående vers sier Paulus: „Alle er I nemlig Guds barn ved troen på Kristus Jesus.“ Troen hadde altså ført dem inn i barneforhold til Gud; men derefter kom dåpen som det ytre tegn på dette barneforhold. Det er ikke uniformen — klædningen — som gjør en mann til soldat; den er bare det ytre tegn på at han allerede er soldat. Først lar han sig hverve og innskrive i rullene — ialfall hvor der er frivillig militærtjeneste som i Guds rike — og derefter tar han på sig uniformen. Men likesom det er enhver soldats rett og plikt å iføre sig uniformen, således er det også ethvert Guds barns rett og plikt å iklæ sig Kristus i dåpen. Den indre frelsesopplevelse og det ytre tegn på denne frelse bør følges ad. Hele Galaterbrevet viser imidlertid at det er skrevet til troende mennesker, så barnedåpen er utelukket.

Om dette sted sier *O. Hallesby*: „Sammenhengen her forbyr oss på det bestemteste å opfatte apostolens ord på den måte“ (nemlig at dåpen uten videre virker frelsende). „I v. 26 har han jo nettop uttalt, at vi alle er Guds barn ved troen. Herav fremgår med

all klarhet, at Paulus vet dåpens frelsende virkning betinget av troen. Og hele den apostoliske forkynnel- se bæres av dette syn på dåpen. Først forkynnes evangeliet til omvendelse, og først når folket bekjen- ner sin tro på dette, blir dåpen utført.¹⁾

7. Ef. 4, 5: *En dåp.*

I den apostoliske tid anerkjente man bare én dåp, og det var den dåp som Jesus innstiftet og som apost- lene praktiserte. Og denne ene dåp utgjorde ett av de syv enhetsbånd som bandt alle de troende sam- men (v. 3—6). Det er den troendes plikt å undersøke om han er døpt med den dåp som Paulus her omtaler.

8. Kol. 2, 12: *Begravet med ham i dåpen.*

Dette sted er nær beslektet med Rom. 6, 3—6. Ved å lese det i sin sammenheng finner vi følgende:

a. De troende er omskårne med en omskjærelse som ikke er gjort med hender (v. 11.) Denne omskjærelse kan altså ikke betegne dåpen; ti denne ut- føres med henderne; men den må betegne den Hel- ligånds verk i sjelen ved gjensfødselen, og derfor kalles den også „Kristi omskjærelse“, d. v. s. den omskjæ- relse som Kristus utfører. „Omskjærelsen er hjertets omskjærelse i ånden, ikke i bokstaven.“ Rom. 2, 29.

b. Ved denne omskjærelse skjer „avklædningen av kjødets legeme“ (v. 11), hvilket betegner at det gamle menneske — den gamle syndige natur — mister sitt herredømme, og det nye liv som erholdes i gjensfødel- sen, tar herskerplassen hos det nye menneske.

c. Denne forandring er ledsaget av og fremstillet ved dåpen (v. 12). Det appositive partisipp „synta-

¹⁾ Den kristelige troselære II, side 550.

fentes" (værende begravet med ham) betegner mest almindelig en ledsagende omstendighet; men det kan også betegne middel, måte, årsak, hensikt, betingelse eller innrømmelse. Sammenhengen og sakens natur i sin almindelighet må her avgjøre vår oversettelse og fortolkning.

Dette sted kan imidlertid ikke anvendes på barne-dåpen, da kolossenserne også var opreist med Kristus ved troen på Guds kraft (v. 12). Hele brevet er jo skrevet til de hellige og troende brødre i Kolosse, hvis tro, kjærlighet og håp var vel bekjent (kap. 1, 2—8).

Likesom Rom. 6, 4 er dette sted et uimotsigelig vidnesbyrd om at dåpen i den apostoliske tid skjedde ved nedduking.

9. Heb. 6, 2: *Dåpen tilhører begynnerstadiet.*

Hebreerbrevets forfatter nevner her seks grunnsetninger som hører med til „barnelærdommen om Kristus“ — kristenlivets begynnerstadium, nemlig omvendelse, tro, dåp, håndspåleggelse, opstandelse og dom. Dåpen følger etter omvendelse fra døde gjerninger og troen på Gud, og kan derfor ikke være spede barns dåp. Men man må også gjøre fremskritt i kristenlivet og strepe efter det fullkomne.

10. 1. Pet. 3, 21: *Frelse ved dåpen.*

Dåpens store betydning er her slående fremstillet. Den er et motbillede til vannet i syndfloden, den frelser oss, og den er en god samvittighets pakt med Gud. Ordet „*antitypos*“ (motbillede) finnes bare på ett annet sted i Bibelen, nemlig i Hebr. 9, 24, og betyr det som et tilsvarende eller likt det foregående — altså ikke motsetning til, men likhet med det som det peker

tilbake på. *Thayer's Greek-English Lexicon* definerer det således: „En ting som er dannet efter et mønster. Heb. 9, 24; 2. En ting som ligner en annen, dens motpart; noget i den messianske tid som svarer til forbilledet som avbildet den i Det gamle testamente, som dåpen svarer til syndfloden.“ Syndfloden var altså et forbillede på dåpen, og dåpen var et motbillede til syndfloden, så disse to svarer til hinanden, akkurat som den jordiske helligdom var et forbillede på den himmelske helligdom.

Dernæst sier Peter at dåpen frelser oss på samme måte som vannet frelste de åtte sjele som var i arken. Hvordan blev så disse frelst ved vann? Jo nettop derved at vannet skar dem av fra den ugudelige verden og gjorde det umulig for dem å vende tilbake til den igjen. De blev altså frelst fra sine ugudelige omgivelser. Men denne frelse var betinget av at de første hadde trodd Herrens ord og gått inn i arken. Ved troen går vi i den nye pakt inn i Guds frelsesark — den herre Jesus Kristus, og derved blir vi frelst fra synden, døden og Djevelen og får det evige liv. Men derefter kommer dåpen som skal skille den troende fra verden — frelse ham fra denne vanartede slekt (Ap. gj. 2, 40) — og gjøre det umulig for ham å vende tilbake til den igjen. En lignende frelse fikk Israel ved vannet i Det røde hav, idet de her for alltid blev skilt fra egypterne (2. Mos. 14), og derfor står også denne begivenhet som et forbillede på dåpen (1. Kor. 10, 1—2). På samme måte frelser også munnens bekjennelse oss. Rom. 10, 10; Matt. 10, 32—33. Dåpen er altså det store skillemerke mellom

den troende og verden. At den ikke virker gjenfødelse ser vi av 1. Pet. 1, 23, hvor Guds ord er skildret som gjenfødellesmidlet.

Endelig sier han at den er „en god samvittighets pakt med Gud.“ Det greske ord „*eperòtema*“, som er oversatt med pakt, kan også bety spørsmål, henvendelse, appell eller bekjennelse. Den gamle syriske oversettelse har „bekjennende Gud i en god samvittighet“.1) Før dåpen må man altså ha fått en god samvittighet, idet synden er rensset bort ved troen på Kristi blod. Vi ser herav at både barnedåpen og læren om gjenfødelse i dåpen var ukjent for Peter.

Om dette sted sier barnedøperen, professor Charles Bigg i *International Critical Commentary*: „Tro og omvendelse er de betingelser som går forut for dåpen; disse kan sies at danne den gode samvittighet og at være den virkelige avleggelse av sjelens urenhet. Med ord som i senere tider var familiære, eller med andre ord, må man alltid ha spurt dåpskandidaten om han var i besiddelse av disse egenskaper“.

Enkelte andre fortolkere utlegger stedet således at dåpen er en personlig henvendelse til Gud om å få en god samvittighet. Også ved denne fortolkning — som dog er mindre sannsynlig — skjæres barnedåpen ut.

1) P. Severinsen: Dåpens ord, side 61.

TRETTENDE KAPITEL.

Dåp og barnedåp.

Resultater og innvendinger.

A. Det første resultat: Hvem bør døpes?

Vi har nu undersøkt alle de steder i Bibelen som taler om dåpen og funnet at Guds ord bare kjenner én gyldig dåp (Ef. 4, 5) og at denne ene dåp er den troendes neddukning i vannet i den treenige Guds navn (eller også i Jesu navn). Barnedåpen finnes der ikke spor av. At dette er en riktig slutning fremgår av følgende:

1. Johannes døyte dem som bekjente sine synder og som vilde bære frukt som er omvendelsen verdig. Matt. 3, 1—12; Mark. 1, 1—8; Luk. 3, 1—18.

2. Jesus lot sig døpe av eget fritt valg, og han er også i dette stykke vårt eksempel. Matt. 3, 13—17; Mark. 1, 9—11; Luk. 3, 21—22; Joh. 1, 25—34. Se også Joh. 13, 15; Fil. 2, 5; 1. Pet. 2, 21; 1. Joh. 2, 6.

3. Under sin jordiske virksomhet vant Jesus først disipler og derpå døyte dem. Joh. 3, 22—23; 4, 1—3.

4. Jesus har befalt oss å døpe dem som er blitt

hans disipler og som tror på ham. Matt. 28, 18—20; Mark. 16, 15—16.

5. Hele den apostoliske praksis viser at man døyte dem som hadde omvendt sig til Gud og var kommet til troen på Kristus. Se Ap. gj. 2, 37—41; 8, 5—12. 26—40; 9, 17—18; 10, 44—48; 16, 14—15. 25—34; 18, 8; 19, 1—7.

6. Dåpens symbolikk viser at bare omvendte og troende mennesker bør døpes. Den fremstiller et menneskes død fra synden og dets opstandelse til et nytt liv med Kristus, og denne bekjennelse kan bare en troende med sannhet avlegge. Rom. 6, 3—6; Gal. 3, 26—27; 1. Pet. 3, 20—21.

7. Menighetens åndelige vesen krever at dåpen alltid har omvendelse og tro som sin forutsetning. Ifølge Guds ord skal menigheten bestå av troende mennesker, og da dåpen fører inn i menigheten, må nødvendigvis omvendelse og tro gå forut for den. Hvis man svikter denne grunnsetning og døper andre enn bekjennende troende, må enten de døpte stå utenom menigheten eller må den omdannes til en verdenskirke. Men begge dele strider mot Guds ords lære. Se Ap. gj. og alle brevene.

At ikke barnedåpen direkte omtales i Guds ord, det erkjenner de ledende barnedøpere.

Professor *Lyder Brun* sier: „Paulus forutsetter at alle voksne menighetslemmer er døpt, jfr. dåpens relasjon til menigheten. Ef. 5, 26. Derimot synes barna ennå ikke å være blitt døpt. 1. Kor. 7, 14.“¹⁾

Professor *O. Hallesby* sier: „Gjennem hele apostel-

¹⁾ Paulus's kristelige tanker (1919), side 148.

historien ser vi at dåpen først blev utført der hvor ordet blev mottatt i omvendelse og tro, 8, 12, 13, 37; 9, 18; 11, 17; 16, 30—33. Omvendelse og tro er derfor de to betingelser som må finnes hos den dømte, hvis dåpen, skal gjøre sin frelsende gjerning hos ham.“¹⁾

Professor C. H. Scharling sier: „Når vi da ved barnedåp forstår spede barns dåp, som vi her utelukkende har for øie, da kan der i Det nye testamente ikke finnes likefremme beviser for dens berettigelse.“²⁾

Professor Fr. Schleiermacher sier: „Alle spor av barnedåp som man har villet finne i Det nye testamente, må først innsettes deri.“³⁾

Professor A. Plummer (episkopalkirken) sier i *Hastings: Dictionary of the Bible*, art. *Baptism*: „Ingen barnedåp er uttrykkelig omtalt i Bibelen . . . Ikke alene er der ingen omtale av barnedåpen, men der er heller ikke noget skriftsted som en slik dåp med sikkerhet kan sluttes fra.“

Schaff-Herzog Encyclopædia sier om dåpen: „Der er ikke spor av barnedåp i Det nye testamente. Alle forsøk på å slutte den fra innstiftelsesordene eller fra sådanne steder som 1. Kor. 1, 16 må gis op som vilkårlige. I virkeligheten skjærer 1. Kor. 7, 14 avgjørende ut alle slike slutninger; for hvis Paulus hadde lært barnedåp, vilde han ha knyttet barnas helligelse til dåpen og ikke til foreldrenes tro.“

Citater av denne slags kunde anføres i massevis fra ledende barnedøpere.

¹⁾ Dåp — Barnedåp, side 18.

²⁾ Evangelisk Luthersk Dogmatik, side 416.

³⁾ Der Christl. Glaube II, side 418. Citeret her efter Johs. Warns: Dopet i Bibelns Ljus.

Når man allikevel holder fast på barnedåp er det av andre — ofte helt motsigende grunne. Nogen døper barna forat de i dåpen kan bli omskapt fra Djevelens barn til Guds barn; andre derimot døper dem fordi de allerede er Guds barn. Den førstnevnte opfatning er den offisielle katolske og lutherske lære. Den sistnevnte opfatning hyldes av metodistene og andre.

Argumenter for barnedåpen.¹⁾

I. *Jesus har befalt at alle folk skal gjøres til disipler ved å døpe og lære dem.* Matt. 28, 19. Til alle folk hører også barna. Derfor skal også barna døpes.

Hele dette argument er bygget på en misvisende oversettelse og en uriktig fortolkning, og har derfor ingen verdi. Dette har vi før påvist. Dessuten beviser det for meget. Til alle folk hører også jøder, muhammedanere og hedninger, såvel som gudsfornekttere, mordere og røvere, og da bør også disse først og fremst gjøres til Jesu disipler ved dåp, hvis argumentet er sant. Men ingen barnedøpere vil uten videre døpe den slags mennesker, så man ødelegger sitt eget argument.

II. *Dåpen er det av Gud givne frelsesmiddel, og derfor må også barna døpes for å bli frelst.*

Ifølge Hallesby er barnet under Guds vrede og dom, men dåpen bringer (1) syndsforlatelse, (2) åndsmeddelelse, (3) gjenfødelse, og (4) innlemmelse i Jesu legeme, som er menigheten.²⁾

¹⁾ Se O. Hallesby: Den kristelige troslære II (1921), side 545-572; Dåp — Barnedåp (1921); Opdragelseskristendom og vekkelseskristendom (1923).

²⁾ Dåp — Barnedåp, side 33.

Den augsburgske bekjennelse sier i artikkel 9: „Om dåpen lærer de at den er nødvendig til salighet . . . De fordømmer gjendøperne som forkaster barnedåpen og påstår at barn blir salige uten dåp.“

Luther sier: „Således ser man hvad for en høi og ypperlig ting dåpen er, som river oss ut av Djevelens strupe.“¹⁾

Den logiske følge av dette syn på dåpen må nødvendigvis bli at det udøpte barn går fortapt, hvis det dør. Dette har også mange teologer ned gjennom kirkens historie skånselsløst hevdet, og i året 1280 gav endog konciliet i Köln befaling om at barnet skulde døpes før det var helt født, hvis det var i dødsfare. Den katolske kirke lærer at de udøpte barn går ved døden til helvedes forgård („*limbus infantum*“) — et opholdssted mellom de frelste og de fortapte, hvor de hverken føler glede eller smerte. Her er de for alltid utelukket fra Guds åsyn. Den lutherske kirke har forkastet dette mellomsted, og ialfall en del av dens teologer mener at Gud på en ekstraordinær måte har sørget for de udøpte barns frelse. Men herved svekker de sitt eget argument for barnedåpens nødvendighet og kommer i strid med den augsburgske bekjennelse.²⁾

Som skriftbevis for dåpens frelsende virkning anfører man Matt. 28, 19; Ap. gj. 2, 38; 22, 16; Rom. 6, 3 fl.; 1. Kor. 12, 13; Gal. 3, 27; Ef. 5, 26; Kol. 2, 12; Tit. 3, 5; Heb. 10, 22; 1. Pet. 3, 21.

¹⁾ Den store katekismus, oversatt av Caspari og Gisle Johnson, side 154.

²⁾ Se L. Dahle: Livet efter døden, avsnittet: Udøpte barns frelse.

Og som bevis for at barna trenger dåpens gave Joh. 3, 5; Ef. 2, 3.

De skriftsteder som direkte omtaler dåpen, har vi allerede betraktet i det foregående og funnet at ingen av dem uten videre lærer gjøfødelse og frelse i dåpen. Overalt forutsettes der omvendelse og tro hos dåpskandidaten, og derfor kan de ikke anvendes på barnedåpen.

De andre skriftsteder som ikke omtaler dåpen, nemlig Joh. 3, 5; Ef 5, 26; Tit. 3, 5; Hebr. 10, 22, skal vi nu undersøke.

a. Joh. 3, 5: *Født av vann og ånd.*

Frå det 2. til det 15. årh. var dette sted almindelig anvendt på dåpen innenfor den offisielle kirke. Dette beviser imidlertid ikke meget, da kirkefedrene så dåp omtrent overalt hvor der var tale om vann, både i Det gamle testamente og i Det nye testamente.

For dåp taler :

1. Jesu ord om at bli født av vann og ånd kunde naturlig lede Nikodemus's tanker hen til dåpen, på grunn av den bevegelse som Johannes's virksomhet hadde skapt. Matt. 3, 5; Joh. 1, 19—28.

2. Jesus måtte vise Nikodemus hen til dåpen, da fariseerne og de lovkyndige ikke vilde gå Guds vei. Luk. 7, 29—30.

Disse argumenter fører oss dog ikke lenger enn til Johannes-dåpen, som også barnedøperne erklærer hadde bare symbolsk betydning.

Imot dåp taler :

1. Jesus møter alltid mennesket på det standpunkt som det befinner sig på. Nikodemus stod på gammeltestamentlig grunn. Han var en lærer i Det gamle

testamente. Det er derfor mest sannsynlig at Jesu tale om vann vilde føre hans tanker hen til de steder i Det gamle testamente, hvor den Helligånds frelsende gjerning fremstilles under dette billede. Se Es. 12, 3; 44, 3; 55, 1; Esek. 47; Sak. 13, 1 o. s. v.

2. Jesus fremstiller frelsen under bildet av vann på to andre steder (Joh. 4, 14; 7, 37—38), men det er klart at han da ikke særskilt refererer til dåpen. Det er derfor heller ikke sannsynlig at han gjør det i Joh. 3, 5.

3. Hvis stedet skulde referere til dåpen, vilde det lære at ingen kunde bli frelst uten dåp. Men dette vilde stride mot Joh. 3, 16. 36, mot Jesu løfte til røveren på korset (Luk. 23, 43), mot den kjensgjerning at der er troende som ikke er døpt, f. eks. kvekerne og nogen av martyrerne, og mot hele kristendommens åndelige natur. Mange fortolkere fra Calvins dage inntil nu har derfor forkastet den opfatning at stedet refererer til dåpen.

Lutherstiftelsens bibelverk treffer visstnok det rette når forfatteren sier, efterat ha drøftet de forskjellige opfatninger: „Vi vil foretrekke å forklare Jesu ord således, at vann er et billede på den renselse fra synd, som det profetiske ord oftere vidner om skal ledsage Guds rikes opprettelse blandt menneskene. Se f. eks. Esek. 36, 25; Sak. 13, 1. Hos Esekiel er denne renselse just satt i forbindelse med at Gud vil gi en ny ånd. Esek. 36, 26—27. I sådanne profetiske ord skulde da Nikodemus ha forutsetninger for å forstå Jesu tale om fødsel av vann og ånd. Den nye fødsel, den nye livsbegynnelse, vil Jesu si, kommer istand derved, at et menneske renses fra sin synd ved syn-

dernes forlatelse fra Gud og derhos mottar den Hel-
ligånd, hvorved der blir en ny ånd innen i en og en
ny livsutfoldelse, hvori Guds ånd er kraften. Et nytt
Åndens liv kan ikke ta sin begynnelse uten at en først
får sin synd forlatt.“

Stedet har således ingen betydning for barnedåpen
eller for læren om gjenfødelse i dåpen. Det kan like-
så litet anvendes på spebarn som Mark. 16, 15; Joh.
3, 36; Ap. gj. 17, 30 kan anvendes på dem. Evan-
geliets forkynnelse, omvendelsen og troen er like så
universale krav som den nye fødsel, men ingen av
dem kan anvendes på et spebarn.

b. Ef. 5, 26: *Vannbadet i ordet.*

For å hindre enhver misforståelse sier Paulus at
vannbadet er i ordet. Her er altså Guds ord sam-
menlignet med et vannbad, på grunn av dets rensende
og helligende innflydelse. Den samme sannhet finnes
også i Joh. 15, 3; 17, 17 o.s.v. Mange fortolkere
endog blandt barnedøperne mener at Paulus her slett
ikke hentyder til dåpen.

Pulpit Commentary sier: „Kristi umiddelbare
hensikt var å rense den (menigheten), og for dette
øiemed brukte han ordet som rensningsmiddel, idet
han badet den ved hjelp av det. Der er ikke nogen
uttrykkelig hentydning til dåpen; „vannbadet“ er for-
klart ved „i ordet“, som det store helligende middel.“

c. Tit. 3, 5: *Badet til gjenfødelse.*

I grunnteksten står der genitiv — gjenfødselsens bad
(*dia loutrou palingenesias*). Ved fortolkningen av
dette sted må vi merke:

1. Dåpen er ikke direkte nevnt, og det er derfor
slett ikke sikkert at man kan anvende dette uttrykk

på den. Blandt fortolkerne er der høist delte meninger om denne sak, idet nogen anvender uttrykket „gjænføðelsens bad“ på selve gjænføðelsen, eller på evangeliet, eller på den Helligånd, eller på Åndens rikelige utøsning. Andre derimot anvender det på dåpen. (Se H. A. W. Meyers kommentar til Titus.) Vi har derfor ikke rett til å legge en betydning inn i dette sted, som strider mot Bibelens øvrige lære. Spørsmålet om dåpens betydning må besvares fra de klare skriftsteder som direkte omtaler denne sak, og fra den grunntone som går igjennem hele Den hellige skrift, nemlig „rettferdiggjørelse ved troen alene“.

2. Stedet kan ikke under nogen omstendighet anvendes på spebarn; ti v. 3 taler om deres synder og laster forut for frelsens øplevelse, og v. 8 taler om deres tro og deres gode gjæringer som frelste.

d. Heb. 10, 22: *Renset på hjertene fra en ond samvittighet*. Mange fortolkere mener at hele dette sted refererer til Jesu blods rensende kraft (som i kap. 9, 18—22; 1. Joh. 1, 7; Åp. 7, 14) og har således intet å gjøre med dåpen. Ialfall kan man ikke anvende mere enn det siste uttrykk — „tvættet på legemet med rent vann“ — om dåpen, og da viser det at et „sannru hjerte“, „troens fulle visshet“ og hjertets renselse ved Kristi blod må gå forut for den.

Vi har nu undersøkt alle de steder som brukes for å bevise at dåpen er det av Gud givne frelsesmiddel og funnet følgende:

1. Læren om gjænføðelse og frelse i dåpen savner ethvert grunnlag i Guds ord.

2. Den strider direkte mot Den hellige skrift, som

lærer at det er troen på evangeliet om Guds nåde i Kristus, som bringer frelse.

3. Den strider imot all kristelig erfaring.

* * *

Da man umulig kan komme forbi Bibelens klare lære at et menneske blir gjenfødt og frelst ved omvendelse fra synden og tro på Kristus, har enkelte forsøkt å hevde at dåpen gjenføder menneskets naturside — dets ubevisste liv, mens troen på evangeliet gjenføder dets bevisste liv. Da hele spebarnets liv er ubevisst, skulde dermed hele dets vesen være gjenfødt; men når det vokser op, må dets bevisste liv bli gjenfødt ved omvendelse og tro. Denne opfatning er imidlertid fremmed for Skriftens lære og strider mot all god psykologi. Det bevisste liv vokser nemlig op av det ubevisste, og hvis det ubevisste var gjenfødt, måtte også det bevisste liv nødvendigvis bli det. Men kjensgjerningerne beviser det motsatte.

* * *

Men behøver barnet å bli døpt for å bli frelst?

At det er „født av kjød og bærer derfor som lem i den forbannede slekt Guds vrede og dom over sig“ (Ef. 2, 3), det er bare den halve sannhet — til og med den minste halvdel. Den annen og største halvdel av sannheten er den, at hele slekten er under Kristi forsoning og at denne opveier fallets følger for alle som ikke frivillig har gått bort fra Gud. Rom. 5, 12—21; 4, 15. Dessuten har Jesus erklært om de udøpte barn, at Guds rike hører dem til (Mark. 10, 14), og da kan man være sikre på deres evige frelse.

Barnets delaktighet i slektens synd (arvesynden) er

Det er jo det som i den bibelske ...

for det første de onde tilbøieligheter som senere leder til synd, dernæst de syndige omgivelser som også kan føre til syndige handlinger, og endelig alle syndens fysiske følger, såsom sygdom, lidelse, ulykker og død. Barsedåpen kan ikke frelse fra nogen av disse ting, og heller ikke behøves det for barnets frelse. Da synden har sitt sete i menneskets vilje, kan der ikke være tale om virkelig skyld, før mennesket har nådd ansvarsalderen. På grunn av barnets syndige tilbøieligheter vil de første frige viljehandlinger bli til virkelig synd, som medfører skyld og fordømmelse. Men da er også barnet stort nok til å omvende sig og tro på Kristus til frelse. Herav fremgår det at det lille barn er frelst i kraft av Kristi forsoning uten nogensomhelst medvirkning fra menneskenes side, men at det må frivillig og personlig omvende sig og motta Kristus så snart det når ansvarlighetsalderen. Forandringen er da absolutt nødvendig, men den kan tildels foregå i det stille og skjulte og åpenbarer sig da gjennom fruktene i livet.

Påstanden om at barnet må døpes for at bli frelst, hviler på to falske forutsetninger: (1) at barnet før dåpen er et Djevelens barn, og (2) at dåpen kan omskape et menneske til et Guds barn.

III. *Barna er mottagelige for dåpens gave.*

At Bibelen setter omvendelse og tro som betingelse for dåpen, det erkjenner de ledende barnedøpere.

Så sterk er denne overbevisning at man til og med i dåpsritualet har spurt det lille ubevisste spebarn, om det forsaket Djevelen med alle hans gjerninger og trodde på Gud fader, Søn og Helligånd. Og på

barnets bekjennelse (gjennem fadderne) av forsakelsen og troen blev det døpt.

Men kan nu et spebarn omvende sig og tro i bibelsk betydning? Ethvert sundt tenkende menneske må svare nei. Man har derfor henvist til foreldrenes tro, eller faddernes tro, eller til kirkens tro. Den siste opfatning hyldet også Luther oprinnelig, men senere erklærte han at „en fremmed tro“ kan ikke virke frelsende. Troen må derfor fremkalles hos barnet under dåpsakten.

Andre har redusert troen til et nullpunkt og påstått at barnet var mottagelig for dåpens gave, fordi det ikke kunde gjøre motstand mot Guds nåde. Men herved kommer dåpen til å virke på rent magisk vis som i den katolske kirkelære. Nogen bibelsk, psykologisk og logisk løsning på denne vanskelighet kan man ikke gi.

De skriftsteder som man almindelig påberoper sig er Luk. 1, 15; Mark. 10, 13—16; Matt. 18. 1—10; 21, 16.

a. Luk. 1, 15: *Fylt med den Helligånd fra mors liv.* At døperen Johannes var fylt med den Helligånd like fra mors liv, det må betraktes som et ekstraordinært tilfelle og kan vel neppe anvendes på alle barn. Dog viser det :

1. At et barn behøver ikke å være et Djevelens barn, selv om det er „lem i den forbannede slekt“.

2. At Gud kan virke på barnet helt uavhengig av dåpen og av mennesker og derfor sikre dets frelse. Stedet har forøvrig intet å gjøre med dåpen.

b. Mark. 10, 13—16: *Jesus velsigner barna.*

Denne skjønne beretning betraktes som hovedstedet

for barnedåpens bibelske begrunnelse. Når vi leser den oppmerksomt igjennem, finner vi følgende:

1) Dåp er ikke hentydet til på dette sted. Man må derfor legge noget inn i denne beretning som ikke Gud har lagt der. Av dette sted kan man derfor like så godt bevise at barna skal omskjæres eller vaksineres eller ha nadverden, som at de skal døpes.

2) Foreldrene bragte ikke sine barn til Jesus for at han skulde døpe dem, men for at han skulde velsigne dem. Altså var barnedåpen ukjent for foreldrene.

3) Disiplene kjente heller ikke til barnedåpen, ellers vilde de ikke ha truet dem som bar dem. Dette skjedde jo straks før Jesu død.

4) Jesus døyte dem ikke, men han velsignet dem og erklærte at Guds rike hører dem til. Når man sier at Jesus ikke døyte nogen, da er dette bare delvis sant; ti han døyte ved sine disipler dem som tok imot hans ord. Joh. 4, 1—2.

Av Jesu ord og handlemåte kan vi her se at han ikke vil at barna skal døpes, ellers vilde han visselig ha gjort det ved en så gunstig leilighet. Enn videre ser vi at Guds rike hører dem til, og da kan ikke det lille barn være et fortapelsens barn som tilhører Djævelen. Men selv om barnet tilhører Gud og er frelst i kraft av Kristi forsoning, er det ikke skikket for dåpen; ti den forutsetter omvendelse og tro, og er en god samvittighets pakt med Gud. 1. Pet. 3, 21.

c. Matt. 18, 1—10: *Barn kan tro.*

Dette sted sier slett ikke at spebarn kan tro. Av v. 2 ser vi at barnet var stort nok til å komme da Jesus kalte på det, og av v. 6 at det kunde forføres, d. v. s. ta sedelig anstøt. I grunnteksten brukes det

samme ord (paidion) som der brukes om Jairus's datter som var tolv år gammel (Mark. 5, 39—42). „Disse små som tror på mig“ refererer til sådanne som ved troen er blitt Jesu disipler, og altså ikke til spebarn. Professor S. Odland sier også at det „peker på sådanne barn som Jesus nettop i v. 3 og 4 hadde talt om, til forskjell fra virkelige barn, altså disipler som ved omvendelse fra alt selvgodt og ærgjerrig vesen er blitt som barn.“¹⁾

At et spebarn kan tro, det strider mot Guds ord og imot all menneskelig erkjennelse. Bibelen sier at „tro er full visshet om det som håpes, overbevisning om ting som ikke sees“ (Heb. 11, 1), og at den kommer ved hørelsen. Rom. 10, 9—15; Joh. 17, 20; 20, 31.

Luther sier: „Tro er en levende, dristig tillit til Guds nåde, så viss, at man kunde dø tusener gange derpå. Og en sådan tillit og erkjennelse av Guds nåde gjør glad, freidig og munter overfor Gud og alle skapninger.“²⁾

Professor Olaf Moe sier: „Troen i paulinsk forstand er en av samvittighetsnød fremgått antagelse av evangeliets frelsestilbud, en personlig fortrøstning til Kristus som frelsesmidleren.“³⁾

d. Matt. 21, 15—16: *Barn ropte hosianna.*

Disse barn var store nok til å gi Jesus sin hyldest. Når Gud har beredt sig lovprisning av umyndiges og diendes munn (Salm. 8, 3), skjer det på samme måte som hele den øvrige skapning lover ham. Se Salm. 148. Nogen støtte for barnedåpen er det imidlertid umulig å finne på dette sted.

¹⁾ Fortolkning av Matteus.

²⁾ L. Bergmann. Kirkehistorie II, side 31.

³⁾ Bibelens Kristus og Kristi bibel, side 87.

Vi har nu undersøkt hele dette argument og sett at det er verdiløst; ti det forutsetter enten (1) at et spebarn kan omvende sig og tro, eller (2) at dåpen virker på magisk vis helt upersonlig. Begge dele strider imidlertid mot Guds ord og mot all kristelig erfaring.

Om denne sak sier professor *Jobs. Ordning* med rette: „At spebarnet ikke kan få sig meddelt „tro“ og „gjenfødelse“ i disse ords almindelige, kristelige, skriftmessige betydning, hvori tro er en personlig tilslutning og gjenfødelse en åndelig livsforandring, er for mig så klart, at jeg ikke vil spille et ord derpå. Hvis ikke en sådan virken må henregnes til „det magiske som må forkastes,“ vet ikke jeg hvad. Man kunde med samme rett si at Gud i dåpen setter barnet istand til å tenke og tale. Sier man at spebarnet „tror“ og „gjerfødes“ i dåpshandlingen, må man ta „tro“ og „gjenfødelse“ i en annen betydning enn den almindelige og skriftmessige. Og det kan alene tjene til begreps- og sprogforvirring; men den slags forvirring må den teologiske videnskap efter evne søke å hindre, ikke å befordre. Derfor kan man heller ikke kalle det at spebarnet ikke gjøre motstand mot Guds nåde, for „tro“, eller la det trede istedenfor tro, som om barnet på grunn av denne „ikke-motstand“ var mottagelig for „gjenfødelse“. På samme måte kunde man næsten også si at en plante- eller dyresjel kunde gjenfødes. Og de som gjør dette gjeldende at barnet „ikke gjør motstand“, pleier samtidig å forkaste den katolske lære om sakramentenes virken, som dog nøiaktig går ut på det samme: sakramentene virker, så sant man ikke legger nogen

bevisst hindring i veien („slår en bom for“, obicem ponit). Skal da noget „forkastes“ som „magisk“ når det sies av en katolikk, men „fastholdes“ som „mysteriøst“, når det sies av en lutheraner?“¹⁾

IV. *Dåp av hele hus.*

Her mener enkelte at man har „et avgjørende bevis for barnedåpen“. Men vi har allerede sett at der finnes ikke hentydning til at der var spebarn i forbindelse med disse fem eksempler som finnes i Det nye testamente.

V. *Omskjærelsen.*

Dette argument går ut på at dåpen er kommet i omskjærelsens sted og at likesom barna blev omskåret i den gamle pakt og tilhørte Israels folk, således skal de nu døpes og tilhøre den kristne kirke.²⁾

Til dette argument kan vi bemerke :

1. Det var bare guttebarna som skulde omskjæres. Hvorfor døper man da pikebarna ?

2. Omskjærelsen var tegnet på at man tilhørte Israel etter kjødet; dåpen er tegnet på at man tilhører Israel etter ånden. Den gamle pakt var bygget på naturlig fødsel, og derfor skulde alt mannkjønn omskjæres straks etter fødselen (8. dag) 1. Mos. 17, 9—14. Den nye pakt derimot er bygget på åndelig fødsel, og derfor kan ikke dåpen finne sted før den nye fødsel har funnet sted formedelst troen på Kristus. Den gamle pakt var nasjonal; den nye pakt er universal. Argumentet er uholdbart; ti det overser forskjellen på den gamle og nye pakt og blander sammen det som er etter kjødet og det som er etter ånden.

¹⁾ NÅdemidlernes virken, side 65.

²⁾ Se S. Wakefield: Kristelig Theologi, side 670 fl.

3. Striden blandt de første kristne angående omskjærelsen viser at dåpen ikke er trått i dens sted. Paulus hentyder aldri til noget sådant i sin bitre kamp mot judaistene, som vilde tvinge de hedningekristne til at la sig omskjære. Kunde han ha brukt dette argument, vilde saken snart ha været avgjort, og da vilde heller ingen døpt person ha tenkt på å la sig omskjære, da man jo hadde fått dåpen i stedet. Men denne tanke synes ikke engang å ha foresvevet de inspirerte apostler og de første kristne. Se Ap. gj. 15 og hele Galaterbrevet. Argumentet er derfor almindelig forlatt av de ledende barnedøpere.

VI. *Barnedåpen er en god gammel skikk som kirken bør holde fast på.*

At den er en gammel skikk skal villig innrømmes; ti den kan ialfall føres tilbake til det 3. århundre. Men at den er en god skikk som bør holdes fast på, det tror vi ikke, og det av flere grunne:

1. Barnedåpen er bare et menneskebud. Den er et menneskelig surrogat for en guddommelig anordning. Her passer Jesu ord til fariseerne: „I forlater Guds bud og holder fast ved menneskers vedtekt.“ Mark. 7, 8.

Når man påstår at Bibelen heller ikke kjenner til at kvinner deltok i nadverden, da er denne påstand uriktig. Både menn og kvinner blev frelst og døpt og tilhørte de apostoliske menigheter. Ap. gj. 8, 12; 16, 14—15; 1. Kor. 11, 5 o. s. v. Og til disse var det nadverden blev gitt. 1. Kor. 11, 23. Altså var kvinner med til nadverden.

2. Den har ført millioner av sjele inn i et åndelig selvbedrag, idet de har trodd på den falske lære at

de var blitt gjenfødt i barnedåpen og var således „gode kristne“. selv om der ikke fantes gudsfrykt for deres øine. Europas „kristne“ folkeslag vidner om dette.

3. Den har revet ned grenselinjen mellom kirken og verden og fylt kirken med verden.

4. Den har hindret mange Guds barn fra å gå lydighetens vei og la sig begrave med Kristus i dåpen, likesom Jesus har befalt og som man gjorde i den apostoliske tid.

Vi kan derfor ikke med rette si at det er en god skikk som bør bibeholdes. Barnedåpens frukter har ikke været gode, og derfor er heller ikke treet godt. Matt. 7, 16–20.

B. Det annet resultat: Dåpsmåten.

I det foregående har vi sett at dåpen i den apostoliske tid skjedde ved neddukning i vannet. Dette fremgår av følgende:

1. Betydningen av det greske ord *baptizo*. Å døpe heter på gresk *baptizein*, og dåp heter *baptisma* eller *baptismos*. Disse tre former kommer fra den samme rot og har den samme grunnbetydning. Ordet *baptizo* finnes 80 ganger i Det nye testamente, ordet *baptisma* finnes 22 ganger, og formen *baptismos* finnes 4 ganger — altså tilsammen 106 ganger. Dessuten finnes ordet *baptistes* (døper, baptist) 14 ganger. Grunnbetydningen av dette ord er alltid neddukning, og mange ledende forskere blandt barnedøperne erklærer at ordet aldri har nogen annen betydning. Om Jesus og de inspirerte forfattere hadde ansett dåpsmåten av underordnet betydning, vilde de visselig ha brukt et ord

som også kunde betegne overøsning, f. eks. *katharizo* (rense), *rantizo* (bestenke), *louo* (vaske og bade), *nipto* (vaske og renses), *brecho* (væte, regne) o. s. v. Disse ord forekommer gang på gang i Det nye testamente, men de brukes aldri om dåpen. De hellige forfattere bruker utelukkende ordet *baptizo* om denne handling, for å gi tilkjenne at dåp er neddukning og at intet annet er virkelig dåp. Ethvert førsteklases nyere gresk leksikon vil stadfeste dette.

Thayer's Greek-English Lexicon, som almindelig ansees som det beste over Det nye testamente, definerer ordet *baptizo* således: (1) Å dyppe gjentagne ganger, å neddukke, å nedsenke; (2) å renses ved neddukning eller nedsenkning; (3) å overvelde. I Det nye testamente brukes det særskilt om den hellige renseshandling; først innstiftet av døperen Johannes, senere ved Kristi befaling mottatt av de kristne og avpasset efter deres religions natur og innhold, nemlig en *neddukning* i vannet utført som tegn på syndens borttagelse og meddelt dem som — drevet av lengsel efter frelse — søkte adgang til det messianske rikes goder. Med *eis* for å tilkjenne det element som neddukningen sker i, *en* med dativ om den ting som man er neddukket i“

Om ordet *baptisma* sier professor Thayer: „Et ord som er særegent for Det nye testamente og de kirkelige forfattere; brukt (1) om Johannes's dåp; (2) om den kristne dåp. Denne handling er, ifølge apostlenes syn, en hellig *neddukning* befalt av Kristus.“

Liddell & Scott's store og anerkjente gresk-engelske leksikon sier i 8. utgave:

Baptizo — å dyppe i vann; om skibe — å senke

eller gjøre dem ubrukelige ; å bli gjennomtrengt eller gjennemsyret av vin (metaforisk) ; over hode og øren i gjeld, å bli druknet i spørsmål ; (2) å dra op vin ved å dyppe begeret i skålen ; (3) å døpe.

C. *Bergs* gresk-danske ordbok sier om *baptizo* : „neddypper, beruset, beladt med gjeld, tildenget (med sofisterier) ; (2) øser ; (3) døper.“ I den første utgave hadde han også tatt med „overøse“, men i den annen utgave er dette ord utelatt — selvfølgelig fordi det ikke kunde bevises fra den greske litteratur.

Alle ledende ordbøker i den nyere tid er enige om denne sak så langt jeg har kunnet se¹⁾.

2. Omstendighetene i forbindelse med dåpen beviser at den skjedde ved neddukning. Vi har sett at Jesus blev døpt i Jordans flod (Mark. 1, 9—10), at døperen Johannes opholdt sig i Ænon og døpte fordi der var meget vann (Joh. 3, 23), og at både Filip og hoffmannen steg ned i vannet før dåpen, og op av vannet efter dåpen (Ap. gj. 8, 38—39). Og alle de andre dåpshandlinger i Det nye testamente stemmer overens med disse beretninger, da man hadde bare én dåp. Ef. 4, 5. Det bør også bemerkes at uttrykket : „Jeg døper eder med vann“, helst burde oversettes „i vann“ (på gresk „*en bydati*“).

3. Dåpens symbolske betydning krever neddukning. Ifølge Rom. 6, 3—6 og Kol. 2, 12 betegner dåpen det gamle menneskes begravelse og det nye menneskes opstandelse. Ved dåpen bekjenner man at man er avdød fra

¹⁾ For en utførlig drøftelse av ordets betydning se Alexander Carson : *Baptism in its Mode and Subjects*. p. p. 18—168 ; og T. J. Conant : *Meaning and Use of Baptizein*.

synden og verden og det gamle vesen, og opreist med Kristus til et nytt liv. Denne sannhet kommer frem på en gripende måte ved neddukning i vannet og opreisning av vannet. Men den tapes fullstendig ved enhver annen dåpsmåte.

4. Den figurlige bruk av ordet *baptizo*. I overført betydning brukes ordet „dåp“ om Jesu lidelse og om den Helligånds meddelelse. Men også her kreves neddukning i figurlig henseende forat billedet kan svare til virkeligheten.

Jesus taler om sin lidelse under billedet av en dåp (Luk. 12, 50), og av lidelseshistorien ser vi at han sank helt ned i lidelsens element inntil dens vanne lukket sig over hans hode. Matt. 27, 46.

Likeledes brukes ordet dåp om den Helligånds komme (Matt. 3, 11; Joh. 1, 33), og av beretningen om pinsedag i Ap. gj. 2, 2 ser vi at den Helligånd fylte hele huset hvor man var samlet, så apostlene og de andre troende blev bokstavelig nedsenket i Åndens element. Virkeligheten her svarer til neddukning og til intet annet.

5. Historiens vidnesbyrd. Dette beviser at neddukning var den almindelige dåpsmåte i den kristne kirke — undtagen i sygdomstilfeller — like ned til kirkemøtet i Ravenna, året 1311, og er det fremdeles i hele den gresk katolske kirke og i flere av Østens kirker.

* * *

Nogen vidnesbyrd fra ledende barnedøpere vil yderligere bekrefte denne sannhet.

Luther sier: „Dåpen heter på gresk *baptismos*, på latin *mersio*, et ord der brukes når man dukker

noget helt ned i vannet, så det går sammen over det. Og ihvorvel det på mange steder slett ikke er bruk å nedsenke eller dukke barnene helt under i dåpen, men alene med hånden at overgyde dem med vann fra døpekarret, så skulde det dog være således, og det vilde være riktig at man, ifølge betydningen av ordet dåp, helt og holdent nedsenket og døypte barnet eller enhver der døpes, i vannet og atter tok dem op derav. Ti uten tvil kommer også i det tyske tunge- mål ordet „taufe“ (dåp) av ordet „tief“ (dyp), fordi man nemlig senker det man døper, dypt ned i vannet. Det krever også dåpens betydning; ti den betyr at det gamle menneske og den syndige fødsel av kjød og blod ganske skal druknes ved Guds nåde, som vi nedenfor skulde høre. Derfor skulde man gjøre betydningen fyldest og gi et rett fullkomment tegn.¹⁾

„Men handlingen eller det ytre tegn består deri, at man nedsenker oss i vannet, så det går over oss, og atter drar oss frem derav. Disse to stykker, å synke under vannet og atter komme frem, betegner dåpens kraft og virkning, hvilken ikke er annet enn den gamle Adams dødelse, derefter det nye menneskes opstandelse, hvilke to ting begge skulde foregå i oss hele vår livstid igjennem.“²⁾

Professor *O. Hallesby* sier: „Med hensyn til handlingens rent ytre form, så skulde det være selvsagt, at vi holder oss til den form som Kristus ved sin innstiftelse hadde for øie. Og at dette var neddukingen

¹⁾ Sermon om dåpens sakrament, oversatt av biskop Fr. Nielsen.

²⁾ Den store katekismus, oversatt av C. P. Caspari og Gisle Johnson.

kan der ikke godt være tvil om, da det var denne form som benyttedes av Johannes og av Jesus selv i den tid han fortsatte Johannes-dåpen. Og av Pauli uttalelser, Rom. 6, 4, forstår vi at apostlene utførte dåpen ved neddukning. Det ser også ut som om Paulus her ønsker å betone den side ved handlingen, at den dømte dukkes ned under vannflaten så han faktisk et øieblikk begravnes i vannet. Dette trekk er, sier han: et symbol på det som innvortes og usynlig foregår: det gamle menneske begravnes og det nye oppstår med Kristus. — Også betegnelsen av dåpen som et bad, *loutron*, Ef. 5, 26; Tit. 3, 5; Hebr. 10, 22, viser at den utførtes ved neddukning, ikke ved overøsing eller bestenkelse.¹⁾

Professor S. Odland sier: „Hvad selve dåps-handlingens ytre form angår, da har den, ialfall som regel, bestått i neddykning i vann. Det ligger allerede i handlingens navn (*baptizein*) og fremgår dessuten klart nok av den sammenheng hvori den kristelige dåp står med Johannes-dåpen. Da Jesus efter sin oppstandelse innstiftet dåpen, har han dermed utvilsomt forordnet gjenoptagelsen av den symbolske ritus som forløperen hadde benyttet som et betydningsfullt ledd i sitt arbeide som veibryter for det kommende messias-rike. Det er uten tvil også denne dåpens form, der alene tilfredsstillende forklarer, at Paulus har kunnet betegne det som foregår med den troende i dåpen, som en ved dåpen formidlet begravelse og oppstandelse med Kristus (sml. Rom. 6, 4 fl.; Kol. 2, 11 fl.). Som bekjent foregik dåpen også i den gamle kirke

¹⁾ Den kristelige troselære II, side 571.

og langt inn i middelalderen (i den greske kirke ennu den dag idag) i form av neddykning undtagen i nøds-, spesielt sygdomstilfeller.“¹⁾

Professor *Philip Schaff* sier i sin store kirkehistorie : „Dåpens almindelige form var neddukning. Dette fremgår av den oprindelige betydning av det greske ord *baptizein* og *baptismos* ; av analogien med Johannes' dåp i Jordan ; av at apostlene sammenligner den hellige handling med den mirakuløse overgang over Det røde hav, med arkens befrielse fra syndfloden, med et rensende og vederkvegende bad, og med begravelse og opstandelse ; tilsist, av oldkirkens almindelige praksis, som er rådende i Østen inntil våre dage.“²⁾

Professor *A. Plummer* sier om dåpen i *Hastings' Dictionary of the Bible* : „Dåpsmåten var almindelig neddukning. Handlingens symbolikk krevet dette. Det var en renselsesakt ; og derfor kreves vann. At man døde for synden blev uttrykt ved at man blev senket under vannet, og at man opstod til et liv i rettferdighet ved at man kom tilbake til lys og luft ; og derfor var neddukingen passende.“

Lignende vidnesbyrd kunde anføres i massevis, da der praktisk talt hersker enighet blandt de lærde om denne sak.

* * *

Imot den bibelske dåpsmåte som neddukning gjøres der dog en rekke av innvendinger. De vesentligste er følgende :

1. *Innvending* : Bestenkelse kan utledes fra beret-

¹⁾ Norsk Theologisk Tidsskrift, 1900, side 18. Se også hans fortolkning av Matt. 3, 11 og Rom. 6, 4.

²⁾ History of the Christian Church, vol. I. 3. edition, p. 468.

ninger i Bibelen, hvor ordet *baptizo* brukes. Her anfører man almindelig Mark. 7, 2—4; Luk. 11, 37—38; Heb. 9, 10.

I Mark. 7, 2—4 bruker den greske grunntekst (Eb. Nestles utgave) tre forskjellige ord, som alle er oversatt med „vaske.“ I v. 2 og 3 brukes *nipto* om å vaske henderne; i v. 4 a brukes *rantizo* om å vaske sig når man kommer fra torvet (enkelte manuskripter har her *baptizo*); og i v. 4 b brukes *baptismos* om vaskninger av begere, krus, kobberkar (og benke). Det siste ord (benke) mangler i mange håndskrifter og utelates derfor i de beste greske utgaver av Det nye testamente. Spørsmålet blir nu: hvorledes vasket man sig når man kom fra torvet, og hvorledes vasket man begere, krus, kobberkar (og benke)? Var det ved bestenkelse eller ved neddukning?

Lovene om ceremoniell renselse finnes i 3. Mos. 15 og 4. Mos. 19, og der heter det gang på gang at den urene skal bade sig i vann. Den greske oversettelse (Septuaginta) bruker her ordet *louo* for denne badning, og ifølge de beste autoriteter foregikk den ved neddukning av hele legemet. Den bekjente jødiske lærde, rabbi *Maimonides* (i det 12 årh.) sier om denne sak: „Hvis fariseerne bare berørte det almindelige folks klær, blev de besmittet og behøvde en neddukning, og var forpliktet til den. Når de derfor gikk på gatene, gikk de på sidene av veien, for at de ikke skulde bli besmittet ved berøring med det almindelige folk.“¹⁾

Den bekjente lutherske bibelfortolker *H. A. W. Meyer* sier over dette sted: „Uttrykket i Mark. 7, 4 skal

¹⁾ Citert her efter H. Harvey: The church, side 124.

ikke forståes om hendernes vaskning, men om en neddukning, hvilket ordet alltid betyr i det klassiske greske og i Det nye testamente — det vil si ifølge sammenhengen, å ta et bad.“ På lignende måte utlegger „*The International Critical Commentary*“ og andre dyktige fortolkere det.

Om vaskning av begere, krus, kobberkar (og benke) sier den lærde dr. Edersheim, at de jødiske forskrifter krevet at kar av tre, horn, glas eller messing skulde neddyppes i vannet når de skulde renses, mens kar som var kjøpt av hedningene skulde renses ved å bli neddyppet, stukket i kokende vann, renses ved ild eller ialfall pusset.¹⁾ Ifølge den samme forfatter hadde jødefolket en mengde nøiaktige forskrifter om denne sak.

Ordet benke (*klinon*) mangler jo i de beste håndskrifter. Men om vi tar det med, betyr det en madrass eller et teppe som man satt på ved bordet eller lå på som seng, og var ikke større enn at man kunde bære den med sig. (Matt. 9, 6 — „ta din seng og gå hjem“) Om renselsen av en sådan benk eller seng sier rabbi *Maimonides*: „Hvis man dypper den i vannet, blir den ren, selv om dens ben synker ned i dyndet.“²⁾

I Luk. 11, 37—38 berettes om at fariseeren undret sig da han så at Jesus ikke vasket sig før måltidet. Også her brukes ordet *baptizo*. Jesus hadde været sammen med folket, og den jødiske tradisjon krevet da en fullstendig neddukning. H. A. W. Meyer sier

¹⁾ Life and Times of Jesus the Messiah, vol II. p. 15.

²⁾ Citert efter Harvey; The Church, side 125.

her med rette : „De forventet at han først vilde rense sig ved en neddukning, d. v. s. et bad (saml. over Mark. 7, 3—4) — før måltidet.“

I Heb. 9, 10 tales der om alleslags tvætninger (*diaforois baptismois*). De jødiske tvætninger for ceremoniell urenhet skjedde på flere måter (se 2. Mos. 29, 4; 3. Mos. 11; 14; 15; 16; 4. Mos. 19), men de vesentligste skjedde ved neddukning, hvilket vi allerede har set i forbindelse med Mark. 7, 2—4; Luk. 11, 37—38, og det er denne slags tvætninger — neddukningstvætningene — forfatteren har her særskilt for øie.

Vi ser således at ingen av de anførte skriftsteder beviser at ordet *baptizo* har nogen annen betydning enn neddukning.

2. *Innvending*: Neddukning er ubekvem, idet man dels kan mangle tilstrekkelig vann, dels kan kulden være for svær, og dels kan dåpskandidaten være alt for syk og svak.

Hertil må svares: Gud har aldri lagt hovedvekten på det lette og behagelige for menneskene, men på den ubetingede og fullkomne lydighet hos dem. Kristi vei var full av smerte, og Kristi efterfølgelse kan ofte være anstøt for kjøtt og blod. Men lydighetens vei er alltid velsignelsens vei. Enn videre kan anføres at de mange millioner som idag holder fast på den bibelske dåpsmåte, finner den som regel ikke ubekvem og vanskelig hverken i det varme syd eller i det kolde nord. Erfaringen viser at neddukning kan praktiseres overalt. Hvis man skulde mangle vann, eller dåpskandidaten skulde være for syk for neddukning, er det rett å utsette dåpen inntil beleilig tid. Hvis

anledningen mangler, blir man frelst uten dåp, som røveren på korset.

3. *Innvending.* Vannets mengde har ingen betydning.

Hertil må bemerkes at vi har ingen rett til å forandre de guddommelige forskrifter etter vårt eget ønske. I den gamle pakt var Gud nøie på det; det viser beretningene om Adam og Eva; Nadab og Abihu; Kora, Datøn og Abiram; Saul, Ussa og Jonas o. s. v. Dessuten må vi huske på at dåpen står som uttrykk for store åndelige sannheter, og at disse ikke kommer til sin rett på nogen annen måte enn ved neddukning. Ved å forandre dåpsmåten ødelegger man dåpens symbolikk.

4. *Innvending:* Jeg ser nok at Bibelen lærer troendes dåp ved neddukning, men jeg føler ikke at det er nødvendig for mig å gjøre det.

Denne innvending — som dessverre er meget almindelig — legger for dagen at ditt barneforhold til Gud ikke er riktig. Den sønn som handler på lignende måte overfor sin fars befalinger, er en dårlig sønn. Den sanne kjærlighet til Gud vil alltid uttrykke sig i ubetinget lydighet. Joh. 14, 23. Se Luk. 12, 47—48. Jesus handlet ikke etter sine følelser da han stod ansikt til ansikt med dødens gru (Joh. 12, 27), men etter sin faders vilje. Og det skal også en Kristi efterfølger gjøre.

C. Det tredje resultat: Dåpens betydning.

Som svar på spørsmålet: Hvad gagner dåpen? sier Luther og den lutherske kirke: „Den virker syndernes forlatelse, frelser fra døden og Djevelen og gir

den evige salighet til alle som tror det, således som Guds ord og løfte lyder.“ (Luthers lille katekismus).

Her merker vi at den lutherske kirke — likesom den katolske kirke — tillegger dåpen den virkning som Bibelen tillegger troen på Kristus. Vi merker også at den tilfødte betingelse „alle som tror det“, faktisk skjærer ut barnedåpen.

I overensstemmelse med dette syn på dåpen kalles den også et sakrament. Dette ord defineres almindelig som „en av Gud befalet hellig handling, i hvilken han ved synlige midler tilbyr, gir og besegler sin usynlige nåde og sine himmelske gaver“ (E. Pontoppidan). I klassisk latin betød ordet sakrament dels en pengesum som ved borgerlige rettstretter deponertes av den klagende part som sikkerhet (pant) og som tilfalt det offentlige hvis han tapte saken, — dels eden, især soldateden, faneeden. *Tertullian* innførte dette ord i den kirkelige sprogbruk, men dets betydning var ganske vidstrakt. Kirkefedrene bruker det om de kristelige læresetninger, hellige handlinger, kirkelige skikke og livsforhold. I *Vulgata* — den latinske bibeloversettelse — brukes ordet *sacramentum* på flere steder som gjengivelse av det greske ord „*mysterion*“ (hemmelighet). Se Ef. 1, 9; 5, 32; 1. Tim. 3, 16. *Augustin* sier at et sakrament er det synlige tegn på Guds usynlige nåde. Og *Thomas Aquinas* tilføier at den sakrumentale handling må være guddommelig innstiftet, og ikke blot kirkelig anordnet, for at den skal være gyldig. *Tridentinerkoncilet* (1545—1563) fastslog følgende: „Et sakrament er noget som fremstilles for sansene og som ved guddommelig forordning har evne til ikke blott å betegne, men også til å med-

dele guddommelig nåde — — —. Hvis nogen sier at den nye pakts sakramenter ikke i sig selv har den nåde de betegner, eller at de ikke meddeler denne nåde til dem som ikke motsetter sig den, — — han være forbannet." Samtidig fastlog man at der skulde være syv sakramenter i følgende orden: Dåp, konfirmasjon, nadverd, skriftemål, den siste olje, prestevielse og ekteskap. Og hermed er den katolske kirke blitt stående.

Den lutherske kirke overtok både sakramentnavnet og sakramentbegrepet fra den katolske kirke, men den reduserte sakramentenes antall til to, nemlig dåp og nadverd. Etter almindelig kirkelære hører der tre ting med til et sakrament: (1) et bestemt innstiftelsesord, (2) et synlig middel eller element, (3) en usynlig åndelig gave som er uttalt i ordet og avbildet i elementet. Til sakramenthandlingens fullbyrdelse hører da tre ledd: (1) uttalelse av innstiftelsesordene, (2) utdelingen av elementet, (3) den utvortes mottagelse av dette. Hvor disse tre ledd i handlingen er tilstede, er den gyldig utført. Etter katolsk lære vil sakramentene virke ved den blotte utførelse „ex opere operato“ —, hvis man ikke med fritt forsett motstår dem. Men etter luthersk lære vil de bare virke til velsignelse, hvis man mottar dem i tro.¹⁾

Hele denne læresetning strider imidlertid mot Bibelen og den kristelige erfaring. Det er klart at hvad nytte dåpen enn gjør, kan den ikke gjenføde, frelse og omskape et menneske. Det står verdenskirkene selv som det beste vidnesbyrd om.

¹⁾ Se P. Madsen: Den kristelige troslære, side 595 fl.

Men vi må heller ikke tilskrive den en mindre betydning enn den har ifølge Guds ord. Hvad er da dåpens betydning ifølge Bibelen ?

1. Den er Kristi efterfølgelse, Matt. 3, 13—17. Se også Fil. 2, 5 ; 1. Pet. 2, 21 ; Åp. 14, 4.

2. Den er en lydighetshandling mot Kristi befaling. Matt. 28, 18—20 ; Mark. 16, 15—16. Hele Bibelen vidner om lydighetens velsignelse og om ulydighetens skjebnesvangre følger.

3. Den er en forutsetning for syndernes forlatelse og den Helligånds gave. Mark. 16, 16 ; Ap. gj. 2, 38 ; 22, 16.

4. Den fremstiller det gamle menneskes begravelse og det nye menneskes opstandelse med Kristus. Rom. 6, 3—6.

5. Ved dåpen iklær den troende sig Kristus. Gal. 3, 26—27.

6. Ved dåpen frelses den troende fra den ugudelige verden. 1. Pet. 3, 18—21.

7. Dåpen er en god samvittighets pakt med Gud. 1. Pet. 3, 21.

Vi ser således at dåpen hører med til begynnelsesgrunnsetningene i evangeliet (Heb. 6, 2) og har derfor stor betydning for et Guds barn. Fem ting hos mennesket setter Guds ord som betingelse for en full frelse :

a. Omvendelse. Mark. 1, 14—15 ; Luk. 13, 3 ; 24, 47 ; Ap. gj. 17, 30—31 ; 26, 18.

b. Tro og en ny fødsel. Matt. 9, 22 ; Mark. 16, 16 ; Joh. 1, 12—13 ; 3, 3—5. 16. 36 ; Ap. gj. 10, 43 ; 16, 31 ; Heb. 11.

c. Dâp. Mark. 1, 4 ; 16, 15—16 ; Ap. gj. 2, 38 ; 22, 16 ; Gal. 3, 26—27 ; Hebr. 6, 2.

d. Bekjennelse av synden og av Kristi navn. Salm.

32; Luk. 15, 21; Jak. 5, 16; 1. Joh. 1, 9; Matt. 10, 32—33; Rom. 10, 10.

e. Bønn. Matt, 7, 7; Luk. 18, 10—14; 23, 42—43; Ap. gj. 2, 21; Rom. 10, 13; Salm. 50, 15.

Alle disse betingelser må oppfylles for å få del i den fulle frelse. Men de har ikke alle den samme grunnleggende betydning. Det fundamentale ledd er den levende tro på Kristus — den tro som ubetinget hengir sig til ham i tillit og lydigheit og som griper fatt på hans løfter. Hvor denne tro mangler, vil alle andre ting være forgieves (Ap. gj. 8, 9—24; Heb. 4, 2; 11, 6). Den levende tro har omvendelse, syndsbejennelse og bønn som forutsetning, og den skal alltid føre frem til dåpen og bejennelsen av Jesu navn. Dette var den apostoliske orden, og dette gir oss rett til alle Guds løfter: syndernes forlatelse, barnerett hos Gud og evig salighet. Dåpen må derfor innta en fremskutt plass i forkynnelsen, hvis man vil være tro mot Guds ord — ikke som et magisk virkende sakrament, men som den troendes innvielse til den treenige Gud. En bibelsk kristen vil holde fast på den hele sannhet og i troskap forkynne Jesu ord: Den som tror og blir døpt, skal bli frelst. Mark. 16, 16.

*

*

*

Når er dåpen gyldig? At ikke enhver dåp er gyldig, det har vi sett av Ap. gj. 19, 1—7, og spørsmålet blir derfor: Hvad kræves der for at det kan være en gyldig dåp? Ved å granske spørsmålet i Guds ords lys kommer vi til følgende resultat:

1. Dåpens forutsetning er en sann omvendelse og tro på Kristus til frelse. Mark. 16, 15—16; Ap. gj.

2, 41; 8, 35—37; 10, 47; 16, 31—34. Omvendelsen kan være høist forskjellig i sitt ytre forløp — dels stormende og dels ganske stille —, men hvis den er ekte, vil den alltid føre inn i et fortlølig barneforhold hos Gud og en ny livsførsel utad. Etter store kriser i livet kan en sjel komme i tvil om sin omvendelses ekthet og som følge derav også om sin dåps gyldighet. Men hvis man visste hvad man gjorde, var opriktig i sin handling og blev døpt på bibelsk måte, bør dåpen ikke gjentages. Anderledes stiller saken sig, hvis man slett ikke var omvendt til Gud da man blev døpt.

2. Dåpen er en begravelse med Kristus. Rom. 6, 3—6; Kol. 2, 12. Denne sannhet krever dåpskandidatens nedduking i vannet, og derfor kan ikke bestenkelse eller overøsning anerkjennes som gyldig dåp.

3. Dåpen skal skje til Faderens, Sønnens og den Helligånds navn (eller til den herre Jesu navn). Matt. 28, 19; Ap. gj. 2, 38; 8, 16; 19, 5. Heri ligger en klar anerkjennelse av Kristi guddom og Guds treenighet. De retninger som ikke anerkjenner denne sannhet (som f. eks. mormonere, russellister o. s. v.), kan heller ikke ha en gyldig dåp. Dog må man undersøke hvert enkelt tilfelle, da dåpens gyldighet avhenger av dåpskandidatens hjerteforhold til Gud og av dåpens ytre form, og ikke så meget av den som utfører den. Dette bør vi minnes også ved dåp som er utført av kvinner eller av menn som ikke selv er døpt. Bibelen taler dog aldri om at kvinner døpte nogen.

Når disse tre karaktertrekk er tilstede, bør dåpen anerkjennes.

Dåpens utførelse. Noen detaljert dåpsformular finnes ikke i Det nye testamente, men også denne

handling kommer inn under den store hovedregel: „La alt skje sømmelig og med orden.“ Dåpen bør ialmindelighet utføres av ordets tjener, d. v. s. den anerkjente predikant eller forstander. Men hvis omstendighetene krever det, kan hvilkensomhelst troende mann utføre den. Man bør dog som regel være valgt dertil av menigheten. En vakkert utført dåp er et gripende vidnesbyrd for tilskuerne, og man må derfor alltid legge stor vekt på handlingens sømmelige og høitidelige utførelse. Etterat Dåpskandidaten har avlagt sin bekjennelse om sin tro på Jesus, stiger de begge — den som døper og den som skal døpes — ned i vannet (Ap. gj. 8, 38) og døperen sier: På bekjennelse av din tro på Jesus som din personlige frelser og på Jesu Kristi befaling døper jeg dig til Faderens, Sønnens og den Hellig-ånds navn, Amen. Derefter senkes dåpskandidaten langsomt og stille bakover ned i vannet og atter løftes op derav. Vannet bør være ca. 80 cm. dypt. Ved handlingens slutning citerer døperen Rom. 6, 4: Vi er altså begravne med Kristus o. s. v. Dåpen bør være for den troende idag hvad den var for Jesus: — det mest ophøiede øieblikk i hans liv.

FJORTENDE KAPITEL.

Nadverden.

Nadverden har forskjellige navn i Den hellige skrift.

Den kalles *Herrens nadverd*. 1. Kor. 11, 20. Ordet nadverd (på gresk „*deipnon*“) betyr egentlig aftensmåltid og blev brukt av jødefolket om deres hovedmåltid som blev holdt om kvelden. Da hadde man også almindelig sine festmåltider. Herrens nadverd betyr da det måltid som er innstiftet av Herren Kristus og er til minne om ham.

Den kalles også *brødsbrytelsen*. Ap. gj. 2, 42. Verbalformen å „bryte brødet“ forekommer også gang på gang. Ap. gj. 2, 46 ; 20, 7 ; 1. Kor. 10, 16.

Paulus taler også om „Herrens kalk“ og „Herrens bord“ (1. Kor. 10, 21) og om „velsignelsens kalk“ (1. Kor. 10, 16) når han taler om nadverden.

I det annet århundrede blev den ofte kalt „taksigelsen“. (Se *Didache*).

Vi bør helst bli stående ved de to første navn — „Herrens nadverd“ eller „brødsbrytelsen“.

a. Nadverdets innstiftelse.

Nadverdets innstiftelse omtales i Matt. 26, 26—30 ; Mark. 14, 22—26 ; Luk. 22, 14—20 ; 1. Kor. 11, 23—34.

1. Først ser vi at nadverden er innstiftet av Jesus selv i den natt da han blev forrådt, og at den står i nær forbindelse med det jødiske påskemåltid som den skulde avløse. Det vil derfor kaste lys over den å betrakte den med dette som bakgrunn.

Ifølge den lærde jødekristen, dr. Alfred Edersheim blev påskemåltidet på Jesu tid feiret på følgende måte: ¹⁾

1) Etterat alt var gjort ferdig til høytiden og folket var samlet til festen, skjenket husfaren i det første beger vin og takket Gud, og man drakk det. Husfaren som ledet hele festen, begynte, og alle de andre fulgte efter. Vinen bestod av almindelig rød druevin, blandet med vann.

2) Derpå vasket alle sine hender, og husfaren holdt bønn. Å vaske henderne var fast regel foran alle måltider. Mark. 7, 1—3. Det var visstnok på dette tidspunkt at Jesus vasket sine disiplers føtter. Joh. 13, 1—17.

3) De bitre urter blev dyppet i salt vann og spist. Dette skulde minne om deres bitre erfaringer i Egypten og således fylle dem med takknemlighet til Gud for hans frelsende nåde.

4) Det annet beger blev fylt av vin, og husfaren gikk igjennem beretningen om utfrielsen av Egypten. 2. Mos. 12, 26. Derpå drakk man det annet beger.

5) Lovsangens første del, som bestod av Salm. 113—114, blev sunget. Hele lovsangen bestod av Salm. 113—118.

¹⁾ Se Templet, kap. XI og XII, samt Life and Times of Jesus the Messiah II, side 490 ff.

6) Så blev „stykket“ sendt rundt og spist. Dette „stykke“ bestod av usyret brød som var lagt sammen og fylt med bitre urter. Man dyppet det i fatet hvori der var en blanding av frukt og eddik. Dette var stykket som han gav til Judas som svar på Johannes's spørsmål om hvem der skulde forråde ham. Judas gikk da ut. Joh. 13, 21 fl.; Matt. 26, 21 fl.; Mark. 14, 18 fl.

7) Det egentlige påskelam blev så spist.

8) Det usyrede brød blev derpå velsignet og brutt og delt omkring som en slags dessert. I forbindelse med dette brød innstiftet Jesus nadverden.

9) Det tredje beger vin blev skjenket i, takket Gud for og sendt rundt. Dette kalles også „velsignelsens kalk“, dels fordi det var ledsaget av en særskilt velsigneshandling, dels fordi det sluttet sig umiddelbart til „takksigelsen efter måltidet“. Dette er kalken ved nadverden.

10) Det fjerde beger vin blev drukket, og så sang man tilslutt den siste del av lovsangen. Salm. 115—118.

Påskemåltidet skulde minne Israel om deres utgang av Egypten og om Guds frelsende nåde. Det skulde gjentas hvert år forat denne frelse skulde stå stadig for deres blick. 2. Mos. 12, 14. Og samtidig skulde det peke fremad som et forbillede på Kristus som den nye pakts fullkomne påskelam. 1. Kor. 5, 7. Dette måltid som strakte sig gjennom hele den gamle pakt, blev avløst av nadverden som er den nye pakts måltid og som skal iakttas gjennom hele den nye pakt inntil Kristus kommer igjen. Og da skal nadverden avløses av det fullkomne festmåltid hjemme

hos Herren — Lammets bryllupsnadverd i himmelen.
Åp. 19, 9.

2. Dernæst merker vi at innstiftelsesordene lyder noget forskjellig i de forskjellige beretninger. Disse motsier dog ikke hverandre, men utfyller hverandre på en verdifull måte.

Han sa:

1) „Dette er mitt legeme“ (alle beretninger), og: „Dette er mitt blod, paktens blod“ (Matt. og Mark.) eller: „Denne kalk er den nye pakt i mitt blod“ (Luk. og Paulus).

Dette kan bare bety at brødet og vinen representerer, fremstiller og symboliserer hans legeme og blod. Den bokstavelige betydning er her umulig, fordi han var selv legemlig tilstede iblandt dem, og fordi han også sier at kalken er den nye pakt, hvilket bare kan bety at den representerer den nye pakt.

2) „Til syndernes forlatelse.“ (Matt.) Disse ord går ikke tilbake til nadverdhandlingen som sådan, men til Kristi blod som blev utgydt for mange til syndernes forlatelse. Dette er den grunnleggende bibelske tanke — frelse ved Kristi blod som blev utgydt på korset. Se Rom. 3, 25; 5, 9; Ef. 1, 7; Heb. 9, 11—22; 10, 19; 1. Pet. 1, 19; 1. Joh. 1, 7; Åp. 7, 14.

3) „Gjør dette til min ihukommelse“ (Luk. og Paulus).

4) Hos Matteus, Markus og Lukas tilføier han også at han ikke mere skal drikke av denne vintreets frukt før han drikker den ny med dem i sin fars rike.

b. Nadverdens betydning.

1. Den apostoliske nadverdlære.

Hvilken betydning la så Jesus og apostlene i nad-

verden? Dette behøver vi ikke å være i uvisshet om når vi leser Det nye testamente.

1) *Nadverden er et minnemåltid.* Jesus sa: „Gjør dette til min ihukommelse.“ Luk. 22, 19. Likesom påskemåltidet førte Israels barns tanker tilbake til utfrielsen fra Egypten, således skal nadverden føre våre tanker tilbake til Kristus og hans fullbragte verk på Golgata. Det er først og fremst hans egen person vi skal minnes — „mig“. Men dernæst skal vi minnes at hans legeme blev brutt i døden for vår skyld og at hans blod blev utøst for våre synder — altså hans lidelse og offerdød. Og endelig at dette offer er grunnlaget for den nye pakt og for våre synders forlatelse. Ved hans død blev den nye pakt innstiftet og den gamle pakt ophevet. Jer. 31, 31 fl.; Hebr. 8—9; 2. Mos. 24, 8. fl.

2) *Nadverden er et samfundsmåltid.* For det første uttrykker den vårt samfund med Kristus i hans lidelse og død. Paulus sier: „Velsignelsens kalk som vi velsigner, er den ikke samfund med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfund med Kristi legeme?“ 1. Kor 10, 16. Hvad samfund med Kristi legeme og blod innbefatter fremgår av sammenhengen. Paulus har advaret de troende i Korint mot avgudsofferne, og han belyser denne sak med de jødiske offermåltider og den kristne nadverd. Enhver religiøs handling bringer oss i samfund med den åndelige verden, og dette øver sin innflydelse over oss enten for godt eller ondt. Å ha samfund med Kristi legeme og blod betyr ikke at vi eter hans legeme og blod, like så litet som jødene åt alteret eller hedningene åt de onde ånder. Men vi har fellesskap med Kristus i

hans lidelse og død. Han er selv tilstede og øver sin innflydelse over oss, og ved troen får vi del i hans verk. Vi bekjenner altså i nadverden at vi har livet i Kristus og at vi er avhengige av ham for vårt åndelige livs underhold.

Dernæst uttrykker den vårt brodersamfund innbyrdes som Jesu venner. Den er vårt familiemåltid sammen med vår kjære frelser. Det ene brød ved nadverden fremstiller deltagernes enhet i Kristus. „Fordi der er ett brød, er vi ett legeme, endog vi er mange; ti vi har alle del i det ene brød.“ 1. Kor. 10, 17. Nadverden er derfor en menighetshandling som skal feires av den samlede menighet.

3) *Nadverden er et styrkemåltid for Guds folk.* Om de første kristne heter det at de holdt trolig fast ved brødsbrytelsen. Ap. gj. 2, 42. Dette var en av deres kraftkilder. Den virket ikke på rent magisk vis, så den inngjød dem guddommelige krefter ved den blotte iakttagelse. Men den bragte den korsfestede frelser levende frem for deres sinn, så den viste dem frelsens fulle visshet i Kristus og hvad den hadde kostet ham. Dette gav dem et fast grunnlag å bygge på og fylte dem med takknemlig hengivelse og kjærlighet til ham. Den viste dem også Kristi stadige nærhet hos dem i åndelig henseende og fylte dem med frimodighet og tro. Den viste dem deres broderforhold innbyrdes. Og den minnet dem om den kommende herlighet. Dette er nadverdens betydning også idag.

4) *Nadverden er et vidnemåltid.* „Så ofte som I eter dette brød og drikker denne kalk, forkynner I Herrens død inntil han kommer.“ 1. Kor. 11, 26. Når brødet brytes vidner det om Jesu brutte legeme, og

når vinen skjenkes ut vidner det om Jesu utgydte blod. Derved blir nadverden en stadig forkynnelse av hans død. Når vi så i fellesskap nyter nadverden bærer vi vidnesbyrd om vårt samfundsliv med Kristus og vårt broderforhold innbyrdes. Dette vidnesbyrd skal fortsette inntil han kommer igjen. Nadverdens ytre form har derfor stor betydning. Blir den forvansket, vil den miste sin evne til å fremstille sannheten, og dens hensikt vil bli ødelagt.

5) *Nadverden er et profetisk måltid.* Jesus sa: „Fra nu av skal jeg ikke drikke av denne vintreets frukt før den dag da jeg skal drikke den ny med eder i min fars rike.“ Matt. 26, 29. Den peker altså fremad til Lammets bryllups-nadverd i himmelen. Om denne store samlingsfest med Jesus i Guds rike sier Åpenbaringsens bok 19, 9: „Salige er de som er budne til Lammets bryllups-nadverd! Og han sier til mig: Dette er Guds sanne ord.“ Se også Es. 25, 6—8; 55, 1 fl.; Matt. 22, 1—14; Luk. 14, 16—24; 22, 28—30.

Da nadverden er innstiftet av Jesus selv, da han har befalt sine disipler å iakttå den inntil han kommer igjen, da den har så stor betydning for de troendes åndelige liv, og da den symboliserer de største guddommelige og evig uforanderlige sannheter, plikter de troende å holde trolig fast på den i uforandret skikkelse og bruke den flittig inntil dens misjon er oppfylt og dens symbol er ombyttet med virkeligheten i Guds rike.

2. *Den katolske kirkes nadverdlære.*

(Transsubstantiasjonen).

Den enkle og dype betydning som nadverden hadde i den apostoliske tid, blev ikke av lang varighet. Inn-

flydelsen fra de hedenske mysterier og det jødiske ritualvesen gjorde sig snart gjeldende både i nadverdens betydning og form. Den fikk magisk virkning og blev omgitt av et mystisk skjær. *Ignatius* (d. 110) kalte den et „udødelighetens lægemiddel“ (Efeserbrevet 20), og flere av kirkefedrene, såsom *Kyrill* av Jerusalem (d. 386), *Chrysostomos* (d. 407) o. s. v. taler om brødets og vinens forvandling til Jesu legeme og blod og om nadverden som et offer for synd. Det siste er også sterkt betonet av *Cyprian* (d. 258). Pave *Gregor den store* (d. 604) lærte at nadverden (messeofferet) kunde utfri sjelene fra skjærsilden, bringe de urolige sjele til hvile, hjelpe fanger ut av fengsel og frelse skibbrudne fra havsnød. Men det er dog først munken *Paschasius Radbertus* i klostret i Corbie i Frankrike, som gir en fyldig utredning av nadverdens vesen, året 844. Han lærte at brødet og vinen blev forvandlet til Kristi legeme og blod idet presten uttalte innstiftelsesordene. Dette var et mirakel i likhet med Bibelens mirakler. Men det kunde bevises av innstiftelsesordene: „Dette er mitt legeme,“ og av flere øienvidner som hadde sett at forvandlingen virkelig fant sted. Hans bok møtte megen motstand, især fra *Ratramnus* som samtidig var munk i det samme kloster. Men Radbertus's forvandlingslære seiret mere og mere inntil den blev fastslått som offisiell kirkelære på den fjerde Lateransynode, året 1215. Den blev så yderligere utviklet og fastslått på Tridentinersynoden, året 1545—1563. Og samtidig blev nadverdhandlingen omgitt av et fyldig ritual og gjort til centralpunkt i hele gudstjenesten. (Messen).

Den katolske nadverdlære kan opsummeres i følgende punkter :

1) Brødet og vinen forvandles til Jesu legeme og blod idet presten uttaler innstiftelsesordene på latin : „Dette er mitt legeme,“ „Dette er mitt blod.“ Og dermed opphører det å være brød og vin, selv om dette strider mot våre sanser — vårt syn, vår smak, vår lukt og vår følelse, såvelsom mot mål og vekt og kjemisk analyse. Elementene forvandles ikke i det ytre for at troen skal få desto større plass. Denne lære kalles transsubstantiasjonen.

2) Da Herrens legeme og blod etter opstandelsen ikke kan skilles fra hans sjel og hans ånd og hans guddommelige natur, er den hele Kristus tilstede i nadverdelementene og i hver eneste del av dem. Hver gang nadverden feires blir derfor den hele Kristus frembåret som et ublodig offer, hvilket er velbehagelig og fortjenstfullt for Gud og bringer syndernes forlatelse til nadverdgjestene. Nadverden er derfor en stadig gjentakelse av Kristi offer på Golgata.

3) Nadverdelementene forblir alltid Jesu sanne legeme og blod, da man ikke har noget ord som kan forvandle dem tilbake til brød og vin. De må derfor omhyggelig opbevares og skal tilbedes. Denne tilbelse når sitt høidepunkt på Kristi legemsfest, som faller på torsdag etter Trefoldighetssøndag.

4) Da Kristi blod ikke må spilles, får legfolket bare brødet, mens den forrettende prest får både brød og vin og drikker all vinen alene. Denne praksis begynte i det 12. årh. og blev fastslått som nødvendig på kirkemøtet i Konstanz, året 1415. Ifølge katolsk lære vil dette dog ikke gjøre nogen forskjell, da man

får både Jesu legeme og blod i brødet, eftersom den hele Kristus er tilstede i hver enkelt del av nadverdelementene. Dette kalles „Nadverd under én skikkelse.“

5) Nadverden er selvvirkende, så den blotte utførelse har syndsforlatende, frelsende og livgivende virkning både i dette liv og i skjærsilden, såsant man ikke forsetlig motstår dens nåde. Nadverden virker „ex opere operato“ (= ifølge gjort gjerning eller ved den blotte handling).

Den gresk katolske kirke deler denne nadverdlære. Men den gir også kalken til legfolket, bruker syret brød og gir nadverden på en skje til spebarn efter dåpen.

* * *

Den katolske nadverdlære er vesentlig bygget på en bokstavelig fortolkning av to skriftsteder: a) Jesu innstiftelsesord: Dette er mitt legeme, Matt. 26, 26 fl., og b) Jesu tale i Joh. 6, 51—59 om å ete hans kjød og drikke hans blod.

a) Hva det første sted angår merker vi:

1) Den bokstavelige mening er ikke nødvendig ifølge bibelsk sprogbruk. På mangfoldige steder er man tvungen til å fortolke ordet „er“ billedlig. „Jeg er døren til fårene“ (Joh. 10, 7); „Jeg er veien“ (Joh. 14, 6); „Jeg er det sanne vintre“ (Joh. 15, 1); „Disse kvinner er to pakter“ (Gal. 4, 24); „Hagar er berget Sinai“ (Gal. 4, 25); „De syv lysestaker er syv menigheter“ (Åp. 1, 20); „De syv gode kjøer er syv år“ (1. Mos. 41, 26). På samme måte kan man også fortolke Jesu ord: Dette er mitt legeme. Billedsproget er langt mere almindelig i Østerlandene enn i Vesten.

2) Den bokstavelige mening er ikke mulig ved den

første nadverd. Jesus satt med sitt legeme på sig, og ingen av de tilstedeværende kunde forstå ham bokstavelig. Den første nadverd måtte nødvendigvis både være symbolsk og forståes symbolsk.

3) Den bokstavelige mening strider mot sammenhengen. Om kalken sa Jesus: „Denne kalk er den nye pakt i mitt blod“. Luk. 22, 20; 1. Kor. 11, 25. Men kalken kunde umulig være forvandlet til den nye pakt. Den kan bare representere og symbolisere den nye pakt. På samme måte vil en saklig eksegese fortolke også Jesu ord om brødet og vinen: „Dette er mitt legeme,“ „Dette er mitt blod“ — d. v. s. representerer og symboliserer mitt legeme og blod.

4) Brødet og vinen kalles brød og vin også efter innvielsen. 1. Kor. 10, 17; 11, 26—27.

5) Forvandlingslæren strider mot all menneskelig erfaring og erkjennelse. Alle våre sanser vidner om at brødet og vinen forblir brød og vin også efter innvielsen.

6) Læren om at Kristus ofres påny for våre synder hver gang presten forretter nadverden strider mot Guds ords erklæring at Kristus har ofret sig én gang og at dette ene offer har evig gyldighet. Hebr. 7, 27; 9, 12. 25—28; 10, 12—14.

7) Læren om at nadverden ved sin blotte utførelse bringer syndsforlatelse, frelse og evig liv strider mot hele Bibelens lære og mot all kristelig erfaring. Uttrykket: „Til syndernes forlatelse“ (Matt. 26, 28) går ikke tilbake til nadverdhandlingen som sådan, men til blodet som blev utøst på korset.

Nogen citater fra ledende fortolkere vil stadfeste dette:

Professor *Philip Schaff* sier: „At ordet „er“ i innstiftelsesordene kan betegne et billedlig eller symbolsk (såvelsom et realt) forhold, det innrømmes nu av alle kritiske fortolkere; at det *må* forståes således i denne forbindelse, det innrømmes av alle som ikke er bundet av dogmatiske fordomme.“¹⁾

Professor *Ezra P. Gould* sier i *International Critical Commentary* over Mark. 14, 22: „Med hensyn til betydningen av ordene: „Dette er mitt legeme,“ da er det nok å si at ethvert krav på deres bokstavelige mening er aldeles imot sprogets love og bruk. De kan like så godt bety: „Dette representerer mitt legeme,“ som „Dette er bokstavelig mitt legeme.“ Meyer refererer til eksempler på denne bruk av „er“ i Luk. 12, 1; Joh. 10, 7; 14, 6; Gal. 4, 24; Hebr. 10, 20. Men det er overflødig å gi flere eksempler på en så almindelig og selvvinnlysende bruk. Og dog er det som tydelig motbeviser den bokstavelige mening — ikke bare slår den symbolske betydning fast som en mulighet, men som gjør den bokstavelige betydning umulig — det er rett for hånden. Ti i beretningen om kalkens innvielse, Luk. 22, 20; 1. Kor. 11, 25, står der: „Denne kalk er den nye pakt i mitt blod.“ Ingen vil kjempe for den bokstavelige mening i dette tilfelle, og dog er det fullkomment klart at verbet er brukt i samme betydning i begge tilfeller, idet det gir brødets betydning i det ene tilfelle og kalkens i det annet, uten dog å si at brødet er virkelig kjød eller at kalken er en pakt. Så meget kan sies uten å ta i betraktning vår Herres måte å tale

¹⁾ History of the Christian Church I, side 474.

på. Vi har nogen rett til å bestemme hvad en person sier i et bestemt tilfelle ved hans vanlige måte å tenke og tale på. Dette berettiger oss til å si at den bokstavelige mening i dette tilfelle er umulig for Jesus. Det vilde rive ned alt det som han hadde lagt vekt på å bygge op: — en åndelig religion.“

b) Hvad det annet sted angår — Joh. 6, 51—59 — da vil en nøktern overveielse vise at det umulig kan anvendes på nadverden.

1) Nadverden var ennu ikke innstiftet, så ingen av Jesu tilhørere kunde ha tenkt på den.

2) Enhver som nyter nadverden måtte da bli frelst, og enhver som ikke nyter den måtte gå fortaapt ifølge v. 53—54. Da kunde man også føre frelsen inn i spebarn med en skje.

3) Det strider også mot Jesu egen forklaring i v. 63 at kjødet gagnar intet, men at det er hans ord som er ånd og liv.

4) Det strider mot Guds ords lære om veien til frelse. Denne skjer ved troen på Kristus og ikke ved nadverden.

5) Det strider mot nadverdens bruk i den apostolske tid. Det var bare dem som hadde syndernes forlatelse og evig liv, som deltok i denne handling.

6) Det strider mot all kristelig erfaring. Om man nyter nadverden aldri så mange ganger, kan man være fremmed for livet i Guds sønn.

Alt ialt må det sies at den katolske nadverdlære er fremmed for Guds ord når det fortolkes rett, at den strider mot all kristelig erfaring og at den er demoraliserende i sin virkning — åndelig talt. Den er der-

for en sørgelig villfarelse som må forkastes av en bibelsk kristen.¹⁾

3. *Den lutherske kirkes nadverdlære.* (Consubstantiasjonen).

Denne er fremstillet i Den augsburgske bekjennelse, artikkel 10: „Om Herrens nadverd lærer de, at Kristi legeme og blod i Herrens nadverd i sannhet er tilstede og blir utdelt til de nytende. Og de forkaster dem der lærer anderledes.“

Mens altså den katolske kirke lærer at brødet og vinen ved prestens ord forvandles til Kristi legeme og blod og således ophører å være brød og vin, lærer den lutherske kirke at man i, med og under brødet og vinen også får Jesu sanne legeme og blod. Dette er den såkalte consubstantiasjonslære.

Luther forsøkte også på dette punkt å rive sig løs fra den katolske kirke. Men han maktet det ikke helt. Han var for meget bundet av sin fortid. Historien forteller således at ved en altergang i Wittenberg kom en kvinne til å støte til kalken, hvorved noget av den innvidde vin fløt ut på hennes klær og på gelenderet foran alteret. Luther løp forskrekket til, med øinene fulle av tårer, og slikket vinen op såvidt mulig. Derpå lot han foret på kåpen, „hvorpå Herrens blod var spilt,“ skjære av og brenne likesom gelenderet blev høvlet av og de avhøvlede sponer brent.²⁾

Det var Jesu innstiftelsesord: „Dette er mitt legeme,“ som Luther absolutt måtte fortolke bokstavelig. Han sier: „Om hundre tusen djevler med alle sver-

¹⁾ Se om hele emnet: J. Hastings: *Encyclopædia of Religion and Ethics*, art.: Eucharist.

²⁾ L. Bergmann: *Kirkehistorie*, annen utgave II, side 26.

mere kommer færende og spør hvorledes brød og vin kan være Kristi legeme og blod o. s. v., så vet jeg at alle ånder og lærde tilhøpe ikke er så kloke som den guddommelige majestet i sin minste finger. Nu står her Kristi ord: Ta, et, det er mitt legeme; drikk alle derav, denne er Det nye testamentes kalk i mitt blod o. s. v. Herved blir vi, og vi vil se på dem der vil mestre ham og gjøre det anderledes enn han har talt det.¹⁾

For å kunne gjennomføre denne lære måtte Luther ta sin tilflukt til den skolastiske spekulasjon om Jesu legemes allestedsnærværelse — den såkalte „ubiquitetslære“. Men herved kom han inn i en selvmotsigelse; ti hvis Kristi legeme er allestedsnærværende, da er det jo tilstede i all mat, og da spiser man og drikker man bokstavelig Kristi legeme og blod hver gang man iheletatt spiser eller drikker.

Det var også vesentlig hans nadverdlære som adskilte ham fra Zwingli og Calvin og sprengte reformasjonen i to hovedretninger, så der blev en luthersk og en reformert kirke.

Den ortodokse nylutherske nadverdlære går ut på følgende:

1) I nadverden eter man Jesu sanne legeme og drikker hans sanne blod samtidig som man nyter brødet og vinen. For den troende blir dette til liv og salighet, for den ugudelige blir det til fordømmelse.

2) I nadverden har man syndernes forlatelse og evig liv.

¹⁾ Luthers store katekismus, oversatt av C. Caspari og Gisle Johnson.

3) I nadverden får man kimen til sitt opstandelseslegeme.¹⁾

Som støtte for sin opfatning har den lutherske kirke likesom den katolske kirke påberopt sig Jesu innstiftelsesord i Matt. 26, 26 fl. og hans tale i Joh. 6, 51—59 om å ete hans kjød og drikke hans blod.

Men hertil må bemerkes at enten må man ta Jesu ord bokstavelig, og da kommer man til den katolske kirkes forvandlingslære, eller må man fortolke dem billedlig, og da kommer man til den reformerte kirkes symbolske opfatning. Men vi har før påvist at den symbolske betydning er den eneste mulige. Den lutherske nadverdlære har derfor ingen virkelig støtte hverken i Den hellige skrift eller i den kristelige erfaring.

Neppe noget spørsmål har voldt så megen strid innenfor den lutherske kirke som nadverdsspørsmålet. Allerede Melancton inntok et mere moderat standpunkt og blev beskyldt for hemmelig calvinisme, så han på dødsleiet gledet sig over at han snart skulde slippe bort fra teologenes raseri.²⁾

Hvorledes mange av nutidens ledende lutherske teologer føler angående dette spørsmål, det er levende fremstillet av den bekjente danske teolog, domprost H. Martensen Larsen. Han sier:

¹⁾ Se O. Hallesby: Den kristelige troslære II § 37; P. Madsen: Den kristelige troslære § 50—51; C. H. Scharling: Evangelisk Luthersk Dogmatik, side 423 fl.

²⁾ L. Bergmann: Kirkehistorie, annen utg. II, side 82. Se også Otto Jensen: Sakramentsstridighetene, særlig nadverdstriden i første halvdel av reformasjonsårhundredet, Norsk teologisk Tidsskrift 1905: side 155—180; 201—225; 1908: 253—282.

„Like fra jeg begynte å studere teologi og gi mig av med å tenke over de guddommelige ting, stod det for mig som høist tvilsomt hvorvidt den lutherske nadverdlære hadde truffet det rette. Betraktet jeg saken eksegetisk, kunde jeg ikke annet enn gi dem rett der sa at ved den første nadverd kunde brød og vin kun være symboler på Jesu legeme og blod, og anderledes kunde apostlene ikke forstå det. Og betraktet jeg saken dogmatisk, da kunde der vel være noget skjönt og tiltalende ved tanken om en forklaret legemlighet der gav vort evighetsliv næring; men denne nylutherske tanke var jo ikke den egentlige gamle fra Luthers dage. Efter denne er Kristi legeme jo ikke det egentlige frelsesgode, men kun tilstede som pant på at det virkelige gode, nemlig syndsforlatelsen, gis av Gud — en såre eiendommelig og innviklet teori. Klarhet var det mig i ethvert fall umulig å finne i den lutherske lære. Og betraktet jeg saken historisk, da var det mig umulig å se annet enn at fra det øieblikk lutheranerne begynte å sette nadverdlæren på lysestaken og bruke den som kjennetegn på ekte evangelisk kristendom, fra det øieblikk begynte det å gå tilbake for dem. Lutherdommen tapte tereng i Tyskland, flere og flere egne gikk over til den reformerte kirke. Kort sagt, det stod for mig som om Gud gjennom historiens gang hadde vist at der ingen velsignelse var ved å gjøre læren om sakramentets hemmelighet til kirkelig schibboleth. Og endelig stod det rent sjelesørgerisk for mig som et uhyre overgrep av den lutherske kirke, at den i det øieblikk et troende menneske nærmer sig alteret for å knele for sin herre og motta hans gaver, da møter den tro-

ende med en bestemt læremening om sakramentet og sier: har du ikke denne mening, er du ingen verdig altergjest. Du *skal* ha den! Derfor stod det også for mig som et annet uhyre overgrep at i selve utdelingsformelen hadde den lutherske kirke innsatt ordet „sanne“. Enn ikke i det øieblikk kunde lutherdommen holde sine særmeninger for sig selv, men vilde pånøde altergjesten dem.

Ja — ennu den dag idag — kan jeg oprøres ved tanken om hvad våre lutherske fedre her har gjort i en „nidkjærhet uten forstand“, og hvad vi selv, sløvet ved vanens makt og av misforstått pietet har fulgt dem efter i ned gjennom tidene. . . .

Jeg tror ikke jeg sier for meget når jeg uttaler at denne lutherske nadverdlære hadde en demoraliserende innflydelse på mig. Den gav mig den følelse, først at kirkesamfundet ikke var helt ærlig, det var et overgrep av det å kreve tro på noget så anfektbart som dets nadverdlære; dernæst at mange i kirkesamfundet ikke var helt ærlige; ti der måtte være mange der benyttet sig av kirkens formler, skjønt de så at de var misvisende; endelig at jeg ikke selv var helt ærlig; ti jeg våget knapt rett å uttale mitt kjetteri, og hvad der var det verste, at den gjerning hvortil jeg beredte mig, nemlig prestegjerningen, heller ikke kunde forlikes med full ærlighet. Når jeg tenkte på den lutherske nadverdlære var det som om jeg kom i et uføre¹⁾

Dette er i sannhet en knusende dom over den lutherske nadverdlære, uttalt av en av den lutherske kirkes ledende menn — en dom som visselig mange

¹⁾ Tvil og tro, 8. utgave I, s. 74 fl.

ledende lutheranere vil underskrive. Se F. C. Krarup: Livsforståelse, 2. utgave, side 439—442; J. Ording: Den kristelige tro II, side 322 fl.

Ved lutherkirkens nadverdpraksis påpeker professor Hallsby følgende mangler.¹⁾

- a. Bordsamfundet kommer ikke til uttrykk.
- b. Brødet brytes ikke.
- c. De troende betjener ikke sig selv.
- d. Foreningen med skriftemålet stiller nadverden i en uriktig belysning.

Disse punkter berører dog bare overflaten av saken. Den vesentligste svakhet ved den lutherske nadverdlære er dog den, at man gir nadverden til hvem som helst, så der ikke settes noget virkelig skille mellom omvendte og uomvendte mennesker, og at man har lagt en magisk virkning inn i den, så den er blitt en falsk trøst og en sovepute for uomvendte syndere.

4. *Den reformerte kirkes nadverdlære.*

(Den symbolske opfatning).

Den reformerte kirke i sine forskjellige avdelinger følger i det vesentligste Zwinglis og Calvins opfatning.

Zwingli oppfattet ordene: „Dette er mitt legeme“ på en symbolsk måte. Brødet og vinen representerer, fremstiller og symboliserer Jesu legeme og blod. Nadverden er et minne om Kristi død for våre synder, den er en bekjennelsehandling som uttrykker vårt samfund med Kristus og vårt brodersamfund innbyrdes som troende. Den er åndelig føde for den troende og et tegn og et pant for den samlede menighet på dens felles troskap mot Kristus og delaktighet i ham.

¹⁾ Den kristelige troelære II § 37.

Calvin søkte å innta et mellomstandpunkt mellom Luther og Zwingli. Han forkastet læren om at Kristus var legemlig tilstede i nadverden, da hans legeme var i himmelen. Men han var dynamisk tilstede med sin kraft og innflydelse hos enhver sjel som nød nadverden i tro, likesom solen er på himmelen, men dens kraft, lys og varme er tilstede på jorden.

Av alle reformatorene var Zwingli den som hadde det klareste og mest bibelske syn på Herrens nadverd, selv om det mystiske element neppe kommer til sin rett hos ham.

c. Nadverdens rette bruk.

1. *Nadverd gjestene.* Hvem er nadverden bestemt for og hvilke betingelser stiller Guds ord til dem som skal være verdige nadverd gjester? Dette spørsmål er høist forskjellig besvaret av de forskjellige kirkesamfund. Men ogsaa her må Guds ord være det avgjørende.

a) Nadverden er for de troende. Både dens vesen og omstendighetene i forbindelse med dens innstiftelse og bruk i de apostoliske menigheter viser dette.

Ved nadverdens innstiftelse var Jesus samlet med sine disipler alene. Ingen annen var med dem. Og ved en nøiaktig sammenligning av de fire evangelier vil vi finne at den blev innstiftet efterat Judas hadde forlatt dem. Efter pinsedag var det den frelste skare som var samdrøktig hver dag og brøt brødet hjemme. Ap. gj. 2, 46. Likeledes var det de troende som var samlet til brødsbrytelse i Troas på den første dag i uken. Ap. gj. 20, 7. Paulus sier til menigheten i Korint at han har overgitt nadverden til den. 1. Kor.

11, 23. Men ifølge 1. Kor. 1, 2 bestod menigheten av dem som var helliget i Kristus Jesus, kalte, hellige. Og han formaner dem inntrengende til å skille lag med verden og de ugudelige, og ikke ete sammen med dem. 1. Kor. 5, 9—13; 2. Kor. 6, 14—18.

Nadverden er en personlig bekjennelse. Den uttrykker de troendes samfund med Kristus og deres avhengighet av ham for sin åndelige mat. Den uttrykker også de troendes broderskap innbyrdes. Men en sådan bekjennelse kan bare de troende — Jesu sanne venner — med sannhet avlegge. Dette burde være selvinnlysende for alle dem som leser sin bibel med åndelig skjønnsomhet.

Når derfor verdenskirken både driver og lokker de ugudelige og ugjenfødte mennesker frem til nadverden og lover dem syndernes forlatelse og evig liv, da er alt dette et sørgelig bedrag som blir til deres egen fordervelse. Om man innvender at man ikke kjenner hjertene og at man derfor ikke kan skille mellom troende og vantro, da glemmer man at Guds ord gir oss to avgjørende kjennemerker —: bekjennelsen og livet. Matt. 5, 13—16; 7, 15—23; 10, 32—33; Joh. 13, 35; Rom. 10, 9—13; 1. Joh. 1, 6—7.

b) Nadverden forutsetter troendes dåp. At nadverden forutsetter ikke bare troen på Kristus til frelse, men også dåp, det fremgår klart av Den hellige skrift. For det første var dåpen den første offentlige handling som den troende foretok etter sin omvendelse. Se Ap. gj. 2, 38—41; 8, 12, 35—39; 9, 18; 10, 47; 16, 15. 33; 18, 8; 19, 5. Og for det annet viser dåpens og nadverdens innbyrdes forhold at dåpen bør gå forut for nadverden. Dåpen fremstiller den troen-

des død fra synden og opreisning med Kristus til et nytt liv — altså kristenlivets begynnelse. Nadverden fremstiller den troendes samfund med Jesus og hans avhengighet av ham for sitt åndelige livs næring — altså livets underhold. Dette var den almindelige regel i oldkirken. Didache sier i kap. 9: „Men ingen ete eller drikke av eders nadverd undtagen dem som er døpt til Herrens navn.“ Se også Justin Martyrs første apologi, kap. 65, og Kyrills katekeser.

At dåpen bør gå forut for nadverden, det er en sannhet som praktisk talt alle kirkesamfund anerkjenner. Men striden dreier sig om hvad er gyldig dåp. For dem som hevder at troendes dåp ved neddukning er den eneste bibelske og gyldige dåp, er det konsekvent å kreve at denne dåp skal gå forut for nadverden.

c) Nadverden forutsetter en sann kristelig vandel. I 1. Kor. 5, 11 pålegger Paulus menigheten at den ikke skal ete sammen med en som kalles en broder og som er en horkarl eller havesyk eller en avgudsdyrker eller en baktaler eller en dranker eller en røver. En sådan person skal de trekke sig tilbake fra og støte ut av menigheten. Det samme gjelder dem som fører falsk lære eller praktiserer kjødets gjerninger. Alle disse er uverdige nadverdgjester. Se Rom. 16, 17; Gal. 5, 19—21; 2. Tes. 3, 6. 14; Tit. 3, 9—10; 2. Joh. 10; Jud. 12.

En uverdige nadverdgjester er også den som „ikke gjør forskjell på legemet.“ 1. Kor. 11, 29. Ordet „Herrens“ hører her neppe med til den oprindelige tekst. Tre opfatninger gjør sig gjeldende: (1) At man ikke har det rette syn på nadverdelementene

som er forvandlet til eller inneholder Herrens legeme. (2) At man ikke har det rette syn på menigheten som er Herrens legeme. 1. Kor. 12, 12—27. (Ellicott). (3) At man ikke skjelner nadverden som symbol på Herrens legeme og blod fra annen mat. Den siste opfatning kommer sannheten nærmest. Paulus har nettop irettesatt dem for deres uverdige ferd ved kjærlighetsmåltidet og nadverden, idet nogen fråtset og drakk sig drukne mens andre led mangel (v. 16—22). En sådan uverdigg nadverdgang ødela den rette andakt og førte Guds dom over dem. Denne var også synlig for alle, idet mange var skrøpelige og syke, og mange var sovnet inn. Herren hadde sendt sykdom og død over dem som revselse i dette liv, forat de ikke skulde bli fordømt sammen med verden (v. 30—32). En rett nadverdgang krever gudsfrykt, ærbødighet, andakt og broderkjærlighet.

Visstnok er ingen fullkommen — det var heller ikke disiplene og de første kristne — men ethvert menneske er pålagt å prøve sig selv før han deltør i nadverden (v. 28).

Alle disse formaninger forutsetter at nadverden er et måltid innenfor menigheten, og de kan umuligg gjennomføres på noen annen måte.

2. *Nadverdens forhold til fotvaskningen.* Like forut for påskemåltidet og nadverdens innstiftelse var det at Jesus vasket sine disipler føtter. Joh. 13, 1 fl. Enkelte har ment at Jesus herved innstiftet en religiøs anordning som er gjeldende til alle tider. På forskjellige steder har man således praktisert fotvaskning som

religiøs ceremoni innenfor den katolske, lutherske og anglikanske kirke. Det samme har også menno-nittene, enkelte baptistgrupper, adventistene, de mæriske brødre o. s. v. gjort. Likeledes har det været skikk at fyrstene i Rusland, Østerrike, Spania, Portugal og Bayern, samt paven, bispene og abbedene i den romerske kirke hver skjærtorsdag har vasket føttene på tolv fattige menn.¹⁾

Til fotvaskningen kan bemerkes at der er ingen hentydning til at apostlene og de apostoliske kristne oppfattet den som en religiøs ceremoni. Den omtales bare i 1. Tim. 5, 10, hvor der sies om en rett enke at hun også blandt mange andre gode ting har vasket de helliges føtter. Dette var imidlertid ikke en menighetshandling eller en religiøs ceremoni, men i det private liv. Det var en kjærlighetstjeneste som imøtekom et bestemt behov under de østerlandske forhold hvor man gikk barfotet med sandaler. Heller ikke omtales denne skikk i kirkehistorien før på kirkemøtet i Elvira, året 306, og da blev den fordømt.

Men selv om den ytre bokstav ikke er gjeldende, er allikevel ånden i denne handling bindende for alle Jesu disipler, nemlig den selvopofrende og selvfor-glemmende tjeneste på hvilket som helst område hvor det er nødvendig.

3. *Nadverdens forhold til kjærlighetsmåltidet.* I den apostoliske tid feiret man nadverden i forbindelse med et fellesmåltid som man kalte kjærlighetsmåltidet (agape). 1. Kor. 11, 17—22; Jud. 12. Til dette

¹⁾ Se J. Hastings: Encyclopædia of Religion and Ethics, art.: Feet-Washing.

festmåltid, som skulde uttrykke deres enhet, likhet og broderkjærlighet, bragte medlemmene selv med de nødvendige fødemidler, eftersom hver især hadde råd til. Et sådant fellesmåltid hadde ikke bare tilknytning i påskemåltidet, men også i jødiske, greske og romerske skikke. Men i Korint gjorde grove misbruk sig gjeldende, idet de rike fråtset og drakk sig drukne, mens de fattige led mangel. Dette forårsaket partier, nedbrøt broderfølelsen og gjorde en verdig nadverdytelse umulig. Paulus irettesetter dem for dette og sier at de kan spise den almindelige mat hjemme i sine egne huse og så ha bare nadverden når de kommer sammen.

Kjærlighetsmåltidene holdt sig ut gjennom det 2. og 3. århundre. Flere av kirkefedrene omtaler dem, og Tertullian (d. 220) gir en levende skildring av dem i Apologien, kap. 39. Senere utartet de til fester for de fattige og forsvant gradvis. Gang på gang uttaler kirkemøtene sig imot dem. ¹⁾

I de senere år har mange innført dem påny — ofte i forbindelse med nadverden. Noget påbud herom finnes ikke i Guds ord, så det må bli en frivillig sak på hvert enkelt sted. Disse kjærlighetsmåltider bør bare opprettholdes for så vidt at de styrker broderfølelsen og fremmer det gode forhold i menigheten.

4. *Tiden for nadverdens bruk.* De første kristne holdt trolig fast ved brødsbrytelsen. Ap. gj. 2, 42. I begynnelsen synes de å ha feiret den daglig (v. 46), men senere feiret de den på den første dag i uken.

¹⁾ Se J. Hastings: *Encyclopædia of Religion and Ethics.* art.: Agape.

Ap. gj. 20, 7. Nogen bestemt forskrift i denne hen-
seende gir ikke Bibelen, så menigheten har selv rett
til å bestemme denne sak. Mange kristne samles til
nadverd en gang om måneden — helst på den første
søndag — og dette synes å være en passende ord-
ning. Derved vil man holde trolig fast på brødsbry-
telsen uten at den behøver å miste sin høitidelighet.

5. *Nadverdelementene.* Disse er alltid brød og
vin. I oldtiden og middelalderen raste der en heftig
strid mellom Østens og Vestens kirke om brødet
burde være syret eller usyret. Den gresk katolske
kirke bruker syret brød, og den romersk katolske
kirke bruker usyret brød. Nogen større betydning
kan dette spørsmål ikke ha, da begge dele symboli-
serer nadverdens vesen like godt. Innenfor de frie
religiøse samfund er det skikk å bruke en almindelig
hveteloff.

Vinen ved påskemåltidet var alltid blandet med
vann¹⁾ — „vintreets frukt“. Matt. 26, 29. Og det
samme var nok tilfellet gjennom hele den apostoliske
tid. Om den var berusende eller ikke, det kan man
vanskelig avgjøre nu. Idag bør den være alkoholfri,
uten dog å være bare farvet vann eller sur saft.

Av sanitære grunne har mange ønsket individuelle
begere ved nadverden. Dette ønsker de ikke bare
for sin egen skyld, men også av hensyn til de syke
som derved vilde få større frimodighet til å være
med. Noget nevneverdig brudd på symbolikken vilde
dette ikke gjøre, og da denne skikk har flere fordele,

¹⁾ Se Arthur Stanley: Christian Institutions, side 54.

er det rimelig at den vil bli mere og mere innført. Også i denne sak må menigheten selv ha det avgjørende ord.

6. *Nadverdhandlingen.* Denne bør alltid være karakterisert av høitidelighet, ærbødighet, andakt, glede, takknemlighet og broderkjærlighet. „De nøt sin mat med fryd og hjertets enfold.“ Ap. gj. 2, 46. Etterat menigheten er samlet, synger man en passende salme, leser et stykke av Guds ord og holder en kort nadvertale. Det er også almindelig skikk å hilse nye medlemmer velkommen ved nadverden.

1) Forstanderen leser innstiftelsesordene i 1. Kor. 11, 23—29 og tar brødet og takker Herren.

2) Han bryter så brødet og rekker det til diakonene med disse ord: „Dette er mitt legeme som er for eder; gjør dette til min ihukommelse!“ Derpå utdeles det til nadverdgestene.

3) Han tar kalken og takker Herren. Derpå rekker han den til diakonene med disse ord: „Denne kalk er den nye pakt i mitt blod; gjør dette så ofte som I drikker den, til min ihukommelse!“ Derpå sendes den rundt til nadverdgestene. „Det er almindelig skikk at diakonene og forstanderen deltar efterat de andre er betjent.“ (E. T. Hiscox).

4) Etterat man er ferdig med kalken citerer lederen dette vers: „Så ofte som I eter dette brød og drikker denne kalk, forkynner I Herrens død inntil han kommer.“

I forbindelse med nadverden pleier man ofte ta op et offer til de trengende. Ap. gj. 2, 45; 4, 32—35.

5) Til sist synger man lovsangen og avslutter med den apostoliske velsignelse.

Da ingen fast nadverdformular er foreskrevet i Bibelen, kan ingen bestemt form være bindende for Guds menighet. Dog bør man alltid følge den apostoliske regel: „La alt skje sømmelig og med orden!“ 1. Kor. 14, 40.

Tillegg.

Om brudevigsels.

I følge norsk lov har forstanderen for en anerkjent dissentermenighet rett til å ektevie, hvis begge eller den ene av brudefolkene tilhører hans trossamfund. Lovens forskrift for selve vigselen er meget enkel. Den består i en kort formaning til å leve rett sammen som mann og hustru, spørsmålene om de vil ha hinannen som ektemaker, og erklæringen om at de nu er ektefolk. Formen må dog være godkjent av Kongen.

Men det er klart at en menighetsforstander vil forsøke å gjøre denne handling høitidelig og inntrykksfull. Først maa han se til at alle formalia er i orden (erklæring fra brudefolkene i anledning av lysning — lysningen maa være kundgjort minst 14 dager før vigselen finner sted — forlovererklæring, lysning og lysningsattest. Er det en enkemann eller en enke som skal vies, må også forholdet til skifteretten være i orden). Derefter kommer selve vigselen.

Denne handling kan begynne med en passende salme, hvorpå vigselmannen leser nogen skriftsteder f. eks. 1. Mos. 2, 18—24; Ef. 5, 22—33; 1. Pet. 3, 1—7, og holder en kort tale, om der er anledning til det.

Vigselen må skje i minst to vidners nærvær, og kan foregå efter følgende formular som er godkjent av Kongen: ¹⁾

¹⁾ Se De norske baptisters konferanseforhandlinger 1893 og kongelig resolusjon av 9. juni 1894.

For statskirkens vigselsritual se Alterboken eller tillegg til Landstads salmebok.

De personer som akter å inngå i ekteskap med hinannen stilles foran vigselmannen, mannen på hans høire side og kvinnen på hans venstre side, og vigselmannen sier da til forsamlingen: ¹⁾)

I elskede i Herren!

Vi er nu samlet her for Guds hellige åsyn for å forene denne mann og kvinne i ekteskap med hinannen. Ekteskapet er en hederlig stand, innstiftet av Gud da mennesket var i sin uskyldighet, og det er anerkjent av vår kjære Frelser og hans hellige apostler.

Det blev innstiftet, ifølge Guds uendelige visdom og godhet, til slektens fordel, til forøkelse av menneskets lykke, og for å foredle det sedelige liv fra slekt til slekt gjennom familielivet.

I en sådan viktig og hellig forening bør derfor ingen på en letsindig og ubetenksom måte inntræde, men i Herrens frykt efter grundig overveielse.

Dette brudepar er kommet hit for å forenes i ekteskap med hinannen, og da vi ikke kjenner nogen grunn hvorfor de ikke lovlig kan forenes, gir vi dem herved anledning til å avlegge ekteskapsløftet.

Vigselmannen vender sig derpå til dem som skal vies og sier:

Til mannen:

Så spør jeg dig N. N. (brudgommens fulle navn uten titel), for Guds åsyn og i disse vidners nærvær:

Vil du ha N. N. (brudens fulle navn uten titel), som står ved din side, til din ektehustru?

Brudgommen svarer: „Ja“.

¹⁾ Hvis vigselen foregår ganske privat, må innledningen her avpasses efter dette forhold.

Vil du leve med henne efter Guds hellige ord, elske og ære henne, og bli fast hos henne i gode og onde dage inntil døden skiller eder ad?

Brudgommen svarer: „Ja“.

Til kvinnen:

Likeså spør jeg dig N. N., for Guds åsyn og i disse vidners nærvær:

Vil du ha N. N. som står ved din side, til din ekte-mann?

Bruden svarer: „Ja“.

Vil du leve med ham efter Guds hellige ord, elske og ære ham, og bli fast hos ham i gode og onde dage inntil døden skiller eder ad?

Bruden svarer: „Ja“.

Så giv hverandre hånden på det.

Vigselmannen legger så sin hånd på brudeparets sammenlagte hender og nedber Guds velsignelse over dem. (Dette kan også gjøres mens brudeparet kneler.)

Derpå sier han:

Da I nu har lovet hverandre å ville leve sammen i ekteskap, og nu har bekjent dette for Gud og mennesker og gitt hverandre hånden på det, så forkynner jeg, ifølge Guds og vårt lands love, at I er rette ektefolk, — i Faderens, Sønnens og den Helligånds navn. Amen.

Derfor, det som Gud har sammenføiet, det skal et menneske ikke adskille.

Derpå uttales følgende velsignelse:

Men fredens Gud som i kraft av en evig pakts blod førte fårenes store hyrde, vår Herre Jesus, op fra de døde, han gjøre eder fullt dyktige i all god gjerning, så I kan gjøre hans vilje, idet han virker i eder det

som er tekkelig for ham, ved Jesus Kristus; ham være æren i all evighet! Amen.

Handlingen kan slutte med en passende salme.

Vigselen innføres i vigselsprotokollen med de behørlige underskrifter.

* * *

NB. En fortrinlig utredning av hele ekteskapsloven har man i Hans Lütken og Carl Platou: Lov om inngåelse og oppløsning av ekteskap av 31. mai 1918. Dette er en bok som enhver vigselmann burde anskaffe sig.

* * *

Om dåpens utførelse se side 217.

Om nadverdhandlingen se side 245.

Om menighetsmøter se side 86.

Om rådslagningsmøter (koncilier) se side 88.

Om predikanter „ordinasjon“ se side 63.

Om nye menigheters stiftelse se side 40.

Om medlemmers optagelse se side 52.

Om disiplin se side 102.

Innhold.

Forord	Side 3
------------------	-----------

FØRSTE KAPITEL.

Menighetens grunnlov: Den hellige skrift	5
1. Den hellige skrift er gitt oss av Gud som rettesnor for vår tro, lære og liv	5
2. Menigheten er innstiftet av Gud, og derfor bør vi følge det guddommelige mønster	7
3. Kristus er menighetens hode, og derfor må han også være dens lovgiver	7
4. Det konsekvente protestantiske standpunkt	8
5. Det eneste holdbare standpunkt	9
1) Bibelen gir oss en gradvis åpenbaring	11
2) Bibelen må fortolkes riktig	12

ANNET KAPITEL.

Menighetens navn i Bibelen	14
A. Navnet menighet — <i>ekklesia</i>	14
B. Billedlige uttrykk om menigheten	22
C. Beslektede uttrykk	29

TREDJE KAPITEL.

Menighetens grunnleggelse	32
1. Den er grunnlagt av Herren i den nye pakt	32
2. Den er bygget på en sikker grunnvoll	37
3. Den skal triumfere over sine fiender	38
4. Den er betrodd nøklene til himlens rike	39
a) Menigheters grunnleggelse idag	40

FJERDE KAPITEL.

	Side
Menighetens medlemskap	43
1. Betingelser for medlemskap	43
2. Fordele ved å tilhøre en Guds menighet	50
3. Menighetens plikter overfor sine medlemmer	51
4. Medlemmenes plikter overfor menigheten	51
5. Medlemmenes optagelse i menigheten	52

FEMTE KAPITEL.

Menighetens tjenestemenn	55
A. Felles arbeidere (apostler, profeter og evangelister)	55
B. Den lokale menighets tjenestemenn	57
1. Forstandergjeringen	57
a. De forskjellige betegnelser	57
b. Forstanderens valg	60
c. Forstanderens innsettelse (ordinasjon)	63
d. Forstanderens gjerning	66
e. Menighetens rette forhold til sin forstander	68
2. Menighetstjenere (diakoner)	70
a. Embedets opprinnelse	70
b. Deres valg og egenskaper	71
c. Deres gjerning	72
3. Diakonisser og andre arbeidere	73

SJETTE KAPITEL.

Menighetens styrelse	75
1. Statskirkesystemet	75
2. Den biskoppelige styrelse	78
3. Den presbyterianske forfatning	79
4. Det militære system	80
5. Enevelde-systemet	80

	Side
6. Menighetens selvstyre	80
a. Menigheten selv skal opta, disiplinere og utelukke medlemmer.	80
b. Den skal selv velge sine tjenestemenn	81
c. Den skal styre alle sine anliggender	83
(a) Menighetsmøtets ledelse	86
(b) Særskilte vanskeligheter	88

SYVENDE KAPITEL.

Menighetens rette forhold til andre menigheter og organisasjoner	91
a. Menighetens rette forhold til andre menigheter av samme tro, lære og praksis	91
b. Den lokale menighets rette forhold til distrikts-, lands- og verdensorganisasjoner	94
c. Menighetens rette forhold til andre trosamfund	95
d. Menighetens rette forhold til staten	98

ÅTTENDE KAPITEL.

Menighetens disiplin	102
I. Disiplinens natur og nødvendighet	102
II. Forseelser og synder som krever disiplin	105
III. Den bibelske fremgangsmåte	109
IV. Disiplinens hensikt og mål	111
V. Ansvar for disiplinens utøvelse	113

NIENDE KAPITEL.

Menighetens oppgaver	114
1. Menighetens åndelige tempeltjeneste	114
2. Menighetens hyrdegierning	115
3. Menighetens evangelistvirksomhet	115

	Side
4. Menighetens barne-, ungdoms- og skolearbeide	116
5. Menighetens sociale arbeide	118
6. Menigheten som lys og salt i samfundslivet	121
7. Menigheten og hedningemisjonen	122

TIENDE KAPITEL.

Menighetens finanser	125
1. Tiendesystemet	126
2. Felleseie	128
3. Guds husholdere	130

ELLEVTE KAPITEL.

Menighetens indre liv	136
1. De benyttet sig flittig av kraftkildene	136
2. Der var broderkjærlighet og enhet	139
3. De utnyttet nådegavene på en skjønnsom måte	140
4. Der var en uimotståelig erobringstrang	142
5. Der var stor glede	143
6. Kristus var deres midtpunkt	144

TOLVTE KAPITEL.

Dåpen i Det nye testamente	145
A. Dåpen i evangeliene: Den guddommelige befaling	146
1. Johannes-dåpen	146
2. Jesu dåp	151
3. Dåpen under Jesu offentlige virksomhet	154
4. Jesu misjonsbefaling	155
B. Dåpen i Ap. gj.: Den apostoliske praksis	162
1. Pinsedag. 2. I Samaria. 3. Hoffmannen.	
4. Paulus. 5 Hele hus: a. Kornelius. b. Lydia.	
c. Fangevokteren. d. Krispus. e. Stefanus.	
6. I Efesus.	175

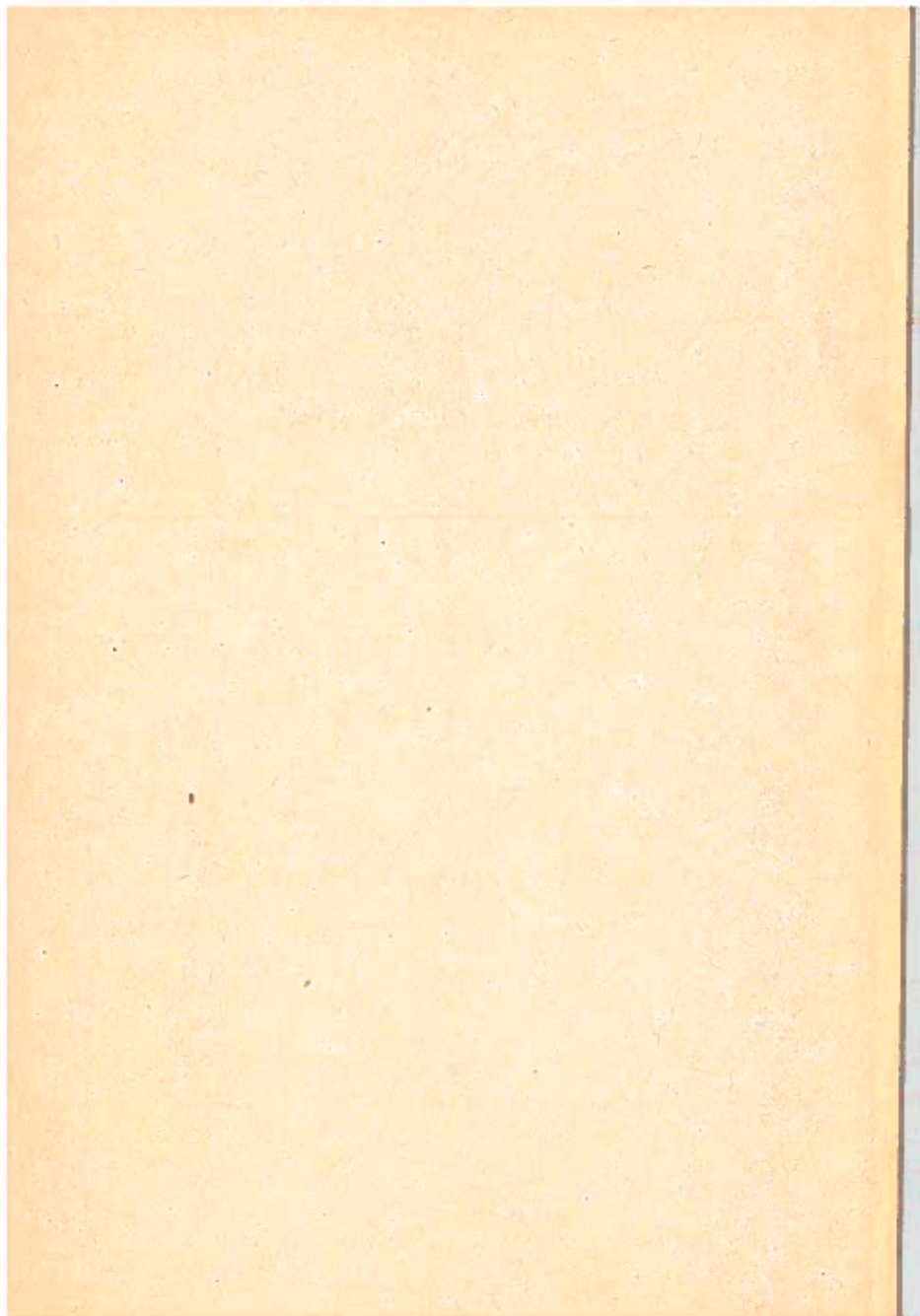
	Side
C. Dåpen i brevene: Den apostoliske lære	176
Tolkning av Rom. 6, 3—6; 1. Kor. 1, 10—17;	
10, 1—2; 12, 13; 15, 29; Gal. 3, 27; Ef. 4, 5;	
Kol. 2, 12; Heb. 6, 2; 1. Pet. 3, 21.	

TRETTEDE KAPITEL.

Dåp og barnedåp. Resultater og innvendinger	185
A. Det første resultat: Hvem bør døpes?	185
a. Beviser for troendes dåp	185
b. Argumenter for barnedåpen	188
I. Alle folk skal gjøres til disipler ved å døpe og lære dem	188
II. Barna må døpes for å bli frelst	188
III. Barna er mottagelige for dåpens gave	195
IV. Dåp av hele hus	200
V. Omskjærelsen	200
VI. Barnedåpen er en god gammel skikk	201
B. Det annet resultat: Dåpsmåten	202
1. Betydningen av ordet <i>baptizo</i>	202
2. Omstendighetene i forbindelse med dåpen	204
3. Dåpens symbolske betydning	204
4. Den figurlige bruk av ordet <i>baptizo</i>	205
5. Historiens vidnesbyrd	205
Besvarelse av innvendinger	208
C. Det tredje resultat: Dåpens betydning	212
Når er dåp gyldig?	216
Dåpens utførelse	217

FJORTENDE KAPITEL.

	Side
Nadverden	219
a. Nadverdens innstiftelse	219
b. Nadverdens betydning	222
1. Den apostoliske nadverdlære	222
2. Den katolske kirkes nadverdlære	225
3. Den lutherske kirkes nadverdlære	232
4. Den reformerte kirkes nadverdlære	237
c. Nadverdens rette bruk	238
1. Nadverdgjestene	238
2. Nadverdens forhold til fotvaskningen	241
3. Nadverdens forhold til kjærlighetsmåltidet	242
4. Tiden for nadverdens bruk	243
5. Nadverdelementene	244
6. Nadverdhandlingen	245
—	
Tillegg om brudevigsel	247

the 1990s, the number of people in the UK who are aged 65 and over has increased from 10.5 million to 13.5 million (19.5% of the population).

There is a growing awareness of the need to address the needs of older people, and the Government has set out a strategy for the 21st century in the White Paper on *Ageing Better: A Strategy for the 21st Century* (Department of Health 1999). This sets out a vision of a society in which older people are able to live well, and to contribute to society.

The White Paper sets out a number of key objectives for the health care system, including: to ensure that older people have access to the services they need; to ensure that the health care system is able to meet the needs of older people; and to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people.

The White Paper also sets out a number of key principles for the health care system, including: to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people; to ensure that the health care system is able to meet the needs of older people; and to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people.

The White Paper also sets out a number of key principles for the health care system, including: to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people; to ensure that the health care system is able to meet the needs of older people; and to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people.

The White Paper also sets out a number of key principles for the health care system, including: to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people; to ensure that the health care system is able to meet the needs of older people; and to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people.

The White Paper also sets out a number of key principles for the health care system, including: to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people; to ensure that the health care system is able to meet the needs of older people; and to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people.

The White Paper also sets out a number of key principles for the health care system, including: to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people; to ensure that the health care system is able to meet the needs of older people; and to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people.

The White Paper also sets out a number of key principles for the health care system, including: to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people; to ensure that the health care system is able to meet the needs of older people; and to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people.

The White Paper also sets out a number of key principles for the health care system, including: to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people; to ensure that the health care system is able to meet the needs of older people; and to ensure that the health care system is able to provide a high quality of care for older people.